

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİ ÇATI
EKLERİNİN İSTANBUL VE VİYANA KENTLERİNDE
İRDELENMESİ**

Mimar Pınar KOÇARSLAN

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Ayfer AYTUĞ

İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	1
1.2 Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.3 Araştırmanın Yöntemi.....	1
2 TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI VE EK YAPI TASARIMI.....	2
2.1 Tarihi Çevrenin Tanımı.....	2
2.2 Tarihi Çevrenin Bozulma Nedenleri.....	3
2.3 Tarihi Çevreyi Koruma Nedenleri.....	6
2.4 Tarihi Çevrede Yeni Yapı ve Ek Yapı Tasarımı.....	7
2.4.1 Toplumsal Nedenler.....	11
2.4.2 Ekonomik Nedenler.....	12
2.4.3 Politik Nedenler.....	14
2.4.4 İşlevsel Nedenler.....	15
2.5 Tarihi Çevrede Yeni ve Ek Yapı Tasarımı Yöntemleri.....	15
2.5.1 Mevcut Tasarımı Kopyalama Yöntemi.....	17
2.5.2 Bağlamsal Uygunluk.....	18
2.5.2.1 Benzetme Yöntemi.....	18
2.5.2.2 Yorumlama Yöntemi.....	19
2.5.3 Zıtlık Yöntemi.....	20
2.5.4 Mevcutun Strüktür Olarak Kullanıldığı Yöntem.....	21
2.6 2. Bölüm Sonucu.....	22
3 YENİ ÇATI EKLERİ VE İSTANBUL İLE VİYANA KENTLERİNDEKİ UYGULAMALARI.....	23
3.1 Yeni Çatı Eklerinin Tanımı.....	23
3.2 Kent Bağlamında Yeni Çatı Eklerinin İncelenmesi.....	23
3.2.1 Yeni Çatı Ekleri Ve Kent Manzaraları.....	23
3.2.2 Yeni Çatı Ekleri Ve Kent Strüktürü.....	27
3.3 Yeni Çatı Ekleri Ve İşlev.....	33
3.4 Yeni Çatı Ekleri Ve Tasarımı.....	37
3.4.1 Yeni Çatı Eklerinin Tasarım Yöntemleri.....	40
3.4.1.1 Bağlamsal Uygunluk Yöntemi.....	40
3.4.1.1.1 Kamuflej Yöntemi.....	41
3.4.1.1.2 Gizlenme Şapkası Yöntemi.....	42
3.4.1.1.3 Uyarlama Yöntemi.....	43
3.4.1.1.4 Harmanlama Yöntemi.....	44
3.4.1.1.5 Taç Yöntemi.....	45
3.4.1.1.6 Aşamalı Kat Yöntemi.....	46

3.4.1.2	Zıtlık Yöntemi.....	47
3.4.2	Genel Yeni Çatı Ekleri Formları.....	48
3.4.3	Yeni Çatı Ekleri Ve Oluşum Biçimleri.....	49
3.4.3.1	Konumuna Göre.....	49
3.4.3.2	Malzemesine Göre.....	49
3.4.3.3	Teras Oluşumuna Göre.....	49
3.4.3.4	Geometrisine Göre.....	49
3.4.3.5	Pencere Oranlarına Göre.....	49
3.4.3.6	Kat Sayısına Göre.....	50
3.4.3.7	Rengine Göre.....	50
3.4.4	3. Bölüm Sonucu.....	50
4	İSTANBUL VE VİYANA'DA TARİHİ ÇEVREYİ KORUMA VE YENİ TASARIM İLİŞKİSİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	51
4.1	Tarihi Viyana Kenti.....	53
4.2	Tarihi İstanbul Kenti.....	67
4.3	Koruma Konusunda Alınmış Evrensel Kararlar ve Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımı ile Yeni Çatı Ekleri Konusundaki Yasal Düzenlemeler.....	78
4.3.1	Evrensel Kararlar.....	78
4.3.1.1	Carta del Restauro, 1931.....	78
4.3.1.2	Atina Anlaşması, 1933.....	79
4.3.1.3	Venedik Tüzüğü, 1964.....	79
4.3.1.4	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, 3 Ekim 1985.....	79
4.3.1.5	Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS, 1999).....	80
4.3.2	İstanbul'un Yasal Düzenlemeleri.....	81
4.3.3	Viyana'nın Yasal Düzenlemeleri.....	86
4.4	İstanbul ve Viyana Kentlerinde Yeni Çatı Eklerinin İrdelenmesi.....	89
4.4.1	Uygulamada Mimar, Mal Sahibi Ve Yasal Makamlar (Örgütlenmeler) Arasındaki Organizasyon.....	89
4.4.2	İnşaat Hakkı.....	90
4.4.3	Koruma Hakları.....	91
4.4.4	Dünya Mirası.....	91
4.5	4. Bölüm Sonucu.....	92
5	İSTANBUL VE VİYANA KENTLERİNDEKİ YENİ ÇATI EKLERİ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ.....	93
5.1	Viyana'daki Yeni Çatı Ekleri Örnekleri.....	95
5.1.1	Viyana'daki Yeni Çatı Ekleri Örneklerinin Oluşum Biçimleri Ve Tasarım Yöntemleri Bağlamında Genel Değerlendirmesi.....	142
5.2	İstanbul'daki Yeni Çatı Ekleri Örnekleri.....	143
5.2.1	İstanbul'daki Yeni Çatı Ekleri Örneklerinin Oluşum Biçimleri Ve Tasarım Yöntemleri Bağlamında Genel Değerlendirmesi.....	179
6	SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	180
	KAYNAKLAR.....	183
	ÖZGEÇMİŞ.....	187

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1	Prag kent dokusu, 2009.....18
Şekil 2.2	Viyana tarihi kent merkezinde, Heidenschuss am Hof.....18
Şekil 2.3	Viyana kent merkezi, Stephans Meydan'ı, Haas Evi,2009.....19
Şekil 2.4	Prag, "The Dancing Haouse", 2009.....20
Şekil 3.1	Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Kärtner sokağına bakış, 2009.....25
Şekil 3.2	Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Graben sokağına bakış, 2009.....25
Şekil 3.3	Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Rotenturm sokağına bakış, 2009.....25
Şekil 3.4	Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Hofburg Sarayı'na bakış, 2009.....25
Şekil 3.5	Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Galata köprüsüne bakış, 2009.....26
Şekil 3.6	Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Bankalar Caddesi'ne bakış, 2009.....26
Şekil 3.7	Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Büyük Hendek Caddesi'ne bakış, 2009.....26
Şekil 3.8	Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Büyük Hendek Caddesi'ne bakış, 2009.....27
Şekil 3.9	Viyana, Ambassador Hoteli.....30
Şekil 3.10	Viyana, Michaeler Meydanı, Mimar Karl Langer, Çatı Eki uygulaması.....31
Şekil 3.11	Viyana, Sacher Hoteli, 2009.....34
Şekil 3.12	Viyana, Coop Himmelb(l)au, Falke Sokağı çatı eki tasarımı.....34
Şekil 3.13	Viyana, Coop Himmelb(l)au, Falke Sokağı çatı eki tasarımı.....34
Şekil 3.14	Viyana 1. bölge, Gumpendorfer Sokağı, 2009.....35
Şekil 3.15	İstanbul, Bankalar caddesi , 2009.....36
Şekil 3.16	İstanbul, Bankalar caddesi , 2009.....36
Şekil 3.17	İstanbul, Beyoğlu, 360 İstanbul, 2009.....36
Şekil 3.18	İstanbul, Beyoğlu, 360 İstanbul, 2009.....36
Şekil 3.19	Viyana, Graben meydanı, Mimar Otto Wagner'ın çatı tasarımı.....38
Şekil 3.20	Viyana, Graben meydanı, Mimar Otto Wagner'ın çatı tasarımı.....38
Şekil 3.21	Berlin , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.22	Berlin , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.23	Berlin , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.24	Budapeşte , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.25	Münih , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.26	Prag , Kamuflej yöntemi çatı.....41
Şekil 3.27	Budapeşte , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....42
Şekil 3.28	Berlin , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....42

Şekil 3.29	Münih , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....	42
Şekil 3.30	Prag , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....	42
Şekil 3.31	Prag , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....	42
Şekil 3.32	Prag , Gizlenme şapkası yöntemi çatı.....	42
Şekil 3.33	Berlin , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.34	Münih , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.35	Prag , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.36	Budapeşte , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.37	Budapeşte , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.38	Budapeşte , Uyarlama yöntemi çatı.....	43
Şekil 3.39	Berlin , Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.40	Berlin , Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.41	Berlin , Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.42	Münih, Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.43	Prag , Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.44	Budapeşte , Harmanlama yöntemi çatı.....	44
Şekil 3.45	Prag , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.46	Prag , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.47	Prag , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.48	Berlin , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.49	Budapeşte , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.50	Münih , Taç yöntemi çatı.....	45
Şekil 3.51	İstanbul, Osmanbey,2009, Zıtlık yöntemi çatı.....	46
Şekil 3.52	Münih , Aşamalı Kat yöntemi çatı.....	46
Şekil 3.53	Prag , Aşamalı Kat yöntemi çatı.....	46
Şekil 3.54	Berlin, Aşamalı Kat yöntemi çatı.....	46
Şekil 3.55	Viyana, Coop Himmelblau, Falkestrasse, Zıtlık yöntemi çatı.....	47
Şekil 3.56	İstanbul, Osmanbey,2009, Zıtlık yöntemi çatı.....	47
Şekil 3.57	Yeni çatı ekleri genel formları.....	48
Şekil 4.1	Tarihi Viyana Kenti'nin 19.yy'a ait bir resim.....	53
Şekil 4.2	Viyana, 1858'e ait harita.....	54
Şekil 4.3	Viyana, M. Ermers haritası, 1926.....	55
Şekil 4.4	Rainers'ın Viyana haritası tasarımı, Bölge sınırları, 1962.....	55
Şekil 4.5	Viyana, 19. yy'daki yeniden yapılandırma çalışması.....	55

Şekil 4.6	Viyana,Museumsquartier önden görünümü, 2009.....	59
Şekil 4.7	Viyana,Museumsquartier önden görünümü, 2009.....	60
Şekil 4.8	Viyana,Museumsquartier önden görünümü, 2009.....	60
Şekil 4.9	Viyana, Stephans Meydanı, Savaş sonrası.....	61
Şekil 4.10	Viyana, Stephans Meydanı, Haas Evi, 2009.....	61
Şekil 4.11	Viyana, Adolf Loos, Michaeler Meydanı.....	62
Şekil 4.12	Viyana, Wien Mitte'daki tren istasyonun eski görünümü.....	65
Şekil 4.13	Viyana, Wien Mitte Ortner & Ortner, Neumann+Steiner tasarımı projeksi.....	65
Şekil 4.14	Viyana, Wien Mitte Projesi-Kesit.....	65
Şekil 4.15	İstanbul haritası, 1776'da İstanbul ve Beyoğlu (Kauffer).....	68
Şekil 4.16	İstanbul haritası, 1845'de Galata ve Beyoğlu (Kauffer).....	68
Şekil 4.17	İstanbul,Beyoğlu- Galatasaray Meydanı eski görünümü.....	69
Şekil 4.18	İstanbul, Altıncı Beyoğlu binasının eski görünümü.....	70
Şekil 4.19	İstanbul, Altıncı Beyoğlu Binası'nın bugünkü görünümü.....	71
Şekil 4.20	İstanbul, Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden bir Beyoğlu manzarası.....	72
Şekil 4.21	İstanbul, Günümüzden bir Beyoğlu manzarası.....	72
Şekil 4.22	İstanbul,Galata Kulesinden Bankalar Caddesine bakış.....	73
Şekil 4.23	Galata Kulesinden Bankalar Caddesine bakış,2009.....	73
Şekil 4.24	İstanbul, Beyoğlu, 1930.....	74
Şekil 4.25	İstanbul, İstiklal Caddesi, Galatasaray Meydanı eski görünümü.....	75
Şekil 5.1	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine yapım aşmasına ait ve iç mekanlarına ait görüşler.....	97
Şekil 5.2	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesit.....	98
Şekil 5.3	Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler.....	100
Şekil 5.4	Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve görüşler.....	101
Şekil 5.5	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler.....	103
Şekil 5.6	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesitler.....	104
Şekil 5.7	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler ve planlar.....	106
Şekil 5.8	Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler.....	108
Şekil 5.9	Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler.....	110
Şekil 5.10	Viyana, 9. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler.....	112
Şekil 5.11	Viyana, 9. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesitler.....	113
Şekil 5.12	Viyana, 1. Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görüşler.....	115
Şekil 5.13	Viyana, 1. Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar, kesitler.....	116

Şekil 5.14	Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine, kesitler ve görünüşler.....	118
Şekil 5.15	Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar ve görünüşler.....	120
Şekil 5.16	Viyana, 19.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar ve görünüşler.....	122
Şekil 5.17	Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler ve kesitler.....	124
Şekil 5.18	Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüş ve planlar.....	125
Şekil 5.19	Viyana, 9.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüş,kesitler ve planlar.....	127
Şekil 5.20	Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler ve kesitler.....	129
Şekil 5.21	Viyana, 8.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler, kesit ve plan.....	131
Şekil 5.22	Viyana, 5.Bölge, Yeni çatı ekine ait görünüşler, kesitler ve planlar.....	133
Şekil 5.23	Viyana, 3.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler.....	135
Şekil 5.24	Viyana, 5.Bölge, Yeni çatı ekine ait görünüşler, kesitler ve planlar.....	137
Şekil 5.25	Viyana, 7.Bölge, Yeni çatı ekine ait görünüşler, kesitler ve planlar.....	139
Şekil 5.26	Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler, kesit ve plan.....	141
Şekil 5.27	Sarkuzyan İş Merkezi'ne ait çizimler ve görünüşler.....	147
Şekil 5.28	Beyoğlu, Asmalı Mescit Mah., Pera Müzesi'nin eski ve yeni hali.....	149
Şekil 5.29	Beyoğlu, Evliya Çelebi Mah., Yapıya ait yeni ve eski görünüşler ile plan	151
Şekil 5.30	Beyoğlu, Tomtom Mah., Yapıya ait görünüş ve kesit.....	153
Şekil 5.31	Beyoğlu, Emekyemez Mah., Yapıya ait yeni görünüşler, 2009.....	155
Şekil 5.32	Beyoğlu, Bereketzade Mah., Yapıya ait eski bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri.....	157
Şekil 5.33	Beyoğlu, Arap Camii Mah., Yapıya ait yeni bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri.....	159
Şekil 5.34	Beyoğlu, Arap Camii Mah., Yapıya ait yeni bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri.....	161
Şekil 5.35	Beyoğlu, Bereketzade Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri.....	164
Şekil 5.36	Karaköy, Kemankeş Mah., Yapıya ait eski ve yeni görünüşler.....	167
Şekil 5.37	Tophane, Firüzağa Mah., Yapıya ait eski görünüşler, yeni görünüşler ve rölöve planları.....	170
Şekil 5.38	Tophane, Firüzağa Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri.....	171
Şekil 5.39	Galata, Şahkulu Mah., Yapıya ait eski ve yeni görünüşler.....	173
Şekil 5.40	Galata, Şahkulu Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri.....	174
Şekil 5.41	Beyoğlu, Tomtom Mah., Yapıya ait görünüşler.....	178

ÖNSÖZ

Zamanla kentlerin özellikle tarihi bölgeleri yaşam koşullarına bağlı olarak değişime uğramaktadır. Tarihi kent merkezlerindeki gelişen alanların daralması ve ihtiyaçların artması ile birlikte mevcut yapılar yeniden değerlendirilip, yeniden biçimlendirme yoluna gidilmektedir. Bu yeniden biçimlendirmedeki uygulamalardan biri olan yeni çatı ekleri uygulamaları özellikle Avrupa kentlerinde sıkça görülmektedir.

Araştırmalarda, çatı eklentileri uygulamalarının biçimlenişlerini ve yöntemlerini İstanbul ve Viyana kentlerindeki örnekleri ile açıklanması amaçlanmıştır.

Çalışmalarımın daha ilk aşamalarında tez konuma pozitif yaklaşan, yorumları ve eleştirileri ile çalışmalarımın kesin sınırlarını çizmemde ve biçimlendirmemde yardımcı olan, literatür araştırmalarımı destekleyen tez danışmanım, Sayın Prof.Dr.Ayfer Aytuğ'a teşekkürlerimi sunarım.

Pınar Koçarlan

Ocak 2010

ÖZET

Bugünkü kentsel planlama politikalarının en önemli hedefi, tarihi kentlerin sürekliliğini sağlamak olmalıdır. Yüzyıllardır varlığını devam ettiren bu bölgelere, bundan sonra da yaşama, çalışma, ticaret ve kültürel aktivitelere hizmet etme görevini devam ettirme şansını tanımak zorundayız. Nitekim yaşam koşulları, tarihi kent merkezlerini toprak yetersizliğine bağlı olarak mevcut yapıları yeniden değerlendirerek çatı eklentisi uygulamalarına yönlendirmektedir. Avrupa'nın tarihi merkezlerinde mevcut yapı üzerine uygulanan çatı eklentisi tasarımları son yıllarda oldukça gündemde olan bir konudur. Özellikle Viyana tarihi kent merkezinde son derece özgün tasarımlar kent silüetini etkisi altına almıştır. İstanbul kentinde ise, yeni çatı ekleri uygulamalarına toplumsal yönelişin ve ihtiyacın en önemli nedeni, özellikle İstanbul'un tarihi dokusunu en iyi yansıtabilen Galata ve Beyoğlu bölgeleri esas alınarak, nüfusun git gide kent merkezlerinde yoğunlaşmasıdır. Bu noktada İstanbul, Viyana kentinden ayrılmaktadır; çünkü Viyana'yı yeni çatı ekleri uygulamasına teşvik eden amaç, kent merkezindeki nüfusu yeniden canlandırmak ve sosyolojik profilini zenginleştirmektir. Her iki kentin bu konudaki yaklaşımları ve yasal düzenlemeleri ayrılmaktadır; fakat ortak olan noktaları yeni çatı ekleri uygulamalarında spesifik olarak düzenlenmiş yasal düzenlemelere ve mimari tasarlara duyulan ihtiyaçtır.

Araştırmanın amacı; tarihi kent merkezlerinde yeni çatı ekleri uygulamaları bağlamında İstanbul ve Viyana kentlerinin konu hakkındaki yaklaşımları ve yöntemlerini incelemektir.

Tezin içeriği aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

Birinci Bölümde, tezin amaç, kapsam ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci Bölümde, tarihi çevrede yeni ve ek yapı tasarımı kavramı, İstanbul ve Viyana kentlerinde bu konudaki yaklaşımına dikkat çekilerek irdelenmesi, tarihi çevreyi koruma bağlamında bozulma nedenleri, yeni tasarıma yönelen nedenleri ve yöntemleri yasal düzenlemeler çerçevesinden de bakılarak açıklanmıştır.

Üçüncü Bölümde, tarihi çevrede yapılara ek tasarımı olarak yeni çatı eklerinin, Viyana ve İstanbul kentleri esas alınarak kentsel strükture etkileri, işlevleri, tasarım tipolojileri ve oluşum biçimleri açıklanmıştır.

Dördüncü Bölümde, İstanbul ve Viyana kentlerindeki yeni çatı ekleri uygulamaları ile ilgili örneklere yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Tarihi çevre, koruma, yeni ve ek yapı tasarımı, yeni çatı ekleri

ABSTRACT

(THE ADDITIONAL ROOF DESIGN IN HISTORICAL CITY CENTERS IN ISTANBUL AND VIENNA)

We have to give areas, which are carry their assets, the chance to carry their mission for living, working, business, and cultural activities. In fact the living conditions dircted us, because of the low of parcels in historical centres, to expansion on the rooftops for more places. The expansion of rooftops is a very popular topic in Europe. Vienna's historical centre has many authentic roof designs, which are affected the whole urban landscape. Although Istanbul has two places named Galata and Beyoğlu, which are the best places to present Istanbul's historical structure. The most important reason for expansion on rooftops in Istanbul, is the density of the population in the city centre. At this point the idea for expansion on rooftop designs of Vienna parts company with the idea of Istanbul, because Vienna wants to see a increasing of the population in the historical centre. The idea of the expansion and the legal arrangments of this cities are different, but both of them need spesific legal arrangments and architectural lectures for more creative roof design.

The aim of this research is to present Istanbul's and Vienna's approach and method in context to roof expansion in historical city centres.

The research follows these steps below:

In first chapter, the aim, the contents and the methods of the thesis are stated.

In the second chapter, the definition of new design and additional design in historical areas, Istanbul's and Vienna's approach to this subject, the protection of historical places and the reason for environmental degradation, the reasons for new design in historical areas and the legal arrangments were explained.

In the third chapter, expansional design on rooftops, which are a part of additional design in historical areas,were explained by researching their effect on the urban structure of Istanbul and Vienna, their function, their design typology and their formation methods.

In the forthchapter, the additional roof design in Istanbul and Vienna are explained by examples.

Key words: Historical areas, preservation, new buildings and additional building design, additional roof design,

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı

Tarihi çevrelerin gelecek nesillere aktarılması ve işlevsel profilini devam ettirebilmesi, ancak çağın gerekleri ile uyumlu bir bütünlük yakalayabilmesi ile gerçekleşebilir. Özellikle büyük kentlerin tarihi kent merkezleri ağır tahribatlarla karşılaşabilmektedir. Bu alanlarda, parsellerin azlığı sebebi ile çoğu tescilli olan yapıların üzerilerine inşa edilen çatı eklentileri uygulamaları ile sık sık karşılaşılmaktadır. Tarihi kent dokularında kaçınılmaz olan eklenti uygulamalarının tanımlanması ve irdelenmesi ile; çatı mimarisinin oldukça heyecan verici olabileceğini gösterebilmek, tarihi dokudaki yapı biçimlenişlerinin bazen kısıtlayıcı dahi olsa çatı eklentilerine engel değil aksine iyi bir temel oluşturabileceğini kanıtlamak, çatı eklentilerinde bazen uygulamada sorun çıkartabilse de aslında bütününde görüldüğü kadar zor bir uygulama olmadığını ve güzel uygulamalar yapıldığında kent manzarasını bozmayan bir tasarım uygulaması olduğunun kanıtlanması amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Büyük kentlerin yoğunlaşması sonucu, daha fazla yaşama mekanlarına duyulan ihtiyaç sebebi ile parsel açısından fakirleşmiş olan tarihi alanlarda, özellikle İstanbul ve Viyana kentleri örnek gösterilerek, tarihi yapılara yapılan çatı eklentileri tezin kapsamını oluşturmaktadır. Tarihi çevrenin önemini vurgulayarak, İstanbul'un ağırlıklı olarak Galata ve Beyoğlu bölgelerinden ile Viyana'nın tarihi kent merkezi ve yakın çevresindeki çatı eklentileri örnekleri gösterilmiştir.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Yukarıda belirtilen amaç kapsamında;

- 1 Tarihi çevrenin tanımının, bozulma nedenlerinin, koruma nedenlerinin,
- 2 Tarihi çevre olarak Viyana ve İstanbul'un dokusunun, tarihi çevrede yeni yapı ve ek yapı tasarımının nedenlerinin ve uygulama yöntemlerinin,
- 3 Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı ve ek yapı tasarımını ilgilendiren Viyana'ya ve İstanbul'a ait yasal düzenlemeler ve evrensel kararlarının,
- 4 Yeni çatı eklerinin uygulama biçimlerinin, tasarımsal kriterlerinin Viyana ve İstanbul'a ait örneklerinin açıklanmasında literatür araştırmasına dayalı bir yöntem benimsenmiştir.

2. TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI VE EK YAPI TASARIMI

2.1 Tarihi Çevrenin Tanımı

Tarihi kentler; tarihi, kültürel, sosyal yapıyı, çevreyi, yeniyi ve eskiyi bünyesinde bulunduran çok boyutlu bir oluşumdur. Bu tarihi mekanlardaki yapılar, bize daha önceden o bölgelerde yaşamış olan uygarlıkların yapım teknikleri, üslupları, toplumsal statülerin dağılımı ve hatta, yapıda yanıtıcı değişiklikler yapılmadı ise, yaşam biçimleri ile ilgili de bilgi verebilmektedir. Bütün bu bilgi birikimi tarihimizi ve kültürümüzü tanımamızı ve tanımlamamızı sağlamaktadır. Tarihi süreç içerisinde günümüze kadar ulaşan, değişen, gelişen yapılar ile kentsel dokuların bir araya gelmesi tarihi çevre kavramını ortaya çıkarır.

Tarihi değer, estetik değeri de içerir. Bir kültür ortamının bir çok niteliklerini yansıtır. Her hangi bir döneme ait yapı kalıntısı, estetik boyutu olmasa bile bir tarihi belgesidir. Çünkü geçmişteki bir insan etkinliğini yansıtır. Belge olma bu tanıklıktan kaynaklanır. Üstünkörü yapılmış, çirkin bir yapı da, güzel bir sanat yapıtı gibi, yapıldığı çağı anlatan veriler taşır. Her yapı bir düşünceyi, bir kararı açıklar, bir emek ürünüdür. Bu açıdan kişi ve toplum etkinliğini belgeler. Bu konudaki en önemli belge kentlerdir. Bir kent tek bir anıttan çok daha önemli bir tarih verisidir. Kentin temelde yapılardan oluştuğu düşünülürse, her yapının bir kenti tanımlayan bir tarihi veri olduğu sonucuna varılabilir (Kuban, 2000).

Tarihi ve mimari (gelenekselde dahil) alanlar; arkeolojik, mimari, tarih öncesi ve tarihi, estetik veya sosyo-kültürel açıdan bütünlükleri ve değerleri kabul edilmiş yapı grupları, yapılar, arkeolojik ve paleontolojik sitler de olmak üzere açık alanlar anlamına gelir. (Kapubağlı, 2004, UNESCO 1976)

Her kentin kendine özgü ister olumlu ister olumsuz olsun bir kimliği oluşmuştur. Bu oluşumlar, tarihi süreç içinde değişen ihtiyaçlar ve kullanımlar ile farklı kimliklere dönüşebilmektedir. Tarih denilen olgu, bu süreç içerisinde yerini almakta ve bu değişimleri bünyesinde barındırarak kendi varlığını ortaya koymaktadır. Kentlerin, tarihteki sürecin bir halkası olarak çağın ihtiyaçları doğrultusunda değişmesi kaçınılmaz ve olağandır; fakat bu oluşum aşamalarında, bize miras olarak bırakılan bu tarihi dokuların, bizden sonraki nesillere veri aktarması bakımından korunması ve yaşatılması bizlere verilmiş bir görevdir. Bu kültürel bilincin oluşması, geliştirilmesi ve yaşatılması önemlidir.

Tarihi bir kentin köklerini ve ruhunu yaşatmak önemli bir sorumluluktur. Bu köklerin de ancak ve ancak “anılar” yaşatıldığı sürece yaşama şansı vardır. Kent kültürü denilen kavram, halkın birlik ve beraberliği ile nesilden nesile aktararak sonsuz bir güç oluşturmaktadır. Bu sebepten bir kentin karakteristik özelliklerini korumak, aynı zamanda onun ruhunu da

korumak anlamına gelmektedir. Şehirler, gelişmenin dinamizmine cevap vermek zorundadır ve mimarlığı bu noktada kullanılmalıdır. Toplumların ihtiyaçları ve yaşam biçimleri, doğal ve tarihi çevreyi de etkilemektedir. Kentleşme, göç, düzenli ve düzensiz yapılaşma gibi sorunlar bir çok şehrin ortak kaderidir ve önemli olan bu dinamizmin karşısında ne tür bir yöntem izleneceğidir.

2.2 Tarihi Çevrenin Bozulma Nedenleri

İnsanlar, hayatlarına yöne veren koşullar, durumlar ve alışkanlıklarına rağmen, doğaları gereği her zaman bir yenilik ister ve yeniliğin peşinden giderler. Yenileme isteği ise sadece kaliteden ödün vermemesi şartı ve insan doğasına aykırı olmayan normlara bağlı kalması ile gerçekleşebilmelidir. Bu ölçütler ise bir yerde toplumu geçmişe bağlamaktadır. Henry Moore bu konuda “ Önemli olan, geçmiş ve bugün arasındaki bağı düğmelemektir. Çünkü bu, bize dünyanın ilerlediğini göstermektedir” açıklamasını yapmıştır (Bogner, Müller, 1986). Bu açıdan bakıldığında; bir mekanın, bir binanın, bir mahallenin ya da bir şehir manzarasının görünümünün durağan olması beklenemez. Toplumların gelişmesi, beraberinde farklı ihtiyaçlar getirdiğinden, mekanların da bundan nasibini alması ve bu doğrultuda değişime uğraması önlenemez bir durumdur.

Tarihi kent dokuları; nesilden nesile değişime uğrayarak, sosyal, ekonomik, kültürel dinamizmler ile şekillenmişlerdir. Bu durumda bir kültürel mirastan bahsedebiliriz. Kültürel miras olarak değerlendirilen yapı ve çevreleri, gelecek nesillere sorunsuz aktarabilmemiz için, bu unsurların kültür varlığı olduğunun bilincinde olunması gerekir ve bu duyguyla hareket edilmelidir. Amsterdam bildirisinde söylenen “*Gelecek, geçmişin yok edilmesi pahasına yaratılamaz*” sözü, bu konudaki yaklaşımın temel esasını ortaya koymaktadır. Bu bildiri, birbirinden ayrıştırılmış egemenlikler yerine, insan hakları ve çevre korunması konularının yanında, kültürel mirasın korunmasında uluslararası hukuku ve karşılıklı iletişimi benimsemiştir. Herkesin başı boş karar alma yetkisi yerine, koruma kavramı ile birlikte gelecek nesillere kültürel varlığı aktarma sorumluluğu getirilmektedir. Bu kavram, toplum düzeyine çıkartılıp özelleştirilme kavramından uzaklaştırılmaktadır. Bildiriye göre, kamu yararı adına bazı kişisel haklar sınırlandırılıp, kamusal haklar ön plana çıkarılmaktadır. En önemli konu, bize miras bırakılan bu kültür varlıklarının bizden sonraki nesillere aktarılmasını sağlayıp, onların geçmişleri hakkında sağlıklı ve doğru bilgilerle donanmalarını sağlamaktır.

I. ve II. Dünya savaşlarından sonrası Avrupa; sömürgelerini dolayısıyla hammadde kaynaklarını kaybetmiş, sonuç olarak, ortak kültürel, ekonomik, sosyal yapılara sahip Avrupa ülkeleri, büyük bir yıkıma uğramışlardır. Eski sömürgelerin bağımsızlıklarını kazanmaları ve

Amerika, Rusya, Japonya gibi güçlü devletler ile aynı pazarı paylaşma zorunluluğu; Avrupa devletleri için büyüme hızında düşme, refah seviyesinde azalma ve işsizlik sonucunu doğurmuştur. 1992 tarihli Maastrich antlaşması ile genel çerçevesi belirlenmiş Avrupa Birliği'nin temeli, işte bu zorunluluklara ve zorunlulukların yarattığı sorunlara karşı güç birliğine gitme anlayışı ile atılmıştır. Avrupa Birliği'nin, içinde bulunduğu güç koşullar nedeni ile girdiği kalkınma ve dünya ekonomisinde pazar edinme savaşı, ilk ortak çalışmalarda çevre değerlerinin korunması konusunu ikinci plana atmıştır. Doğanın, önemli tarihi, kültürel birikime sahip kentlerin zarar görmesi sonucu zaman içinde oluşan kimlik kaybetme kaygısı, 1970'li yılların başında çevre sorunlarına ve koruma sorunlarına çözüm bulmak üzere ortak bir politika geliştirilmesi zorunluluğunu gündeme getirmiştir. 21.yüz yılda ilerlerken, günümüzde de ekonomik büyüme ve rekabet ortamı yaratma istekleri çevre koruma bilincinin üstünde olsa da, her geçen gün kültürel miras ve çevre koruma politikaları konusunda önemli ortak adımlar atılmaktadır. (Gülersoy ve Günay, 2005)

Kentlerdeki değişimin en belirgin olduğu dönemler endüstri devrimi döneminde yaşanmıştır. Teknolojinin getirdiği ani değişimler ile sosyal strüktür içerisinde de köklü dönüşümler görülmeye başlanmış ve hatta tüm birimleri etkilemiştir. 1950 yılından günümüze kadar ülkemiz, hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir ve kırsal alanlardan kentlere olan göçler sebebi ile yerleşme sorunu ortaya çıkmıştır. Yerleşim alanları olarak, kimi zaman yeni alanlar cazip hale gelse de, İstanbul örneğinde olduğu gibi, tarihi şehir merkezlerindeki alanlar da birer çekim noktasına dönüşmüştür. Tarihi kent merkezlerindeki yerli halk, bir süre sonra bu fazla göçler ile birlikte buraları terk etmesi, merkezlerde yaşayan insan profilinin de değişmesine sebep olmuştur.

Tarihi yapı ve çevre koruma düşüncesinin oluşmasında tek yapı üzerinde yoğunlaşan entelektüel çabanın kent alanlarındaki koruma üzerinde aynı düzeyde gelişmediğini söyleyebiliriz. Bunun nedeni, mimariye göre şehirciliğin çok daha karmaşık boyutları olması, tek yapı konusunda alınabilecek kararların kent boyutunda derhal politik ve spekülasyon nitelikler kazanması ve mimari kuramının ve estetiğin çok eski ve gelişmiş bir geçmişi olmasına karşın kent konusunda böyle bir birikimin olmamasına bağlanabilir. (Kuban, 2000)

Kent toprakları üzerindeki nüfus baskıları, toprağın kullanılması açısından eski ve yeni arasında büyük gerilimler doğurur. Topraktan elde edilecek ekonomik kazancın çekiciliği tarihin prestijinden fazla olduğu zaman koruma büyük halk yığınları için bir öncelik olmaktan çıkar. Kurumlaşmış koruma bilinci ile toplumun istekleri çatışmaya başlar. Bu ikilem, özellikle kentsel yaşama yeni geçmeye başlayan toplumlarda çok büyük boyutlara ulaşır. Nitekim Türkiye'de, yarım yüzyılda nüfusu on kat ile otuz kat arasında artan kentlerde toprak

spekülasyonundan elde edilen gelirler devlet bütçesine düzeyine ulaştığı zaman, tarihi çevre bir deprem geçirmiş gibi olmuştur. Büyük estetik değeri olan tarihi yapılar da, onları sıradan yapılar gören eğitimsiz grupların sorumluluğuna geçmiştir. (Kuban, 2000)

Binaların kullanım zorluğu, alt yapı yetersizliği ve şehir merkezlerindeki kargaşadan uzak, daha sakin yerleşim bölgelerinde yaşama isteği sonucu; tarihi kent merkezlerinde sayısız yapı boşaltılmış, bakımsızlık ve yanlış uygulamalar binaların dokusunu bozmuştur.

Kentleşme sürecine devam eden ve henüz kentleşmemiş Türkiye ve bazı batı ülkelerinde, tarihi kenti bozulmaya iten genel yargılar bu şekilde sıralanabilir:

1. Değişme doğal ve zorunlu bir süreçtir.
2. Tarihi çevrenin korunması isteği büyüme ve yenileşmeyi engellemektedir
3. Tarihi çevrenin korunması isteğinin parasal kaynağı yoktur ve ekonomik olarak verimsiz bir yatırımdır.
4. Tarihi çevrenin korunma isteği çağdaş bir çevre yaratılmasını engellemekte, halkın yenileşme isteklerini bastırmaktadır.
5. Tarihi çevresi yok olmuş bir toplum yapısı ve terk edilmiş bir teknoloji, artık arzu edilmeyen bir imgenin yaşatılması için yapılan bir dayatmadır.
6. Tarihi çevre ancak müzeye kalkar, ya da müze olabilir. Toplumun çağdaş yaşamsal isteklerine aykırıdır (Kuban, 2000).

Bu konudaki yaklaşımlar, tarihi çevrelerin toplumların gözünde değer kaybetmesine ve tarihi çevreyi koruma konusunda insanların çekingen davranmasına sebep olmaktadır. İstanbul kentinde ise tarihi çevrenin bozulmasına neden olan yaklaşımlar bir kaç temel maddede sıralanabilir.

İstanbul'un tarihi çevresinin bozulma nedenleri:

- Sosyal yaşam modellerinin ve yaşam standartlarının değişmesi. Düşük gelir gruplarının yerleşmesi ile çöküntü alanları haline gelmesi.
- Günümüz çağdaş yapım teknikleri ile anıtsal değeri olan yapılara bilinçsiz ve hiç bir tarihi alt yapıya dayanmayan uygulamaların yapılması.
- Eski fonksiyonundan sıyrılıp yeni kullanım alanlarına göre hizmet eden binaların bu alanlara uyarlanması sonucu oluşan bozulmalar.
- Uygun olmayan arazi kullanımları sonucu alt yapı yetersizliğine bağlı olarak görülen dış tehditler.
- Yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve yanlış yönlendirmeler.
- Koruma planlarındaki eksiklikler ve yasal açıklar.

- Koruma ve onarım için gerekli maddi kaynakların mal sahiplerinde çoğu zaman bulunmaması ve tam anlamında bir koruma için gerekli finansın sağlanamamasından yapılan yarım uygulamalar.
- Koruma bilincinin gelişmemiş olması ve koruma eğitiminin olmaması.
- Tarihi çevrelerde sonradan göç ederek yaşamaya başlayan insanların tarihi bir bölgede yaşadıklarının bilincinde ve yeterli derecede duyarlı olmamaları.

Tarihi çevrenin bozulmasında şüphesiz yanlış politik yaklaşımlar da etkili olmuş ve gerekli hassasiyet gösterilememiştir. Günümüzde Türkiye’de, özellikle de İstanbul kentinde, tarihi çevreye gerekli ilgi gösterilmediği gibi kendi kaderine bırakılmıştır. Her ne kadar yeni çalışmalar ve yatırımlar yapılsa da, bu çalışmaların çok boyutlu ve köklü olması zorunludur. Her gün İstanbul’a göç edenlerin sayısı artmakta ve bu nüfusun büyük bölümü, yerel halk tarafından daha modern binalarda yaşama isteği sebebi ile terk edilen tarihi çevrelerdeki yapılarda soluğu almaktadır. Kullanıcı profili zamanla değişmiş ve çoğu Avrupa ülkesinde olduğu gibi turizm endeksli bir kullanıma hizmet eder olmuştur. Bu ani değişimlere ayak uyduramayan tarihi çevreler, maddi desteğe sahip olmamaları sebebi ile “yama” olarak ifade edebileceğimiz uygulamalar ile tahrip edilmeye devam edilmektedir.

2.3 Tarihi Çevreyi Koruma Nedenleri

Kenti kimliğini oluşturup o bölgeyi özel kılan tarihi çevrelere sahip kentlerin bünyelerinde; kültürel, sanatsal, sosyolojik, bilimsel değerler barındırırlar ve bu değerler tarihi çevrelerin korunması ile gelecek kuşaklara veri aktarması bakımından önem taşırlar. Gelecek kuşaklara bu belgeleri aktarmak, geçmişi daha iyi kavramaları bakımından son derece önemlidir.

Tarihi çevrelerdeki yapılar zaman içerisinde fiziksel özelliklerinden dolayı bozulmaları doğaldır ve bu nedenle değişen hayat beklentileri ile yaşam biçimlerine cevap verebilecek donatılar ile desteklenmeleri gerekir. Şüphesiz yapıları günümüz şartlarına hazırlamadan yaşatmaya çalışmak imkansızdır ve ancak bizimle beraber gelişmeye devam etmesi ile birlikte varlığını devam ettirme olanağı bulacaktır. Bu sebepten bu konuda uygun ve doğru bir yönetimin izlenmesi gerekmektedir.

Koruma sorunlarına yeni adapte olan Üçüncü Dünya ülkeleri bunu, ulusal kimlik gösterilerine de bağladılar. Tarihi biçimlenme, mimari ve fiziksel ortamın sürekliliği kavramlarını destekledi. Bütün bunlar tarihi yapının sadece geçmiş bir organizma değil, bir kültür imgesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya çıkardı. Bu imgenin fiziksel olarak yaşatılması, uzmanların tek yapı restorasyonu üzerindeki kılı kırk yaran tartışmalarından daha ağır basacak bir potansiyel taşıyor. (Kuban, 2000)

Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de tarihi kentlerin anlamı ve kullanım biçimleri değişime uğramıştır. Turizm amaçlı kullanım, bu değişim sürecinin bir parçasıdır ve kentlerin devamı için bu turizm kavramının kabul görmesi gerekmektedir. Tarihi çevreler, turizm kavramı çerçevesinde de değişime uğramıştır ve bu sebepten eskiden konut ağırlıklı alanlar hizmet sektörüne yönelmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak yapıların kapasitelerinin üzerinde bir beklentiye girilmiştir. Önemli olan nokta binalardan, onları yıpratmadan en iyi derecede faydalanmaktır. Bu denge sağlandığı durumda, tarihi çevreler değişim sürecinin doğal bir parçası olmaya devam edeceklerdir.

Kentsel koruma, toplumun büyük bir bölümünde koruma kavramına olan önyargılı tavrına rağmen, kente büyük ve özellikle ekonomik canlılık kazandırabilir. Bu yararlar;

- a. Bölgesel özelliklerin daha çok sahiplenilmesi
- b. Kültürel birikimlerinin daha çok farkına varılması
- c. Kültür değerlerinin gelecek nesillere doğru aktarılması
- d. Koruma bilincinin gelişmesi
- e. Aidiyet ve ulusal kimlik duygusunun artması
- f. Kentin diğer kentlere göre prestij kazanması
- g. Turizmin buna bağlı olarak artması ile gelebilecek ekonomik yatırımların artması
- h. Mevcuttaki yapıların onarılarak çağın gereksinimlerine göre yeniden değerlendirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Yapılar günümüze kadar bozulmadan gelmeyi başarabilirlerse, bize geçmiş dönemlerin estetik ve teknik değerlerini aktarabilir, evrensel çeşitliliğin bir belgesi olma şansını yaklayabilirler. Bütün bu veriler, yeni mimari için bir referans oluşturur kültürel sürekliliğin koşulunu sağlarlar. Tarihsel süreç içerisinde gerekli ve faydalı olan veriler günümüz şartlarında değerlendirilmesi ile eski ve yeninin uyumlu ve pozitif birleşimi sonucu süreklilik sağlanmış olacaktır. Söz konusu olan koruma anlayışındaki en önemli amaç, kente günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek işlevleri tarihi çevreyi canlı tutarak ve yıpratmayarak uygulamak olmalıdır.

2.4 Tarihi Çevrede Yeni Yapı Ve Ek Yapı Tasarımı

Tarihi bir çevrede geçmiş ve şimdiki zaman arasında süre gelen tartışmalarda eskinin nasıl bir yol izleyeceği ve duruşunu nasıl koruyacağı her zaman merak edilen bir konu olmuştur. Bu durum bilindik olanın, güvenilenin, yorumlanmışın; tanınmayanın, güvenilmeyenin, göreceli olanın karşısında nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği ile alakalıdır. “Tarihi çevrede geçmiş ve şimdiki zaman” başlığı, bir çok soruyu beraberinde getirmektedir. Yeni tasarımın eski eser

üzerindeki olanakları nelerdir? Korumacı tutum sergileyen gruplar ile yeni tasarımı destekleyen gruplar nasıl bir iletişim yolu seçmelidir? Tarihi bir eserde yeni uygulamalar sonucu oluşan bu yeni eserin oluşumunda tarihi izlerin rolü ne kadar büyüktür? Aynı şekilde, tarihi bir eserde, eski eser üzerindeki uygulamaların müdahaleleri ne şekilde olmalıdır? Bu gibi sorular bu konunun aslında ne kadar hassas bir ön çalışmaya ihtiyaç duyduğunu kanıtlar niteliktedir.

Öncelikle tarihi eserlerin, geçmişten gelen süreç içerisinde neyi temsil ettiği son derece önemlidir. Anıt sözcüğü; kelime anlamına bakıldığında yapısında anı sözcüğünü barındırıp geçmişi ve bir hikayesi olan eser anlamına gelir. Anıtlar sadece yaratılmış bir eseri değil, aynı zamanda geleneksel anlamlar yüklenmiş, hikayesi olan ve insanlar tarafından yaratılmış her şeyi temsil etmektedir. Bu açıdan bakıldığında tarihi koruma, insanlık tarihinin bir parçası olan anıtları inceleyen ve onu uygulamalar ile yaşatmaya çalışan önemli bir disiplindir. Avusturya tarihi koruma yasası, anıtları “... insanlar tarafından yaratılmış, taşınamayan ve taşınabilen, tarihi, sanatsal ve kültürel değeri olan her şey” olarak tanımlar. Anıtlar tek bir obje, tek bir bina, bir mahalle ya da olduğu gibi bir kent olabilir. Önemli olan varlıkların kültürel değeridir.

Anıt olarak değerlendirilen objelerin, hangi kriterler doğrultusunda bu sınıflandırmaya dahil edildiği önemlidir. Bu konuda yüz yıllardır devam eden tartışmaların merkezinde, her şeyin anıt kavramının içerisine alınıyor olması ve kesin sınırların tam olarak çizilemiyor olması yer almaktadır. Bir yandan koruma ile ilgili konularda yasaların daha katı hale getirilmesi beklenirken; öte yandan zaten yeterince sınırlayıcı, baskıcı, yeni tasarım için çaba sarfeden kişilerin yaratıcılığını kısıtlayıcı ve tasarımın oyun alanını daraltıcı olduğu düşünülen bu yasaların hafifletilmesi tartışılmaktadır. Olaya bu açıdan bakıldığında, geçmişten gelen kültürel değerlerin ne açıdan ve ne derece korunması gerektiği tartışılmalıdır. Anıtların beraberinde getirdikleri ün, sosyal ortamda bu tip eserlere olan ilgiyi nesilden nesile aktarması sebebi ile sürekli olarak bir sonraki anıtlara öncülük etmekte ve bu süreç devam ettirilmektedir.

Yerel kimlik; tarih, doğal çevre ve kültürel değerlerden meydana gelmekte ve burada yer-anı-kimlik birlikteliği öne çıkmaktadır. Kentsel dönüşümlerde bu kimliklerin yitirilmemesi gerekir. Doğaldır ki kent sürekli değişirken, kimlik değerlerinin yerinde sayması beklenemez ve değişim kaçınılmazdır. Bu değişim süreci içinde, mekanın yaşam kalitesini sağlamak için gerçekleştirilecek planlama ve uygulamalarda, geçmişten geleceğe uzanan kültür bağının varlığı, sürekli olarak göz önünde tutulması gereken bir olgudur.

Arkeoloji, sanat tarihi, siyaset tarihi, bilim tarihi, sosyoloji ve kent planlama tarihçilerinin, tarihi kaynaklar ve dökümanları geçmişin kalıntıları olarak ele alan görüşünün yanında, günümüzün kent planlaması dinamik bir bakış açısından, tarihsel nesnelere, bugünkü ve gelecekteki gelişmeler için potansiyel bir ‘yaşam taşıyıcı’ olarak görmektedir. Bu açıdan, yaşayan bir organizma olan kentin, sürekli olarak yeniden üretilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, tarihsel çevre içinde yapılacak yeni binaların nasıl tasarlanacağı ve nasıl olması gerektiği sorunu önemli bir yer tutmaktadır. (Polatoğlu Baytin, 1994)

Tarihi süreç içerisinde fonksiyonel önemi olan bir eserin, şimdiki zamanda şimdiki beklentileri karşılayıp karşılayamaması sorusu önemlidir. Anıtlar için geçerli olduğu gibi tüm tarih için geçerli bir konu var ki, o da tarihin asla sonuçlanamayacağı ve dolayısıyla her gün yeniden yazılması gerektiği gerçeğidir. Bu sebepten, tarihi değeri olan bir eserde ya da mekanda tek bir doğrudan bahsetmek çok da gerçekçi olamaz.

Tarih her zaman yeniden yazılmaktadır....Her zaman dilimini ve her yönü kendisi için yapılmış kabul eder ve düşüncesini bunun üzerine yükler. Ondan sonra övünçler dağıtılır ve azarlar iştilir. Bu olay o kadar çok gelişir ki bir noktadan sonra bizim içinde görünür olmaktan çıkar. (Bogner ve Müller, 1986)

Geçmişe ait tarihi değere sahip eserleri bugünün tarih anlayışı ve bilgisi ile algılar, yorumlarız. Avrupa’da koruma anlayışı sonucu yapılan rekonstrüksiyonlarda zamanla tıpkı ortaçağ mimarlığın koyu, renksiz ve sade olduğu düşüncesindeki gibi yanılmalar olmuştur. Günümüzde ise onarım anlayışı, biraz da günümüz sanat anlayışı sebebi ile, bir çok ülkede değişmiş daha bilinçli müdahaleler yapılmaya çalışılmıştır.

Tarihi değerlerin bir başka özelliği ise, hiç bir zaman geçmişin kesin bir dönemine ait olmamalarıdır. Geçmişte de, tıpkı şimdiki zamanda olduğu gibi insanlar bu yapılarla uğraştığı için, ilk yaratıldığı gibi karşımıza çıkması imkansızdır. Her zaman bir şeyler eklenmiş ya da çıkarılmış olabilir ve bu sebepten yapı, bütün bu süreçlerin izlerini bünyesinde harmanlayarak günümüze kadar gelmiştir. Bu bakış açısı ile, günümüzde yapılacak olan müdahalelerin sınırlarının olup olmamasının yanı sıra, nasıl olması gerektiği ile ilgili soruların yanıtlanması gerekir. Geçmişte, yapılara her zaman yeni bir şeyler eklenmiş ve “geçmişin yenisi” yapıya katkı sağlayacağı inancı ile müdahalelere izin verilmiştir. Fakat günümüzde koruma konusunda, her zamankinden daha katı kurallara uyma zorunluluğu sebebi ile yapılar, gelecek nesillere dönemimizi, mimari anlayışımızı yansıtamadan aktarılmış olacaktır. Bu nedenle tarihi çevrede yeni tasarımlar asla geçmişten bağımsız değil aksine geçmiş ve şimdiki zaman arasındaki bağın sonucu oluşmaktadır.

Çağdaş kültürün ilginç özelliklerinden biri bir yandan hızlı gelişmeleri teşvik ederken, öte yandan geçmişin bütün verilerini, her dönemden daha ayrıntılı bir şekilde ele alarak, daha tümel bir dünya ve tarih vizyonu elde etme çabasıdır. Bu eğilim iletişimin güçlenmesi, geçmişini belgelendirme olanaklarının artması, insanoğlunun kendisine ilişkin bütün verileri, derin zamanlı bir perspektif içinde, daha iyi öğrenme isteğinin sonucudur. Geçmişe bir bakış bir derinleşme isteğidir ve kopya etmekten çok eskiyi aşmaya yarayan bir sıçrama tahtası görevi görür. (Kuban, 2000)

Fiziksel çevredeki yoğunlaşma açısından aynı çağın ürünü olan yapılardan oluşan bir çevre yerine, birçok çağın yapılarını yan yana getiren bir çevrenin daha çekici olduğu savunulabilir. Bu yargı kültürel üretimin başka alanları için de geçerlidir. (Kuban, 2000)

Geçmişten gelen tarihi eserler ile günümüz tasarımı bir araya getirmek ve bütünleştirmek, basit bir matematik işlemi gibi kesin bir sonuca bağlanamaz. Barışçıl bir uzlaşma, hesaba katılabilir bir anlaşmadan çok; çekişmenin, tartışmalı ortamların ve uzlaşmaz noktaların olması olağandır. “Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı” konusundaki karşılıklı yüzleştirmelerin, dramatik bir sonuç alması doğal olduğu kadar kaçınılmazdır ve her iki görüşünde bulunduğu bir tartışma platformunda ele alınması gerekir. Eski olan, ne kadar çok savunulursa yeni bir şeyler yaratma isteği de o kadar artmaktadır. Bu tip yaklaşımları ve isyan müdahalelerini bir çok Avrupa ülkesinde görebilmekteyiz.

Avrupa’da yapılı çevrede yeni yapı tasarımı ile ilgili kent planlaması uygulamaları 19. yüzyılın ortalarında başlamıştır. Var olanı geliştirmek, gelişmişliğin ve refah seviyesinin bir sembolü olarak görülüyordu. Avrupa’nın tarihi geçmişine bakıldığında, endüstriyel gelişmeye paralel olarak bu yapılaşma daha çok var olanı yıkıp yerine yenisini yapma fikri üzerine kuruluydu ve bu sebepten kent merkezlerinde çekirdeği bozacak yeni yapılaşmalara mücadele edildiği, sadece anıtsal değeri olan yapıların korunduğu bir dönem de yaşanmıştır. Tarihi kentlerin bir kenara itilmesi eğilimi II. Dünya Savaşı sonrasında da değişmeyip, tarihi kent dokularının karşısında duran yeni kent tasarımları hazırlanmasına neden olmuştur. Bu eğilim 20.yy’ın ortasında yapıların yeniden değerlendirilmesi fikrinin güçlenmesi ile yıkılmıştır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı, artık sadece kentsel manzaralar ve koruma ihtiyacı ile yapılmamakta, aynı zamanda ekolojik ve ekonomik sebepleri de bünyesinde barındırmaktadır. Yeraltı kaynakların azalması, nüfustaki dengesiz büyüme ve küçülmeler, mevcudu değerlendirme kavramını öne çıkarmaktadır. Yenileme ve onarım uygulamaları, gelecek yıllarda da önemi artacak bir uzmanlık alanı haline gelecektir. Sadece şuanda Avrupa’da yapılan inşaat uygulamalarının %40’ını yenileme ve onarımlar oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tarihi çevrede yeni yapı tasarımı sadece anıtsal değeri olan yapıları değil, aynı

zamanda yeni dönem yapıları da içine alarak; onarım, restorasyon ve ek yapı tasarımı konularının hepsini bünyesinde barındırmaktadır.

Tasarım konusunda, günümüzde mimarlar eski eserleri yeniden yorumlayarak çoğu zaman mevcut ile onu tamamlayan öğeler arasındaki sınırların silinmesine neden olmaktadır. Uzun zamanlar, özellikle klasik modern dönemde, mimarlar için eski eserler bir illet gibi gelmekteydi ve bir çoğu yeninin cazibesine kapılmaktaydı. Fakat bu konudaki anlayış son yıllarda değişmeye başlamış ve tarihi çevrede yapı tasarımı projeleri, artan ilgi çerçevesinde çeşitlenmiştir. Her yeni proje ile birlikte, bu konudaki eğilimler artmaya başlamış ve artık ayrı bir mimari dal olma yoluna girmiştir.

Mimarlık ve şehir planlamanın görevi artık sadece uyarlamak, yeniden inşa etmek ya da var olanı yıkmaktan mı ibaret olmalı? İşte bu soru Avrupa’da sık tartışılmaktadır ve Avrupa’nın bir çok kentinde mevcut yapıları çevrede yeni yapı tasarımı, 80’li yıllarda bu alandaki yatırımların artması ile birlikte inşaat pazarının büyük bir bölümünü işgal eder olmuştur. Yeniden yapılandırma ve işlev değişikliği, büyük kentlerin planlamalarındaki en önemli unsurlar haline gelmiştir. Yapılandırılmış kentler, artık bünyesinde büyük bir malzeme ve enerji stoku bulunduran büyük bir depo gibi gören kesimler vardır. Yapıların yeni beklentilere bağlı olarak, yıkıp yeniden inşa etmenin yanında, yeniden şekillendirilmesi, şehirlerin dönüşümün önemli bir parçasıdır. Avrupa’da endüstri öncesi dönemde, yapıları çevrede yeni yapı tasarımı hem ekonomik bir ihtiyaç hem de kültürel bir beklentiydi. Teknik alt yapının yetersiz oluşu, zamanın değerli olması ve binaların uzun kullanıma izin verecek şekilde inşa edilmiş olması gibi sebeplerden dolayı, yapıları çevreyi daha uzun ömürlü kullanma yoluna gidilmiştir. Yapı malzemelerinin yetersizliği gibi sebepler de eklenince binaların ve malzemelerin “geri dönüşümü” konusu gündeme gelmiştir.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusu, çok geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Sayısız bir çok mimari konferansta ele alınan tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusu bir kaç temel nedene bağlanabilmektedir.

2.4.1 Toplumsal Nedenler

Kentlerin tarihi gelişimine baktığımızda büyük değişimler yaşandığını görebilmekteyiz. Avrupa’da II. Dünya Savaşı sonrasında büyük yıkımlar olmuş ve toplumların kültürel bilincinin de etkisi ile hızlı bir yeniden yapılandırma dönemine girilmiştir. Yapılan uygulamalar, tarihçiler ve restoratörler tarafından uygun bulunmasa da, tarihi çevreyi koruma amacı güdümesi sebebi ile örnek teşkil etmektedir. Koruma bilinci ile yapılan bu uygulamalar, toplumların bu konuda ne kadar duyarlı olduklarının ispatıdır. Özellikle Viyana

kenti, diğer Avrupa kentleri kadar zarar görmemiş de olsa, II. Dünya Savaşı sonrası halkın desteği ile hızlı bir toparlanma süreci geçirmiştir.

Türkiye’de ise Tanzimat ile başlayan ve Cumhuriyet ile devam eden süreçte kültürel değişimler yaşanmıştır. Bu kültürel değişim ve o dönemdeki göçler sebebi ile geleneksel yapım yöntemleri de terk edilmiştir. Sanayileşmeye bağlı olarak, özellikle 1950 sonrasında büyük kentlerimizde ekonominin de canlanması ve İstanbul gibi büyük kentlerin çekim merkezi haline gelmesi sebebi ile hızlı bir nüfus artışı gözlenmiştir. Geleneksel büyük aile yapısından çağın çekirdek aile yapısına geçişte haliyle konut ihtiyacı da şekil değiştirmiştir.

Türkiye’de, özellikle İstanbul’da, korunması gerekli olan binalar genellikle çöküntü bölgelerinde ve buralarda çok düşük gelir grupları yaşıyor. Eğer o binaların içinde insan yoksa o binalar yıkılıyor ve yanıyor. İçinde insan varsa, bazı ufak tefek değişikliklerde olsa, bir ölçüde korunuyor. Bu şu demek: Biz eski eser korumacılığını en düşük gelir kesimimize havale etmiş durumdayız bugüne kadar ve onlardan bekliyoruz o binaları korumalarını. Ama burada ikinci bir sorun ortaya çıkıyor: Bu binaların sahiplerinin çoğu o binalarda yaşamıyorlar. Yaygın bir kiracılık var. İçinde yaşayanların bu bilince sahip olup olmaması da önemli; ama orada yaşamayan o sahiplerin, o bölgeyle ve o binalarla ilgili – tapuda kendilerine ait olsa da – o anlamda bir mimari değer, bir tarihi değer mülkiyeti hissine sahip olmaları mümkün olmuyor. (Birkan, 2005)

Toplumumuzda modern binalarda yaşamakla sınıf atlamaya paralel bir olgunun var olduğu yanlışlığı mevcuttur. Terk edilen yapılara ise, sonradan göç eden ve herhangi bir koruma bilinci taşımayan toplumların yerleşmesi ile en büyük tahribatlar yaşanmıştır. Tarihi alt yapı önemsenmeden bir çok kültürel değer yok edilip yerine betonarme yapılar inşa edilmekte ya da herhangi bir korumacı yaklaşımla bağdaşmayan eklemeler yapılmaktadır.

2.4.2 Ekonomik Nedenler

İstanbul kenti, özellikle 1950 sonrası göçlerle istila edilmiştir. Bu göçlerden en çok tarihi kent merkezleri nasibini almıştır. Rant kaygıları sebebi ile sayısız tarihi yapı yok edilmiş ve katsayısı eskisinden daha fazla olan yapılar inşa edilmiştir. Ekonomik kaygılar ve bilinçsizce yapılan bu binalar bugünkü çarpık kentleşmenin temelleri atılmıştır. Avrupa kentleri, II. Dünya Savaşı sonrasında kötüleşen ekonomileri sebebi ile öncelikle anıtsal değeri olan yapılarının onarımını esas almış ve sonrasında diğer yapıların onarılması çalışmasına yönelmiştir. Toplumumuz, ekonomik sebeplerden dolayı zaten yeterince pahalı olduğunu düşündüğü restorasyon ve onarımlardan uzak durmaktadır.

Kültür politikaları kapsamında, Avrupa Birliği'nde koruma alanında önemli ölçüde kaynak yaratılmaktadır. Bunun yanında, Avrupa Birliği ortak politikaları dışında, ulusal boyutta da, araştırma kapsamındaki tüm ülkelerde kamu otoritelerinin doğrudan müdahaleleri veya vergi kolaylığı yolu ile ya da özel girişimler veya sponsorlarla yatırım desteği sağlanmaktadır. Türkiye'de, koruma politikaları kapsamında devlet tarafından ayrılan bütçenin yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu konuya özel girişimlerin de yeterince katkıda bulunduğu söylenemez. Özel girişimler genelde üst gelir grubuna mensup vatandaşların kendi mülklerini değerlendirmesi şeklinde gerçekleşmektedir. (Gülersoy, 2005)

Yeni yerleşim alanları yaratıp alt yapıyı oluşturmak maliyeti yüksek uygulamalardır. Bunun yerine tarihi kent merkezinin mevcut alt yapısından faydalanmak çok akıllı bir yaklaşım olabilmektedir. Tabi bu kullanımın nasıl olacağı çok önemlidir, çünkü ülkemizde bu mevcut değerler, düzgün kullanılmadığı için ağır tahribatlara maruz kalmaktadır.

Yönetim planı, kentsel, kırsal, doğal ve arkeolojik sitler yapılması istenen, ve o alanın hangi kaynaklar, uzmanlar, program ile, nasıl korunacağını tanımlayan bir belgedir. Çeşitli uzmanlıkların katkılarıyla hazırlanan bu belgeler, sürdürülebilir koruma uygulamaları için disiplinli bir yönetim anlayışını ortaya koymaktadır. Korumanın başarıyla ulaşması için çalışmaların belirli ilkelerle, uzmanların katkılarıyla, finansal destek sağlanarak ve oradan maddi gelir sağlayan kişilerin katılımıyla gerçekleşmesi gerekmektedir. Tarihi kentler için hazırlanan programların başarısında yöneticilerin kararlılığı kadar, finans kaynaklarının sürekliliği, halkın onayı ve özenli uygulamalar rol oynamaktadır; bir bileşenin eksikliği korumanın başarısını engelleyecek, hedefe ulaşmak rastlantılara kalacaktır. (Ahunbay, 2005)

Tarihi kent dokularının yaşatılmasının, ekonomik açıdan bir kayıp olmadığının, aksine turizm gibi faktörler sebebi ile kazançlı dahi olabileceğini toplumlara aktarılması gerekmektedir. Yapılacak uygulamaların, bu yaklaşıma da ağırlık vermesi kentlerin geleceği açısından önemlidir. Devlet ve toplumun ortak çalışması sonucu gerçekleşmeyen bir koruma ve yaşatma çalışması, hiç bir zaman batı tarzı yaklaşımlara yaklaşamaz. Bu konudaki örgütlenme ve finansman çok yönlü düşünülerek oluşturulmalıdır.

2.4.3 Politik Nedenler

Türkiye’de tarihi değerleri koruma bilincinin çok yaygın olmamasının yanı sıra politik çıkarlar sebebi ile de yanlış yapılaşmalar meydana gelmiştir. Bu sadece son yıllardaki politik yaklaşım değil, daha Osmanlı dönemine kadar uzanan bir süreçtir. Fakat o zamanlar daha çok batılılaşma sevdası ile yapılan yanlış uygulamalar, son yıllarda rant ve oy kaygısı ile yapılmaya başlanmıştır.

Viyana kenti, yeni yapılaşma döneminde akıllı bir kentleşme politikası izlemiş; sivil toplum örgütleri ve belediyelerin ortak çalışması ile onarım ve yenileme uygulamalarının yeniden yapılandırma döneminde hız kazanmasını sağlamıştır. Avrupa’da bu konudaki en önemli prensip, yetkili organlarının eşgüdümünün sağlanmasıdır. Türkiye’de merkezi yönetimin yanında yerel yönetimlerin de karar yetkileri olmasına rağmen, eşgüdümlü çalışmaların yapılamaması sonucu sorunlar yaşanmaktadır. Yetkili birimler ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliği anlayışı bulunmamaktadır. Bu karmaşa içerisinde sorunlu bir çalışma meydana gelmektedir.

- Geniş tarihi alanları etkili bir biçimde yönetebilmek için genel bir yönetim stratejisine gerek vardır. Bunun dışında daha ayrıntılı yönetim planları yer alabilir. Bu strateji sorunları tanımlamalı, ulaşılmak istenen uzun vadeli hedefleri orta ve kısa vadeli hedeflerle birlikte ortaya koymalı, uygun çözümler geliştirmeli ve uzun ve kısa verimli kararların alınabileceği bir çerçeve çizilmelidir.
- Yönetim stratejisi içinde daha ayrıntılı eylem planları yer almalıdır. Bunlar ana strateji içinde biçimlenmeli ve kısa vadeli projelerin gelişimini yönlendirmeli.
- Tarihi çevrenin gelecekteki yönetim, kullanım veya değişimi ile ilgili bütün yasal düzenlemeler, devlet rehberliği, yerel veya strüktür plan politikaları ve yönergeleri karşısında değerini ve önemini korumak için gerekli politikaların açıklanması gerekir.
- Tarihi çevre içinde ve yakın çevresinde uygulanacak olan arazi kullanımı ve kent planlama düzenlemeleri ile ilgili koruma ilkeleri ile birlikte ve tarihi çevrenin tanımı yapılarak koruma politikasının ifadesi haline getirilmelidir(Ahunbay, 2005).

Tarihi kentlerin yaşatılması ve yeni uygulamaların finansmanlığını yapacak örgütlerin, devlet tarafından belirlenen bir mekanizmanın süzgecinden geçmesi gerekmektedir. Şüphesiz ki batı ülkelerinde sivil toplum örgütlerinin katkısı ve çalışması çok daha fazladır; fakat devletin de bu konudaki çalışmaları önemsenmelidir. Ülkemizin de bu ortak çalışma prensibini örnek alarak bir sistem oluşturması önemlidir.

2.4.4 İşlevsel Nedenler

İstanbul gibi büyük metropollerin kültürel sürekliliğin devamı için zamana ayak uydurması şarttır. Tarihi kent merkezleri de varlıklarının devamını sağlayabilmesi için değişimlere hazırlıklı olması gerekir. İstanbul her sene binlerce turisti ağırlamaktadır. Bu sebepten özellikle kent merkezlerinde yapılar işlev değişikliğine yönelmek zorunda kalmıştır. Konutlar otellere, pansiyonlara, restoranlara ve kafelere dönüştürülüp hizmete açılmıştır. Kentlerdeki turistik amaçlı gelişmeler normaldir; fakat bu uygulamaların yasal çerçevelerde yapılması önemlidir.

UNESCO bile artık ‘turizmin tarihi kentlerde büyük yıpranmalara neden olduğu ve kontrol edilmesi gerektiği’ uyarılarında bulunmaya başladı. Yani, korumayı beceren ülkeler bile turizm ağırlıklı koruyor. Bize yansıması çok daha kötü tabii. Şimdi, Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığı’nın birleştirilmesinin, kültür ve turizmi tümüyle aynı potada değerlendirmenin dışında, ne amacı olabilir? Bundan sonra da bir sürü yasal değişiklik oldu. Mesela, ‘kültür ve turizm bölgelerini belirleme, kültür ve turizm bölgelerinde planlama yetkisi’ gibi konularda, kültür ve turizm birlikte ele alan yasalar ve yönetmelikler çıkarıldı. Kültür değerleri bizde neredeyse sadece turizm potansiyeli olarak algılanıyor ve bu bence çok tehlikeli bir durum. Bu çerçevede, iki bakanlığın birleştirilmiş olması da çok sakıncalı. Kültürü ve turizmi bir araya getirirken çok dikkatli olmak gerek. Kültürel değerlerle belki turizmi getirebilirsiniz; ama turizm, kaybolan kültürel değerleri geri getirmez.(Uysal,2005)

Tarihi yarımada’yı koruma planlaması sürecinde önemli olan plan notları bulunmaktadır. Bu plan notlarındaki konulardan bir tanesi de desantralizasyondur. Özellikle Beyoğlu bu yaklaşımdaki odak noktalarından bir tanesidir. İstanbul’da özellikle 1970 sonrasında tek merkezli bir şehir olarak çekirdek merkezli yönetilmektedir. Bu alanlardaki bazı işlevlerin desantralizasyonundan bahsedebiliriz. İşlevler daha çok ticaret ve imalat olarak görülse de, yönetim ile ilgili işlevleri de bünyesinde barındırmaktadır. Planlara bakıldığında bu işlevlerin merkezden uzaklaştırılması söz konusudur. Bu tip işlevler zaten yapısı turizm gibi önemli bir fonksiyonu barındırmak zorunda olan kent merkezlerini ve çevreyi, dolayısıyla tarihi yapıların kapasitelerini daha da zorlamaktadır. Tarihi merkezlerin bu açıdan arındırılması önemli bir konudur ve planlı bir süreçten geçmesi gerekir.

2.5 Tarihi Çevrede Yeni ve Ek Yapı Tasarımı Yöntemleri

Yapılı çevrelerin gelecekteki kullanımı için hazır hale getirilmesi kentlerimizin geleceği açısından önemli bir rol oynamaktadır. Var olanı değerlendirmek; malzeme, alan ve enerjinin daha ekonomik kullanımı demektir ve bu yöntem mevcut dokunun bütün alt yapılarını en iyi

şekilde kullanmak anlamına gelmektedir. Yenilik ve mevcut kavramları artık birbirine tamamen zıt kavram olmaktan çıkmalı; bütün mevcut yapılar sağlam oldukları sürece yeni kullanım ve yenilemeler ile geleceğe umutla bakabilmelidir. Son yıllarda binaların yenilenme süreçleri daha da kısalmıştır. Yeniden kullanım, yenileme ve ekleme alan kazanımı ile kent strüktürünün devamı açısından önemli stratejilerdir. Özellikle, 20. yüzyılın ikinci yarısında daha çok karşılaştığımız bu tip uygulamaların beraberinde getirdiği planlama ve inşaat sürecinde nasıl bir rasyonalizasyonu sağlayacağı da önemli bir konudur. Bu yapılandırma biçimleri sadece basit yapıları içermemekte, aynı zamanda eskisinden tamamen farklı bir kullanım ile yeniden değerlendirme yoluna da gidilmektedir.

Mevcut bir yapının kendi işlevine uygun olarak geliştirilmiş bir programı vardır ve bu yapıya ilave uygulamalar yapıldığında ve üstüne işlev değişikliğine gidildiğinde, yeni bir bina inşa etmekten çok daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu konuda mimar ve işverene çok görev düşmektedir. Anıtsal değeri olan bir yapıyı en iyi koruma yöntemi olarak yeni işlev modeli görülmektedir. Saraylar müzeye, köşkler sanat galerilerine dönüştürülmektedir. Genellikle anıtsal değeri olan yapılar bu işlevler için daha çok tercih edilmektedir. Çünkü halk için yapılan projeler olarak örnek teşkil etmektedirler. Kültürel kimliği güçlendirdikleri gibi, turist çekmeleri bakımından da önemli bir ekonomik kaynak oluşturmaktadırlar. Kullanılmayan, ekonomik ve anıtsal değeri fazla olmayan endüstri veya sanayi tipi yapılarının yeniden işlevlendirilmesi sonucu hayata geçirilmesi, bu tasarım yöntemlerine ait uygulamalardan biridir. Büyük açık mekanlar ve düşük kiralar bu alanların yeniden kullanılmasını daha cazip hale getirmektedir. Bu yeniden kullanım az bir bütçe ve az mimari beklentiler çerçevesinde meydana gelmektedir. Mühim olan boş alanlar ve bu boş alanların nasıl değerlendirileceği ile alakalıdır

Yapı boşlukları günümüzde alan darlığı sebebi ile uzun süre boş kalmamaktadır. Bu boşluklar yeni bir mimari alanın ve yeni bir kullanımın önünü açmaktadırlar. Zaman içerisinde kentlerin belli bölgeleri işlev değişikliği ile karşılaşabilmektedir ve bu sebepten var olanı değerlendirmek ekonomik açıdan daha uygun hale gelmiştir. Otellere dönüştürülen eski konutlar, bürolara dönüştürülen fabrikalar ve son zamanlarda özellikle Avrupa'da çok ilgi gören çatı katı eklentileri bu tip uygulamaların birer parçasıdır. Maliyet gibi önemli bir kriterin yanında tarihi bir çevrede bulunma duygusu ile eski ve yenin bütünleşmesinin bir parçası olma fikri insanlar arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Yenilik, yaratıcılık, iletişim, uyum gibi kavramlar eski ve yenin bir araya gelmesi sırasında ortaya çıkmasını istediğimiz kavramlardır. Mekan programının yeni işleve tam olarak uymaması ya da donatıların tam olarak oturmaması, bu tip prestijli projelerde karşılaşılan bir konu haline gelmiştir.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı hususunda, yapılara bazen formuna tamamen zıt işlevler yüklenebilmektedir. Bu sebepten günümüzde söz konusu tarihi çevre olunca “form follows function (biçim işlevi takip eder)” sözü anlamını yitirmeye başlamıştır. Bazen kullanım değişiklikleri sebebi ile objeye ve işlev şemasına bağlı olarak mevcut yapılara yeni tasarım uygulamalarında spesifik çözümler bulunması gerekebilir. Tek başına yeni bir mimari dal olarak gelişmeye başlayan tarihi çevrede yeni yapı tasarımı, özellikle Avrupa’da etkisini fazlasıyla göstermektedir. Bu alandaki yaratıcılık çeşitleri; aslına esas alan reskonstrüksiyonlardan, eski ve yenin kolajına ve oradan da eklenti uygulamalarına kadar uzanmaktadır. Hangi görevlerin eski ve yeniye yükleneceği inşaat projesine, o anki duruma, ama her şeyden çok mimarın, yeni uygulama ile binaya yüklediği anlamına bağlıdır. Tasarımdaki en büyük heyecan, oluşan farklı tarihi katmanların uyumlu ya da uyumsuz ilişkileridir. Yeni tasarım ancak mevcut ile birlikte bir bütün oluşturması sonucu anlam kazanmaktadır. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusunda kullanım değişikliğine paralel olarak, çok çeşitli çözümler ortaya çıkması sebebi ile genel bir tasarım prensibinden bahsedilememektedir. Yapılan projeler; var olanın temel biçimlenişine, işlev şemasına, işverenin isteklerine ve mimarın tasarım kriterlerine bağlı olması sebebi ile geniş çerçevedeki bir tasarım bütünü söz konusu olsa da, bu uygulamalar bir çok literatürde aşağıdaki yöntemlere göre sınıflandırılmaktadır.

2.5.1 Mevcut Tasarımı Kopyalama Yöntemi

Mevcut yapıyı korumak, bir çok yenileme projesinde en önemli kriter olarak görülmektedir. Bu yapılaşma biçiminde eski ile estetik açıdan bağlantı kurulması ve orjinaline sadık kalınması önemlidir. Var olan yapıyı korumak için ise bu tip yapılarda işlev değişikliği söz konusu olduğunda onun özgünlüğünü bozmayacak fonksiyon alanları tercih edilmektedir. Mesela müzelere dönüştürülen saraylar, kütüphanelere dönüştürülen tarihi konaklar. Halka açılmak ve özgünlüğünü sunmak için yapının kendisi de bir sergi objesi haline gelmektedir. Yenileme çalışması sırasında yapının tarihi resmi örnek teşkil etmekte ve az değişiklik ile eski karşısında çekimsizlik en önemli prensip haline gelmektedir. Cephede yapılan yenileme çalışmalarında, eklenen bölümler mevcuda sadık kalıyor olması ve eski ile yeni arasındaki çizgi zor ayırt ediliyor olmasına rağmen iç mekanlarda bu kısıtlama o kadar baskın değildir. Tarihi değeri olan yapıya sıkı sıkıya bağlı yapılan yeni tasarım çalışmaları çok çeşitlidir. Tarihi Prag kentinde yapılan sayısız restorasyon uygulamasında, mevcut yapının aynen korunduğu ve yapılan eklemelerin eski üslubu kopyaladığı görülmektedir.

Şekil 2.1 Prag kent dokusu, 2009

2.5.2 Bağlamsal Uygunluk

2.5.2.1 Benzetme Yöntemi

Benzetme yöntemi, tümüyle tarihi dokuyla bir bütün olma amacı gütmektedir. Eski yapının bir çok özelliği yeni yapıda da dikkat çekmekte ve sadece sadeliği ile eskisinden ayırt edilmektedir. Ciddi farklar sadece malzemenin renginde, cinsinde veya kullanım biçiminde görülür. Tarihi yapılardaki süslü motifler yeni tasarımda yer almayarak daha sade bir üslup ile karşımıza çıkarlar. Bu yöntem ile eski ve yeni arasındaki farklar abartısız bir üslup ile ortaya konulmaktadır.

Şekil 2.2 Viyana tarihi kent merkezinde, Heidenschuss am Hof

2.5.2.2 Yorumlama Yöntemi

Yorumlama yöntemi özellikle yurtdışında sıkça uygulanan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki uygulamalar, küçük bir yapı elemanından yapının bütününe kadar uzanan bir süreci kapsamaktadır ve bu konuda izlenen yollar çeşitlidir. Yorumlama da göz önünde bulundurulmuş önemli hususlar vardır . Bazı tasarımlarda kütle etkisinin, yani eski yapının hacimsel büyüklüğünün ön planda olduğunu görebiliriz. Bahsedilen yöntemde önemli olan eski bina ile ölçek anlamında uyum sağlamasından çok boyutsal benzerliklerin kurulabilmesidir. Uygulamalarda bir başka yaklaşım ise üslup benzerliğidir. Cephe elemanları, süslemeler, pencere oranları gibi öğelerle bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Tabii bu öğelerin dönemini yansıtmaları ve dönemin özelliklerini taşıması bakımından günümüzdeki öğelerin günümüz yaşam koşulları ve biçimleri ile şekillendirilmesi gerekmektedir. Eski teknolojileri analiz edip günümüz teknolojilerden faydalanmak bu yöntemlerin izlediği yollardan bir başkasıdır.

Şekil 2.3 Viyana kent merkezi, Stephans Meydan'ı, Haas Evi,2009

2.5.3 Zıtlık Yöntemi

Tarih çevrede tasarım uygulamaları sürecinde konuya yaklaşımda çok farklı stratejiler geliştirilmektedir. Bu yöntemlerden bir başkası, eski ve yeninin kendi özelliklerini yansıtarak bir araya gelmesi fikri üzerine kuruludur. Ana fikir homojen bir bütün sağlamak yerine ancak izleyicinin zihninde bir araya getirip bir bütün olarak algılayabildiği bir uygulama üzerinde yoğunlaşır. Yeni olarak yapılan tasarım kesinlikle okunabilen ve eski eserden ayırt edebilen bir öğedir. İki farklı öğe zıtlıkları ile bir araya gelir ve zamanlar arasındaki süreç ile gelişim gün yüzüne çıkar. Zıtlığın yaratmış olduğu etki ve o zamana kadar eklenen son katman ile mimar var olan eserin üzerine kendi imzasını atmaktadır.

Bu yöntemde, mevcut olanı yeniden şekillendirmek söz konusu değildir, aksine mevcut yapı yeni yapılacak öğelerin yeniden yorumladıkları bir altlıktır. Sonrasında yapılan uygulama bir tür kolaja benzemekte ve aslında bir araya gelmeyen öğeler bir bütün haline gelmeye başarmaktadır. Malzeme, bu biçimlenişlerdeki en önemli unsur haline gelir ve şimdiki zamanın yenisi kabul edilen cam, çelik ve beton; eskiyi anımsatan doğal taş, kiremit ve ahşap gibi malzemelerin karşısında zıtlık etkisi ile yapıda çoğu zaman yerini alır.

Zıtlık yöntemi, tarihi çevrenin korunması açısından en uygun yöntemlerden biri kabul edilir. Çünkü bu yöntem ile eski ve yeni arasındaki farklar daha belirgin ve eski üslubun etkileri daha anlaşılır hale gelebilmektedir.

Şekil 2.4 Prag, "The Dancing Haouse", 2009

2.5.4 Mevcutun Strüktür Olarak Kullanıldığı Yöntem

Bu gruba dahil olan yapılar ne spesifik bir mimari özellik taşırlar ne de tarihi bir alt yapıdan gelmektedir. Çoğu basit konutlardır ve son yıllarda bir çok projeye alt yapı oluşturmuşlardır. Herhangi bir yapı kültürü sınıfına dahil olmayıp, tescilli olmayan bu yapılar yeni oluşturulacak tasarım için ana strüktür görevi görmektedir. Eski ve yeni arasındaki geçiş tamamen silinmiş ve hiç bir iz yer verilmemiştir. Mevcut olan yapı herhangi bir yapıım kuralına bağlı olmadığı için değiştirilebilir, yeniden yorumlanabilir hale gelebilmektedir. Eski kimliği anımsatabilir hale gelmesine rağmen, bütününe bakıldığında yeni bir yapı imajı vermektedir. Yapılan uygulamaların çoğunda mevcut yapının iskeleti korunması ve üzerine yeni tasarımın kostümü giydirilmesi sebebi ile çoğu zaman dışarıdan eski bir binanın kalıntılarını taşıdığı anlaşılmamaktadır. Sonuçta ortaya çıkan eser homojen bir yapıdır. Tasarım kriterleri özüne bağlı olmadığı için özgündür. Uygulamaya bakıldığında, bu çalışmaların zıtlık etkisinden çok, yeni bir karma modeli geliştirme yoluna gittiğini görebilmekteyiz. Eski, hiç bir şekilde yeninin üzerinde oynadığı bir sahne görevi görmemekte, aksine birlikte bir bütün olma yoluna gitmektedir.

Mimar mevcut bir yapı üzerinde yeni proje geliştirirken sorgulaması gereken konular yeni bir tasarımdakinden daha farklıdır. Çünkü tasarım, mevcut olanı yaratıcı bir şekilde kullanmak üzerine kuruludur. Bütüncül bir resim elde etmek için mevcut olan ile bir “münakaşaya” girmesi gerekmektedir ve sonuç olarak tek bir obje ortaya çıkmayacaktır. Bu yaklaşım yeni bir şeyler yaratmaktan çok var olanı yeniden yorumlamak ile alakalıdır. Eski ve yeni arasındaki gerilimden doğan eser tekil bir parçanın başarısı değildir ve kalabalık bir tasarım ekibinin imzasını taşımaktadır. Mevcut mekanların, özgün kullanımı haricindeki uygulamalara dönüştürülmesi çalışması sırasında mevcudun gelecekte var olabilmesi için pozisyonel olmayan bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Buradaki ana fikir, mevcut olan bir yapının kalitesini yeniden keşfetmek ve ona yeni bir yaratıcı ifade kazandırmaktır. Yapı artık tek bir tarihi yansıtmaktan çıkıp her yenilemede yepyeni hikayeler anlatacaktır. Bu yeni mimari tasarım alanı gelecekte de önemi artmaya devam edecek ve ekonomik koşullar, mekansal kaliteler, tasarımsal denemler arasındaki ilişki çerçevesinde gelişmeye devam edecektir.

2.6 2. BÖLÜM SONUCU

Tarihi çevre, fiziksel ve doğal çevrenin yanında bir başka alan olup yapay çevrenin bir bölümüdür. Karakteristik yapısı sebebi ile özel bir yeri vardır ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında çok etkili bir rol oynamaktadır.

Kentleşme, tarihi çevre için bir tehdit olmamalı; doğal ve kültürel denge içinde yaşayan katılımcı kentlinin kendini ifade etmesine olanak sunmalıdır. Böylece modern kentlerin kültürel değerlerin korunmasına ve zenginleştirilmesine katkısı olacaktır. Tarihi kentlerin günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek donanımlara sahip olması durumunda varlığına devam ettirme şansı bulacaktır. Bu yeni kentsel ihtiyaçlar, tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusunu 21.yüz yılın en önemli mimari tasarım konularında biri yapmaktadır. Tarihi çevrede, yeni ve ek yapı tasarımı konusunda Avrupa kentlerinin ciddi çalışmalar mevcuttur. Yapılı çevrede hem kültürel mirası yaşatmak hem de bu çevrelerde yapı boşluklarını ve gerektiğinde tarihi yapılara yapılan yeni eklemeler ile günümüz mimari yaklaşımlarla eskiyi yeniden yorumlamak, tarihi geçmişteki üsluplara ve yeni dönem mimari yaklaşımlara saygılı olmayı gerektirir. Yapılardaki her döneme ait eklemelerin okunması gerektiği görüşü evrensel kararlar ile de ilke haline getirilmiş ve bu karar ile tarihin aldatmacı tavrına önlem alınmaya çalışılmıştır. Her ülkenin bu konudaki yaklaşımları farklıdır ve bu şehir planlama konusundaki yönetsel stratejilerinin de bir parçasıdır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusu geniş bir uygulama alanına sahiptir. Bu çalışmalar in fiil çalışmalardan yeni yapı eklemelerine kadar uzanmaktadır ve bu konu ile alakalı bir çok yöntem benimsenmiştir. Bir sonraki bölümde tarihi çevrede yeni yapı tasarım uygulaması olan yeni çatı ekleri konusunda, Viyana ve İstanbul kentlerinin konuya yaklaşımları ve yapılan uygulamalar incelenecektir.

3. YENİ ÇATI EKLERİ VE İSTANBUL İLE VİYANA KENTLERİNDEKİ UYGULAMALARI

3.1 Yeni Çatı Eklerinin Tanımı

“Ek” sözcüğü sözlük anlamında: Eklenmiş, katılmış anlamına gelmektedir. Bu durumda yeni çatı ekleri, mevcut bir yapıda yeni yaşama mekanları yaratmak için oluşturulan ilave düşey yapı parçaları olarak tanımlanabilmektedir.

Yeni çatı eki, çok farklı bir yenileme biçimi olup dikey yönde büyütme anlamına gelmektedir. www.baulexikon.de deki yeni çatı eki tanımına göre : Yeni çatı ekleri bir binanın çatısı yüksekliği boyunca var olan binada kullanım alanını daha fazla attırmak maksadı ile yükseltilmektedir. Genel olarak temel kural, var olan çatı örtüsünü kaldırarak eğer gerekiyorsa çatı konstruksiyonunu hidrolik bir kaldırma ile yükseltmektir. Taşıyıcı duvarlarda, eğer çatı eklentisi ciddi anlamda bir yük getirecekse, güçlendirme gerekebilir. Çatı konstruksiyonunda ve dış duvarlarda yapılan teknik müdahaleler bu bina yenileme konusunda alınan tedbirlerin statik olarak kanıtlanması zorunluluğunu getirmektedir. [1]

Viyana İmar yasalarına göre bu kavram bir grup inşaat planlamasını kapsamaktadır. Mevcut çatıda sadece çatı pencereleri açılıyor ya da mekan oluşturmayan çatı düzenlemeleri yapılıyor ise, buna sadece “değişim” olarak nitelendirilmektedir. Bunun dışındaki tüm uygulamalar “yeni çatı ekleri” grubuna girmektedir.

Türkiye’de ise çatı eklentileri kavramı ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığı için genel bir tanımlama da yapılmamıştır. Sadece bazı kaynaklarda mevcut yapılar üzerine birden fazla mekan yaratmak maksadı ile yapılan uygulamalar olarak tanımlanmaktadır.

3.2 Kent Bağlamında Yeni Çatı Eklerinin İncelenmesi

3.2.1 Yeni Çatı Ekleri Ve Kent Manzaraları

Manzara kelimesi, belli bir yöne bakıldığında gözün görebildiği her yer, her şey, görünüş, görünüm, bakışı, dikkati çeken her şey olarak tanımlanır. Manzara kavramının sosyo ekonomik, kültürel ve politik mekanlar arasındaki değişken etkileri sonucu oluştuğunu savunan kültür sosyolog Sharon Zukin, bu çalışması ile manzara kavramının var oluşundan üretim aşamasına geçişteki anlam değişimine yol açmıştır. (Temel, 2004)

Yani manzara, seyirci tarafından organik, sürekli tepki veren, çevresinden farklı olan ve bir mekan oluşturabilen bir kavram olarak algılanmaktadır. Kent manzarası, ilk önce 1920’lerin kültür coğrafyasında ele alınmıştır ve amaç bir çeşit morfolojik şehir coğrafyası yaratarak,

kent manzaraları kavramına algısal bir biçim verebilmektir (Passarge, 1930). Şehir manzaraları kavramı, tarihi kente zıt olarak modernizmin şehir ütopyasını temsil eder olmuştur. Bugün ise bu kavram karmaşık şehir biçimleri ve çevreler için kullanılmaktadır. Bütün bu anlam karmaşasından, var olan heterojen ve sürekli birbirinin sınırlarını zorlayan, birbirine karışarak bir sentez oluşturan kent sınırları sonucu, şehir manzaraları kavramı ortaya çıkmaktadır. Kent manzaraları bütün bu ifade karmaşasının içerisinde görülen şehir öğelerinin tüm tanımlamalarını içine alabilecek bir anlam içeriğine sahiptir ve tepelerden, kulelerden algılanabilen manzaraları işaret ederek, “çatı manzaraları” kavramını beraberinde getirir.

Çatılar bir kentin genel dokusunu en iyi yansıtan öğelerden biri olarak ayrı bir dünya yaratabilmektedir. Bölgeler ve manzaralar çatılarla kendi dillerini oluşturup, çatıların oluşumundan bölgenin karakteri meydana getirilir; çünkü malzemeler ve oluşum biçimleri, iklim, rüzgar, güneş, nem, jeoloji, mimari gelenekler ve nüfus yoğunluğu gibi etmenlere bağlıdır. Dolayısıyla bütün öğelerin sentezinin bir ürünüdürler. Eski bir çatı her zaman çevresine bağlıdır ve ona yabancı değildir; çünkü o bölgeden ve özelliklerinden doğmuştur. Çatı manzaraları bütün binaların üzerilerini tek bir manto gibi örtmektedir ve bu özellikleri ile kentlerin görünümünü yansıtmaktadırlar.

Çatıları çok iyi tanıyan birisi Avusturya'nın neresinde bulunursa bulunsun sadece çatı biçimlenişine bakarak hangi bölgede bulunduğunu çok rahat tahmin edebilir. Fakat Avusturya'nın başkenti Viyana bu konuda daha karmaşık bir durumdadır; çünkü izleyicisine birbirinden farklı çatı düzenlemeleri ile örneğin Londra kenti gibi bütünlük içerisinde bir kent manzarası sunamamaktadır. “Günün birinde her tarihi şehrin arsaları tükenmektedir” diyen Avusturyalı Mimar Heinz Lutter Viyana’da pek çok yeni çatı eki projesi geliştirmiştir. “Çatılara kaçarak daha fazla inşaat alanı oluşturmaktan başka çaremiz var mı?” sorusu ile bu konudaki pozitif yaklaşımın ortaya koyan mimar, yapılanma dönemi ile birlikte Viyana’da oluşan binlerce binanın çatılarında yeni inşaat alanı yaratılabileceğini vurgulamaktadır. Viyana'nın tarihi kent merkezi, sokak ölçeğinde ne kadar homojen ve ne kadar tutarlı bir mimari biçim sergilese de, söz konusu kent manzarası olunca yapılan ekler ile birlikte farklı yüzlere de sahip bir kent olabildiğini kanıtlamaktadır. Bir çok kaynakta, çatılardan bir yapının beşinci cephesi olarak bahsedilmektedir. Tarihi Stephans Meydanı'ndaki Stephanskatedralinden kente bakıldığında bu durum daha belirgin hale gelmektedir.

Şekil 3.1 Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Kärtner sokağına bakış, 2009

Şekil 3.2 Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Graben sokağına bakış, 2009

Şekil 3.3 Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Rotenturm sokağına bakış, 2009

Şekil 3.4 Viyana kent merkezi, Stephansdom'dan Hofburg Sarayı'na bakış, 2009

İstanbul kenti ise Viyana'dan çok daha farklı bir kent gelişimi ile karşı karşıya kalmıştır. Konumu ve tarihsel değer olarak Viyana'nın merkezi ile binaların genel mimari üslupları esas alınarak karşılaştırılabilecek en iyi bölgeler, tarihi alt yapıları nedeni ile, Beyoğlu ve Galatadır. İstanbul'un bu tarihi bölgelerine Galata Kulesi'nin bakıldığında farklar belirgin hale gelmektedir; çünkü kentimizin çatı eklentileri konusunda daha farklı bir profil çizmektedir. Genel olarak İstanbul'da en önemli amaç daha fazla kat kazanmak olduğu için, tasarım anlamında çok başarılı örnekler imza atılmamış, karmaşadan oluşan bir dokunun gelişimi gözlenmiştir.

Şekil 3.5 Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Galata köprüsüne bakış, 2009

Şekil 3.6 Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Bankalar Caddesi'ne bakış, 2009

Şekil 3.7 Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Büyük Hendek Caddesi'ne bakış, 2009

Şekil 3.8 Galata Kulesi, Galata Kulesi'nden Büyük Hendek Caddesi'ne bakış, 2009

Kent manzaraları, kente kimliğini veren, onun tarihini yansıtan, oluşum biçimlerini şekillendiren çok önemli bir olgudur. Le Corbusier'e göre, kent manzaraları mimarlık için çok önemli bir noktadır ve bu çatı oluşumlarını kentin üzerine kurulmuş bir bahçe olarak tanımlamaktadır. Onu yaşatmak ve geliştirmek kentinde gelişmesine vesile olmaktır. Büyük kentlerde arsaların azalmasına paralel olarak yapılarda yükselme yoluna gidilirken bu oluşumların planlı, programlı ve dokuya saygılı bir biçimde yapılmasına dikkat edilmelidir. Viyana'da, özellikle genç mimarların son zamanlarda çok ilgi göstermeye başladıkları yeni çatı ekleri tasarımı konusunda, İstanbul'un da daha çok ağırlık vermesi gerekmektedir; aksi takdirde dokunun bozulma süreci daha hızlı bir şekilde yoluna devam edecektir.

3.2.2 Yeni Çatı Ekleri Ve Kent Strüktürü

Kentin merkezlerinin yaşam mekanı olarak yeniden keşfedilmesi ve yüz yıllar boyunca gelişen doku, çatı eklentisi konusunu er ya da geç tartışma konusu yapacak ve yeni yaşam alanları ile ilgili tasarımlar hazırlanacaktır. Avrupa'da, özellikle 80'li yıllardan beri şehirplancılar, mimarlar ve politikacılar var olan yaşam alanı rezervelerinin kullanımı ve yaşam alanı olanakları konusunda çalışmaktadırlar. Kentsel yaşamın olmadığı uydu kentler yerine, kentsel yaşamın aktif olarak yaşandığı şehir merkezleri yeniden tercih edilmeye başlanmıştır. Bu yeniden kullanma fikri yeni çatı eklerine duyulan ihtiyacı da arttırmıştır ve yapılan çalışmalar sonucu kent strüktüründe önemli değişimler gözlenmiştir.

Avrupa'nın bir çok şehrinde olduğu gibi Viyana da yeniden yapılanma sürecinde yapılan bir çok binanın etkisinde kalmış ve şehrin kalitesi bu yapıların sorumluluğu altına girmiştir. 20. yüzyıl başlarında görülen yeni yapılaşmalar tarihi yapılara karşı daha uzak bir tutum sergilemiş olsa da, özellikle yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeni yapıların eski yapıları referans olarak inşa edilmesine özen gösterilmiştir. Bu konuda İstanbul'un daha yıkıcı bir tavır sergilediğini söyleyebiliriz; çünkü dokuya saygılı bir tasarımdan çok dokuyu yıpratıcı uygulamalar yapılmıştır.

Viyana'nın genel şehir strüktüründeki binalar ve açık alanlardaki geniş alanlı, kimi zaman ön plana çıkan ve kimi zaman belirli kesimler tarafından fazla gelenekçi olarak adlandırdıkları mevcut oluşumlar, tüm çelişkilere rağmen, aslında şehrin kalitesini vurgulayan önemli birer ögedir. Sadece kültürlü Viyana değil, sosyal, kentsel Viyana da yeniden yapılanma dönemine ait mekan figürleri, mevcut yapılar ve cepheler ile doğrudan ilişki içerisinde. (Temel, 2004)

Viyanalı mimar Josef Frank'ın yoğun çabasına rağmen çat katındaki yaşam anlayışı konusunda Viyana'da 20. yüz yılda çok da fazla bir gelişme görülmemiştir. Kırmızı Viyana döneminde (1918-1934 İşçi partisi dönemindeki Viyana) yaşam alanlarındaki insan yoğunluğunu azaltmak ve yeni açık alanlar yaratmak, geleneksel kiremit çatı modelinden farklı olan yeni formlar üzerinde yoğunlaşmaktan daha önemliydi. Savaş sonrası dönemde, bir çok Avrupa şehirlerinde olduğu gibi, her türlü kentsel gelişim normlarının aksine standartlaşmış yapı türlerine karşı daha fazla heyecan duyulmaktaydı. 90'lı yılların başından itibaren tarihi şehir merkezlerinde günümüzün ihtiyaçları doğrultusunda mekanların oluşması ile çok farklı olan bir kentleşme dalgası yayılmaya başlamıştır. Genç ve varlıklı Viyanalılar yeni oluşmaya başlayan modern çatı katlarında, şehir merkezlerinde farklı bir yaşam duygusunu keşfetmiştir ve bu sebeple bu konudaki ilgi artmıştır. Eski şehir merkezlerinin üzerinde modern ve olağandışı bu mekanlarda şehrin tadını çıkartmak, Viyanalılar için yeni bir yaşam biçimi haline gelmiştir.

Viyana'da 70'li ve 80'li yıllardaki "yumuşak şehir yenilenmesi" sürecinde yoğunluğu azaltmak ve yeşil alanları arttırmak daha önemli olan konulardı. Yeni çatı eki (çok fazla olmasa da) ise, buna tamamen zıt olarak kent yoğunluğunun daha fazla arttırılması anlamına gelmektedir. Ortalamada Viyana'da her çatı eklentisinde iki daire bulunmaktadır, bu da tipik Viyana apartmanlarında 20-30 daire anlamına geldiği için yaklaşık olarak yoğunluğun %7-%10 artacağı demektir. Bütün çatılar bu uygulamaya hemen giremeyeceği düşünülecek olursa önümüzdeki yüz yılda bu değer ancak yarısı ya da üçte ikisi elde edilebilecektir (%3,5-%7). Viyana'nın iç kısımlarında çatı eklentileri ile konut oranı bir yüz yılda ancak %1,5 oranında yükselmiştir; fakat bu oranın önümüzdeki dönemlerde katlanarak artacağı söylenmektedir. (Temel, 2004)

Viyana'daki yapıların 1/5'ini oluşturan yeni yapılanma dönemine ait 32.000 konutun yaklaşık 4.400'ünde ya da %14'ünde çatı eklentileri uygulamaları yapılmıştır. Bu da yeniden yapılanma dönemine ait 27.600 konutun çatı uygulamaları için hazır bulunduğunu göstermektedir. Mevcuttaki bu yapıların en az yarısı yeni çatı ekleri uygulamasına gireceği düşünülecek olursa, bu her konut için 2-3 daire anlamına geleceğinden, 30.000 ile 40.000

arasındaki bir konut potansiyelinden bahsedebiliriz ki, bu da Viyana konut üretimindeki 5 ile 7 yıllık bir süreci kapsar ve konut üretiminde %3,3'lük - %5'lik bir büyüme anlamına gelir.

Yeni çatı ekleri, kent strüktürü içerisinde birer enstrüman rolü görmektedir. Bu sebepten bu tasarım çeşidi Josef Frank'ın modern konut tasarımları tanımına girse de, tarihi şehirlere göre daha fazla ışık, daha fazla hava, daha fazla yeşil alanı hedefleyen modernizm ideolojisi ile çelişmektedir. Avrupa'nın bir çok şehrinde bir zamanların sanayi bölgeleri, daha fazla yenileme ile gösterişli konut bölgelerine dönüştürülmüştür. Bu sebepten, Avrupalı şehir plancılar açısından yeni çatı eklerinin, kenti olumlu etkileyeceğinden şüpheleri yoktur ve bu uygulama ile şehir merkezlerinde azalan nüfusa karşı bir etki yaratılabileceğine kesin gözüyle bakılmaktadır.

Yeni çatı eki uygulaması yapılan binalardaki diğer konut sakinleri ve bu çevrede oturan diğer insanları da kimi zaman olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Aydınlatma, trafik durumu, yeşil alan yetersizliği gibi sebeplerden dolayı diğer sakinler mağdur duruma düşebilmektedir; fakat bu konuda da Viyana'da çevredeki sakinlerin lehine kararlar alınmıştır. Çıkarılan yasaya göre çatı uygulamaları, sadece çevre ve bina sakinlerinin yaşam ve konut kalitesini düşürmediği sürece yapılabilir. Bu tip bir uygulamaya giren yüklenici firma, yoğunluğu arttırmanın gereksiz olduğu ve dolayısıyla kamu yararına olmayan durumlarda, bu olumsuzlukları giderici dengeleyici önlemler alarak, çevre sakinlerine de yarar sağlayacak bir uygulama haline dönüştürmekle yükümlüdür.

Görüldüğü üzere çatı eklentileri uygulamaları konusunda Viyana'nın ciddi bir tartışma ortamı yaratması gerekmektedir. Bu konuda yönlendirmede yardımcı olacak bir çok düzenleme olmasına rağmen zorluk, bunu nasıl kullanılacağına gizlidir. Kısıtlayıcılık bu konuda kimi zaman ön plana çıkacaktır ve böylece bazen kötü bazen de iyi olabilecek düzenlemeler binada bütünlük kaygısı içerisinde yerini alacaktır. Belki de her türlü tepki çekme riskine rağmen daha yeni ve daha zıt düzenlemeler yoluna gidilecektir.

Viyana; yeni çatı ekleri düzenlemeleri konusundaki tartışmaların ana sebebi, birinci bölgede ağırlıklı olarak yapılan büyük inşaat projelerinden kaynaklanmaktadır. Bütün bu tartışmaların bu derece büyümesinde, kentin UNESCO miras listesinde yer alarak tarihi kent imajını koruma çabasıdır. Esas olarak tartışılan konu, kent mekanlarındaki genel atmosferden çok kentin genel görünümüdür. Özellikle Viyana'nın merkezi, tarihi dokuyu ve bunların uyumunu yok edeceği düşünülen "sinsi yeni yapılaşmaların", dünya kültür mirasını tehlikeye sokacağı korkusunu yaşamaktadır; fakat bir gerçek var ki çatı alanında yapılan düzenlemeler, sokaklarda gezinirken göz hizasında olmasından dolayı daha çok ön plana çıkan ve

dükkanlara dönüştürülen giriş katlarındaki değişime uğrayan cepheler kadar tartışılmamaktadır.

İlginç olan, tarihi kültür mirası olmadan önceki, yani 2001 yılına kadar ki süreçte, bu bölgede yapılmış olan yeni çatı ekleri uygulamalarının sayısının gerilemiş olmasıdır; fakat 2001 yılından itibaren uygulama sayısı artmıştır ve sayısal veriler bu yöndeki eğilimlerin artacağını göstermektedir. Yakın dönemde en çok tartışılan yapılardan biri olan Kärtner Sokağı ve Neu Markt arasındaki Ambassador otelinde; II. Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik sıkıntılar içerisinde onarılan, Viyana imar yasasının 69. maddesine uyarak ve imar müdürlüğünden de alınan onayla yapılan yeni çatı ekinin onaylanan yüksekliğinden 1m daha yüksek yapılmış olmasıdır. Stephansplatz'daki mimar Hans Hollein tarafından projesi gerçekleştirilen oteldeki yeni çatı eki ile Viyana opera binası karşısındaki Sacher Otel'i'nde yapılan iki katlı yeni çatı ekleri de uzun süre tartışılmıştır.

Şekil 3.9 Ambassador Hoteli [2]

Viyana’da estetik kaygısından çok boyut kaygısı sebebi ile genellikle oteller gibi büyük yapıların çatı uygulamalarındaki devasa hacimli ve çok katlı yeni çatı ekleri tartışma konusu olmaktadır. Bunu destekleyen en önemli durum ise, son yıllarda sıra dışı bir mimari dil ve uzlaşmadan yana olmayan bir eklenti akımı sebebi ile yapılan bazı uygulamaların çok görünen bir konumda olmamaları sebebi ile hiç bir tartışma ortamına girmemesidir. Tartışmaların odak noktası genellikle göz hizasında çok iyi algılanabilen objelere yönelmektedir ve böylece bazı iyi projeler “görünür” olmadıklarından herhangi bir yorumla karşılaşmamaktadırlar. Michaelerplatz’da, meydanda bulunuyor olması ve objelerin çok iyi algılanabiliyor olması sebebi Karl Langer tarafından yapılan yeni çatı eki daha önceki ek uygulamasından çok daha iyi ve boyut olarak eskisinden farksız olmasına rağmen tartışılmıştır.

Şekil 3.10 Michaeler Meydanı, Karl Langer tarafından yapılan yeni çatı eki uygulaması [3]

2003-2004 yıllarında Opera binası ve Albertina Müzesi arasındaki Hanuschhof aynı yerde bulunan Sacher Oteli kadar dikkat çekmemiştir. Halktan gelen yorumlara ve projelerdeki çelişkili yaklaşımlara bakıldığında, Viyana’da yapılacak olan projelerin en önemli kriterinin konumu olduğunu söyleyebiliriz. Viyana halkı yeni yaklaşımlara ve mimari yorumlara daha şüpheli yaklaşmaktadır ve genellikle göz önünde olan alanlarda kentin tarihi dokusuna

bozacakları inandıkları projelere tepki göstermektedirler; fakat bir dünya mirası kenti olarak uluslararası ortamda diğer Avrupa kentleri ile yarışabilecek bir kent olma çabasında olan Viyana, gerek yasal düzenlemeler ve gerekse alıştırma maksadı ile uygulanan projeler ile tepkileri azaltıp, halkın bu konudaki tutumunu değiştirmeye amaçlamaktadır.

İstanbul kenti ise, yeni çatı ekleri konusunda spesifik bir çalışma yaptığı söylenemez. Özellikle Beyoğlu ve Galata bölgelerine genel olarak bakıldığında tarihi yapıların bir çoğunda çatı eki yapıldığı söylenebilir. Bazı projelerde dokuya uyumun önemsendiğini görebiliyor olmamıza rağmen çoğu uygulamada her hangi bir estetik kaygı güdülmemiştir. Özellikle, 1950 sonrası göçler ile birlikte, bölgelerin kullanıcı profilleri değişime uğramıştır. Yasal anlamda zamanında alınamayan önlemler ya da eksik alınan önlemler sebebi ile çarpık kentleşme hız kazanmıştır. Yerli halk, Galata ve Beyoğlu bölgelerini terk ederek buraları daha çok kırsal kesimden gelen bir nüfusa bırakmıştır. Tıpkı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi uydu kentlere yönelim artmış ve tarihi merkezler kendi hallerine bırakılmıştır. Zamanla tarihi dokulardaki yapılar yıkılmış ya da daha fazla kat kazanmak için yeni çatı ekleri yapılmıştır. Yeni çatı ekleri İstanbul gibi büyük bir kentin toprak değerlerinin yüksekliği göz önüne alındığında çok önemli bir konudur; çünkü daha az masraflı bir uygulama ile kat sayısı arttırılarak nüfus yoğunluğunun dağılımı daha iyi sağlanabilmektedir. Oysa bunun yerine malesef tarihi yapıların yıpranmasına izin vererek ve yıkarak, mevcuttaki yapının tavan yüksekliğinden daha düşük tutarak daha fazla kat kazanma amacı güden kimi kesimler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Zaten tarihi dokusu itibari ile karmaşık bir yapısı olan kent, plansız çatı uygulamaları ile de daha çarpık bir yapıya bürünmektedir ve genel bir kent strüktürü oluşturabilmekten uzaklaşmaktadır. Halkın da bu konudaki tepkileri Avrupa ülkelerindeki gibi olmadığı için bilinçsiz yapılaşmaların ve uygulamaların sayısı her gün biraz daha fazla artmaktadır.

Kent strüktürü içerisinde yeni çatı ekleri için uygun görülen yaklaşımlar, ülkeden ülkeye değişebilmektedir ve halkın da bu konudaki tavrı önemlidir. Viyana dünya miraslarına sahip bir kent olarak, tarihi kimliğini korumakla birlikte uluslararası ortamda güncel mimari tasarımlardan çok uzaklaşmak istememekte ve çalışmalarını buna göre yönlendirmektedir. Yeni yapı yapmak kadar önemli olan yeni çatı eklerinin, İstanbul'un dokusu için önemli bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Esas olarak görünen, az görünen ve görünmeyen yeni çatı ekleri konumları gereği sınıflandırılmalıdır. Bu konuda bir ayırım yapılması gerekmektedir; çünkü uygulamalar bu gibi yerlerde, çatı terasları ve her türlü farklı uygulama da gözler önüne serildiğinde, sokak perspektifinden, meydanlardan, kıyı şeritlerinden, yüksek katlı binalardan ve tepelerden bakıldığında her birinde farklı

algılanmaktadır. Bazı Avrupa kentleri bu nedenle uygulama biçimlerini bu kriterlere göre düzenlemektedir. Yeni çatı ekleri, var olan yapı dokusu yoğunluğunu arttırmakta ve çevredeki yeni şehirleşmelerin daha fazla genişlemesini önlemektedir. Bu yapılaşma biçimi sayesinde şehirler daha yaşamsal düzenlenebilmektedir. Şehirler daha yönlü, daha ilginç ve daha güzel bir etkiye kavuşmakla beraber, anıtsal koruma kanunlarını da yok saymadan mimari açıdan kaliteli uygulamalar yaratılabilmektedir.

3.3 Yeni Çatı Ekleri Ve İşlev

Çatılardaki yenileme uygulaması, çevredeki yoğunluğu arttırması, şehir merkezlerini geliştirmesi gibi önemli konular yanında, aslında çok güçlü bir şekilde kentsel yaşam içerisinde arzulanmaktadır. Bireysel fikirler doğrultusunda tasarlanabilen bu boş mekanlar, çatı terasların özel açık mekanlar olarak kullanabilme imkanı ve tek başına çatılardaki manzara; kentin, şehir merkezlerinden kaçan gelir düzeyi yüksek kesimlere verilmiş iyi bir cevaptır.

Viyana'da yeniden yapılanma döneminde 1. ve 2. katlar en değerli yerleşim alanı iken, şimdiki zamanda arz talep ve satış fiyatlarına bakıldığında çatı katları bunların yerini almış durumdadır. Çatı katlarına da yapılmaya başlanan asansörler, en üst katta müstakil olma durumu, şehri en üst kattan doğrudan gökyüzüne temas edencesine izleyebilme imkanı ve en tepe noktada bulunduğu için kimseler tarafından rahatsız edilmemek gibi sebepler, çatı katlarını herkes için daha cazip hale getirmektedir.

Yeni çatı eklerinin, daha çok gelir düzeyi yüksek kişilere hitap etmesi sebebi ile her zaman az kazanan ve muhtaç insanların çıkarlarını ön planda tutmaya çalışan sistemin bu uygulamalarla sosyo politik anlayışlarının hiç bir şekilde bağdaşmadığı düşünüldüğü için , Viyana kenti için ne kadar önemli olduğu sorusunu akla getirmektedir. Gerçek olan bir konu var ki insanların yaşam alanları genişlemektedir; fakat buna rağmen şehir merkezlerinde yaşama alanları git gide azalmaktadır. Şehir merkezlerinde, oluşumları gereği iyi bir ulaşım ağı ve farklı sosyal donanımlara sahip olduğu için, bu özelliklerini kullanarak insanların uydu kentlere akın etmesini önlemeye yönelik uygulamaların yapılması gerekmektedir. Viyana'da aynı zamanda kısıtlı olan yeşil alanların inşaat alanına dönüştürmemek için çatılarda bu tip bir uygulamaya gidilmiştir.

Viyana merkezde yapılan çatı uygulamalarının büyük bir bölümü ticari amaçlı işlevlere ayrılmaktadır ve çatı eki olmayan hiç bir otel yapısı mevcut değildir. Buna örnek teşkil eden otellerden bir tanesi ise, üzerine yapılan iki katlı çatı eki sebebi ile çok eleştirilen Sacher Otelidir.

Şekil 3.11 Sacher Oteli, 2009

Viyana’da ticari amaçlı yapılan yeni çatı eklerinin bir diğer alanı ise büro yapılarıdır. Bunun içindeki en önemli ve en tanınmış olanı ise Coop Himmelb(l)au’un Falke Sokağı’nda tasarlamış olduğu hukuk bürosudur.

Şekil 3.12 [4]

Şekil 3.13

Coop Himmelb(l)au, Falke Sokağı çatı eklentisi tasarımı

Çatı katı konut tasarımının en çok örneğini Viyana merkezde ve çevresinde görmek mümkündür. Genel olarak bu çatı katlarında, çatı katlarının oldukça pahalı konutlar olması sebebi ile, gelir düzeyi yüksek Viyanalılar yaşamaktadır. Aslında bu uygulamanın bir diğer

nedeni de tam anlamıyla bu düşünce üzerine kuruludur. II. Dünya Savaşı sonrasında yeniden yapılandırma döneminde kent merkezlerinden kaçan gelir düzeyi yüksek gruplar, merkezleri gelir düzeyi daha düşük bir gruba bırakarak sosyal profilin değişimine neden olmuştur. Bunu istemeyen, turizm ile beslenen bir kent olan Viyana'yı korumaya çalışan yönetim, bu uygulamaların yaşayan nüfus profiline de katkısı olacağı inancı içerisindeydi ve bu sebepten bu tip projelere özellikle ilgi göstermektedir.

Şekil 3.14 Viyana 1. Bölge, Gumpendorfer Sokağı, 2009

İstanbul'un Galata ve Beyoğlu bölgeleri ise bugün ağırlıklı olarak ticarete ve turizme hizmet etmektedir. Özellikle Bankalar caddesine yapılan çatı eklentilerinin büyük bir bölümü ticari amaçlı işlevlerin hizmetindedir.

Şekil 3.15 Bankalar caddesi

Şekil 3.16 Bankalar caddesi

Beyoğlu bölgesinde, genellikle turizminde etkisiyle çatı düzenlemeleri daha çok restoran ve kafelere göre düzenlenmektedir. Bunun önemli bir nedeni de manzaranın boğazın etkisiyle de çatı katında eşsiz güzellikte olmasıdır. Beyoğlu'ndaki Restoran 360 bunun en güzel örneklerinden biridir.

Şekil 3.17 360 İstanbul, Beyoğlu, 2009

Şekil 3.18 360 İstanbul, Beyoğlu, [5]

Beyoğlu ve Galata bölgelerinin turizme de hizmet eden bir eğlence ve alışveriş merkezine dönüşmesi, yapıların konuttan çok ticari amaçla kullanılmasına neden olmuştur. Bu nedenle çatı eklentileri genellikle konut olarak kullanılmamaktadır. Sadece Galata bölgesinde, konut kullanımının Beyoğlu bölgesine göre daha fazla olduğu söylenebilir. Bu bölgelerde çatı eklentileri uygulamasına gidilmesinin en önemli nedeni manzara etkisi ile müşterileri çekmektir ve bu noktada Viyana'daki uygulamaların nedenleri ile ayrılmaktadır. Bir diğer kullanım şekli ise yine Viyana'da olduğu gibi büro amaçlı kullanımlardır.

Her iki kentte de benzer kullanımlar dikkat çekmektedir ve bu benzerlik ikisinin de turizm konusunda aktif olarak varlığını sürdürmesi ile açıklanabilir. Viyana bu proje modellerini arttırmaya kararlı gibi görünmektedir ve uygulanan modeller gün geçtikçe artmaktadır. İstanbul'da da bu konuda güzel örnekler mevcut olması ile birlikte önemli bir merkez olan Beyoğlu ve Galata bölgelerinde, turizm işlevli olmaları sebebi ile de daha çok mimari alt yapısı olan uygulamalara yönelmesi kent manzarası açısından önemlidir.

3.4 Yeni Çatı Ekleri Ve Tasarım

Yeni çatı eklerinin tasarım kriterleri konusu bir çok ülkede ciddi olarak tartışılmaktadır. Bir çok Avrupa ülkesi bununla ilgili katı denilebilecek yasalara sahiptir ve bu da tasarım açısından sınırlayıcı bir etki yaratmaktadır. Viyana kenti İstanbul'a nazaran çatı tasarımı konusuna daha çok ağırlık vermiş bir kenttir ve bu özelliğini korumaktadır.

Yeniden yapılandırma dönemindeki Viyana kentinin bugünkü önemini devam ettirebilmesi, Avrupa'da 50'ler ve 70'lerdeki radikal ve çıplak bırakırcasına yapılan uygulamaların (Viyana'da bu kadar radikal yenilikler yapılmamıştır) aksine ancak şehrin kararlı, kalıcı ve sürekli gelişen değişikliklerle mümkün olacaktır. Yapılan bu dönüşümlerin çoğu, bazı uygulamalar hariç, vatandaşların fazla gözü önünde olmadan gerçekleştirilmiştir. Arabaların daha çok sokakları doldurması, cephelerin değişmesi, pencerelerin değişmesi, renklerin değişmesi, zemin katların boşaltılıp dükkana veya restorana dönüştürülmesi ve tabii ki yeni çatı ekleri uygulamaları bu dönüşümün birer parçası olmuştur. Bütün bu uygulamalar belli bir süreç içinde gerçekleştiğinden çok fazla dikkat çekmemiştir; fakat yeni çatı eki genç bir fenomen ve dolayısıyla daha çok gündemde olan bir konudur. Yine de Viyana'nın UNESCO kapsamında dünya miras listesine alınan birinci bölgesindeki Areal'ın bile üstü cam ile kaplandığında tepki toplamamıştır. Bu açıkçası yine konum kavramını gündeme taşımaktadır; çünkü göz hizasında olan değişimleri daha iyi algılayabildiğimiz için bir sokakta cephelerdeki değişimleri çatılardaki değişimlerden daha çabuk algılayabilmekteyiz ve dikkatimiz daha fazla çekebilmektedir.

Viyana'nın 1829 yılındaki imar yasasına göre zemin kat üzerine en fazla dört kat yapılmasına izin verilmekteydi. Yükseklik 1859'da 24,65 m ile sınırlandırılıp, 1870 yılında bina kat sayısı üçe düşürülmüş ve 1883 yılından itibaren de yükseklik 25 m ile sınırlandırılmıştır. Viyana çatıları kırmızı kiremit ile kaplanmış olup 32° -37°'lik eğimleri ile Budapeşte ve Prag gibi şehirlerdeki örneklere nazaran daha düz ve süssüzdür. İstanbul da ise bu eğim 33°'dir ve çatılar Beyoğlu ve Galata bölgelerinde tıpkı Viyana'da olduğu gibi abartıdan uzaktır ve kırmızı renkli kiremitlerle kaplıdır. (Temel, 2004)

Viyana'nın kentsel estetiği, çatı bölgesinde yangınlar sonucu çatı bölgesinin kullanımını yasaklayan imar yasaları sebebi ile de çekingen bir tavır sergilemektedir. (Temel, 2004)

Viyana'da daha yeniden yapılanma döneminde, bazı çatı uygulamalarında tamamen camla kaplanıp her türlü biçim dilinden uzaklaştırılmıştır. Bu yapı biçimlenişi o dönemin yenilikçi akımlarının simgesi haline gelmiştir. 1. bölgedeki Graben meydanındaki, Viyanalı mimar Otto Wagner tarafından 1884 yılında yapılan teras çatı düzenlemesi o dönemin yenilikçi akımlarının simgesi olup binaya bohem mimari anlayışı doğrultusunda olağan dışı bir hava katmıştır ve dönemin yenilikçi mimari eserlerinden biri kabul edilmektedir.

Şekil 3.19 [6]

Şekil 3.20

Graben meydanı, Mimar Otto Wagner tasarımı yeni çatı eki

Dönüm noktası, 1996 yılında çatı mekanlarının yeni kullanım ve inşaatı konularında inşaat yasalarında yapılan revizyonlar ile yaşanmıştır. Viyana belediyesi 19. yüz yıl binalarını potansiyel bir inşaat alanı olarak görmeye başlamıştır. Genç mimarlarda bu yeni mimarlık döneminin bir parçası olmak ve yeni mimari dili kullanarak şehir dokusundaki bu farklı

tasarım ile kentin resmini değiştirmek istiyorlardı. Yeni çatı düzenlemelerinin nasıl olacağı ve sınırların ne olacağı uzun süre tartışma konusu olmuştur ve halen tartışılmaktadır. En önemli konu şehrin kimliğinin ne olacağıydı. Pek çok mimar, şehirplancı ve basın oluşturulacak yeni çatı eklentilerinin bölgenin tarihi dokusuna uyması gerektiği düşüncesindeydi; fakat bir grup vardı ki onlar da bu yeni yapı biçimlenişin günümüz mimarlığı yansıtmaması gerektiğini savunmaktaydı. Bu noktada Viyana inşaat yasasını çelişkili olarak nitelendirebiliriz; çünkü bir yandan yasalar geleneksel çatıları öngörürken diğer yandan çatı pencerelerinin cephenin üçte bir uzunluğuna kadar yapılabilmesine izin veilmekteydi. Tabi çatı pencerelerinin ne olduğu konusunda esnek yorumlamalar yapılabilmektedir. Viyana'nın 69. yasası gereği bir çok sıkı kanun arasında yumuşatmalar yapılabilmektedir. Bağlam ve yeni formlar arasındaki bu tartışma, şehirde, şehrin mimari potansiyelini tam anlamıyla yansıtamayan çatı uygulamalarının oluşmasına da sebep olmuştur.

Tasarım açasından Viyana merkezde yapılan radikal cephe değişikliklerinin yanında, yeni çatı ekleri uygulamaları dikkat bile çekmemiştir. Uygulamalarda çatı bölgesi diğer bölgelere göre değişecek olsa da en azından silme sınırının üzerinde olması sebebi ile daha kabul edilebilir hale gelmektedir. Bu tasarım şekli yeni çatı eklerini daha fazla ön plana çıkarmakta, binaların toplam yüksekliğini arttırmakta, binalar daha fazla gölgelenmekte ve de yapı strüktürünü (asansör,garaj) doğrudan etkilemekte olduğu için biraz sorunlu olarak görölmektedir. Çatı ekleri oldukça pahalı olabilmekte; genişletme ve büyütme standartları diğer eski yapılardaki herhangi bir kattaki standartlardan çok daha zorlayıcı olabilmektedir. Mekanlardaki çok olan köşe ve yamuk duvarlar sebebi ile kullanım alanı daralmaktadır. Tavan yüksekliği fazla olmadığı gibi bazı uygulamalarda çatı eğimine paralel yapılan pencerelerde kenti seyretmek neredeyse imkansız hale gelmektedir. İyi düşünülmüş yapılmamış yalıtım sistemleri ile yazları çok sıcak, kışın ise çok soğuk olmaktadır.

Berlin şehrinde 1990 yılında 600 kişi ile yapılan anket çalışması sonucu çatı katı uygulamalarında; oda sıcaklığının çok yüksek olması, yetersiz zemin, duvar ve tavan uygulamaları, asansör eksikliği, dairelerin yeterince büyük olmaması, köşelerin fazla olması gibi olumsuzluklar açağa çıkmıştır.En büyük avantaj olarak; aydınlık olması, kesitlerin büyüklüğü ve kalitesi, teraslar ve de çatıların üzerinde şehri en üst noktada seyredebilmenin verdiği keyif olarak gösterilmiştir. (Temel, 2004)

İstanbul kentinin tarihi dokusunun çatı düzenlemelerine bakıldığında düz kiremit çatıların karmaşık kent dokusunu ne kadar güzel yansıtabildiğine görebiliriz. Tarihi süreç içerisinde, önlem alınmamasına paralel olarak tarihi dokuda yeni yapıların uyumsuz uygulamalar, çatılara da yansımış ve bugünkü karmaşık yapıyı oluşturmuştur. Genel olarak tarihi yapılara

yapılan yeni çatı ekleri, çevredeki binaların kat sayısını yakalamak amacı ile yapılmaktadır. Konuya bu şekilde yaklaşıldığı için belli mimari yaklaşımlara göre hazırlanmış projelerden bahsetmemiz güçtür. İstanbul genelinde tarihi yapılara yapılan çatı eklerinde genel olarak modüler bir uyum dikkat çekmektedir; yani genellikle pencere boyutlarındaki benzerlikler dikkate alınarak çatı eki yapılmaktadır.

Bir çok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de bu tasarımlar için genel bir taslak mevcut değildir. Viyana bazı yasal düzenlemelerinde bu konuda bazı maddelere yer vermeye başlasa da, İstanbul’da bu konuda ciddi anlamda hazırlanmış projeleri olmadığı için, mimarlar da halkta da bu tip konulara nasıl yaklaşmaları gerektiği konusunda şüpheye düşmektedir. Tabii çatı eklerinin çevresine de zarar verilmeden yapılması son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, yüksek olan tasarım beklentilerini karşılayabiliyor ve uygulama sürecindeki bu yoğunlaştırma etkisi sebebi ile komşu yapılara telafisi sağlanabiliyor ise yeni çatı ekleri konusundaki uygulamalar karşısında hiç bir engel kalmamaktadır. İnşaat konusundaki özgürlükler bir takım kurullarla sınırlandırılmalı ve huzurlu bir yaşam için hizmet etmelidir. Bu şekilde komşu hakları, güvenlik normları ve anıtsal koruma konuları işlenmelidir; fakat bu iyi bir mimariyi garanti edemeyebilir. Her yeni inşaat kent dokusu ile birebir ilişki içerisindedir ve şehrin bütünü ile bağlantısının kurulmasını gerektirir. Bu nedenle bazı normlara bağlı kalmak şartıyla, tasarımın kent içindeki varlığı doğrultusunda değerlendirilmelidir. Yeni çatı eklerini daha iyi değerlendirebilmek için belirli kriterler göz önünde bulundurularak sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

3.4.1 Yeni Çatı Eklerinin Tasarım Yöntemleri

Başta Viyana olmak üzere bir çok Avrupa ülkesinde yapılan karşılaştırmalar sonucu, bu eklerin var olan yapıyı nasıl etkilediği sorusundan yola çıkarak, formel bir tipoloji oluşturulmaya çalışılmıştır. Çatı ekleri tipolojilerinin belirlenmesinde; inşaat planlamaları, şehir planlamaları, imar yasaları, koruma ve restorasyon, ekonomik durumlar, sosyal durumlar, politik durumlar, şehir biçimi, mimari eleştiriler, teknoloji gibi etmenler etkilemişlerdir.

3.4.1.1 Bağlamsal Uygunluk Yöntemi

Yeni çatı eklerinde gerek Viyana’da gerekse İstanbul’da en çok karşılaşılan eklenti yöntemi olduğu söylenebilir. Bu yöntemde çevresel veriler ve mevcut yapının genel özellikleri önemli birer veri oluşturmaktadır. Bazen çatı eğimine sadık kalarak, bazen ufak eklemeler yapılarak oluşturulan tasarımlar bu gruba girmektedir ve literatürde bir kaç alt sınıfa ayrılmaktadır.

3.4.1.1.1 Kamuflaj Yöntemi

Kamuflaj, oda sayısını arttırmak için yapılan dönüşümlerin ve çatıdaki değişikliğin en az olduğu zaman kullanılmakta; Attika kamuflaj uygulaması olarak da adlandırılmaktadır. Üçgen biçimli, çıkmalı çatı pencereleri yerine çatı eğimine paralel pencereler uygulanmaktadır ve bazen sadece pencere oranları devam ettirilmektedir. Bundan daha ilgi çekici olan ise çatılarda daha fazla ışık almak için yapılan teraslamalardır. Kamuflaj çatı düzenlemeleri, en az dikkat çeken ve fazla değişiklik geçirmeyen biçimlenişleri ifade etse de en önemli koşul, çatı katının yeni kullanılabilir bir mekan yaratmak için yeterince büyük olmasıdır. Bazı kamuflaj yöntemlerinde arka cephede uzun pencere uygulaması yapılmaktadır.

Bu üç örnek Berlin'e aittir. Ortadaki ve soldaki binada mevcut cepheye sadece pencere açılmaktadır. Sağdaki binada ise mevcut çatıya pencere açılarak ve teraslama yapılarak müdahale edilmektedir.

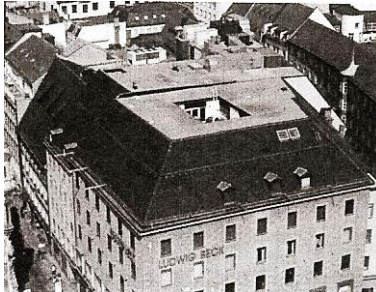

Şekil 3.21 Berlin

Şekil 3.22 Berlin

Şekil 3.23 Berlin

Soldaki bina Budapeşte'den bir örnek olup çatılara teraslamalar yapılmıştır. Ortadaki ise Münih'e ait bir yapıdır. Sağdaki ise Prag'a ait bir yapı olup çatıya pencereler açılmıştır.

Şekil 3.24 Budapeşte

Şekil 3.25 Münih

Şekil 3.26 Prag

3.4.1.1.2 Gizlenme ŞapkasıYöntemi

Bu biçimlenme şekli, yapılan uygulamanın yeni çatı eki olarak algılanmaması için yeni bir çatı düzenlenmesi şeklinde oluşturulmaktadır. En sık rastlanan uygulama, alçak beşik çatı yerine daha dik olan ve daha fazla mekan oluşumuna izin veren mansard çatı uygulamasıdır. Çoğu zaman çatı yüzeyleri dikeydir ve ancak malzeme farklılığı ile diğer katlardan ayırt edilebilmektedir. Gizlenmiş bir çatı eki biçiminden söz edilmektedir. Bu çatı eki biçimlenişi özellikle Viyana'da 60'lı yıllarda mimar Erich Boltenstern tarafından uygulanmıştır ve 70'li yıllarda da çok ilgi görmüştür. 20.yy. başlarında çatı katlarının atölye olarak kullanılmaya başlanması ile birlikte bu mansard ve beşik çatıdan çok düz çatı biçiminde olan düzenlemelerin kullanımı artmıştır.

Şekil 3.27 Budapeşte

Solkaki yapı Budapeşte'den bir örnektir. Ortadaki Berlin'de yapılmış iki katlı bir çatı eklentisi uygulaması. Sağdaki ise Münih'e ait bir yapıdır ve onda da iki kat eklenmiştir.

Şekil 3.28 Berlin

Şekil 3.29 Münih

Şekil 3.30 Prag

Şekil 3.31 Prag

Şekil 3.32, Prag

Temel, R., (2004), "Dachausbauten in der Stadtlandschaft", Ein Vergleich der Situation in Wien, Berlin, Prag, Budapest und München, Stadt Wien

3.4.1.1.3 Uyarlama Yöntemi

Bir başka yeni çatı eki biçimleniş yöntemi ise inşaat öğelerin her türlü tarihi forma uyum sağlaması ve dayanması esasına dayanan uyarlama tipidir. Bu uygulamadaki en tip örnek ise kimi zaman kendi beşik ya da kırma çatısına sahip olan çatı pencerelerin çoklu sıralanışı şeklindedir. Oldukça az tarihi binada yapılan bu uygulamada kullanılan pencereler, kısmen aydınlatmak, kısmen ışıklandırmak için kullanılıyor olsa da gerçek rekonstrüksiyon ile bir ilgisi yoktur ve tasarım bakımından sorunludur. Bir sıra halinde dizilmiş olan bu çatı pencereleri binanın genel biçimini rahatsız ettiği gibi kent biçimine de uymamaktadır. Uyarlama tipi uygulamalara bir başka örnekte bazı mansard çatılardır; fakat bu uygulamalarda mevcut bir mansard çatının mı var olduğu yoksa bambaşka bir çatı biçimlenişin mi üzerine böyle bir uygulamanın yapıldığı anlaşılmamaktadır. Berlin, Budapeşte ve Prag'da çok yaygın olan bu uygulama türüne Viyana'da ve İstanbul'da pek rastlanılmamaktadır.

Sol resimde Berlin'de bulunan, tarihi çatı pencereci bir örnek. Ortada ise Münih'te bulunan ve çok sık tekrarlanan pencereci bir yapı. Sağda ise Prag'daki bir yapının çatısına yapılmış süsleme tipi uyarlama yöntemi.

Şekil 3.33 Berlin

Şekil 3.34 Münih

Şekil 3.35 Prag

Şekil 3.36 Budapeşte

Şekil 3.37 Budapeşte

Şekil 3.38 Budapeşte

Temel, R., (2004), "Dachausbauten in der Stadtlandschaft", Ein Vergleich der Situation in Wien, Berlin, Prag, Budapest und München, Stadt Wien

3.4.1.1.4 Harmanlama Yöntemi

Yeni atı ekleri uygulamalarının bir bölümünde, var olan ve yasal önlemler sebebi ile bazen beşik çatı, çatı kiremidi ve çatı pencereleri gibi eski formları da içine alıp bunları yeni mimari formlar ile harmanlama yoluna gidilmektedir. Bu uygulamalar, var olan kiremit ya da saç levha çatılarda tamamen camdan oluşan çatı pencerelerin açılması, farklı alışık olmadığımız biçimde çatı penceresi açılması ya da çatılarda çizgisel cam kesitler yapılması şeklinde olabilmektedir. Kısacası var olan tarihi bir yapıya mevcuttaki öğeleri de kullanarak bunlara yeni öğeler eklenmesi şeklinde bir uygulama yapılmaktadır.

Şekil 3.39 Berlin

Şekil 3.40 Berlin

Şekil 3.41 Berlin

Şekil 3.42 Münih

Şekil 3.43 Prag

Şekil 3.44 Budapeşte

Soldaki yapıda geniş çatı pencereleri açılarak bir uygulama yapılmıştır. Ortadaki binada ise organik bir alınlık ile eklenti uygulanmıştır.

3.4.1.1.5 Taç Yöntemi

Bu eni çatı eki biçimlenişi var olan yapıdan daha farklı, yeni ve eşsiz (olumlu ya da olumsuz) bir yapı yapmaktadır. Yapının çatı bölümüne bir “taç” takılarak farklı ve eşsiz malzemeler kullanılarak yapının en dikkat çekici, en gözde ve en göze çarpan bölümü haline getirilerek bu uygulama yapılmaktadır. Viyana’daki yeniden yapılandırma dönemine ait köşe binalarda yapılan kule yada kubbeler, çatının en gözde olan yeri olmasına sebep olmakta ve binanın kendisini arka plana itmektedir. Taç tipi yeni çatı eki örnekleri daha çok Prag’da görülebilmekte; çok yüksek, masif ve barok tarzı mansard çatılar şeklinde biçimlenmektedir.

Şekil 3.45 Prag

Şekil 3.46 Prag

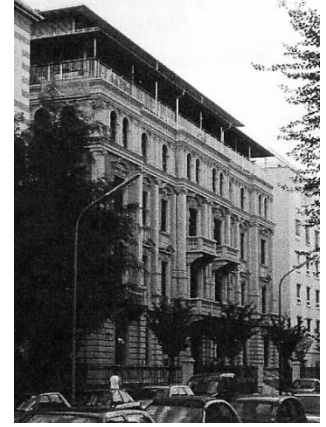
Şekil 3.47 Prag

Şekil 3.48 Berlin

Şekil 3.49 Budapeşte

Şekil 3.50 Münih

Temel, R., (2004), “Dachausbauten in der Stadtlandschaft”, Ein Vergleich der Situation in Wien, Berlin, Prag, Budapest und München, Stadt Wien

3.4.1.1.6 Aşamalı Kat Yöntemi

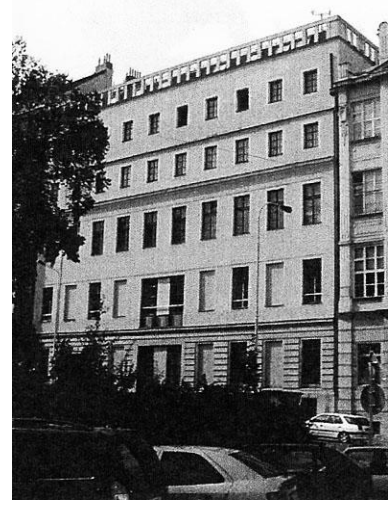
Özellikle 50'li ve 60'lı yıllarda Viyana'da bir kaç aşamalı olarak cephenin gerisine alınan yeni çatı ekleri yapılmıştır. Çok sayıda yapılan uygulamadan dolayı bugün aşamalı çatı katı uygulamasına Viyana'da izin verilmemektedir. Bu uygulama Viyana'da 20.yy. da daha görülmekteydi ve mansard çatıların üzerindeki düz çatıların geliştirilmesi ile oluşturulmuştur. İstanbul'da bu tip uygulamalar görülmeye devam etmektedir ve özellikle köşe binalarda karşımıza çıkmaktadır. Aşamalı çatı eki uygulaması, teknik, yasal ve şehir biçimlenişlerindeki sınırlar göz önünde bulundurulmazsa, en mantıklı tasarım biçimi olduğu söylenebilir; çünü geriye çekilmesi ile göz hizasından daha da uzaklaşarak kendi içinde bir tasarım oluşturma imkanı verir.

Şekil 3.51 Budapeşte

Şekil 3.52 Münih

Şekil 3.53 Prag

Şekil 3.54 Berlin

Berlin'deki uygulama çok eski bir yapı üzerine yapılmıştır. Üst ortadaki yapıda aşamalı kat yapıp balkon etkisi yaratılmıştır. Sağdaki yapıda ise çatı eklenmesi geri çekilerek teras çatı yapılmıştır. Sol üst köşedeki uygulama ise İstanbul'da da sık karşılaştığımız bir eklenti uygulamasıdır.

3.4.1.2 Zıtlık Yöntemi

Zıtlık yöntemi çatı eklerinde, var olan ve değiştirilmeyen mevcut yapı ile üzerine oturtulacak çatı arasında kesin sınırlar çizilmekte ve mevcut çatının bitiş bölgesini oluşturmasının aksine tarihi bina ile olan karşıtlık ifade edilmektedir. Hiç bir tasarım kriteri ile iletişim haline geçmeyen bu “yeni bina”nın üzerine kurulduğu mevcut yapı, silme hizasının üzerindeki yeni inşaat alanı ile sokak strüktürü arasında bir ayıraç görevi görmektedir.

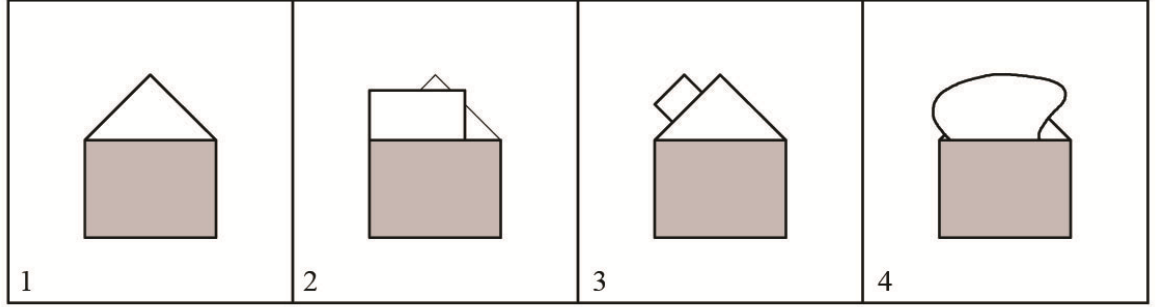
Şekil 3.55 Viyana, Coop Himmelblau, Falkestrasse, [7]

Şekil 3.56 İstanbul, Osmanbey, 2009

3.4.2 Genel Yeni Çatı Ekleri Formları

Bütün bu yöntemler kendi içlerinde spesifik olarak ayrılrsa da her birini dört ana form sınıfına koymak mümkündür:

Şekil 3.57 Temel, R., (2004), “Dachausbauten in der Stadtlandschaft”, Ein Vergleich der Situation in Wien, Berlin, Prag, Budapest und München, Stadt Wien

1. 45°'lik dik çatı formu:

Bu çatı tipi Viyana'da genel olarak rastlanan çatı tipidir. Fakat bu eklenti çeşidinde diklik artmakta ve çizikler atılarak ışıklık artırılmaktadır.

2. Hepsinden daha dik çatı formu:

Çatı eklentisinin dış yüzeyi 45°'den de daha dik bir yüzeyle başlamaktadır, hatta genellikle dikdörtgen ve dikdörtgene yakın bir yapıdadır.

3. Paket çatı formu:

Diğer çatı tiplerine göre daha yakın bir tarihte uygulanmaya başlanmıştır ve eski aşamalı çatı tipine benzemektedir. Aşamalı çatı tipi çatı başlangıcından itibaren her katin 45°'lik eğimin içinde kalmak maksadı ile bir kaç metre içeriye çekilmektedir. Bu uygulama her katta kullanışlı terasların oluşmasına imkan tanımaktadır. Bugünkü örnekleri ise geçmişteki örneklerden daha özgün örneklerdir.

4. Tanımlanamayan amorf çatı formu:

Hiç bir şekilde yapının üslubuna ve çatı eğimine uymayan, tamamen farklı ve özgür bir çatı tipidir. Karmaşık geometrisi ile dikkat çekmektedir.

5. Birleştirilmiş çatı formu:

Bünyesinde diğer formlardan iki veya daha fazlasını barındıran çatı tipidir.

3.4.3 Yeni Çatı Ekleri Ve Oluşum Biçimleri

Yeni çatı ekleri tasarımına başlamadan önce tıpkı diğer mimari uygulamalarda olduğu gibi tasarıma yön veren bazı verilere göre hareket edilmektedir. Bu kriterlere aşağıda kısaca değinilecektir.

3.4.3.1 Konmuna Göre

Yeni çatı ekleri uygulamalarında, tasarıma en çok yön veren unsurlardan biridir. İki bina arasındaki çatı eki uygulamasında, komşu yapıların yüksekliği esas alınır ve çevresindeki yapıların konumlarına göre uygulanır. Köşe binalarda ise, yeni çatı eklerini daha bağımsız olduğunu ve en ilgi çekici tasarımların köşe parsellerde yaratıldığını söyleyebiliriz; çünkü köşe parsellerde çatı ekleri çoğu zaman binanın tacı gibi görülüp tasarlanmaktadır.

3.4.3.2 Malzemesine Göre

Malzeme konusu ise, tasarımcının önem verdiği bir başka kriterdir. Bir çok benzetme uygulamasında malzeme seçimine daha çok dikkat edilmekte ve aynı malzemeler kullanılmaya özen gösterilmektedir. Zıt çatı ekleri tasarımlarında ise mevcut yapıdan kopuk, hatta çoğu zaman zıtlığı daha çok vurgulamak adına, tamamen farklı malzemeler kullanılmaktadır.

3.4.3.3 Teras Oluşumuna Göre

Bazı projelerde, özellikle mevcut yapıdan koparılacak ve ayrı bir yapı havası yaratılmak istendiğinde, bu tip teraslama yöntemlerine gidilmektedir. Teraslama uygulamalarında cepheden en az 1.5m geriye çekilmektedir.

3.4.3.4 Geometrisine Göre

Çoğu tarihi yapı lineer çizgilere sahiptir ve amorf formlardan uzaktır. Yeni çatı ekleri uygulamalarında bazen mevcut yapının geometrisi devam ettirilirken, bazen de mevcut yapının geometrisine tamamen ters uygulamalar yapılmaktadır.

3.4.3.5 Pencere Oranlarına Göre

Özellikle uyumlu yapılmaya çalışılan çatı ekleri uygulamalarında aynı pencere oranlarının devam ettirildiğini gözlenmektedir. Bazı yapılardaki uygulamalarda ise boydan boya yapılan camlar ile mevcut pencere oranlarından ayrıştırılmaktadır.

3.4.3.6 Kat Sayısına Göre

Yeni çatı eklerinde hangi amaç için kullanılacakları tasarım açısından çok önemlidir. Bazen yapıların mevcut işlevlerini çatı eklerinde de devam ettirdiğini görebiliyoruz; fakat bazı uygulamalarda da mevcudun işlevinden farklı işlevlere de hizmet edebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında yapının; ticari amaçla mı, konut olarak mı ya da turistik amaçlarla mı kullanılacağı sorusuna verilecek cevap son derece önemlidir.

3.4.3.7 Rengine Göre

Geometrisi bakımından mevcut ile uyumlu yapılmış bir çatı ekini sadece rengi farklı tutulması ile de daha kolay algılanabilir hale getirebiliriz. Bu noktada renk faktörünün ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Uyumlu yapılan tasarımlarda özellikle mevcut yapı ile renk uyumu güdülmektedir; fakat özellikle eski ve yeni arasındaki farkı form haricinde vurgulamanın en iyi yöntemlerinden biri renksel ayrımlardır.

3.6 3. Bölüm Sonucu

Tarihi kentlerin gelişim süreçleri içerisinde özellikle tarihi kent merkezlerinin yaşama, çalışma, sosyal aktivite, alışveriş gibi işlevlerini devam ettirebilmesi için çağın gereksiniminin doğurduğu donatılar ile harmanlanması gerekir.

Viyana ve İstanbul'un tarihi mekanlarının bu değişim süreçlerinde mevcut dokusunu korumaya çalışması çok doğaldır. Tabi her iki kentin bu konudaki yaklaşımı birbirinden farklıdır; fakat her iki kent için ortak bir nokta var ki o da nüfus artışına paralel olarak yeni inşaat alanlarının azlığıdır. Bu durumda bu kentlerin çatılardaki mevcut mekan stoklarını kullanması konusu gündeme gelmektedir.

Her iki kentte de yeni çatı ekleri uygulamaları görülmesine rağmen, uygulamalarda biçimsel olarak farklılıklar görülmektedir. İstanbul'da yeni çatı eklerine yaklaşım daha çok kat elde etme düşüncesi üzerine kurulu iken, Viyana'nın uygulamalarına bakıldığında mimari açıdan sorgulanmış oldukları biçimlerinden anlaşılmaktadır. Yasal düzenlemeleri de birbirinden farklılık göstermektedir. Viyana'da spesifik olarak az da olsa yeni çatı eklerini de içeren yasal düzenlemeler mevcut iken İstanbul için aynı şey söylenemez. Her iki kentinde yönetim birimleri, özellikle kent merkezlerini daha çok yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak açısından çatı eklentileri uygulamalarını mimari bir alan olarak daha iyi tanımlamaları, halkı bilinçlendirmeli ve mimarlara yön verecek taslakları desteklemelidir.

4. İSTANBUL VE VİYANA'DA TARİHİ ÇEVREYİ KORUMA VE YENİ TASARIM İLİŞKİSİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Eski kent dokuları, kendi dönemlerindeki mekan ve yaşam anlayışını bizlere aktarmak konusunda oldukça fazla ipucu bırakmışlardır. Bize düşen bu ipuçlarını mümkün olduğunca iyi değerlendirmektir. Kent dokusu; sosyal, kültürel, estetik ve teknolojik değerlerinin hepsini kapsamaktadır. Bu değerler; binaya, bina gruplarına ve bütün kente yansımaktadır. Bugünkü teknolojiler ile bu uyum, kente daha hızlı ve daha iyi olanaklar ile sunulması gerekirken, bu konuda çok fazla ilerleme sağlanamamıştır. Geçmişten günümüze ve günümüzden geleceğe çok olağan bir durum olarak aktarılması gereken bir olgu haline getirilememiştir. Ancak bu değerler doğru yorumlandığı zaman günümüzdeki mimari ve mekan kurgusu anlayışına katkısı olacaktır. Bir bütün olarak değerlendirilemeyen uygulamalar olduğu sürece tarihi kent sürekliliğinden bahsedemeyiz.

Toplumların geçmişten gelen tarihi bilgileri ve kültürü bugünün yaşam anlayışı ile harmanlayabildikleri sürece kimliklerini koruyacaklardır. Mevcut tarihi doku, günümüzde çağın ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesi ile varlığını koruma şansı bulacaktır. Söz konusu koruma kavramında bir çok olgu bir araya gelmektedir. Şüphesiz ki bu zorlu bir süreçtir ve en iyi şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Koruma anlayışının bu konuda yasağcı bir yaklaşımdan çok, daha fazla çözüme sıcak bakarak, toplumun geleceğini ve ihtiyaçlarını gözetmekle mesuldür.

Yeniden değerlendirme – revalorizasyon, tarihi varlığın, eski değerinin canlandırılması, bu değer kendisine yeniden yüklenmesi, “tarihi” ortaya çıkarması, okunabilir, görülebilir, algılanabilir hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Geleneksel mekan değerlerinin onarılarak, sıhhileştirilerek günümüzün gereksinimlerine cevap verecek şekilde donatılarak yeniden kullanılmasıdır. Geçerliliğini henüz kaybetmemiş geleneksel mimari ve kentsel değerlerin yeniden keşfidir ve bu keşfin daha akılcı, daha ucuza mal olabilmesidir.” (Aydemir ve Arabacıoğlu, 2007)

Geçmiş dönemlerde, olduğu gibi bırakma ve koruma düşüncesinin yerini çağın ihtiyaçlarını sorgulayan ve uyumu esas alan koruma anlayışı gelişmeye başlamıştır. Tarihi kent mirası, insanların kimliğinin bir parçası olarak korunması ve geliştirilmesi, kalkınmanın ve gelişmişliğin bir simgesidir. Bütün bu değerlerin korunması onlara duyarlı bir politika ve gerekli maddi imkanlar ile sağlanabilmektedir. Bu değerlendirmeleri sadece yapı bazında değil, tüm doğal ve yapılı çevrelerin karşılıklı etkileşimlerin göz önünde bulundurarak ve onları bozmadan, yıpratmadan yapılması gerekmektedir. Yapılan çalışma çok geniş kapsamlı

olduğu ve belli bir sürece yayılma ihtiyacı duyacağı için, bu değerleri soyut olmaktan çıkarıp somut örneklere dönüştürmeyi amaç edinen çok yönlü bir programın izlenmesi gerekmektedir. Tarihi çevreyi değerlendirme kavramı, bir kentin kültürel, sosyal,ekonomik birikimini doğrudan etkileyen bir olgudur ve bütün değerleri göz önünde bulundurulduğunda insanlar için, gelecek için öneminin kavranması gerekmektedir. Bu değerlendirme olgusu sadece mimari anlamda değil her türlü doğal çevreyi de kapsamaktadır.

Yeniden değerlendirme kavramı eski ve yeni arasında belge niteliğinin önemi sebebi ile güçlü bir bağ olmalıdır. Eski yapının birikimini şimdiki zamanın ihtiyaçları ile birleştirilmesi sonucu kent içinde zamana direnerek varlığını ortaya koyan bir çevre gelişebilmektedir. Tarihi yapılar bu bakış açısı ile değerlendirildiğinde modern zamanın da bir parçası olabileceğini kanıtlama fırsatı bulacaktır.

Tarihsel yapıların yeniden değerlendirilmeleri ve yüceltilmeleri, gerçek bir anlayış değişikliğinden değil, günümüzün biçimlendirmelerinin veya biçimsizliklerin uyandırdığı rahatsızlıkla, şehirlerimizde yanlış anlaşılmış özgürlüklerin kaosa yaklaşan yan yana olmasına duyulan tepkiden ötürü olmuştur. Günümüzde tarihsel yapıların korunmasının istenmesi yeni bir tarihsel bilinç değildir. Yalnızca daha kötü durumları önlemek için bulunan son çaredir. (Aydemir ve Arabacıoğlu, 2007) (Branca A.F., 1976)

Modern çağın ihtiyaçları bu eski olarak nitelendirilen; fakat donatı olarak aslında yeterli olan yapıların değerlendirilmesi süreklilik açısından önem arz etmektedir. Yapının geçmişin izlerini taşıması geçmişi yaşamak anlamına gelmemektedir. İstanbul örneğinde yeniden değerlendirme olgusu, fazlasıyla yüksek olan konut ihtiyacını karşılamak açısından üzerinde durulması gereken bir konudur.

II. Dünya Savaşı sonrası bir çok kentte, özellikle tarihi merkezlerde, ciddi yıpranmalar görülmüştür. Bu kentlerden bir tanesi de Avusturya'nın başkenti Viyana'dır. Viyana, savaş sonrası dönemde hızlı bir yeniden yapılandırma sürecine girmiş, kimi kesimler tarafından koruma ile hiç bir ilgisi olmadığını düşündükleri uygulamalar ile de karşımıza çıkmış, bugün ise dünya miras listesine alınmış bir kent olarak tarihi kent merkezi konusunda korumacı ve yenilikçi bir politika izleyen bir kent olarak karşımıza çıkmıştır. İstanbul ise , ani nüfus artışı, hızlı kentleşme gibi sayısı daha fazla arttırılabilecek nedenlerden dolayı plansız bir görünüme bürünmüştür. Bir sonraki bölümde bu iki kentin tarihi kent merkezlerinin kısaca gelişimleri ve tarihi kent merkezlerindeki yeni tasarım düzenlemeleri konusuna değinilecektir.

4.1 Tarihi Viyana Kenti

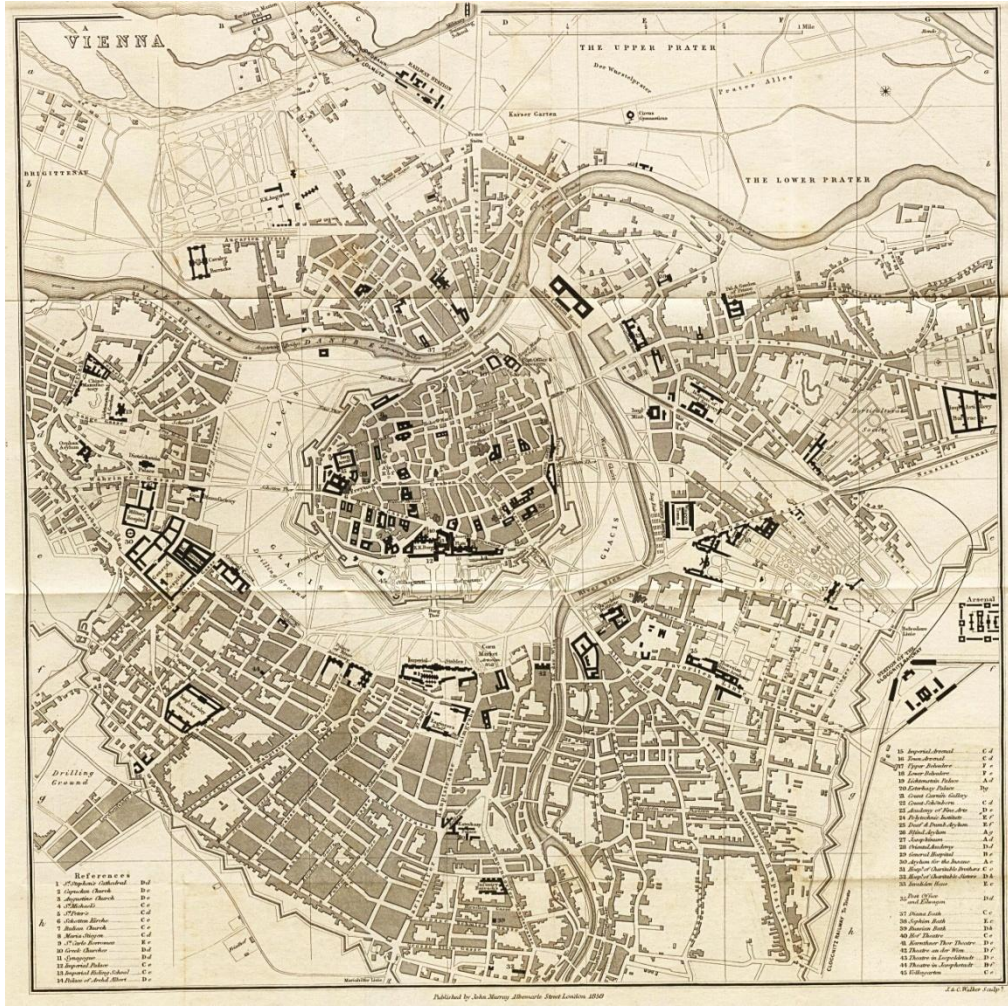
Viyana, Avusturya'nın başkenti olarak Avrupa'nın en donanımlı kentlerinden bir tanesidir. Turizmin en gözde merkezlerinden bir tanesi olması, ekonomik canlılığı, sosyal donanımı zengin bir kenttir. Viyana denildiğinde ilk akla gelen ise barok mimarisidir. II. Dünya Savaşı'nın etkileri şüphesiz Viyana'yı da tıpkı diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi etkilemiştir ve daha sonraki yapılaşma sürecinde de etkisini sürdürmüştür.

II. Dünya Savaşı sonrasında Avusturya-Maceristan İmparatorluğu'nun en büyük metropolü olan Viyana'da savaş sonrası ekonomik ve politik sebeplerden dolayı inşaat konusunda bir durgunluk gözlenmiştir. Savaş, Hitler'in yandaşı şehir plancılarının yıkıcı programlarını yürütmelerini önlemiştir; fakat elli civarındaki bomba saldırısı ile 1944/45 yıllarındaki antlaşma müzakeresi sürecinde 12.000 insan hayatını kaybetmiş ve Viyana'nın %21'i yok edilmiştir, 100.000'in üzerinde konut yıkılmış, geriye kalan bazı yapılarda yağmacılar tarafından yakılmıştır. Avusturya'daki yıkımların %46'sı Viyana'da meydana gelmiştir. En çok tahrip edilen bölgeler; Viyana merkez (1. Bölge), tren istasyonları, köprüler ve Simmering bölgesi olmuştur. Tabii bunun yanında; merkezdeki Stephans katedrali, opera binası ve Burg tiyatrosu gibi anıtsal değeri olan bir çok bina tahrip edilmiş hatta bazıları yok edilmiştir. Aşağıda savaş öncesi tarihi kent merkezine ait bir resim yer almaktadır. Özellikle savaş sonrası bu bölgede ciddi tahribatlar görülmüştür.

Şekil 4.1 Tarihi Viyana Kenti'nin 19.yy'a ait bir resim

Öhlinger, W.,(2000), "Wien im Aufbruch zur Moderne", Pichler yayını, Viyana

Şekil 4.2 Viyana, 1858'e ait harita [8]

Şekil 4.3 Viyana, M. Ermers haritası, 1926

Kurrent, F., Spalt, J., "Wien der Zukunft", Viyana

Şekil 4.4 Rainers'ın Viyana haritası tasarımı, Bölge sınırları, 1962

Kurrent, F., Spalt, J., “Wien der Zukunft”, Viyana

Bir yandan evlerinden ayrılmak zorunda kalan insanlar savaş sonrasında yine evlerine taşınmak isterken kimi aile de batıya göç etmeyi tercih etmiştir. Halktaki bu düzensiz gelgitler sebebi ile kent planlaması konusuna o dönemde girilmesi pek uygun görülmemiştir. Yeniden yapılandırma döneminde, 1946 yıllarında malzeme açığı o kadar çoktu ki, yeniden yapılandırmak için gerekli temel malzemeler dahi temin edilemiyordu. Yıkılan binalardan toplanan kalıntı malzemeler ile diğer ufak tahribatlar geçirmiş yapılar onarılmaktaydı.

Şekil 4.5 19. yy'daki yeniden yapılandırma çalışması

Weber, G., (2007), “Metropole Wien - Technik Urbanität Wandel”, Viyana

Zamanlamanın uygun olmaması ve finansal kaynakların az olmasına rağmen, restorasyon anlamında bazı uygulamaların yapılması konusunda yoğun bir çaba sarf edilmiştir. Cephelerdeki, sadece kısmi oluşan tahribatlar eski yöntemlerle ve aslına uygun olarak onarılmaya çalışılmıştır. Tahribatların çok büyük olduğu cephelerde farklılaştırma ya da sadeleştirerek tamamlama yoluna gidilmiş; fakat bu sadeleştirme konusunun çok fazla abartılmamasına özen gösterilmiştir. Ana caddelere bakan cephede yine daha gösterişli unsurlara yer verilmesi hususunda çalışmalar yapılmıştır. Dolayısıyla yeni dönemde kabul edilmeyen bir üslup dahi olsa, geçmişin izlerini yok etmek kabul edilmeyecek bir konu olmuştur. Pratikte bu uygulamalarda daha farklı bir yol izlenmiştir. “Yeniden yapılandırma yapmak demek onu daha iyi yapmak anlamına gelir” diyen dönemin belediye başkanı Theodor Körner daha sonraki kötü uygulamaların habercisi gibiydi. Yeniden yapılandırma dönemine ait uygulamalar, demokratikleşme sürecinde yeni çağın ihtiyaçlarına cevap vermesi ve modern çağa uyum sağlaması gerektiği düşünülse de, günümüzdeki bir çok mimar o dönemin mimarlarını savaş sonrası yapılandırma konusunda yetersiz ve tasarım açısından eksik olarak nitelendirmişlerdir. (Klein vd, 2005)

Küçük tadilatların yanında, Stephans meydanı gibi önemli tarihsel değeri olan alanlarda, ufak inşaat projeleri ile en fazla etkiyi görebilecek alanlardan biri olması sebebi ile, yarışma projeleri açılarak yenileme çalışmalarına devam edilmiştir. 1945 yılında, artık savaş öncesi enerji ile su stoku değerlerine ulaşmış ve yapıların %95’i onarılmıştır. 1947 yılında 120.000 civarında onarım ile ilgili gerekli makamlara başvurular yapılmış ve yıl sonuna kadar sokaklardaki yıkım kalıntıları da ortadan kaldırılmıştır.

Kent meclisinden (bu meclisler bir kaç şehrin birleşmesinden oluşur ve karşılıklı ekonomik ile politik destek sağlamak amacı ile kurulmuştur) çıkan kararlar ile belediyelere bazı özel haklar tanınarak, daha büyük çaplı projelerde, uzun inşaat izin süreçleri ile zaman kaybını azaltılarak daha hızlı toparlanma amacı güdülmüştür.

“Modern” kelimesi o dönemlerde çok kullanılmış olmasına rağmen daha çok ironik olarak kaldığı gözlenmiştir. Mimarlar ve müteahhitler, onarımda modernleştirme ve yeni inşaat alanlarında modern yapılar yapmaları konusunda baskı altında tutulmaktaydılar; fakat Viyana İmar Müdürlüğü yeni yapılara gösterdiği özeni eski yapılara da göstermekteydi. Çok yıpranmış dahi olsa bir çok barok yapı aynen rekonstrüksiyonu yapılmıştır. Buna rağmen bir çok resmi bina, okul binası ve konut çoğu zaman tahrip olmadıkları halde modernleştirme adı altında yeniden düzenlenmişlerdir.

1955 yılında savaş güçlerinin çekilmesi ile birlikte imzalanan antlaşmadan sonra yenileme konusunda daha radikal uygulamalar görülmeye başlanmıştır. Daha fazla kar sağlamak amacı

güden yatırımcılar, geleceğe olan güvenin tam olması ve politik açıdan dengelerin kurulmuş olmasını fırsat bilerek, kent manzaralarını kimi zaman bozan uygulamalara imza atmışlardır.

Durmaya başlayan nüfus yoğunluğuna rağmen, şehir genişlemeye devam etmiş ve ekonomik büyümeler sebebi ile bir çok firma da şehir kenarlarına yerleşmiştir. Yapıları, büro amacı ile kullanma eğilimi artması ile konut alanları da şehir merkezlerinin dışında gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmeler ile birlikte sokaklar ile ilgili yasal düzenlemelere de gereksinim duyulmaktaydı. İmar Müdürlüğü'nün 1955 yılında sokaklar ile ilgili çıkarmış olduğu broşürlerde, fazlasıyla dar olan Viyana sokaklarında modernleşme sürecinde genişletmelere gidileceğinin ipuçlarını vermiştir. Bu genişletmeler kat sayısı hakkını arttırarak kar amacı güden yatırımcıların kent resmini daha çok bozan yüksek yapıların yapılmasına sebep olmuştur. Amerikan tipi geniş caddeler, bir çok Viyanalı şehir plancının hayalini kurduğu bir görüntü olmasına rağmen, 1959 yılında "Wiener Kurier" gazetesinin araştırmasına göre halkın büyük bir çoğunluğunun tarihi çevrenin yok edilmesine oldukça tepkili olduklarını yazmıştır (Klein vd, 2005). Viyana belediyesi de bu konuda çevrenin sokağa değil, sokağın dokuya uyum sağlaması gerektiği düşüncesindeydi.

Bugün ise bir çok Viyanalı, 1950 yıllarında yapılmış olan yeniden yapılandırma dönemi binaların gerçek bir sanat eseri etkisinde olmadığı görüşünde hem fikirler. Savunma olarak "her şey insan ölçeğine uygun olarak yapılmıştır" açıklaması ise bugün birçok kişi tarafından doğruluğu sorgulanmaktadır. Kent gelişiminin kontrolden çıkmaya başladığı bir dönemde, Viyana belediyesi kent tasarımı konusunda yarışma açmıştır. Bu yarışmanın birincisi olan Roland Rainer, tasarım için belirlediği 11 kriter, belediyenin daha önce belirlemiş olduğu 14 maddelik program ile uyum içerisindedir. Onun hazırlamış olduğu bu taslak, ancak 60'lı yıllarda etkisini göstermeye başlamıştır. Bir zamanlar yüksek katlı yapıları ile modern olarak nitelendirilen şehir merkezlerin dışındaki uydu kentler, sonraların uyuyan şehirlerine dönüşmüştür. Özellikle eski binalarda oturan insanlar, yeniden yapılandırma döneminde "daha fazla ışık, daha fazla hava, daha fazla güneş" mantığı ile hareket ederek bu bölgelere yerleşmiştir. Kısa süre içerisinde ise eski alışık oldukları bölgeye özlem duymaya başlamışlardır. Terk edilmiş, fakat yaşanılabilir eski kent bölgeleri kendi haline bırakılmış ve burada zaman içerisinde oluşmuş nüfus ağı dağıtılmıştır. Bu bölgelerde, yenileme çabasına çok nadiren girilmiş ve yıkıma "gelişmek" kavramı bahane edilmiştir.

Yeniden yapılandırma döneminin sonlarına yaklaşıldığında, kentsel tasarım konusundaki olanakların değerlendirilmediği ya da yanlış değerlendirildiği görülmekteydi. Roland Rainer'ın 1961 yılında Viyana kenti için hazırladığı taslak sonunda uygulanmıştır. Bu taslak ile daha önceki yıllarda yol genişletmeleri ile tarihsel değeri olan yapıların yok olması

anlamına gelen düzenlemeye karşı olan bir gelişme izlemiştir. Rainer, büyük bir çaba içerisinde tarihi yapılar için büyük bir çatışmanın içerisine girmiştir. Özellikle, 25 m yüksekliği uygun gören hatta 20 m yüksekliği şart koşan ve daha alçak olan tarihi yapıların yok olmasına sebep olacak yapı sınıfı 5 uygulamasına karşı çıkması en önemli gelişmelerden biridir.

O dönemdeki imar yasasının 19. maddesine göre, eski binalar yerine yenisi yapıldığında daha fazla konut sağlayabilmesi şartı ile yıkılmasına izin verilebilmekteydi. Bu, aynı zamanda iyi durumdaki binaların yıkılmasının bile ödüllendirileceği anlamına gelmekteydi. Rainer, şehir merkezlerinde büro amaçlı yapıların yapılmasını önlemeye çalışsa da, 60'lı yılların ortasında kısmi olarak yapılmaya başlanan bir çok yüksek katlı projenin gerçekleşmesini önleyememiştir. Tarihsel değer taşıyan yapılar yıkılmadıkları zamanlarda, cepheleri sadeleştirerek ya da sütunları kaldırılarak tarihi çevrenin yüz değiştirmesine sebep olmuştur. Bir çok büyük Avrupa şehrinde olduğu gibi Viyana halkı da, savaş sonrası yapılan uygulamalardan ancak bir kısmının savaş öncesi dönemden daha iyi olduğunu düşünmekteydi.

Eskiye yok etmekten yana olan gruplar sürekli etkin olsaydı günümüz Viyana'nın sembolü sayılabilecek bir çok eser yok olması gerekecekti. Yapılan yasal düzenlemeler ile daha fazla yıkımlar önlenmeye çalışılmıştır. Kültürel bilincin artmasına rağmen, tarihi değeri olan yapılar kimi zaman yine de tehdit altında olabiliyordu. Yıpranan tarihi yapılar ve içi boşaltılıp sadece cephesi bırakılan binalar bu tehlide bir örnektir. Modern söylemlerinin azalması ile birlikte, yıkımdan yana olan kişilerin bu konudaki çalışmaları da sekteye uğramış; fakat kısa süre içerisinde korunan tarihi izler taşıyan, ama tescilli olmayan yapılarda cephe korunarak iç kısmını tamamen boşaltıp yeniden inşa etme yoluna gidilmiştir. Viyana'daki bu tarihi yapı bolluğuna rağmen tescilli bina sayısının azlığı, bu yapıların ne kadar büyük bir tehdit altında olduğunu göstermektedir. İç mekanlardaki bu değişiklik, yasalar ile önlenmediği için kar kaygısı taşıyan kişiler karşısında korunamaz halde kalmaktadır. İç mekanlarda olup bitenler cepheden fark edilemediği için halk tarafından da çok tepki çekmemektedir.

80'li yıllara gelindiğinde tarihi değerleri koruma bilincinin artmaya başladığı söylenebilir. 1975 yılı Avrupa Konseyi tarafından "Koruma yılı" ilan edilmiştir. (Klein, Kupf, Schediwy, 2005) Viyanalıların kültürel miras konusundaki bilgisini artıracak ve onu bu miras ile tanıştırmayı sağlayacak, bir tanıtım çalışmasının hiç bir zaman yapılmaması bir diğer önemli eksikliklerdir. Tarihi değeri olan yapıların iç kısımlarının halen boşaltılıp, aslına uygun olmayan çalışmaların yapılması, bu konudaki bilinçlendirme ihtiyacının ne kadar büyük olduğunu göstermektedir. Fakat 90'lı ve 2000'li yıllarına girildiğinde cephenin aslına uygun olarak

yapılmış bir çok çalışma da gözlemlenmiştir. Bugün Viyana için önemli olan bir çok yapı da bu grubun içerisinde yer almaktadır.

Bir zamanlar yok olan çatı ekleri, bu yeni akımlar ile yeniden ortaya çıkmış ve rekonstrüksiyonlarla yeniden hayat bulmuşlardır. Uygulamalardan bazısı eskisinden çok daha görkemli hale de getirilmiş ve kent manzarasının çok farklı bir yüzünü yansıtmaya başlamıştır. Zamanla tarihi yapılar prestij sembolü haline gelmiş; özellikle genç nüfus, şehir merkezlerinde çalışmak ve şehir hayatının tadına varmak için merkezleri ve eski kent dokusuna ilgi göstermiştir.

Son yıllarda yapılan projeler; ne her şeyi yıkmaya hazır, kar amacı dışında bir amaç gütmeyene yıkıcı topluluğu, ne de her şeyi fazlasıyla korumayı görev bilen korumacı topluluğu tatmin edici olmamıştır. “Museumsquartier” bu tip projelerden biridir. Museumsquartier modernizmin savunucuları için yeterli derecede “modern” olmadığı için eleştirilirken, gelenekçi bir mimari anlayışı olan kişiler tarafından mevcudu yapıyı tamamen bozan bir uygulama olarak nitelendirilmekteydi.

Şekil 4.6 Museumsquartier önden görünümü, 2009, Viyana

Şekil 4.7 Museumsquartier önden görünümü, 2009, Viyana [9]

Şekil 4.8 Museumsquartier içten görünümü, 2009 [10]

1980’li yıllarında medyanın tarihi çevrede yapı tasarımı konusunda, 50’li yıllardaki katı modernist ve teknoloji meraklısı tutumu yerine korumacılığı önemseyen haberler yapmaya başlaması önemli bir adım olmuş ve yıkıcı bir politika izleyenlerin yoluna taş koymuştur. Sadece büyük gelir getiren projelerde biraz daha anlayışlı bir yaklaşım söz konusu olmaktadır. Postmodernizmin de etkisi ile estetik konusundaki tartışmalar da gündeme gelmiştir. Mimarlık konularının kamuoyu önünde tartışılmaya başlanması ile birlikte projeler, teşhir edilen bir obje haline gelmiş ve böylece kimi zaman politik amaçlar için de malzeme olmaktan kurtulamamıştır. Hans Hollein’ın Stephans meydanındaki Haas Evi projesi de çok tartışılan ve hatta bunun için imar yasalarında değişiklik yapılan mimari örneklerden biridir.

Şekil 4.9 Savaş sonrası

Şekil 4.10 Haas Evi, 2009

Graben meydanı yeniden yapılandırma dönemi ve yerine yapılmış olan Haas evinin bugünkü görünümü. Stephansdom meydanı.

Weber, G., (2007), “Metropole Wien - Technik Urbanität Wandel”, Viyana

Tabii yeni kullanım alanlarının çıkması ve yapıların fonksiyonlarının değiştirilmesi sebebi ile kent görünümünde ciddi değişiklikler geçirmesi olağan bir durumdur. Son yirmi yıl içerisinde Viyana bir turizm şehrine dönüşmüş ve bu dönüşüm birçok yeni yapının ve eski yapıların yeni fonksiyonlara uydurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Binaların otel olarak dönüştürülmesinde iyi sonuç alınıp alınmaması daha çok kat yüksekliği ile alakalıdır. Alçak katlı yeniden yapılandırma dönemi yapıları, bu konuda kat yüksekliği oldukça fazla olan ve çoğunda iç

bölümlerinden daha fazla kat adedi elde etmek için içi boşaltılan saray gibi büyük yapılara nazaran uygulama açısından daha şanslıdır.

Roma kalıntılarının üzerine kurulmuş ortaçağdan kalma kent merkezinin çekirdek bölümünün, kent akslarına kurulmuş gösterişli barok dönemi yapıları ve yeniden yapılandırma dönemi modernleşme hareketleri sonucu yapılan binaları, kentin özetle en önemli özellikleridir.

Viyana'nın modernizm döneminde Otto Wagner, Adolf Loos ve Josef Hoffmann gibi mimarların isimlerine sıkça rastlanmaktadır. Yapılan müdahaleler, şehir merkezinde olmasından dolayı sadece tek yapı bazında olsa da büyük yankılar uyandırmışlardır. Döneminde Adolf Loos tarafından Michaeler Meydanı'nda yapılan ve kent sarayının karşısında yer alan yeni yapı zamanında çok itirazlarla karşılaşmış olsa da, günümüzde kent merkezinin bir parçası olarak yerini almıştır.

Şekil 4.11 Adolf Loos, Michaeler Meydanı [11]

Globalleşme kavramı Viyana kapılarında da durmamış ve bu etkileşim son yıllarda kent merkezinde, özellikle telekomünikasyon alanında yaratılan iş alanlarından da anlaşılmaktadır. Viyana'nın, tek bir kent merkezine sahip olması sebebi ile tarihi geçmişinin yanında 1,500.000'lik nüfusu ile modern zamanın da merkezi olmayı öğrenmesi gerekmektedir.

Viyana, kent gelişimi ve yönetimi konusunda kendi alanlarında uzman gruplar ile birlikte kentin geleceği adına bir strateji planı hazırlamıştır:

1. Yaşama, çalışma ve alışveriş üçlemesini korumak ve geliştirmek:
Bu konu Viyana merkezdeki yumuşak yenileme hareketinin bir parçası olarak ele alınacaktır.
2. Trafiğe karşı uzun ömürlü önlemler:
Bu önlemler hem çevre koruma konusuna destek olmak hem de yaşama standartını yüksek tutmak için ele alınacaktır.
3. Yeni kent strüktürleri yaratmak, toprak kullanımını iyi değerlendirmek ve Viyana merkezdeki kalan ve korunan parselleri işlevine uygun olarak kullanmak
4. Yeşil alanların korunmasını güvence altına almak:
Viyana şehir merkezinde ulusal parkı olan tek Avrupa kenti. Bunu korumak ve yaşatmak için çalışmalar yapılmaktadır.
5. Tarihi kent merkezini korumak; fakat yeni geleceğe ait oluşumların kent merkezi ile bütünleşmesini sağlamak. Ancak bu çalışmalar, Viyana'nın gelecekte yer almasını ve beklentilere cevap verebilmesini ağılayacaktır.
6. Bu bağlamda kente yer alan bütün ırkların bu gelişim sürecinin bir parçası olmaları ve bütünleşmeleri için çalışma yapılacaktır.

Aralık 2001 tarihinde, Finlandiya'nın Helsinki kentinde UNESCO'nun 25. toplantısında, Viyana kent merkezinin dünya miras listesine alınması konusunda aday gösterilmiştir. O zamana kadar 830 şehir UNESCO tarafından dünya mirası olarak tescillenmiştir. Viyana kent merkezi dışında, Avusturya'nın yedi bölgesi daha UNESCO dünya mirası listesinde yerini almıştır.

Viyana kent merkezi, dünya mirası kabul edilmesinden önce, 1990 yılında dönemin belediye başkanı Dr. Michael Häupl başkanlığında, kültür ile ilgilenen MA7, mimarlık ve şehir planlamadan sorumlu MA19, Viyana Teknik Üniversitesi'nden Prof. Manfred Wehdorn ile eğitim ve kültür bakanlığının ortak çalışması sonucu ilk taslaklar hazırlanmıştır.

Aday gösterilmesi ile birlikte kent merkezinin daha fazla yapı ile doldurulmasından çok, bu kentin dünya miras listesine girmesine sebep olan kent ve mimari tasarım bilincinin yerleşmiş olması konuşulmuştur. Viyana'nın kent tasarımı konusunda geliştirilmiş iyi bir sisteme sahip olması, tarihi çevrede gelecekte olabilecek değişimlere yara almadan üstesinden geleceğini göstermektedir.

Viyana kentinin şehir planlama müdürlüğü, tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusunda düzenlemeleri içeren koruma kanunları geliştirmeyi başarmıştır. Bu yasal düzenlemeler, hem tarihi çevreyi korumayı hem de yeni gelişmeleri imkan tanımayı amaçlamaktadır. Dünya mirasına sahip olduğunun bilincinde, Avrupa'nın önemli bir konumuna sahip olan bir kent olarak çağın gelişmelerine uyum sağlayarak, günümüz mimari yaklaşımlara açık bir politika izlemesi gerekmektedir.

Viyana kent merkezinin dünya mirası olarak kabul edilmesinin kriterleri:

ii kriteri: Viyana kent merkezinin kentsel ve mimari anlamda, tarihi gelişim sürecindeki değişimine rağmen yerini koruyabilmiş olması.

iv kriteri: Ortaçağ, barok ve yeniden yapılandırma dönemi olmak üzere üç ana dönemin etkisi ile kent merkezinde her dönemi yansıtan yapıların simgeleniyor olması.

vi kriteri: 16. yüzyıldan beri, Viyana'nın Avrupa'nın müzik başkenti olarak kabul edilmiş olması. (Klotz ve Zunke, 2002)

2001 yılındaki adaylıktan sonra, halkın da dünya kültür mirası konusundaki yaklaşımı daha hassas bir hal almıştır. Özellikle Viyana merkez olarak nitelendirilen alanda, 1970 yılında kurulan ve sonradan kullanılmayan bir yapı mevcuttu. Bu yapı adasının Viyana'da kilit bir noktada olmasından dolayı, bölgeye daha fazla getirisi olan ve 1990 yılında projesi (Wien Mitte projesi) özel bir şirket tarafından finanse edilen yüksek katlı yapılardan oluşacak bir proje öngörülmekteydi. Dünya miras listesine alınması ile birlikte 97 m yüksekliği bulacak bu binaların daha alçak yapılmasına karar verilmesine rağmen, 2002'de Budapeşte'de yapılan toplantılarda projenin eski tasarımına göre inşa edileceği haberi, kent merkezini dünya mirası listesinden çıkartma tehlikesi ile karşı karşıya getirmiştir. Proje sahiplerinin bu konuda itiraz hakkı olmasına rağmen 2003 Mart ayında yapılan görüşmeler ile projede değişiklik yapılacağı ve projenin dünya mirası kriterlerine uygun olarak yeniden tasarlanacağı açıklanmıştır.

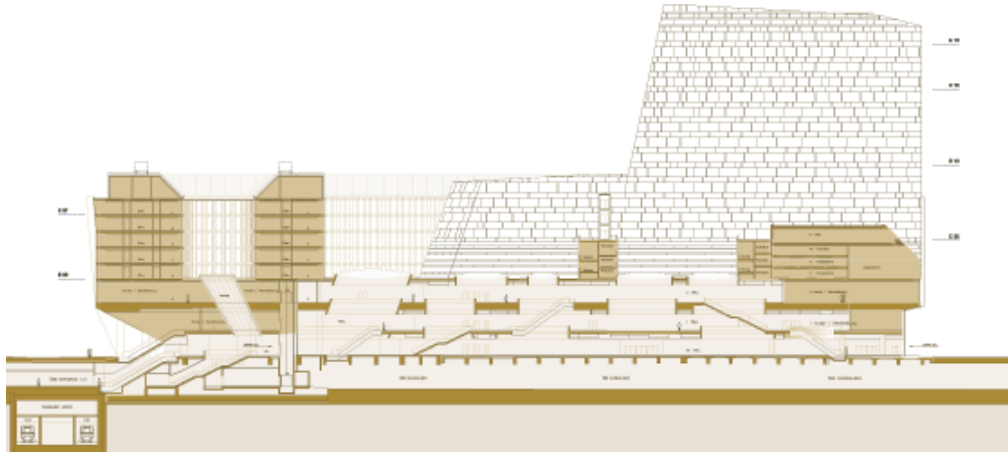
Projenin yeniden tasarlanması konusu gündeme gelmesi ile birlikte bir yarışma düzenlendi. Yarışma esaslarındaki en önemli madde yapılacak olan projenin dünya miras listesindeki bir kentin önceliklerine göre tasarlanması ile ilgili maddedir. Uluslararası bir jüri ile Ortner & Ortner, Neumann + Steiner mimarlarının projesi birinciliğe layık görülmüştür ve bu projede bina yüksekliği 35m'e kadar çıkmaktadır. Mevcuttaki yüksek katlı yapı esas alınarak alçak yapıdan yüksek yapıya geçişi simgeleyen 70m yüksekliğindeki başka bir yapıdan da oluşmaktadır. Projeye 2007 yılında başlanmıştır ve tamamlanması 2012 yılını bulacaktır. UNESCO tarafından da onaylanan proje dünya miras komitesi ile yerel yönetimlerin olumlu çalışmasının bir örneği olarak gösterilmektedir.

Şekil 4.12 Wien Mitte'daki tren istasyonunun eski görünümü [12]

Şekil 4.13 Ortner & Ortner, Neumann+Steiner tasarım grubunun projesi [13]

Şekil 4.14 Wien Mitte Projesi-Kesit, [13]

Kent gelişimi konusu bilimsel bir alt yapı çalışması ve iyi tanımlamalar gerektirmektedir. Sadece bu yaklaşım ile günümüz ihtiyaçlara cevap verebilen bir şehrin gelecekte varlığını sürdürebilmesi söz konusu olabilir. Kent merkezlerinde bu görevi sadece cephelere yükleyerek iç mekanları boşaltma eğilimi bir kandırmadan ibarettir. Bu yaklaşım, şehri bir müzeye çevirme olgusunu eleştiren görüşlere alt yapı oluşturmaktadır. Kent merkezinde ekonomik gelişmeye paralel olarak binalara yapılan dönüşüm, bu konu ile ilgili baskılara karşı daha detaylı yasalara ağırlık vermeyi gerektirir. Bu konudaki bilinçlendirme çalışmaları, sadece yerel halk arasında değil, aynı zamanda uzman kişiler arasında da yapılmalıdır.

Viyana merkez, kentin en önemli fonksiyon noktası olmakla birlikte, global ekonomik eğilimlerin fazlasıyla hissedilmekte ve hissedileceği bir yerdir. 2001 yılındaki antlaşma ile aynı zamanda değişen dengeleri belli bir uyum içerisinde sürdürebileceğine ve kentin ihtiyaçlarına cevap verecek düzenlemelere de hazır olduğuna dair imza atmıştır. Kent merkezinin, kültürel miras konusundaki talepleri ile fonksiyonel ve ekonomik beklentileri arasındaki dengeyi tutturmak en önemli görevi olacaktır. Böyle bir yönlendirmenin yeniden keşfedilmesi ile katı korumacı tutumdan uzaklaşarak dinamik bir kent merkezi sürecine girmesi sağlanacaktır.

Dünya mirası tartışmasındaki esas konu şimdiki zaman ve gelecek arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ile ilgili tartışmaydı. Tartışma, henüz yapılandırılmamış açık alanların geçmişten gelen üslupların baskısından arındırılması ve kent kimliğini tek düze bir şehir silüetinden arındırmak üzerine kurulmuştur. Bu konuda, geçmişten gelen kriterlerin bugünkü zaman sürecini ne kadar etkileyeceği konusu tartışmaya açıktır.

Şehir perspektifinde yapılan kolajlar aynı zamanda koruma önlemleri ile tezatlık oluşturmaktadır. Tek yapı boyutunda UNESCO dünya miras listesine giren kültürel değerleri yaşatmak; tarihi geçmişine bağlı olan, ama turistik açıdan göz bebeği sayılan, üstelik diğer bölgelerden sur duvarları ile ayrılmadığı için mutlak surette etkileşim içerisinde olan bir kent merkezini korumaktan daha kolaydır. Sadece tarihi süreç içerisinde ayakta kalmayı başaran yapılar mı kusursuz olarak tanımlanabilir? Esas olarak tarihi çevrede yerini alabilen, çevresine saygılı ve günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilen çevreler de kusursuz olarak nitelendirilebilir.

Kent gelişimi içerisinde değişen büyüme koşulları arasındaki dengeyi tutturmak, korunan bölgelerdeki planlama stratejilerini belirlemek, yoğun olarak yapılandırılmış yeniden yapılandırma dönemine ait binaların yumuşak yenileme uygulamalarını düzenlemek için, merkezi bir şehir planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaç ile, 2005 yılında Viyana’da “World Heriatage and Contemporary Architecture Managing the Historic Environment” konferansı yapılmıştır. Buradan alınan sonuçlar doğrultusunda hazırlanan Viyana

Memorandum'u tarihi kent alanlarının daha iyi denetlenmesi, yönetilmesi ve yeni kararlar almak amacı ile hazırlanmıştır.

Kent merkezinde yeni koşullar göz önüne alınarak bir çok proje gerçekleştirilmiştir. Viyana, dünya miras listesine alınmış bir kent olarak sorumluluklarının bilincinde gibi görünüyor. Gerekli yasal düzenlemeler ve çalışmalar halen devam etmektedir. Bu süreç içerisinde yapılan projeler ve yapılacak olan projelere bakıldığında Viyana'nın tarihi kimliğini bütün modernizm akımlarının içerisinde koruyacakmış izlenimi vermektedir.

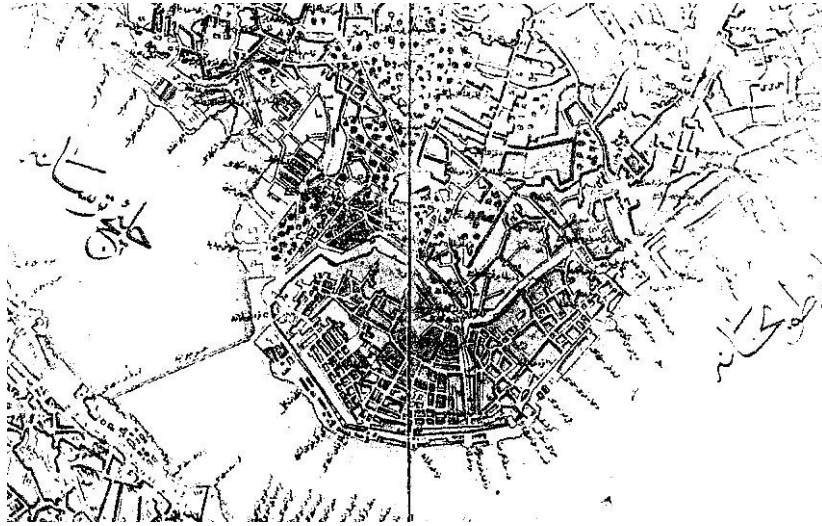
4.2 Tarihi İstanbul Kenti

İstanbul, 2500 yıllık tarihi geçmişi içerisinde bir çok imparatorluğa başkentlik yapmış ve Avrupa ile Asya'nın birleştiği noktada bulunan bir kenttir. Tarihi Yarımada, Haliç, Galata, Beyoğlu ve Boğaziçi; İstanbul'un en eski yerleşim bölgeleri olup, tarihi kültür mirası ve kültürel kimliği yansıtması sebebi ile korunan bölgeler olmuştur. Birbirinden farklı dokulara sahip; fakat bütüncül bir özellik taşıyan bu bölgelerde, özellikle 1970 yılındaki hızlı kentleşmenin sonucu daha çok bozulmaya başlaması ile koruma kavramı gündeme gelmiştir. İstanbul'un, özellikle 1950 sonrası sanayi gelişimi ile birlikte yatırım ve bunun bir sonucu olan nüfus artışı ile hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Bu değişim sürecinde; yanlış yönetimler, halkın bilinçsizliği, alt yapısız planlamalar, rant kaygıları, ani nüfus patlamaları, alt yapı sorunları gibi sayısını daha da fazla arttırılabileceğimiz olumsuzluklardan dolayı, İstanbul bugünkü plansız kent görünümüne bürünmüştür. İstanbul'un 2010 Kültür Başkenti kabul edilmesi ile birlikte kent kavramı İstanbul için her zamankinden daha çok tartışılmaktadır.

İstanbul, 19. yüzyılın ortasına kadar topografyaya paralel olarak gelişen bir oluşum süreci içerisinde varlığını devam ettirmiştir. Farklı imparatorluklara başkentlik yapmış bir kent olarak, arkeolojik açıdan büyük bir zenginliğe sahiptir. Fakat bir kaç anıtsal yapı haricinde kent strüktürü, sürekli bir gelişim ve bir tabakalaşma durumu yaşamıştır. Böylece Konstantinopolis Byzantion'nun üzerine, İstanbul'da Konstantinopolis'in üzerine inşa edilerek, her dönem diğer dönemin üzerinde gelişim sürecine devam etmiştir. Bu zaman dilimlerinin her birinde, kimi zaman doğal afetlerden, kimi zaman da yangın gibi dış etkenlerden dolayı fiziksel çevrenin değişimi gözlenmiş ve bunun için sadece bazı anıtsal değeri olan yapılar ana aks olarak belirlenip, her seferinde bu aks çevresinde gelişim gösteren bir kent strüktürü karşımıza çıkmıştır. Aşağıda tarihi yarım adanın 18. ve 19. yüz yıldaki gelişimleri ile ilgili haritalar yer almaktadır.

Şekil 4.15 1776'da İstanbul ve Beyoğlu (Kauffer)

Şekil 4.16 1845'de Galata ve Beyoğlu (Kauffer)

Dökmeci, V., Çıracı, H., (1990), "Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul

İstanbul'un tarihsel gelişim sürecine bakıldığında, yakın zamana kadar bölgesel işlevlerin çok değişmediğini gözlemleyebiliriz. Kentin ticari alanları daha çok liman kıyılarında iken, konut alanları sur içinden taşarak zamanla Üsküdar, Kadıköy ve Boğaz'a kadar uzanmıştır. Osmanlı döneminde, konutların sahilden uzaklaştığı tek bölge Galata bölgesi olmuştur. Eski İstanbul idari ve kültür merkezi işlevini sürdürürken, Galata daha çok bir ticari merkez, Üsküdar ise bir nevi uydu kent durumundaydı. Bu üç bölge hem deniz ile birbirinden ayrılmış, hem de bu deniz sayesinde bir araya gelmiştir. Kara ulaşımı arttıkça limandan iç kısımlara doğru

konutların artmaya başladığı gözlenmiştir. İstanbul silueti de bu oranda değişime uğramıştır. Bugünkü siluete bakıldığında, Tarihi Yarımada ve Boğazın belirleyici olduğu anlaşılmaktadır ve herkesin zihnine yerleşen bu siluetin korunması önemlidir. Zira kent silueti günümüzde çok tartışılmaktadır.

Şekil 4.17 Beyoğlu- Galatasaray Meydanı [14

İstanbul kentinde, özellikle 19. yüzyıldan sonra bölgeler arasında farklılaşmalar artmaya başlamıştır. Galata ve Sur içi arasında süre gelen çekişmelerde, Galata daha önce bir batılılaşma sürecine girmiştir. Bu bölgelerde, nüfusun büyük bir bölümünün Levanten sosyal yapısı itibarıyla de, doğu etkisi fazla görülmediği için, batılı oluşumlar daha önce görülmüştür ve bu değişimler II. Dünya Savaşı sonrasında daha belirgin hale gelmiştir.

Beyoğlu, genel olarak 19. yüzyılda dış ticaretin de etkisi ile İstanbul'un diğer bölgelerine göre daha fazla gelişmiştir. Osmanlı'nın, Avrupa ile iletişime geçtiği bir kent olarak öne çıkan Beyoğlu'nda, İstanbul'a yerleşen ya da geçici olarak bulunan yabancılar genellikle Karaköy-Tophane-Galatasaray üçgeninde ikamet etmeyi tercih etmişlerdir. Yüzyılın ikinci yarısında Galatasaray ve Taksim arasındaki hat gelişmeye başlamıştır. 1844 yılında toplu taşımanın gelmesi ile birlikte, diğer semtlere de ulaşımı sağlanan Beyoğlu, büyümeye devam etmiştir. 19. yüzyılın başlarında yönetsel, sosyal, ekonomik, eğitsel ve askeri değişimler sonucu batılı eğitimci, mühendisler, mimarlar, batılı beğenilerin artması sonucu, yeni tipolojik binaların yapımı çalışmaları için İstanbul'a gelmiştir.

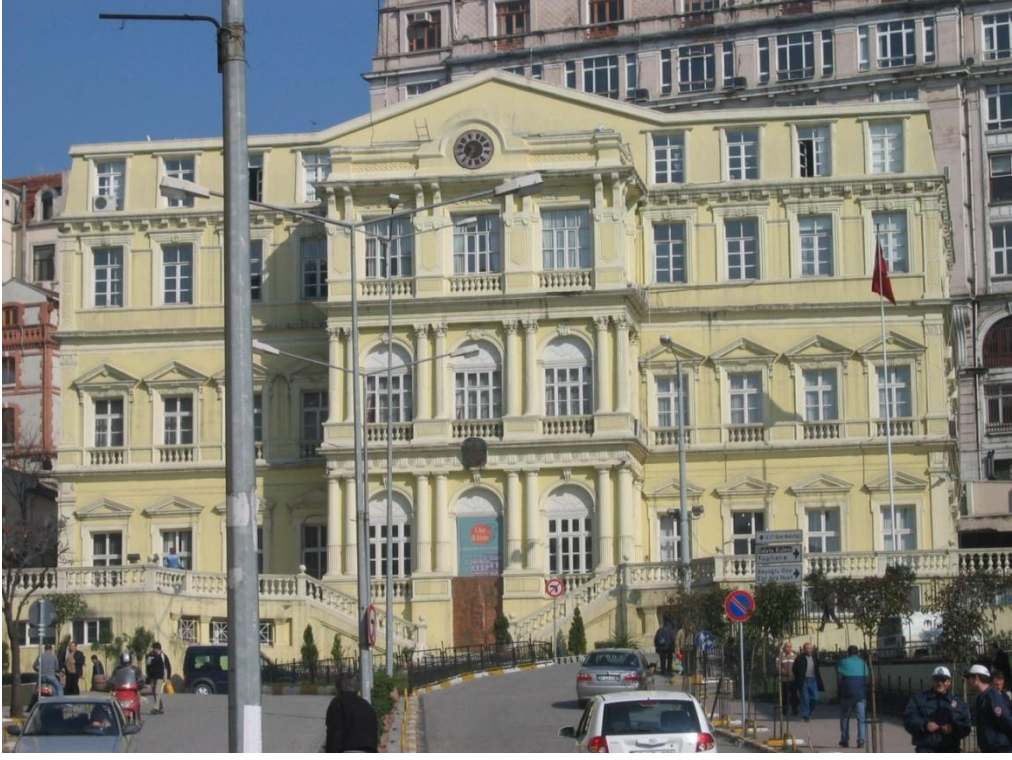
Konut alanında da, Beyoğlu bölgesinde hızlı bir değişme göze çarpmaktadır. Her şeyden önce, Beyoğlu konut bölgesinde bahçeli konaklar yıkılarak yerine bitişik düzen ve kagir binalar yapılmıştır. Etnik yönden karışma ve sosyal sınıflaşmaya göre bir mekansal biçimlenme göze çarpmaktadır. Konut alanı Beyoğlu'nda genişlemiştir. Tarlabası yerleşim alanı olmuştur. Bu çağdaşlaşan yaşam ve yerleşme kalıpları, ulaşım, sağlık, itfaiye gibi belediye hizmetlerinin de Beyoğlu yakasında gelişmesini gerektirmiştir. Varlıklı aileler, balat, fener ve Samatya gibi eski durumunu koruyan azınlık mahallelerini bırakıp, Beyoğlu'na taşınmaya başlamışlardır. (Dökmeci ve Çıracı, 1990)

Batı mimarisini Beyoğlu'nda daha fazla yayılması için, 1855 yılında kurulan İstanbul Belediyesi'nin 14 dairesinden en tanınmış olanı olan "Altıncı Daire"lerine Batı yönetim sistemleri getirilmiştir. 14. yüzyılda Cenevizlilerin yaptırmış olduğu surların yıkılması ile birlikte Galata ile Beyoğlu arasındaki işlevsel bağ, fiziksel bağın kurulması ile de güçlenmiştir. Zamanla eski ahşap ev uygulamaları bırakılıp, Avrupa'nın taş ev yapımına geçilmiştir.

Şekil 4.18 Altıncı Beyoğlu binasının eski görünümü. Eklentisiz hali, [15]

Şekil 4.19 Altıncı Beyoğlu Binası'nın bugünkü görünümü. Eklentili hal, 2006

Çağdaşlaşma ve yenileşme sürecinde zamanla Avrupa kültürü ile şekillenmeye başlayan Beyoğlu, diğer semtlerinde şekillendirilmesinde örnek olmuştur.

19. yüz yılın ortasından itibaren zenginleşme daha fazla görülmüş, ekonomik ve sosyal sınıflaşmalar daha çok artmıştır. Zengin tüccarlar, Avrupa kültürüne duydukları hayranlığın bir parçası olarak taş binalar inşa ettirmeye başlamışlardır.

Genel olarak İstanbul'a bakıldığında, özellikle 1850-1920 yılları arasında mimarlık alanında büyük değişimler yaşanmıştır. Bu dönemlere rastlayan süreçte, özellikle Levantenlerin Beyoğlu bölgesindeki hakimiyetleri artmış, batı tarzı yapılaşma daha çok hissedilir olmuştur. 1850-1860 yılları arasındaki bir kaç kagir yapı ve otel haricinde yapıların çoğu ahşap olduğu tahmin edilmekteydi. Bu nedenle 1870 yılında çıkan yangın ile birlikte Beyoğlu'nda ciddi kayıplar yaşanmıştır. Yanan mekanların yeniden yapılandırılması için mimarlar ve mühendislerden oluşan bir kurul kurulmuştur. Eskiden yanan evlerin temelleri üzerine konut inşa ediliyordu; fakat daha geniş sokaklara duyulan ihtiyaç, yangın sebebiyle açılan mekanları yeniden tasarlama fikrini ortaya çıkarmıştı. 1870 yılında, hem maddi imkansızlıklar hem de halkın olumsuz tepkisi sebebi ile yolun ancak kuzey yönünde bir genişletme yapılabildi ve gerisi eski temeller üzerine yeniden inşa edilmiştir. Bu zaman diliminde batılı tarz ile inşa edilen yapılar, Beyoğlu'nun Avrupa kentlerine benzer bir görünüme bürünmesine neden olmuştur.

Şekil 4.20 Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden bir Beyoğlu manzarası [16]

Şekil 4.21 Günümüzden bir Beyoğlu manzarası [16]

Şekil 4.22 Galata Kulesinden Bankalar Caddesine bakış [17]

Şekil 4.23 Galata Kulesinden Bankalar Caddesine bakış, 2009

20. yüzyılda, Beyoğlu'nda Galatasaray ile Taksim arası daha çok değer kazanmıştır. Kısmi olarak var olduğu söylenen bahçeli konakların yerini apartmanlara bırakmaya başlamış, 1913 yılında Şişli'nin Beyoğlu'na tramvay ile bağlanması sonucu Galatasaray-Taksim hattı, Tünel-Galatasaray hattından daha önemli hale gelmiştir.

Beyoğlu'nun çevresinde, 20. yüzyılın başlarında özellikle Avusturya ve Almanya'da çok sevilen Art Nouveau üslubunu anımsatan yapılar inşa edilmekteydi.

18. ve 19. yüzyılda ön planda olan Fransız etkisinin yerini, 1917 yılından sonra, politik sebeplerden dolayı ülkemize yerleşen Beyaz Ruslar almıştır. Bu etkileşim, eskiden olduğu gibi tüm yaşam mekanlarına yansımıştır. Lozan Antlaşmasının iptali ile yabancı sermayenin etkinliği kısmen sona ermiştir. Bir çok yabancı kurum Beyoğlu'ndan taşınmış; yabancı tüccarlar, zengin ticaret ortamının bozulması sonucu başka yerlere göç etmiştir.

Şekil 4.24 Beyoğlu, 1930 [18]

Cumhuriyet Dönemi'nden 1950 yılına kadar, yabancıların ayrılması ile boşalan evlere, Türk iş adamları ve aydınları ilgi gösteriyordu. 1950 yılından sonra Beyoğlu, İstanbul'un eğlence merkezi haline gelmiştir. Bu tarihten itibaren, kırsal kesimden göç, hızlı ve plansız kentleşme, hızlı nüfus artışı, toplumun kültürel değişimi, yeni gelişen yerleşim alanlarının artması sonucu, Beyoğlu eski konumunu yitirmeye başlamıştır.

Sanayileşme öncesi dönemde tek bir merkezde toplanan; sosyal simgesel ve değişim merkezleri, toplumsal yapıdaki değişimlerin şehir mekanına yansması ile, farklı mekanlarda yer seçmeye, bir başka deyişle "ayrışmaya" başlamışlardır. (Kuban, 1985)

Burada yaşayan zengin aileler, daha çağdaş olduklarını düşündükleri yeni yerleşim alanlarına yönelmesi sonucu, özellikle Galata ve Beyoğlu bölgeleri kırsal kesimden gelen nüfusun istilasına uğramıştır. Beyoğlu'nun, alışveriş için tercih edilen bir bölge olması ve ana ulaşım

aksında bulunması sebebi ile canlı kalmaktadır. Fakat tek başına bu kriterler, semti çöküntüden kurtarmaya yetmeyecektir. Aşağıda Beyoğlu'nun Cumhuriyet sonrası dönemine ait bir resim yer almaktadır.

Şekil 4.25 İstiklal Caddesi, Galatasaray Meydanı [19]

Beyoğlu, gerek kent merkezinde olması nedeniyle sahip olduğu ekonomik potansiyel ve gerekse tarihi geçmişi nedeniyle bir an önce yenilenmesi, ekonomik ve sosyal canlılık kazandırılması gerekmektedir. 1950'lerden sonra İstanbul'un çeşitli yönlerde gelişmesine karşın, Beyoğlu hala kent merkezinde olma durumunu korumuştur. Bu nedenle, kentin ekonomik sağlığı açısından ve tarihi değerlerimizin korunması açısından çöküntü bölgesi olmaya terk edilemez. (Dökmeci ve Çıracı, 1990)

2010 Kültür Başkenti seçilen İstanbul'un çalışma alanlarından bir tanesi de Beyoğlu'dur. Beyoğlu, bugünkü plansız oluşumlarında, kuşkusuz yukarıda da belirtilen durumlar etkili olmuştur. Bu noktadaki en önemli soru, Beyoğlu için gerçekleştirilecek planın; dokuyu, kültürü ve sosyal yapıyı ne şekilde etkileyeceğidir. Çalışmaların belli bir programa oturması iyi düzenlenmiş yasalar ile mümkün olacaktır. Ama İstanbul'un bugünkü çarpık kentleşmesinin en önemli aktörleri yine yasalar ve kent yönetimidir.

Ülkemiz son yıllarda, birçok alanda olduğu gibi, kentleşme olayında da hızlı bir yozlaşma sürecine girmiştir. Özellikle büyük kentlerimizde, kısıtlı maddi olanaklar nedeni ile evvelce yeterli ölçülere ulaşamayan bu yozlaşma, belediyelerin maddi olanaklarının artması sonucu, boyut kazanmış, yüzyılların birikimi olan bir kültür ve doğa varlıkları kıyımına dnşmştir. Dünya uluslarının, yitirdiklerinden ders almak tüm olanakları ile korumadan yana oldukları bir devirde, korunacak çok şeyi olan ülkemizin tam tersi bir tutum içinde oluşu, olayın en acı yönüdür. (eener, 1995)

sYatırımların büyük bir bölümü, özel sektör odaklıdır ve sektörler genellikle turizm ve eğence kavramlarının ön planda olduğu bir yatırıma yönelmektedir. Yapılan çalışmaların tamamen kar amacı güdülerek yapılması, var olan yapı stokunun uygun bir şekilde ve iyi düşünülmüş bir alt yapıdan yoksun olarak hayata geçirilmesine neden olmaktadır. Tarihi kent alanlarının işlev olmadan, sadece müze mantığı ile ayakta kalması imkansızdır. Böyle bir doku, ancak içinde hayatın sürmesi ile sağlanabilecektir. İstanbul'un tarihi merkezlerinde bugün yaşayan nüfus büyük bir bölümü toplumun gelir düzeyi düşük bölümüdür. Gelir düzeyi yüksek ailelerin, modern olarak tanımladıkları konutlara yönelmeleri bu sonucu tetiklemiştir. şuanda tarihi çevrede yaşamayı tercih edecek bir kesim de mevcut; fakat bu kesimin istediği, tarihi dokuda modern zamanın olanakları ile yaşamaktır. şüphesiz bu istek çok yerindedir ve kabul görmektedir. Tarihi dokulara bugünün modern alt yapıları getirilmediği sürece yaşama şansları yoktur. Bu konudaki yerel yönetimlerin bu tip projelere özendirici girişimler yapmaları gerekmektedir.

İşte tam bu noktada, içeriksel olarak doldurulamayan bu hırslı vizyonu mekansallaştıran, her zamanki gibi kapalı kapılar ardında alınan kararlarda İstanbul'u şantiyeye dönüştüren kentsel tasarım uygulamalarına geçmişin ışığında bakmakta fayda var. Günümüz İstanbul'unda artık hepimizin betimlemelerinde kullandığı gibi, 'çok paracılık', 'kaos' olarak nitelediğimiz 'hibrid' oluşumunun temellerini 1930'larda aramak mümkün. Sit alanı dönüşümlerini, özellikle erken Cumhuriyet döneminin sekülerleşme ideolojisini mekanlaştıran ilk mastır plan olan Prost Planı ve uygulamaları kapsamında ele almak günümüze dair önemli ipuçları verebilir. (Yada Akpınar, 2007)

Yapılaşmaların bir çoğu 1957 yılında çıkarılan “Tip İmar Yönetmeliği”ne göre düzenlenmiştir. Her bölgenin kendi dokusuna uygun bir yönetmelik hazırlanması gerekirken işin kolayına kaçılarak bugünkü kişiliksiz, sağlıksız ve kimliksiz kent strüktürü meydana gelmiştir. 2003 yılından itibaren bazı kuruluşlar ile yaptıkları analizler umut verici iken, son araştırmalar gösteriyor ki 2010 Kültür Başkenti olacak olan İstanbul kenti, kültür başkenti olmanın sorumluluklarını tam olarak yerine getiremeyecek gibi görünmektedir.

AKB uygulamaları Avrupa Birliği'nin kendini ifade etmesi ve kaynaşması amacı taşımaktadır. Daha sonraları alınan karar ile, Avrupa Birliği ülkesi adayların da listeye alınması, İstanbul'un önünü açmıştır. Doğu Avrupa ülkeleri ile Türkiye arasındaki pazarı değerlendirmek amacı ile bu potansiyeli kullanmak önemli bir şanstır. 2005 tarihinde hükümet bir genelge yayınlayarak bu sürecin başlaması için ilk adımları atmıştır. 13 Aralık 2005 tarihinde İstanbul'un Avrupa Kültür Başkenti olması için başvuru yapılıyor ve 2006 yılında İstanbul resmi olarak Avrupa Kültür Başkenti ilan ediliyor. Bunun yanında 2010 için, Almanya'nın Essen kenti ve Macaristan'ın Pécs kenti de Avrupa Kültür Başkenti olarak ilan edilmiştir.

İstanbul'un çok özgün ve tarihi bir kent olması, bu seçimdeki en önemli nedenlerdir. Üç imparatorluğa başkentlik yapmış olması ve önemli arkeolojik alanlara sahip olması Avrupa için önemli konulardır.

İstanbul'un Marmara, Haliç ve kara surları ile çevrili olan parçası tarihsel çekirdeği oluşturur ve eski kentin bütün işlevsel öğelerini, bütün büyük anıtlarını içerir. Doku olarak büyük değişiklikler geçirmiş olmasına rağmen, içerdiği anıtsal, fiziksel değerler ve tarihsel anıtlar dolayısıyla bir bütün oluşturmaktadır. Tarihsel çekirdek bu sebepten bir bütün olarak korunmak zorundadır. Bir bütün olarak koruma, bugüne kadar yaşayabilen değerlerin bundan sonra yok edilmemesi demektir. (Kuban, 2001)

Sanayileşmenin, kentleşmenin ve demografik hareketlerin maddi çevreyi değiştiren gücü biliniyor. Boyutları, görünüşü, işlevsel eğilimleri ve hızıyla eskinin yerine yeni bir organizma geçmektedir. Sadece teknolojik gelişmenin getirdiği eğilimler söz konusu olduğu zaman eskinin yaşama olanağı olmayacaktır. Fakat bu değişimin karşısına dikilen kültürel eğilimler vardır: İnsanların zihinsel ve duygusal yaşamının boyutları insanın kendi hakkındaki bilgisinin artması oranında artmaktadır. Modern insanın geçmişi hakkındaki bilinci de artmaktadır. Dünyanın her köşesinde toplumları tarihi kentlerin fiziksel görüntüsünü korumaya şevk eden şey bu bilinçlenme olmaktadır. İstanbul'da tarihsel çevre değerlerinin korunması söz konusu olduğu zaman ekonomik ve kültürel değerler arasında bir seçim yapmak ve bu rapor boyunca belirtilen nedenlerle, kültürel değere bazı hallerde ön planda yer

vermek gerekmektedir. Biz ‘geçmişini bugünle beraber yaşama hakkını günümüz kültürü içinde evrensel kabul gören bir ilke olarak savunmak zorundayız. (Kuban, 2001)

İstanbul kentinin kültürel birikimini, sonraki kuşaklara aktarabilmek adına rant kaygıları ile oluşturulan bir “koruma amaçlı imar planı” yerine bir koruma amaçlı eylem planı olarak ele alınması daha doğru olur. Koruma ve geliştirme kavramaları birlikte ele alınmalı ve yönetsel merkezlerin bu amaca göre yönlendirilmesi gerekmektedir. Sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve yönetimin bu konuda uyumlu çalışması en önemli hedef olmalıdır.

4.3 Koruma Konusunda Alınmış Evrensel Kararlar ve Tarihi Çevrede Yeni

YapıTasarımı ile Yeni Çatı Ekleri Konusundaki Yasal Düzenlemeler

4.3.1 Evrensel Kararlar

Tarihi çevrede koruma konusunda bir çok toplantı yapılmış ve bu konuda bir çok karar alınmıştır. Bu kararların bir bölümü sadece korumayı değil, aynı zamanda tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusunu da ilgilendirmektedir.

4.3.1.1 Carta del Restauro, 1931

Carta del Restauro İtalyan Eski Eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu tarafından 1931 yılında hazırlanmıştır ve bu konudaki ilk evrensel taslaktır.

Madde 6- Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır.

Madde 7- Eğer bir anıtı sağlamlaştırmak, kısmi veya tam olarak bütünlemek amacıyla, ya da yeniden kullanım nedeniyle ekler yapılması gerekirse, uyulması gereken temel koşul yeni öğelerin en azda tutulmaları, yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalarıdır; benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerini devam ettirmek ve bezemeden arınmış geometrik anlatımlar söz konusu olduğunda kabul edilebilir.

Madde 8- Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlanarak, ya da damga veya yazıtla belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır. [20]

4.3.1.2 Atina Anlaşması, 1933

70. Estetik kaygısıyla geçmişteki bina tiplerinin tarihi alanlardaki yeni yapılara uygulanması yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Bu alışkanlığın devam ettirilmesine ya da edinilmesine hiçbir şekilde müsamaha gösterilmemelidir. [21]

4.3.1.3 Venedik Tüzüğü, 1964

Madde 1- Tarihi kültür varlığı kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar.

Madde 3- Kültür varlığının korunmasında ve onarılmasındaki amaç, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumaktır.

Madde 9- Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, kültür varlığının estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşılabilmesi ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, kültür varlığının arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır.

Madde 12- Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçim-de yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir.

Madde 13- Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir. [22]

Yukarıda maddelere bakıldığında, koruma konusunda bütüncül bir koruma anlayışı ön plana çıkmaktadır. Tarihi kültür mirasların geleceğe aktarılması sırasında geçirdiği evrimlerin ne kadar önemli olduğu ve her türlü eklemelerin doğal olup, tarihi bir aldatmacadan uzak durulması gerektiği belirtilmektedir.

4.3.1.4 Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, 3 Ekim 1985

Madde 4

1. Söz konusu varlıkların yasal korunması için gerekli denetim ve yetki işlemlerini uygulamayı;

2. Tüm korunan varlıkların bozulmasını, hasar görmesini veya yıkılmasını önlemeyi, taahhüt eder. Bu amaçla,

Aşağıdaki durumları kapsayan yasalar mevcut değilse, bu yasaların çıkarılmasını taahhüt eder:

- a) Korunmakta olan veya korunma işlemine konu olan anıtların yıkım veya tadil projelerinin veyahut bunların çevrelerini etkileyen bir projenin yetkili bir makama sunulmasını sağlamak;
- b) Tarihsel binalar grubunu veya bunların bir kısmını veyahut bir ören yerini etkileyen;
  - binaların yıkımını,
  - yeni binaların yapımını,
  - binaların veya ören yerlerinin özelliklerini bozacak önemli tadilat çalışmaları ile ilgili projelerin yetkili bir makama sunulmasını,

Madde 11: Her bir Taraf, Kültür mirasının mimari ve tarihsel özelliklerini koruma açısından,

- Korunan varlıkların, çağdaş hayatın gereksinimleri göz önüne alınacak şekilde kullanımını,
- Uygun olan durumlarda, eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi,

taahhüt eder. [23]

4.3.1.5 Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS, 1999)

Bütün halkların gözünde geleneksel mimari özel bir yere sahiptir ve haklı bir gurur kaynağıdır. Toplumun özelliklerini yansıtan ve çekici bir ürün olarak kabul edilir. Ciddi görünmez ama düzenlidir. Faydacı olmasının yanı sıra, ilgi çekici ve güzeldir. Hem çağdaş yaşamın ilgi odağı hem de toplumun geçmişinin bir belgesidir. İnsan eseri ve zamanının ürünüdür. İnsanın dünya üzerindeki varlığının nüvesini oluşturan bu geleneksel armonileri yaşatmak için çaba göstermemek insanlık mirasına yakışmayan bir davranış olurdu.

Bir toplumun kültürünün temel anlatımı olan sivil mimarlık, bir yandan o kültürün bölgesiyle ilişkisini gösterirken , diğer yandan dünyanın kültürel çeşitliliğini yansıtmaya bakımından önemlidir.

Geleneksel yapılara, yapı gruplarına ve yerleşmelere yapılacak çağdaş müdahaleler onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir.

Geleneksel yapılara müdahale edilirken, bu yapıların konumuna, fiziksel ve kültürel çevreyle ilişkilerine ve birbirlerine göre düzenlerine saygı gösteren, onları koruyan bir yaklaşım benimsenmelidir.

Geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir . [24]

4.3.2 İstanbul'un Yasal Düzenlemeleri

Türkiye'nin tarihsel sürecinde, koruma konusundaki uygulamalara ve anlayışlara bakıldığında, bu konudaki bilinçlenmenin diğer Avrupa ülkelerine göre daha gerilerde kaldığını söyleyebiliriz. Yapılan yasal düzenlemelerin çoğu 1950 yılından sonra ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet'in daha ilk yıllarında arsaya yapılan spekülatif değer artışları ile özellikle İstanbul kentinde tarihi dokunun ağır tahribatı görülmüştür ve bu tahribatlar, ihmaller, yasak imar hareketleri, yangınlar, bilinçsiz uygulamalar gibi sebeplerden dolayı daha da artmaktadır. Yasal tarihçeye bakıldığında, 1951 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifilerine Dair 5805 sayılı yasa, 1960 yılındaki 7463 sayılı yasa, 1973 yılında çıkarılan 1710 ve 1741 sayılı yasalar ile 21.7.1983 yılındaki 2863 sayılı yasalar uygulamaya geçmiştir.

MADDE 56. – Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

MADDE 57. – Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

MADDE 63. - Yüksek Kurul ile Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir. [25]

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası 1983 yılında y r rl ge konulan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, kentsel korumanın bir planlama olduğunu belirtmekte, planların hazırlanma, değerlendirme ve onaylama süreçleri belirlenmektedir. Söz konusu yasa birkaç kez değişikliğe uğramış olup önemli değişiklik 5226 sayılı Yasa ile 14.7.2004 tarihinde gerçekleşmiştir. Bununla yerel yönetimlere kültürel değerlerin korunmasına yönelik ek yetki ve olanaklar sağlanmıştır. (Yeter, 2008)

2863 Sayılı (5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değişik) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

MADDE 3. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Bu kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a)Tanımlar:

(1) "Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat Varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alandır.

(4) "Koruma" ve "Korunma"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Korunma Alanı"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi  evre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alanlardır. [26]

MADDE 6. – (14.7.2004 tarih ve 5224 sayılı kanun ile değişik) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiatları şunlardır:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19. uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evler.

Ancak, koruma bölge kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar. [26]

MADDE 57. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Koruma bölge kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşâ ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşâ ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir. Bu

maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.
[26]

Yönetmelikler:

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmelik

Parsellerin ayrıştırılması ve birleştirilmesi

Madde 11 — Koruma bölge kurulu, taşınmaz kültür varlığı parsellerinde, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetlerini etkilemeyecek şekilde ayrılma ve birleştirilmelerine izin vermeye yetkilidir.

Madde 12 — Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının herhangi bir şekilde yok olmaları halinde, bulunabilen yapının kalıntıları, daha önce hazırlanmış rölöve, restitüsyon, restorasyon projesi, her türlü arşiv belgesi, diğer yazılı, görsel ve sözlü bilgiler gibi kaynaklardan yararlanarak kendi parsellerinde, daha önce bulunduğu oturma alanında, belgelerin elverdiği oranda kitle, yükseklik ve özgün mimari özelliklerinde yeniden yapılır. Yeni yapım sürecinde, yukarıda sıralanan belgelere dayalı bir restitüsyon ve restorasyon etüdü ile koruma bölge kurulundan izin alınması gerekmektedir.

Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları (419);

1. Kentsel Siten Tanımlanması ve Sınırlarının Belirlenmesi

Kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin dönemin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapılanmasına, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlardır.

Kentsel sit alanının bulunduğu çevre içinde korunmasında geliştirilmesinde etkinlik taşıyan ve kentle bütünleşmesine olanak sağlayacak kararlara konu olan alanlar ise etkileme geçiş alanı olarak tanımlanır.

2. Geçiş Dönemi Yapılaşma Koşulları Temel İlkeleri

c) Yeni yapıların, bulunduğu sokaktaki ya da imar adasındaki tescilli yapılardan daha yüksek olmayacağına, korunması öngörülen kentsel silüeti olumsuz etkileyebilecek konum ve yükseklikteki yeni yapı yapılamayacağına,

d) Yukarıda belirtilen koşullar ile geçiş dönemi yapılaşma koşullarına uygun yeni yapılanma talebinin koruma kurulunca değerlendirilmesi için, başvuru dosyasında söz konusu parsel ve

çevresindeki yapılar ile dokuya ilişkin bir avan projenin ve fotoğrafların yer aldığı bir etüdün bulunmasının zorunludur. [26]

Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun (5366 sayılı yasa)

5.7.2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan bu yasa, kentsel yenileme kapsamında koruma alanlarında yapılacak uygulamalar ile ilgili maddeleri içermektedir.

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır.

Bu Kanun, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda oluşturulacak olan yenileme alanlarının tespitine, teknik altyapı ve yapısal standartlarının belirlenmesine, projelerinin oluşturulmasına, uygulama, örgütlenme, yönetim, denetim, katılım ve kullanımına ilişkin usûl ve esasları kapsar. [26]

14.12.2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği ile giderilmeye çalışılmıştır.

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması ile ilgili esas ve usulleri düzenlemektir. [27]

Madde 17- Yetkili idareler tarafından yapılan veya yaptırılan yenileme avan projesi koruma bölge kurulu kararını müteakip yetkili idarelerin meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile; belediyelerde belediye başkanının, il özel idarelerinde valinin onayı ile yürürlüğe girer.

Büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyelerinin yapacaklarının dışında kalan yenileme avan projesi, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinde kabulünden sonra büyükşehir belediye başkanınca onaylanarak yürürlüğe girer.

Yenileme uygulama projeleri, yenileme avan projeleri esas alınarak hazırlanır ve koruma bölge kurulunca onaylanmasını takiben uygulanır. [27]

Madde 22- Yenileme alanı içindeki parsellerdeki uygulamalarda kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde olan ve yapısı aynen korunacak veya yenilenecek yapılar, yetkili idarenin uygun görmesi ve projenin bütünlüğünün bozulmaması şartıyla ilgili kamu kurum veya kuruluşları ya da gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılabilir. Bu şekildeki uygulamanın projeye eş zamanlı olarak başlatılması ve tamamlanması esastır. Yetkili idare, zamanında tamamlanmayan bu yapıları kendisi tamamlayabileceği gibi kamulaştırabilir. [27]

Madde 31-Uygulama esnasında her türlü kontrol, denetim ve takip işlemleri, ilgili mevzuat uyarınca yetkili idarelerce yapılır veya uzman kamu kurum ve kuruluşları ile özel kişi veya kuruluşlara yaptırılır. [27]

Koruma konusunda hazırlanmış bu yasalar bu konudaki yaklaşımın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir; fakat yasalardaki bazı, tam olarak kavranmayan ya da spesifik olmayan maddeler sebebi ile yanlış uygulamalara gidilebilmektedir. Genel olarak yasalarda tarihi çevrede koruma ile ilgili maddeler çok olmasına rağmen, her bir uygulama çeşidinde ne tip kısıtlamalar ve izinler olduğuna dair açıklamalara yer verilmemiştir. Tarihi çevrede yapılan yeni uygulamaların son kararlarını ilgili kurumlar vermektedir. Bu sebepten ülkemizde tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusu belli sınırlamalarda tutulamayıp, tamamen kişilerin kararına bağlı olarak kalmaktadır.

4.3.3 Viyana'nın Yasal Düzenlemeleri

Avusturya'nın tarihi çevreyi koruma konusundaki yasal düzenlemeleri Türkiye'deki yasal düzenlemelere göre daha detaylıdır. Bir çok uygulama türüne göre özel olarak alınmış kararlar mevcuttur. Özellikle Viyana kentini korumak ve kültürel değerleri gelecek nesillere aktarabilmek hususunda çok hassas davranılmış ve bir çok sınırlama getirilmiştir. Tarihi çevrede yapı tasarımı konusunda yasal düzenlemelerle daha önceki senelere nazaran daha sınırlayıcı yasalar getirilmiş ve halktan da bu konuda, tarihi dokunun yok olacağı kaygısı sebebi ile, büyük tepki gelmiş olmasına rağmen yapılan projelere incelendiğinde uygulanan tasarımlar büyük bir çelişki yaratabilmektedir.

Avusturya Tarihi Koruma Yasası;

25.09.1923 yılında hazırlanan yasa, 19.08.1999 yılında yapılan eklemeler ile yeniden düzenlenmiş ve şuan güncelliğini koruyan taslak haline getirilmiştir.

§ 4. Tarihi değeri olan yapıların tahrip edilmesine karşı alınan yasaklar, tadilat uygulamaları ile ilgili önlemler

(1) Tarihi yapılarda, tahribatlar ve yapı bütünü, genel görünüşünü, sanatsal etkisini etkileyen her uygulama 5. Maddenin onayı olmadan yapılamaz. Diğer yasal düzenlemeler ise şöyledir:

1. Tarihi değeri olan yapının tek parçaları dahi kalmış olsa ve bunun kültürel süreklilik açısından bir önem arz etmese bile bunların yok edilmesi yapıda ağır tahribat olarak görülmektedir. Tarihi çevrenin bir parçası olarak görülen öğeler, o tarihi çevre önceden yıpratılmış dahi olsa yok edilmeleri kabul edilemez. Bu tip tahribatlar yasanın 5. Paragrafının 7. Maddesine göre incelenmektedir. Eğer tarihi değeri olan objenin sadece bazı öğeleri tescilli ise 5. Paragrafın 8. Maddesi kapsamında ele alınmalıdır.
2. Tarihi değeri olan yapıların yaşatılması adına yapılan ufak tadilatlar fazla bir maddi yük olmaması sebebi ile yapı sahibinin üstlenmesi gereken bir görevdir. Eğer bina sahibi bu maddi güce sahip değil ise bunu Tarihi Çevreyi Koruma Kurulu'na bildirmekle yükümlüdür. [28]

§ 7. Çevre Koruma Yasası;

(1) Tarihi yapının, çevredeki değişimlere bağlı olarak yapısında meydana gelen olumsuz etkileri önlemek için (tabelalar, yazılar) Bölge Koruma Müdürlüğü'nün, Anıtkar Koruma Kurulu'nun izni ile yasak getirme yetkisi vardır. [28]

Viyana İmar Yasası:

§ 7. (1) İmar planlarında kent görünüşüne katkıları sebebi ile tarihi bölgeler bütüncül bir yaklaşım içerisinde değerlendirilmelidir.

(1a) Korunacak bölgelerin belirlenmesinde o bölgenin mekan özellikleri, yapı dokusu ve biçim veren öğeleri, doğal yapısı etkili olmaktadır.

(2) Koruma bölgeleri diğer bölgelerden kesin sınırlar içerisinde ayrılmalıdır. Bu sınırlar kaçış çizgileri ile çakışabilir.

Daha önceki yıllarda, imar yasalarındaki kararları yumuşatıcı etkisi olan 69. madde çok tartışıldığı ve bu maddeye dayanarak yapılan uygulamalara duyulan tepkiler sebebi ile değişiklik yapılarak daha kısıtlayıcı hale getirilmiştir. [29]

§ 69. (1) İmar yasalarındaki kararlardan sapma, resmi makamların onayı ile yapılabilmektedir.

Bu sapsmalar imar karalarındaki amaçları ihlal etmemelidir. Bunun dışında:

1. Komşu binaların izinleri olmadan bir yapının inşaat hakkı genişletilemez
2. Yapı sınırları, planlarda kullanıma bağılı olarak izin verilen değerlerde olmalıdır.
3. İmar yasalarında belirtilen kent görünümü tehdit edilmemelidir.
4. Ön görülen imar planından farklı olmamalıdır.

(2) Yukarıdaki maddenin kararlara uymayan uygulamalar ancak aşağıda belirlenen durumlarda kabul edilebilirler:

1. Parselin daha işlevsel bir kullanımı sağlanabilirse
2. İşlevsel ve güncel kullanımı sağlayabiliyor, uyumlu yapılaşmaya müsade ediyorsa
3. Daha çağdaş bir kent görünümü kazandırabilirse
4. Korunması gereken kültürel değerlere hizmet ediyorsa kabul edilebilir duruma gelinir.

(3) Birinci maddedeki esasları hafifletme ihtimali ancak, yapılacak yapının halkında desteğini alarak kent görünümün destekleyen bir uygulama olması ve mevcut parsel kullanımını geçmemesi durumunda kabul edilebilir.

(4) Karaları hafifletmeye yönelik argümanları ile karaları destekleyen argümanları karşı karşıya getirmek gerekir. Parselin kendi konumuna, komşu parsellerin konumuna ve istisna uygulamanın ancak yapılacak yapının bulunma süresi ile sınırlı olduğuna dikkat çekilmelidir.

[15]

§ 85. (1) Binaların cepheleri; yapı formu, ölçü, yapı malzemesi ve rengine bağılı olarak kentin genel görünümü ile uyumlu olmalıdır. Eğer yapılan bina izin verilen bina yüksekliğini aşması durumunda, yapının biçimi, tasarımı ve kullanımını göz önünde bulundurarak imar yasalarında bütüncül kent görünümünü korumak adına kente uyumu esas alınmalıdır. Sürekli görünen yangın duvarları kent görünümüne uygun olarak düzenlenmelidir.

(2) Yeni yapıların tasarımı yada değişimi, ancak imar yasalarında amaç edinilen kent görünümünü rahatsız etmediği ve engellemediği sürece yapılabilmektedir. Belirlenmiş yerel kent manzarası, eğer yeni yapılan uygulamalar kent manzarası ile kabul edilebilir düzeyde bir araya gelebildiği durumlar haricinde, tehdit etmemesi ve engellememesi gerekir. Tarihi koruma bölgelerinde bu hususa özellikle dikkat edilmelidir.

(3) Tarihi, kültürel yada sanatsal değeri olan yapılarda yapılacak müdahalelere ve tarihi mekanlarda yapılan yeni yapılara, eğer kent görünümü ve tarihi özelliği olan yapıların biçimi tehdit edilirse izin verilmemektedir. Bu konuda koruma yasalarında belirtilen kararlar esas alınır ve değiştirilemezler.

(4) Giriş kapıları, dükkan panoları, reklam panoları ve ışıklı panolar öyle tasarlanmalı ki genel kent görünümünü tehdit etmesin. Reklam panoları sebebi ile binanın ve komşu binaların diğer kullanıcıları rahatsız edilmemelidir.

(5) Tarihi koruma bölgelerinde düzenlenecek yeni bir yapının 1. maddeden 4. maddeye kadar, 5. paragrafın 4. maddesi ve 7. paragrafın 3. ve 4. maddesine göre kent görünümünü esas alacak şekilde düzenlenmeli; yapı biçimlenişi, yapı formu, bina yüksekliği, çatı biçimi, ölçü, ritim, proporsyon, teknik tasarım, renk bakımından komşu binalar ile uyum içerisinde olmalıdır. Bu konuda özellikle tarihi çevredeki mevcut bir yapının yeniden düzenlenmesi sürecinde, tasarımına, karakterine, biçimine, ölçülerine, ritmine, proporsyonuna, teknik tasarımına ve rengine sadık kalmak hususunda oldukça fazla görev yüklenmektedir.

(6) Yeniden düzenlenecek yapılardaki süslemelerin eklenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması hususunda dokunun genel özelliklerini tehdit etmemelidir. [29]

4.4 İstanbul ve Viyana Kentlerinde Yeni Çatı Eklerinin İrdelenmesi

4.4.1 Uygulamada Mimar, Mal Sahibi Ve Yasal Makamlar (Örgütlenmeler)

Arasındaki Organizasyon

Viyana: 23 tane ilçesi vardır. Toplam yüzölçümü 415 km²'dir ve nüfusu 1,55 milyondur. İnşaat onay süreçlerindeki bütün resmi makamlar, Viyana belediyesinin bir parçası olan Magistrat denilen kurumların idaresindedir. Magistrat bölümü 37 (İnşaat emniyeti), Magistrat bölümü 19 (Mimarlık ve şehir planlama), Magistrat departmanı (itfaiye, trafik organizasyonu, çevre koruma, vs.). Ayrıca koruma konusunda vakıflar ve anıtlar kurulu görevlidir (Temel,2004). Avusturya'da yasama ve yürütme hakkı tüm ülkeye aittir ve bu sebepten Viyana ile ilgili tüm yasal düzenlemeler Avusturya imar yasalarında yer almaktadır. İnşaat izin süreçlerinin bir parçası olan tasarımsal denetim MA 19'un görevidir ve çatı eklentileri uygulamalarının yasal süreçlere uygun olarak yapılıp yapılmadığının kontrolünü kapsar. Kentsel tasarım ile ilgili konularda şehir planlama bölümü de görevlendirilmektedir. Tasarım ile ilgili bütün kriterler Viyana İmar Yasası'nda belirtilmektedir. 80'li yıllardan beri çatı eklentileri uygulamaları yapılmaktadır. Viyana imar yasasında kent tasarımı ile ilgili 1996

yılında çıkartılan ek yasa ile çatı eklentileri konusundaki yasaları hafifleterek daha büyük ve daha fazla katlı çatı uygulaması hedeflenmiştir. Merkezdeki yedi ayrı bölgede 90'lı yıllardan itibaren her yıl toplamda 120 çatı eklentisi projesi gerçekleştirilmiştir ve bu yaklaşık olarak her yüz binadan birinde çatı uygulaması yapıldığı anlamına gelmektedir. Konut üretimi bu çatı eklentileri ile yıllık %0,15 artmıştır. Viyana yapılarında çatılar genellikle düz olduğu için yeni eklenti uygulamalarında eğimin arttırılması gerekmektedir ve yapılan uygulamalar ile Viyana'da iki veya daha fazla katlı projeler gerçekleştirilmektedir. En büyük sorun ise çatı ekleri yapıldığı zaman park yeri yaratmanın zorunlu hale getirilmesidir. Bu sebepten giriş katlarında garaj girişi düzenlenmektedir.

İstanbul: 39 tane ilçesi vardır. Toplam yüzölçümü 5712 km²'dir ve nüfusu, adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 12.569.041'dir. [30] Genel olarak inşaat konuları ile İstanbul İmar Müdürlüğü ilgilenmektedir. Tarihi yapılar ile ilgili konulara ise Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu bakmaktadır. İstanbul'daki inşaat konularındaki bütün hususlar İstanbul İmar Yönetmeliğinde ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatında yer almaktadır. İnşaat süreçlerindeki bütün uygulamalar İmar Müdürlüğü ve tarihi bir yapı ise Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun da denetimindedir. Bunun dışında İmar Mevzuatı ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı esas alınır. İstanbul'da sadece çatı eklentilerini ilgilendiren yasal düzenlemeler mevcut değildir. Bu konuda en önemli kıstas çevre binaların kat yüksekliğidir ve en son kararı bu konuda koruma kurulu vermektedir.

4.4.2 İnşaat Hakkı

Viyana: Viyana'da imar planları ve inşaat planları ile ilgili sorumluklar Magistrata bağlıdır ve MA21A ve 21B'nin danışmanlığında yürütülmektedir. Belediye meclisinden çıkan parlamenter kararlar olması gerekmektedir. Çatı eklentilerine özel yasal düzenlemeler genel olarak nadirdir ve bu konudaki uygulamada, yükseklik, kat sayı gibi tanımlamalar önemlidir. İnşaat düzenleme konusu, kimi şehirde tüm ülkenin sorumluluğunda iken kimisinde belediye sorumluluğundadır. Viyana'da bina sınıflandırması ve bina yüksekliğin tanımlanması haricinde, binaların yenilenmesi ve onarılması ile ilgili olarak kesin yönetmelikler mevcuttur. Bu tanımlamalarda yeniden yapılandırılan çatıda ne gibi yapı elemanlarını ortadan kaldırılabileceği ve ne gibi eklentiler yapılabileceği kesin olarak belirlenmiştir.

Almanya gibi ülkelerde olduğu gibi Viyana'da da çatı eklentileri uygulamalarının önünü açan, çatıdaki dönüşüm kavramının yerine düzenleme kavramının kullanılması gibi, yasal düzenlemeleri mevcuttur. Bu şekilde Viyana imar yasalarının da desteğini alarak diğer

sakinlerin müdahalesine maruz kalmadan daha yüksek ve daha büyük uygulama yapma imkanı doğmaktadır.

Viyana imar yasaları, çatı eklentileri konusunda diğer Avrupa ülkelerine göre daha kesin ve ayrıntılı hükümlere sahiptir. Çatı yüksekliğin en fazla 7,5 m (§81 (1)), çatı eğimin en fazla 45° (§81 (4)) ya da çatı pencerelerin cephenin en fazla 1/3'ünü kaplaması (§81 (6)) gibi yasal düzenlemeler Viyana imar yasalarında çatı eklentilerinde tasarım konusunda bazı sınırlamalar getirildiği görülmektedir. §85 (1) yasasına göre “Yapı biçimi, ölçek, yapı malzemesi ve renk”, uyum içindeki şehir resmini rahatsız edecek tasarımların yapılmamasını desteklemektedir. Viyana’da §69 yasası bazı istisnalı durumlar için düzenlenmiştir ve Viyana imar yasalarındaki hükümlerin hafifletilmesini sağlamaktadır. Yeni düzenlemeler de çatı eklentileri konusunda yapılması istenen projeler için izin alma zorunluluğunu kaldırmak amaçlanmıştır. Buna göre; projede imar ve aplikasyon planlarının uyması, tasarım, park yeri yaratma, resmi ve yasal beklentilerin uyması zorunluluğu aranacaktır; fakat statik ve yangın önlemleri konularına girilmeyecektir (Temel, 2009).

İstanbul: İstanbul’da Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı İmar Mevzuatı’larında sadece genel tanımlamalar ve parsel bazındaki uygulamalar ile ilgili yasal düzenlemeleri içermektedir. Spesifik olarak çatı eklentileri ile ilgili yasalar mevcut değildir. Tarihi yapılarda çatı eklentileri ile ilgili kararlar kurula bağlıdır. Eğer kurul projeyi dokuya uygun buluyor ve herhangi bir imar yasası ile çelişmiyorsa onaylanmaktadır.

4.4.3 Koruma Hakları

Viyana: Viyana koruma yasalarında taşınır ve taşınmaz parçaların ve bütünlerin korunması ayrılmaktadır. Her değişiklik, her yıkım anıtlar kuruluna yapılan başvuru sonucu uzun incelemelerden geçmek zorundadır. (Temel,2004)

İstanbul: İstanbul’da da koruma yasalarında taşınır varlıklar, taşınmaz varlıklar ve doğal varlıklar için farklı yasal düzenlemeler mevcuttur ve kurulda hepsi farklı incelenmektedir.

4.4.4 Dünya Mirası

Viyana: Viyana 1. bölgesi, UNESCO dünya miras komisyonu tarafından korunması gereken bölgeler arasına alınmıştır; fakat 1. bölgenin her yeri UNESCO koruması altında olmadığından bu bölgelerde yapılacak uygulamalar doğrudan Viyana imar yasalarına bağlı bulunmaktadır.

İstanbul: İstanbul'da ise Tarihi Yarımada UNESCO dünya mirası listesindedir. Bunun dışında 2010 kültür başkenti olacak olan İstanbul'da çeşitli bölgelerde çalışma yapılmaktadır ve bu bölgelerden biri de tarihi dokusu sebebi ile Beyoğlu bölgesidir.

4.5 4.Bölüm Sonucu

Tarihi kent merkezleri, kentlerin geçmişini, strüktürünü ve burada yaşayan ya da yaşamış olan halkın yaşam biçimlerini yansıtan önemli bölgelerdir. Bu nedenle, her kentin karakteristik özelliklerine sahip çıkması, gelecekte de varlığını devam ettirmesi için önemlidir.

Tarihi kentlerin yaşatılması ve günlük ihtiyaçlara cevap verecek şekilde donatılması konusunda her ülkenin kendine özhü yöntemleri mevcuttur. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, Avrupa ülkeleri kendi topraklarında ve özellikle tarihi kent merkezlerindeki ağır tahribatlar sonucu ciddi bir yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bu konuda, Almanya kadar olmasa da, Avusturya'nın başkenti Viyana'da ciddi bir yıkım ve yeniden yapılandırma süreci geçirmiştir. Tarihi Viyana kent merkezi, barok yapıları ile ün yapmış bir kent olarak, yenileme sürecinde kimi zaman yanıltıcı uygulamalar da geçirmiş; fakat bütününe bakıldığında hoojen kent dokusunu korumayı başarmıştır. Viyana, tarihi kent dokusu ile ilgili katı olarak nitelendirilebilecek koruma yasalarına rağmen, yine bir çok maddelerdeki hafifletici yaklaşımlarla tarihi dokular ile zıtlaşan ve dönem mimarisini yansıtan yapıların oluşumunun önünü açmaktadır. Bu uygulamaların içerisinde en sık rastlanana ise yeniçatı ekleridir ve bu konuda son derece özgün örneklerle rastlanmaktadır.

İstanbul ise, özellikle 1950 sonrası hızlı kentleşme ve plansız alt yapısı nedeni ile diğer kentlere göre daha karmaşık bir doku yansıtmaktadır. İstanbul'un Galata ve Beyoğlu bölgelerinin nüfus yapısının ve kullanıcı profilinin zaman içerisinde değişmiş olması, bilinçsiz eklemlere maruz kalmış ve değişen işlevleri sindirememiş yapıların ağır tahribatı gözlenmiştir.

Tarihi kent merkezlerinin yaşatılması, bütün kentler için hem tarihi belge niteliği taşıması hem de ciddi bir yerleşim stoğuna sahip olması bakımından önemlidir. Yasalar bu konuda her tasarım türüne uygun düzenlemelere sahip olmasa da, tarihi çevrede yeni yapı tasarımını ilgilendiren bir çok maddeye yer vermektedir. Tarihi kent merkezlerinde zaten az olan parseller nedeni ile bir çok kentte yeni çatı ekleri uygulamalarına ağırlık verilmektedir. Bir sonraki bölümde İstanbul'un Beyoğlu ve Galata bölgeleri ile Viyana'nın tarihi kent merkezi ile çevresindeki farklı çatı eki uygulamalarına yer verilmiştir.

5. İSTANBUL VE VİYANA KENTLERİNDEKİ YENİ ÇATI EKLERİ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

İstanbul ve Viyana kentlerinde çatı eklentileri konusunda yapılan incelemelerde bazı sınırlamalar getirilmiştir. Araştırılan bölgeler olarak Viyana'nın tarihi kent merkezinin bulunduğu 1. bölgesi ve yakın çevresi ile İstanbul'un tarihi mekanlarından olan Beyoğlu ve Galata bölgeleri incelenmiştir.

Binanın genel özellikleri olarak aşağıdaki maddeler araştırılmıştır:

1. Yeni çatı ekinin yapım yılı
2. Üzerine Yeni çatı eki yapılan binanın konumu
3. Yeni çatı ekinin bulunduğu bölge
4. Yeni çatı ekinin mimarı
5. Yeni çatı ekinin toplam alanı

Değerlendirme yapılan çatı eklentilerinin kartlarında oluşum biçimleri ile ilgili aşağıda bazı kod'lamalar kullanılmıştır:

Ko-g: Konumuna göre yeni çatı ekleri

Ma-g: Malzemesine göre yeni çatı ekleri

Te-g: Teras oluşumuna göre yeni çatı ekleri

Ge-g: Geometrisine göre yeni çatı ekleri

Pe-g: Pencere oranlarına göre yeni çatı ekleri

Ka-g: Kat sayısına göre yeni çatı ekleri

İş-g: İşlevine göre yeni çatı ekleri

Re-g: Rengine göre yeni çatı ekleri

Yeni çatı eklerinin kartlarda mevcut yapı ile biçimsel anlamda karşılaştırılmasında aşağıdaki gibi kod'lama yapılmıştır:

1. Doluluk – Boşluk:

PV: Mevcut yapının pencere boşlukları ile yeni çatı ekinin pencere boşlukları benzer orandadır ve uyumludur.

PY: Mevcut yapının pencere boşlukları ile yeni çatı ekinin pencere boşlukları farklı orandadır ve uyum yoktur.

2. Kat yükseklikleri oranı:

KV: Mevcut yapının kat yükseklikleri ile yeni çatı ekinin kat yüksekliği arasında benzerlik vardır.

Ky: Mevcut yapının kat yükseklikleri ile yeni çatı ekinin kat yüksekliği arasında benzerlik yoktur ve farklıdır.

3. Geometrik oranlar:

GV: Yeni çatı eki ile mevcut yapı arasında geometrik açıdan benzerlik vardır.

GY: Yeni çatı eki ile mevcut yapı arasında geometrik açıdan benzerlik yoktur.

4. Sirkülasyon yönü:

SiV: Mevcut yapı ve yeni çatı eki aynı sirkülasyon yönünde yapılaşmıştır.

SiY: Mevcut yapı ve yeni çatı eki aynı sirkülasyon yönünde yapılaşmamıştır. Biri yatay yönde gelişirken diğeri düşey yönde gelişmiştir.

5. Çatı ve mevcut yapının silme ile ayrılması:

SV: Yeni çatı eki mevcut yapıdan silme ile ayrılmaktadır.

SY: Yeni çatı eki mevcut yapıdan silme olmadan ayrılmaktadır.

6. Algılanabilme olanağı:

AV: Yeni çatı eki bulunduğu çevresinde kolay algılanabilir bir konumdadır.

AY: Yeni çatı eki bulunduğu çevresinde kolay algılanabilir bir konumda değildir.

5.1 Viyana Yeni Çatı Ekleri Örnekleri

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 1

Yapım yılı	: 2003
Konumu	: Gumpfendorfer Sokak 11
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Arge Klerings, Zeytinoğlu, Viyana
Alan	: 1.650 m ²

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve bu da yeni çatı ekinin bir taşmış gibi konumlandırılmasına neden olmuştur.

Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal malzeme kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..

Te-g: Bina strüktürünün üzerine yapılan yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

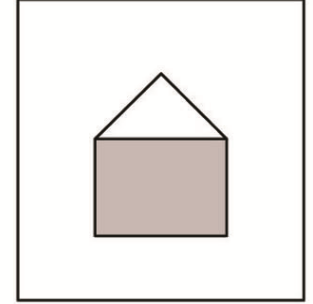
Ge-g: Yeni çatı ekinin eğik çatı tasarımı sebebi ile mevcut yapının geometrik yapısı uyuşmamaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer bir cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

Ka-g: Bu çatı eki üç katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken, çatı katı büro amaçlı kullanılmaktadır.

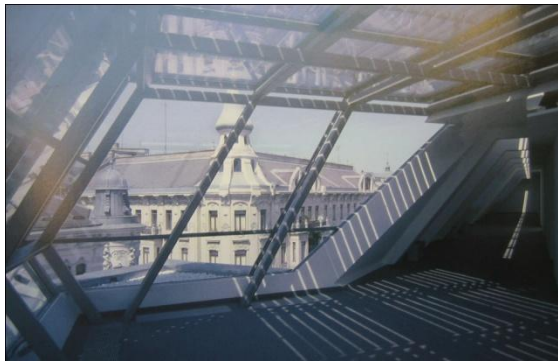
Re-g: Yapının genel rengi sarıya yakın iken, çatı eki metalik gri renktedir.

Eklenti Formu:
45°'lik dik çatı formu

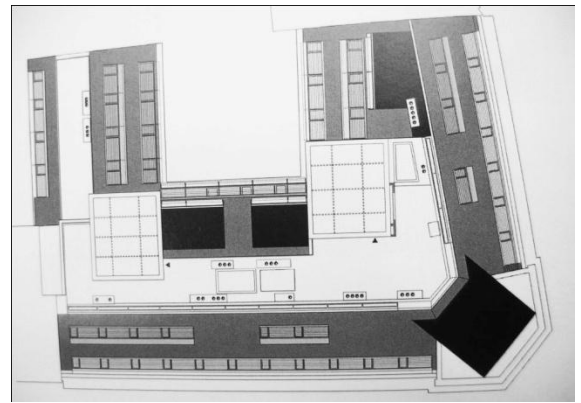
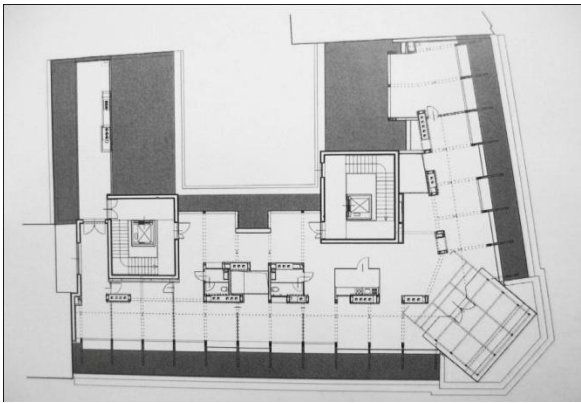
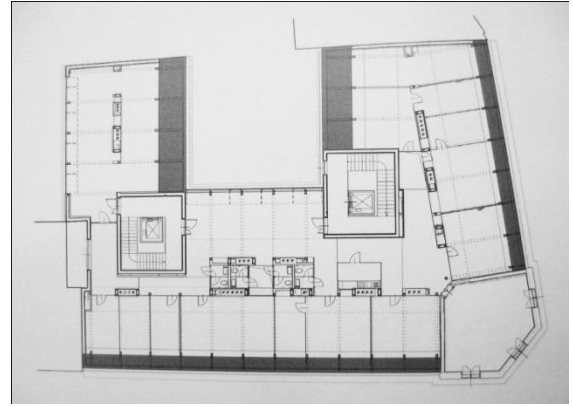
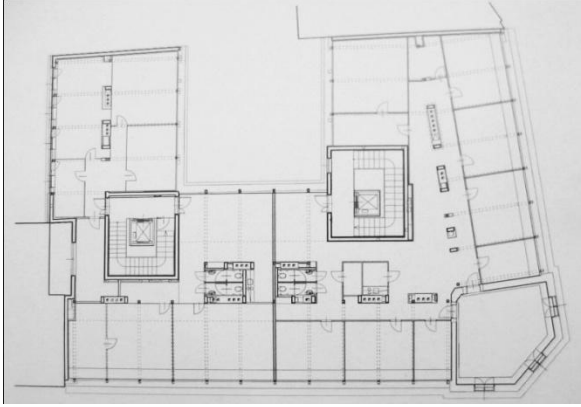
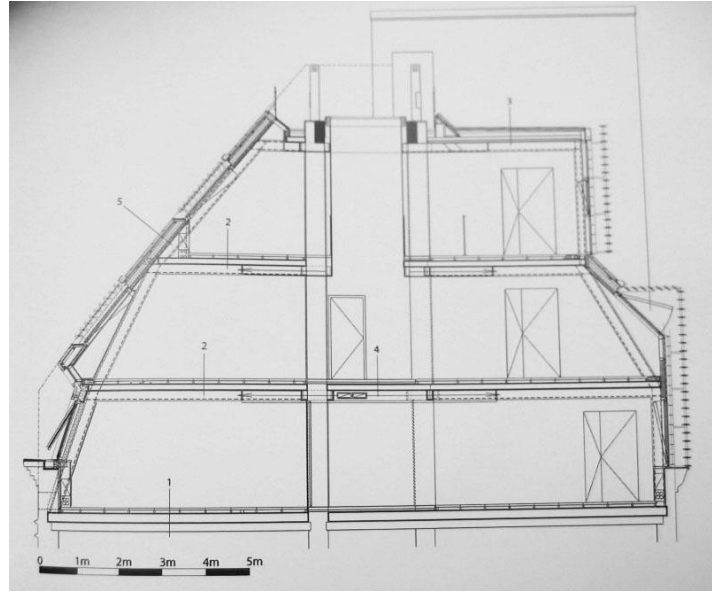
Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi
Taç yöntemi

Şekil 5.1 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine yapım aşmasına ait ve iç mekanlarına ait görüşler

Schoenberger, M.F., (2007), “Dachaufbauten/Konstruktion und Design moderner Aufstockungen”, Deutsche Verlags-Anstalt, München

Şekil 5.2 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesit

Schoenberger, M.F., (2007), "Dachaufbauten/Konstruktion und Design moderner Aufstockungen", Deutsche Verlags-Anstalt, München

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 2

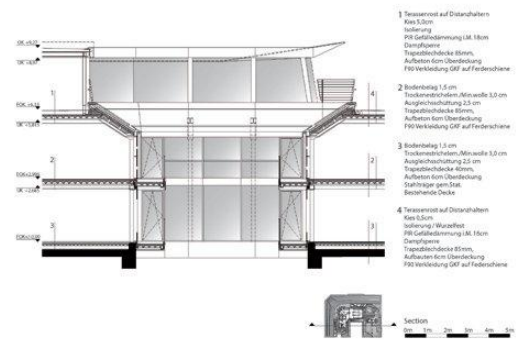
Yapım yılı	: Aralık, 2008
Konumu	: Mariahilfer Sokak
Bölge	: Viyana, 6. Bölge
Mimarı	: Arkan Zeytinoğlu, Viyana
Toplam alan:	1.400 m ²

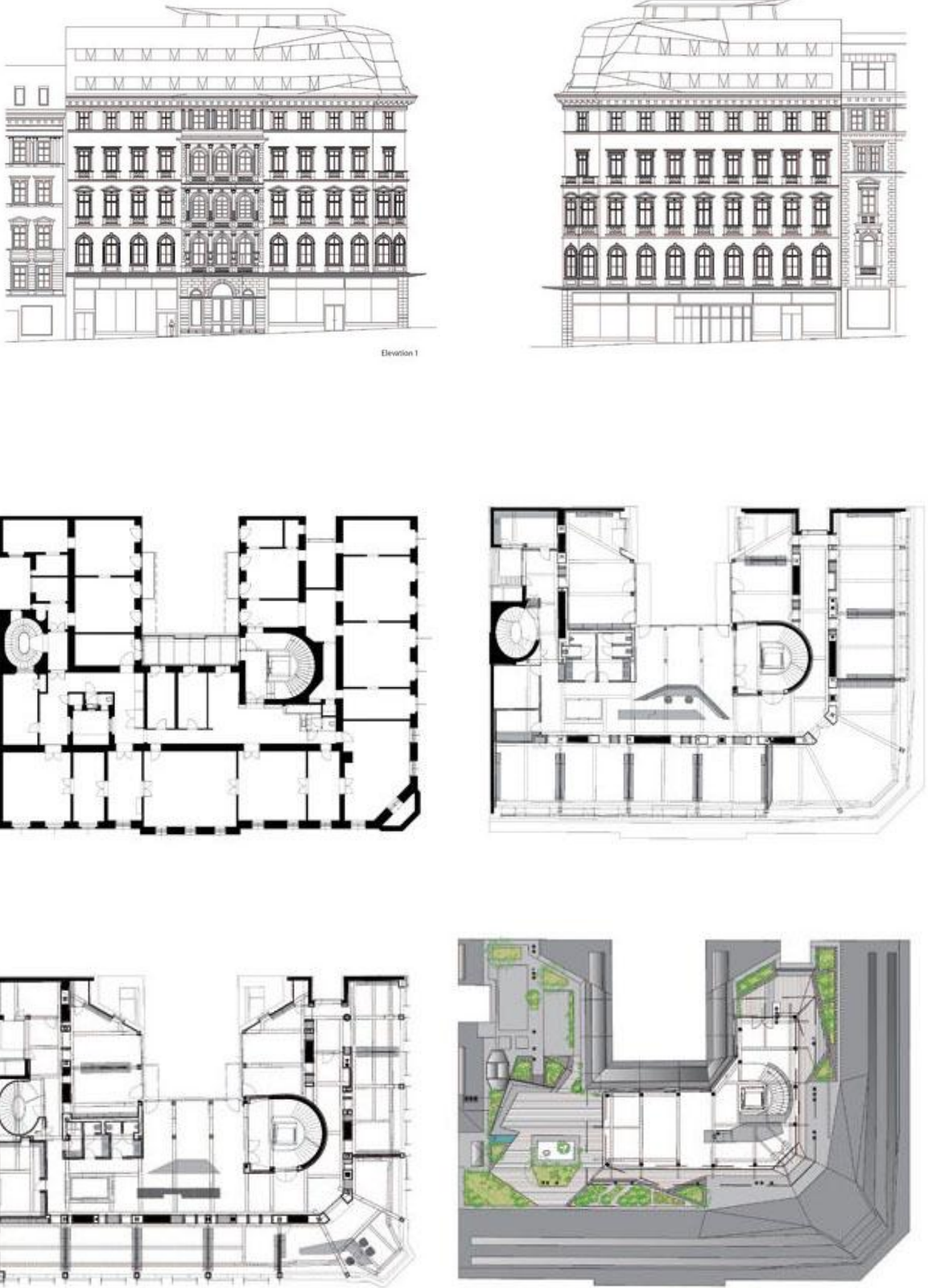
1.	PY	2.	KV	3.	GY

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve bu da yeni çatı ekinin bir taç gibi konumlandırılmasına neden olmuştur.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal malzeme kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Tipik teraslama yöntemine göre tasarlanmamış da olsa en üst katta teras uygulaması yapılmıştır.	
Ge-g: Mevcut yapı dikdörtgen bir forma sahip iken yeni çatı ekibi-raz daha amorf bir yapıya sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer bir cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.	<p>Eklenti Formu: Hepsinden daha dik çatı formu</p> <p>Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi</p>
Ka-g: Bu yeni çatı eki üç katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken, çatı katı büro amaçlı kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz yakın iken, yeni çatı eki metal strüktürünü daha çok vurgulayan gri renktedir ve kısmen şeffaftır.	

4.	SiV	5.	SV	6.	AV

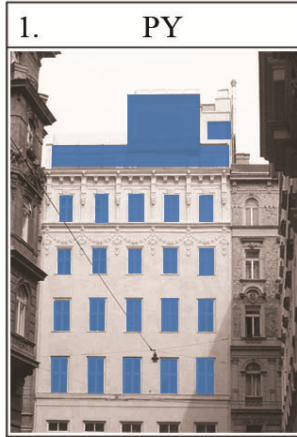
Şekil 5.3 Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler [31] [32]

Şekil 5.4 Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve görünüşler [32]

VIYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 3

Yapım yılı	: 2006
Konumu	: Wollzeile Sokak
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Georg W. Reinberg, Viyana
Toplam Alan	: 1.630 m ²

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinin ana malzemesi olarak metal ve cam seçilmiştir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerine yapılan yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

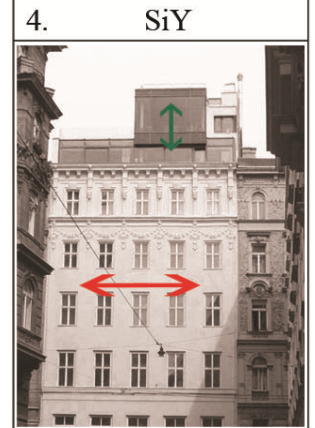
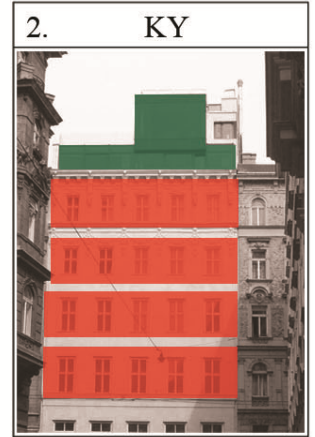
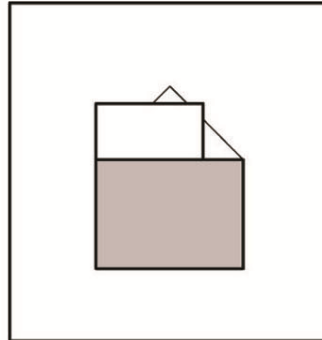
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi dörtgen yapısı itibari ile mevcut yapı ile uyşmaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde bütün bir cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katı konut olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki şeffaftır.

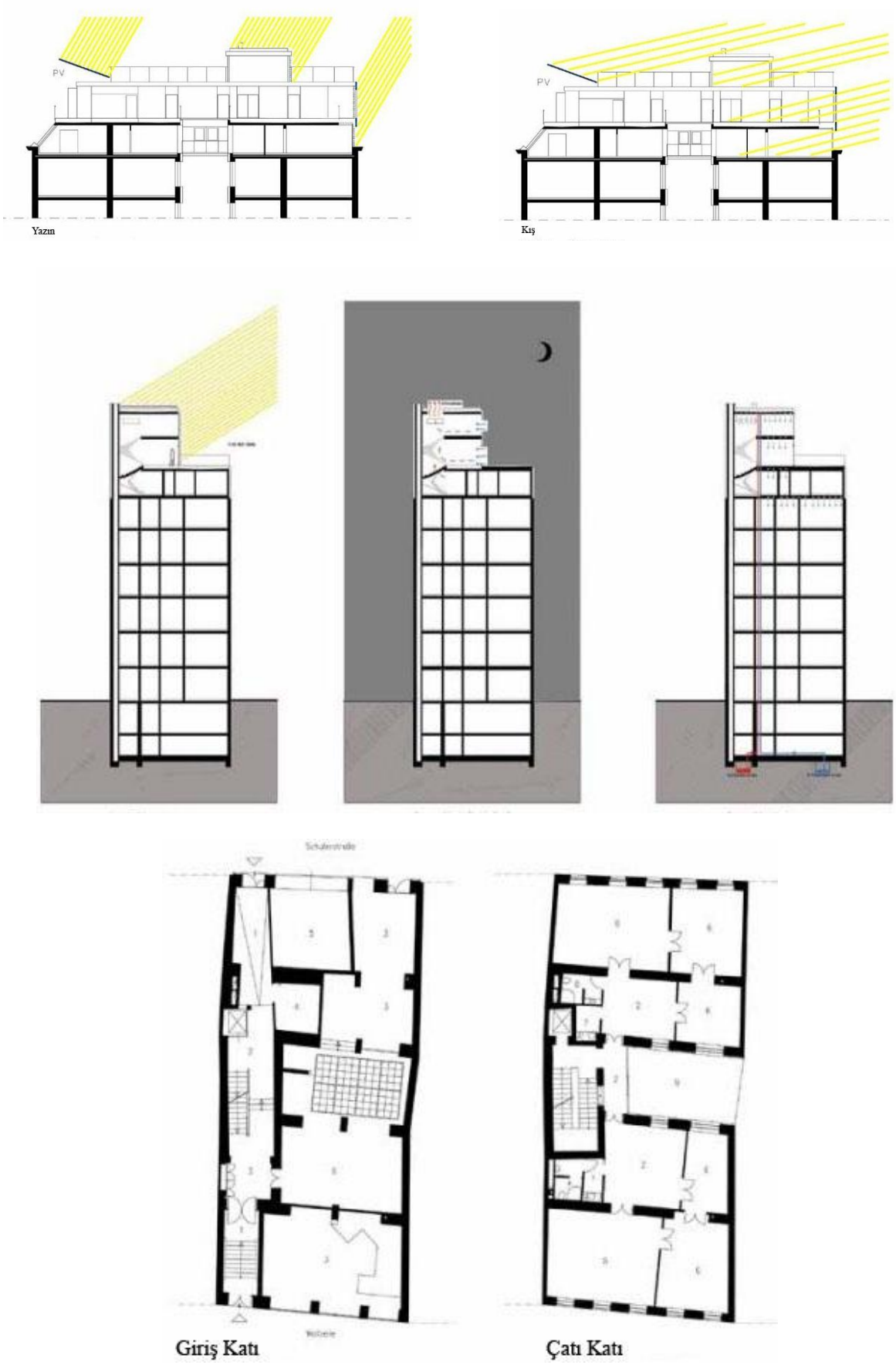

Tasarım Yöntemi:
Zıtlık Yöntemi

Şekil 5.5 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler [33]

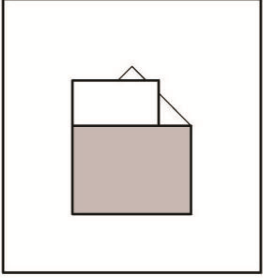
Şekil 5.6 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesitler [33]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 4

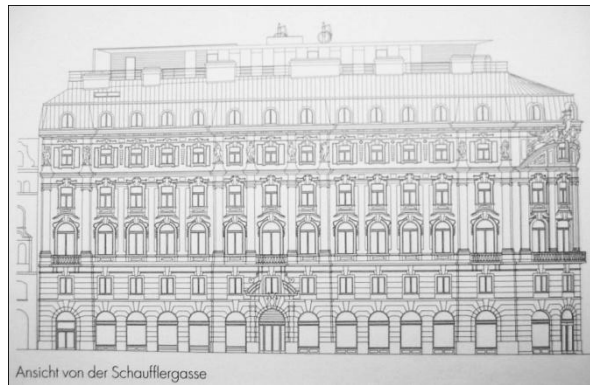
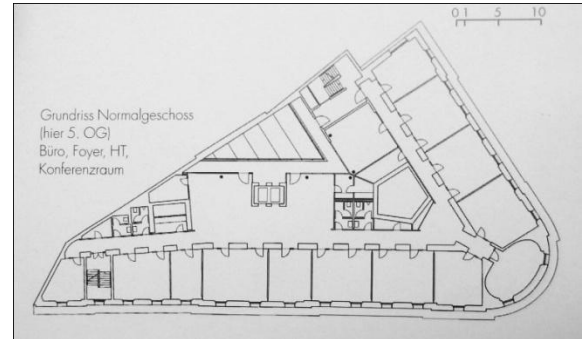
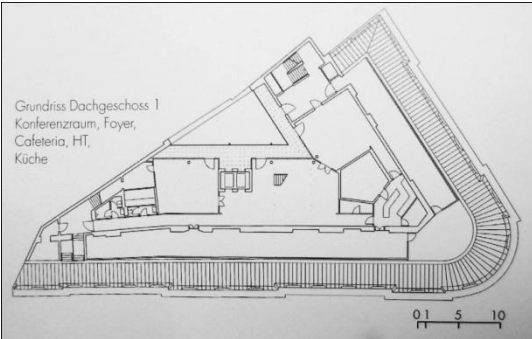
Yapım yılı	: 1999
Konumu	: Michaelerplatz 2
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Karl Langer, Viyana
Toplam Alan	: 5.500m ²

1. PY	2. KV	3. GY
		

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve bu da yeni çatı ekinin bir taçmış gibi konumlandırılmasına neden olmuştur.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılmış olması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Çatı eklentisinin genel geometrisi köşeli yapısı itibari ile kısmi olarak mevcut yapı ile uyuşmaktadır.	
Pe-g: yeni çatı ekinin ikinci katında bütün bir cam uygulaması yapılmış olması bu tasarımı mevcut yapıdan farklılaştırmaktadır.	Eklenti Formu: Hepsinden daha dik çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken, çatı katı büro amaçlı kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi Taç yöntemi

4. SiV	5. SV	6. AV
		

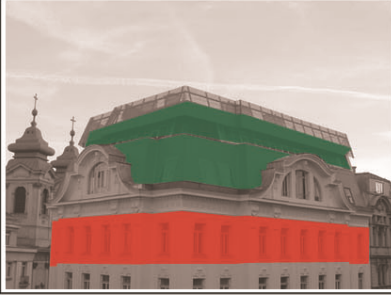

Şekil 5.7 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler ve planlar [34]

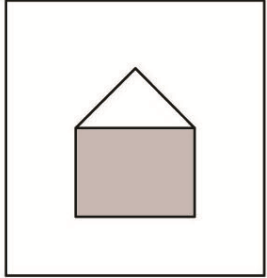
Schoenberger, M.F., (2007), "Dachaufbauten/Konstruktion und Design moderner Aufstockungen", Deutsche Verlags-Anstalt, München

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 5

Yapım yılı	: 2009
Konumu	: Mariahilfer Sokak 27
Bölge	: Viyana, 6. Bölge
Mimarı	: Heinz Lutter, Viyana
Toplam Alan	: 460m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GV
					

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve bu da yeni çatı ekinin bir taç gibi konumlandırılmasına neden olmuştur.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi dörtgen yapısı itibari ile kısmen mevcut yapı ile uyuşmaktadır.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin görünmeyen lineer cam uygulaması ve çatı eğimine paralel açılmış pencereleri ile yapıdan farklılaşmaktadır.	<p>Eklenti Formu: 45°'lik dik çatı formu</p>
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Hem yapının alt katları hem de çatı eklentisi konut ve ticaret amacı ile kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir.	<p>Tasarım Yöntemi: Gizlenme şapkası yöntemi Taç yöntemi</p>

4.	SiV	5.	SV	6.	AV
					

Şekil 5.8 Viyana, 6. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler [35]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 6

Yapım yılı	: 2004
Konumu	:
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Christiane Feuerstein, Viyana
Toplam Alan	:

Eklenti Formu:
Paket çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinin ana malzemesi olarak metal ve cam seçilmiştir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerine yapılan yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

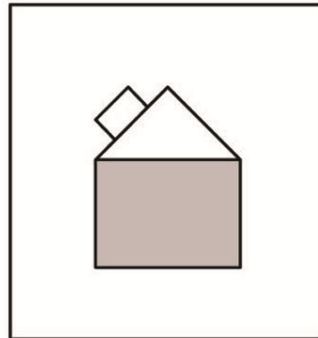
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi köşeli yapısı itibari ile mevcut yapı ile uyuşmaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer bir cam uygulaması yapılması bu tasarımı mevcut yapıdan farklılaştırmaktadır.

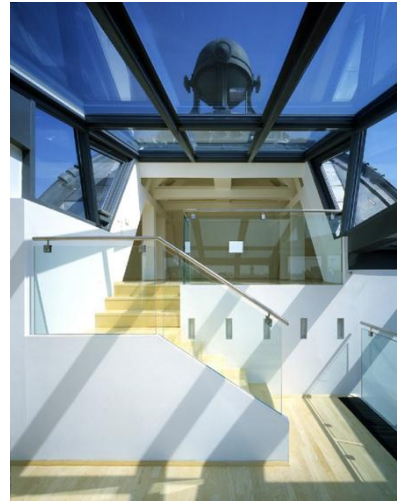
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katı büro amacı ile kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz yakın iken, yeni çatı eki metalik gri renktedir ve şeffaftır.

Tasarım Yöntemi:
Kamuflaj yöntemi

Şekil 5.9 Viyana, 1. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler [36]

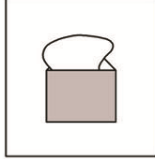
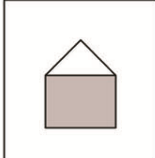

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 7

Yapım yılı	: 2005
Konumu	: Wilhelm-Exner Sokak 14
Bölge	: Viyana, 9. Bölge
Mimarı	: RaU Architekten, Hannover
Toplam Alan	: 364m ²

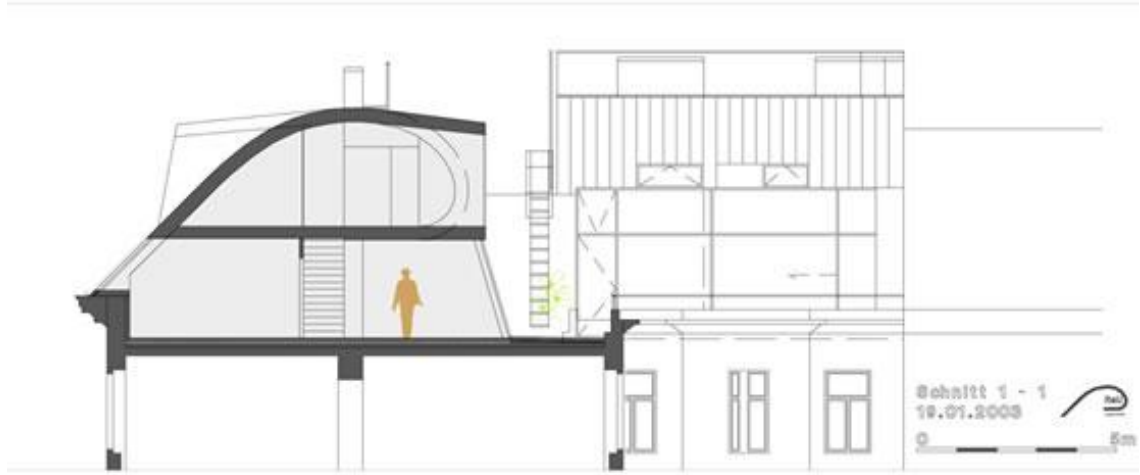
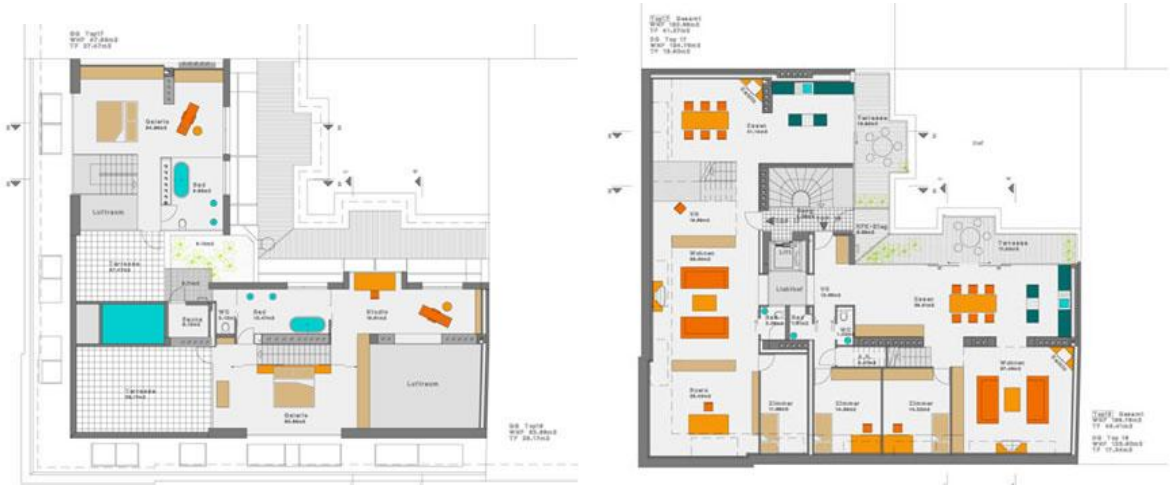
1.	PY	2.	KY	3.	GY
					

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve bu da yeni çatı ekinin bir taç gibi konumlandırılmasına neden olmuştur.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam malzeme kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Çatı eklentisinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapıya göre daha karmaşık bir yapıya sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin yer yer lineer cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülünden farklılaşmaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken, çatı katı büro amaçlı kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmi olarak metalik gri renktedir ve kısmi olarak şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi

4.	SiY	5.	SV	6.	AY
					

Şekil 5.10 Viyana, 9. Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler [37]

Şekil 5.11 Viyana, 9. Bölge, Yeni çatı ekine ait planlar ve kesitler [37]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 8

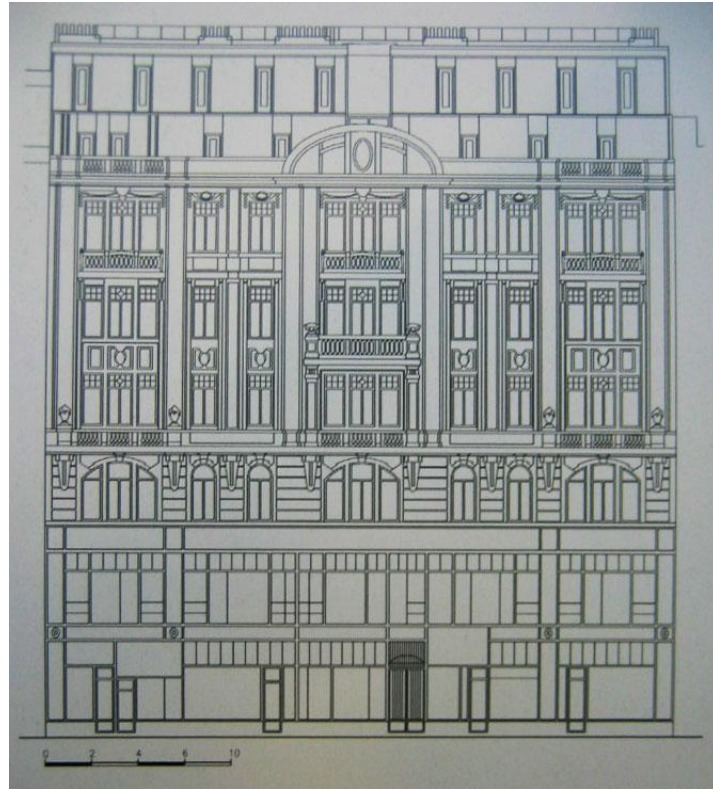
Yapım yılı	: 1995
Konumu	: Seiler Sokak 16
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Rüdiger Lainer, Viyana
Toplam Alan	: 1.500m ²

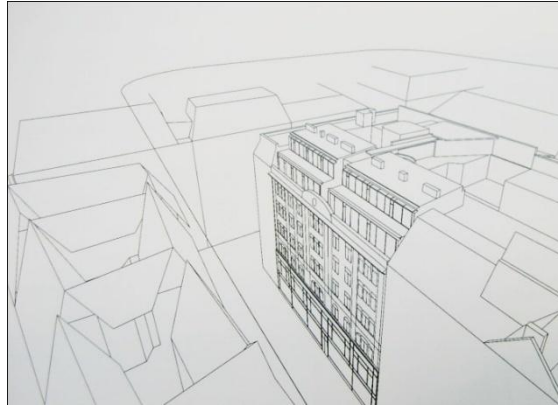
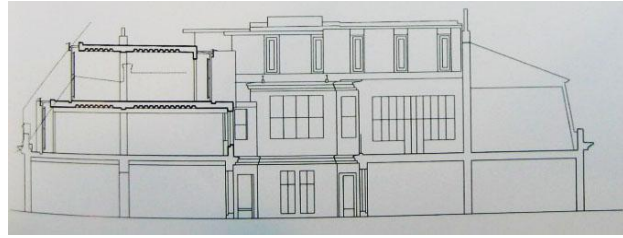
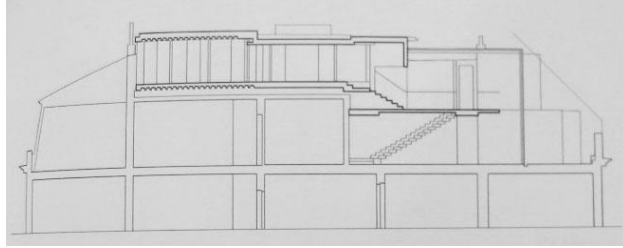
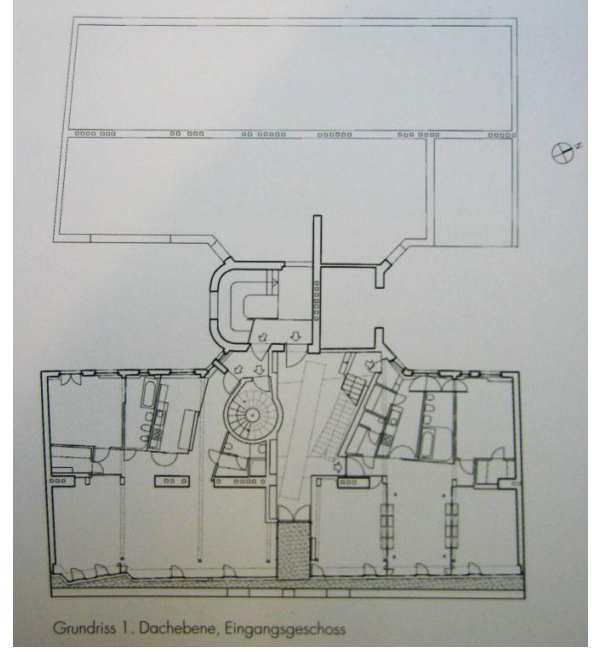
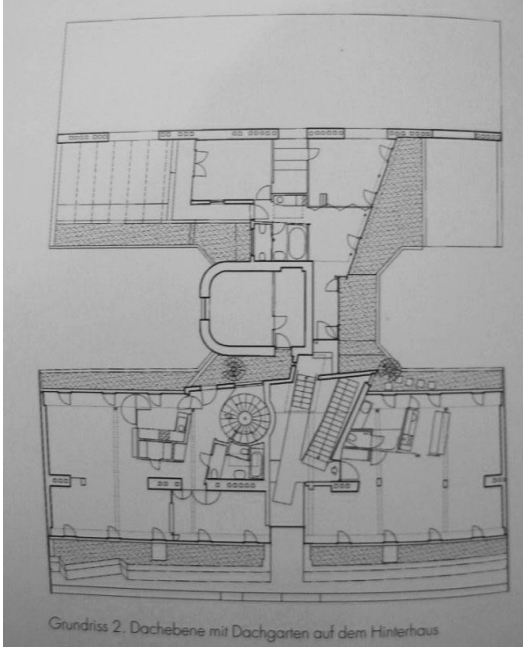
1.	PY	2.	KV	3.	GV

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılmış olması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Bina sütrüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken, çatı katı büro amaçlı kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen şeffaftır.	<p>Ekleni Formu: Hepsinden daha dik çatı formu</p> <p>Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi</p>

4.	SiV	5.	SV	6.	AY

Şekil 5.12 Viyana, 1. Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler [32] [38]

Şekil 5.13 Viyana, 1. Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar, kesitler [32] [38]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 9

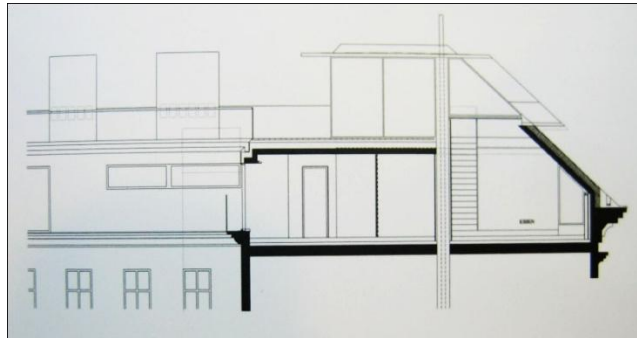
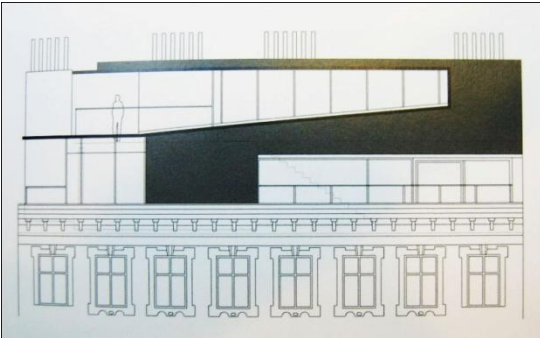
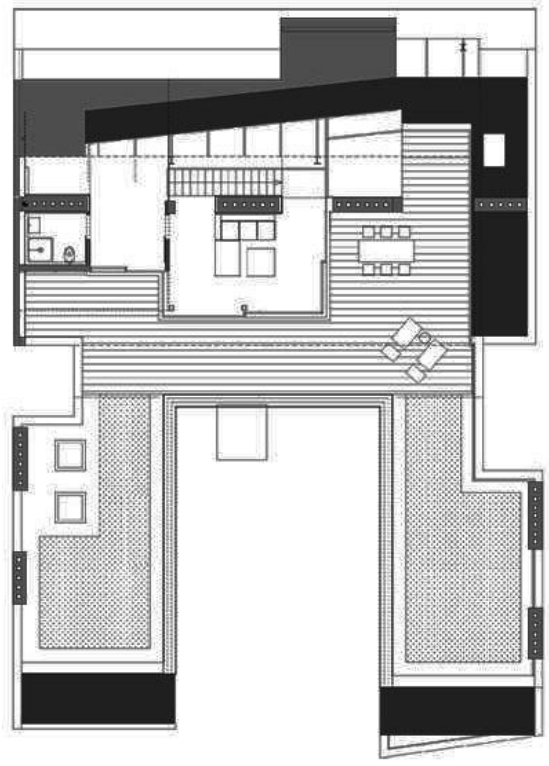
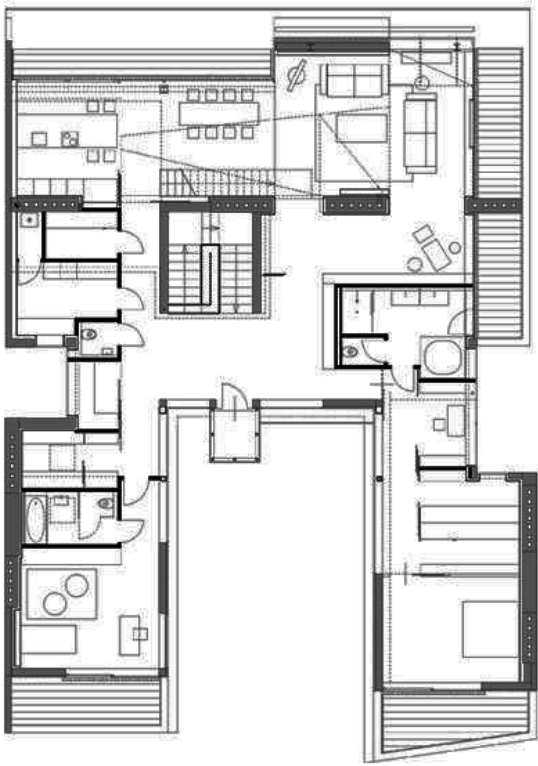
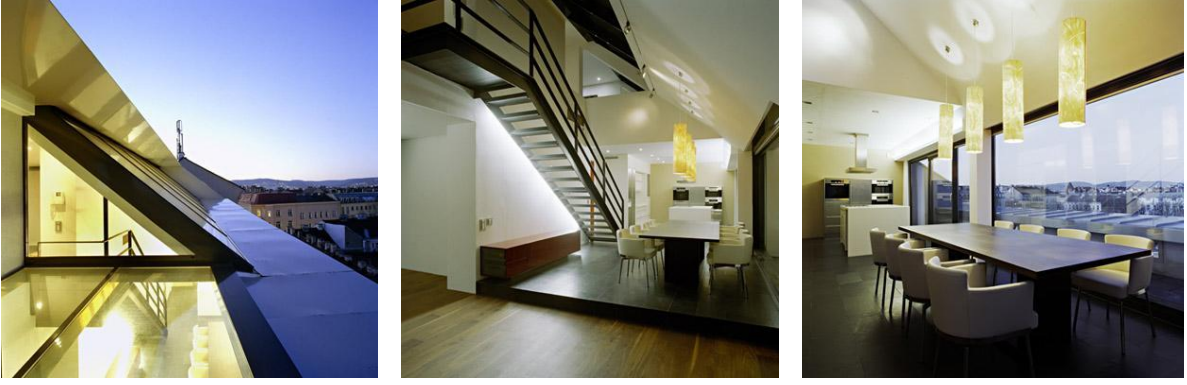
Yapım yılı	: 2004
Konumu	: Bernard Sokak 29
Bölge	: Viyana, 7. Bölge
Mimarı	: Martin Wakonig, Viyana
Toplam Alan	: 910m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GV

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal malzeme kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	<p>Eklenti Formu: 45°'lik dik çatı formu</p> <p>Tasarım Yöntemi: Harmanlama yöntemi Gizlenme Şapkası yöntemi</p>
Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve çatı eklentisi konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	

4.	SiV	5.	SV	6.	AY

Şekil 5.14 Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine, kesitler ve görüşler [32] [39]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 10

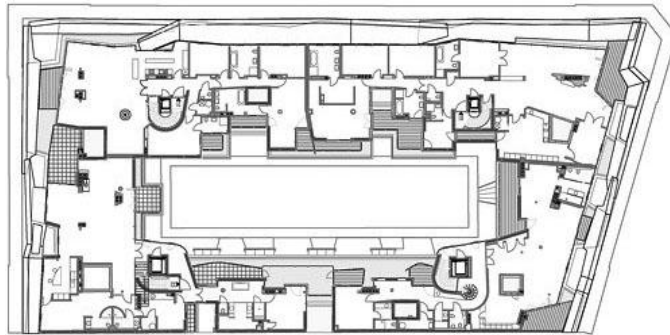
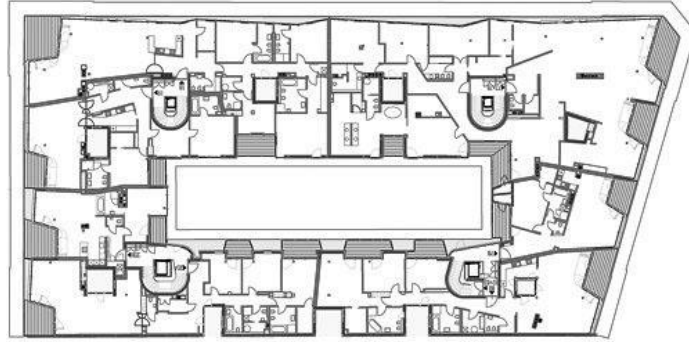
Yapım yılı	: 2007
Konumu	: Nibelungen Sokak 1-3
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Rüdiger Lainer, Viyana
Toplam Alan	: 2.458m ²

1.	PY	2.	KY	3.	GY

Ko-g: Yeni çatı eki üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Mevcut yapının dörtgen geometrisine karşılık yeni çatı ekinde karmaşık çizgilere dayanan tasarım benimsenmiştir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Ekleni Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi Aşamalı kat yöntemi

4.	SiV	5.	SV	6.	AV

Şekil 5.15 Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar ve görüşler [32] [38]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 11

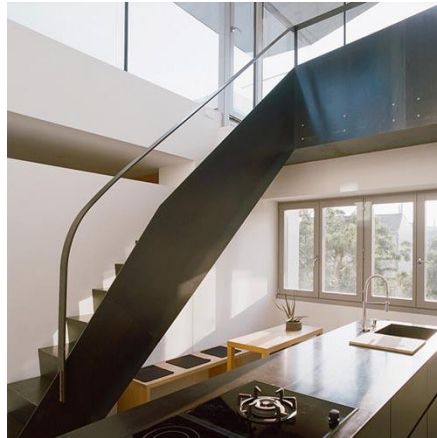
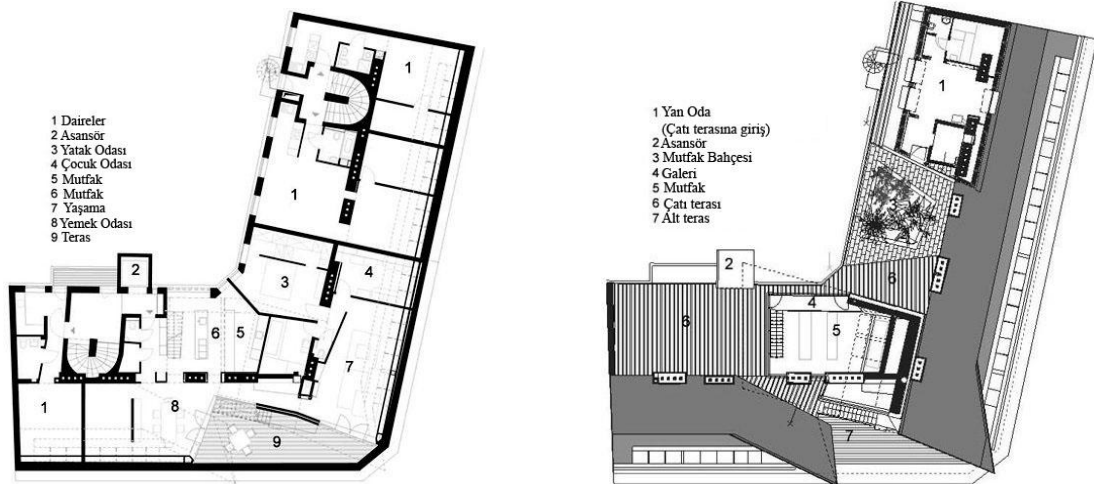
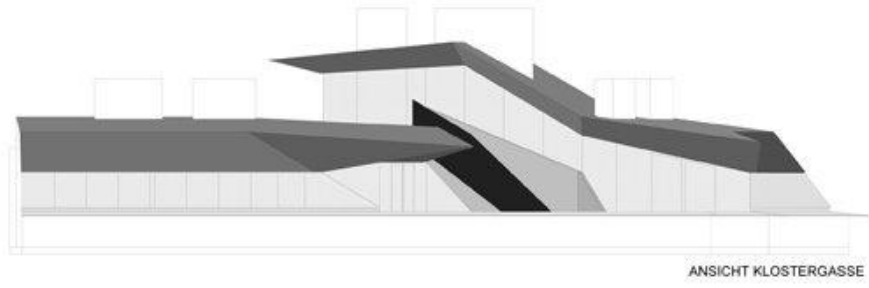
Yapım yılı	: 2007
Konumu	: Kloster Sokak 19
Bölge	: Viyana, 19. Bölge
Mimarı	: Lakonis Architekten, Viyana
Toplam Alan	: 1.100m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GY

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki çatı ekli kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi

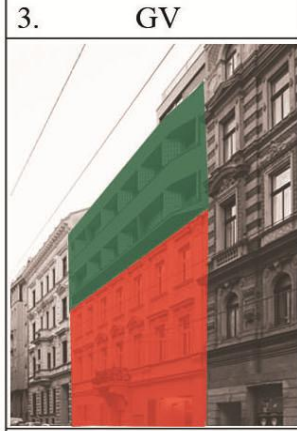
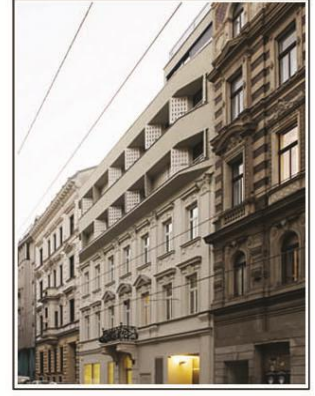
4.	SiY	5.	SV	6.	AY

Şekil 5.16 Viyana, 19.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait planlar ve görüşler [32] [40]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 12

Yapım yılı	: 2007
Konumu	: Kaiser Sokak 89
Bölge	: Viyana, 7. Bölge
Mimarı	: pool Architektur, Viyana
Toplam Alan	: 917m ²

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni Çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmaktadır.

Ma-g: Binanın ve çatı ekinin ana malzemesi taştır ve bu açıdan eklenti uyumlu yapılmıştır.

Te-g: Bina strüktürünün üzerine yapılan çatı eklentisi teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

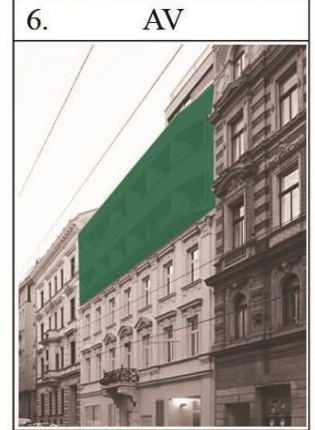
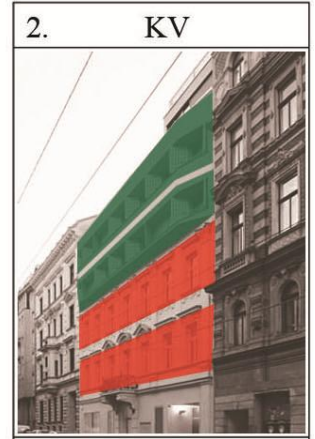
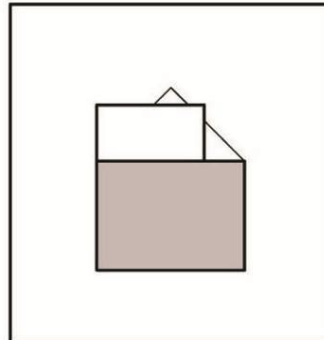
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi dörtgen yapısı itibari ile mevcut yapı ile uyusmaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri birbirinden farklıdır.

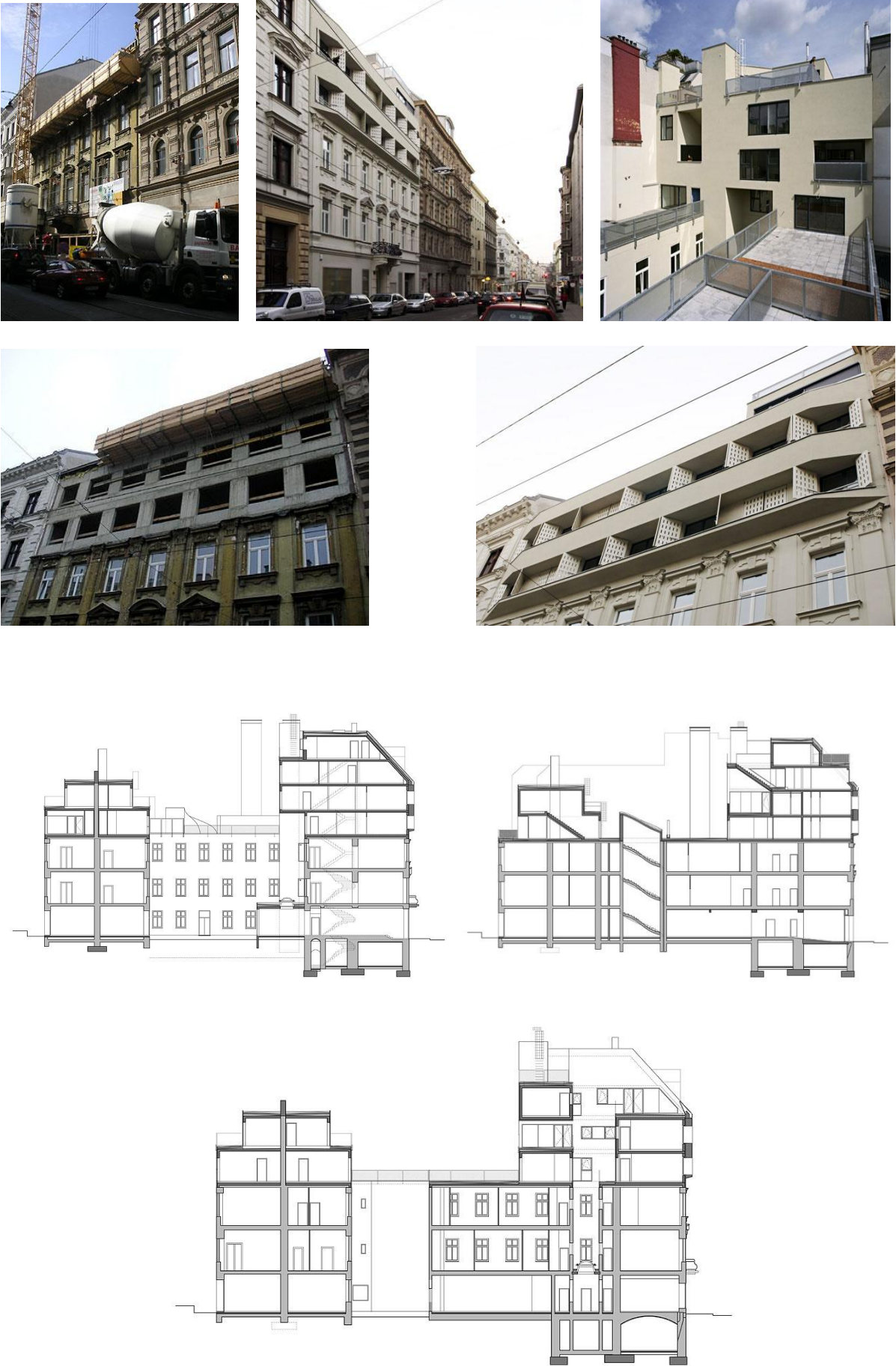
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katı konut olarak kullanılmaktadır.

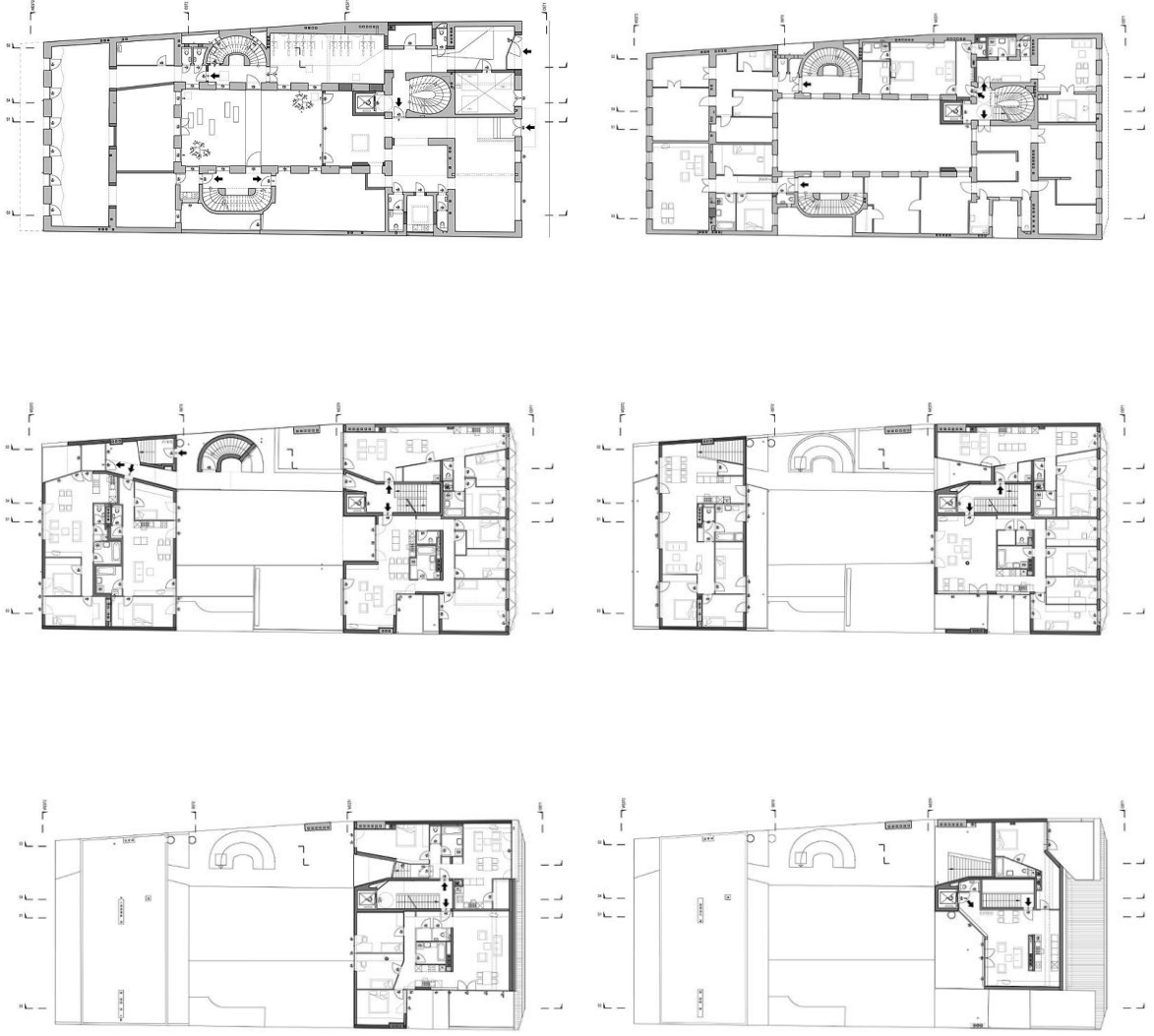
Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.

Tasarım Yöntemi:
Gizlenme Şapkası
yöntemi

Şekil 5.17 Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görüşler ve kesitler [32] [41]

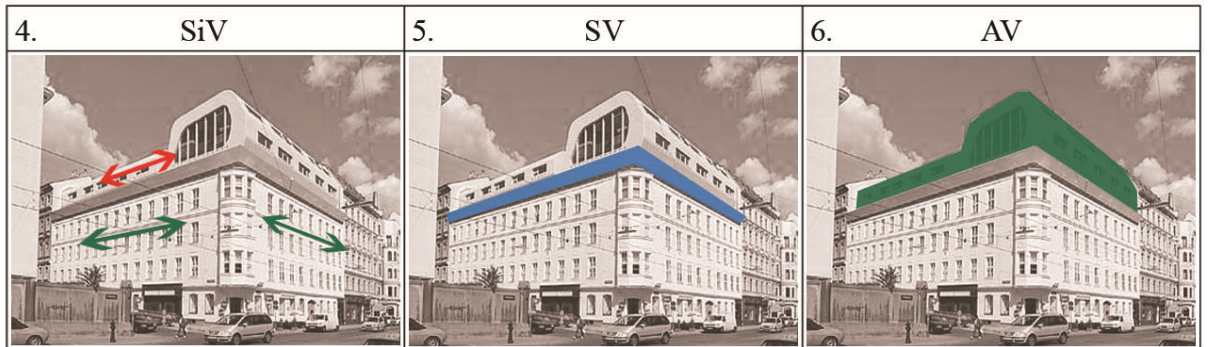
Şekil 5.18 Viyana, 7.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüş ve planlar [32] [41]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK13

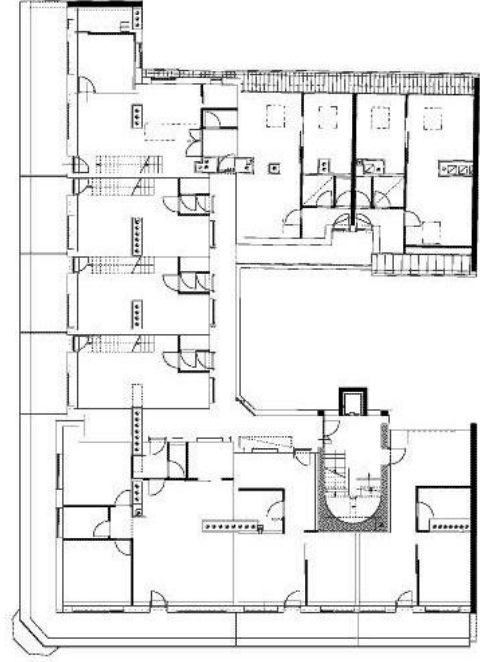
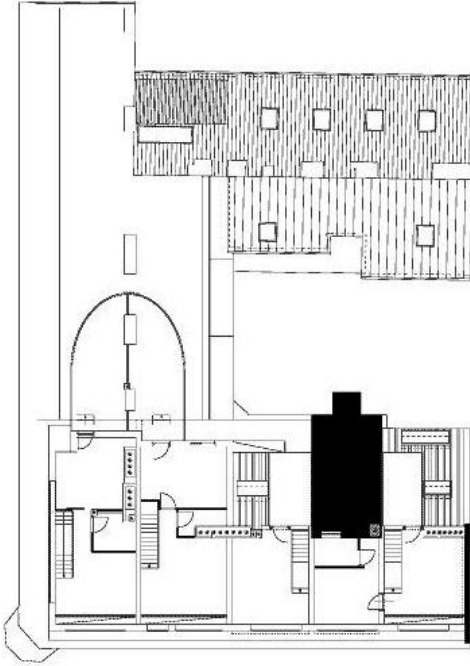
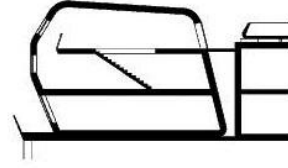
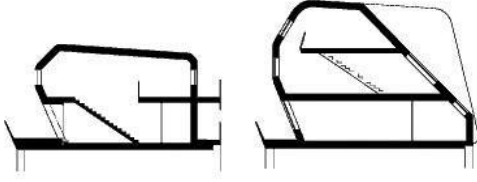
Yapım yılı	: 2003
Konumu	: Spital Sokak 25
Bölge	: Viyana, 9. Bölge
Mimarı	: Heinz Lutter, Viyana
Toplam Alan	: 950m ²

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki mavi renktedir	Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi Zıtlık yöntemi

Şekil 5.19 Viyana, 9.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüş,kesitler ve planlar [32]

VİYANA, ÇATI EKLENTİSİ ÖRNEK 14

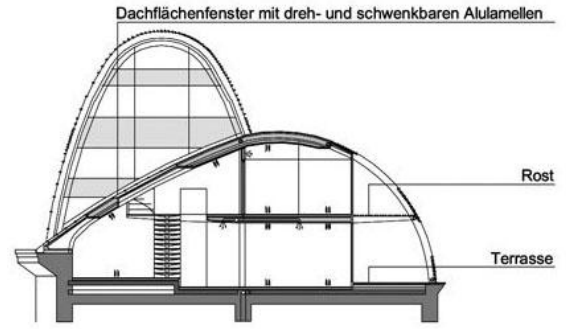
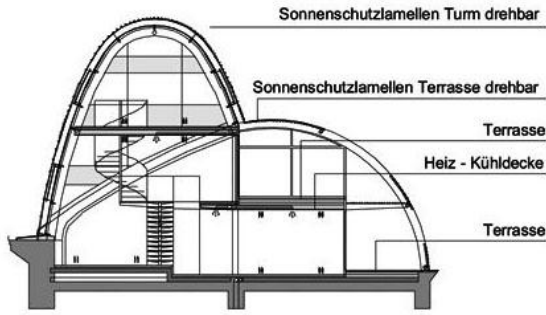
Yapım yılı	: 2004
Konumu	: Goethe Sokak
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Silberpfeil-Architekten, Viyana
Toplam Alan	: 2.617m ²

1.	PY	2.	KY	3.	GY

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina tüm bir yapı adası üzerinde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki çatı eklentisi teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki üç katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi

4.	SiY	5.	SV	6.	AV

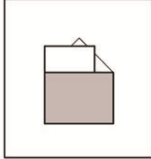
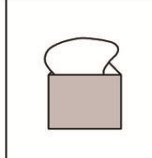
Şekil 5.20 Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görüşler ve kesitler [32] [42]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 15

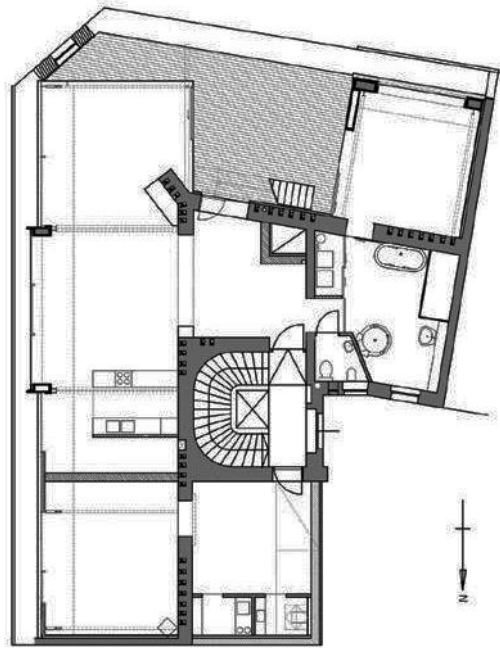
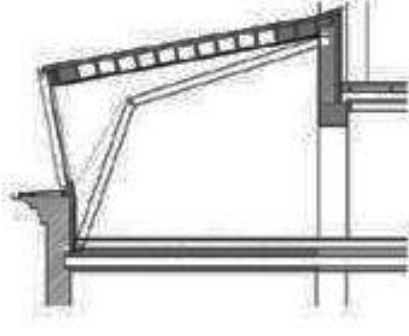
Yapım yılı	: 2002
Konumu	: Albert Sokak 11
Bölge	: Viyana, 8. Bölge
Mimarı	: gerner°gerner plus, Viyana
Toplam Alan	: -

1.	PY	2.	KV	3.	GY
					

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmı olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi

4.	SiY	5.	SV	6.	AY
					

Şekil 5.21 Viyana, 8.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görünüşler, kesit ve plan [32]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 16

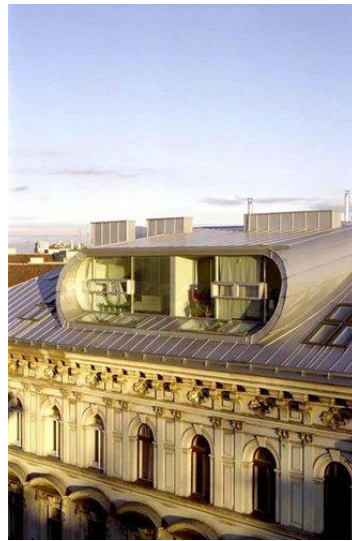
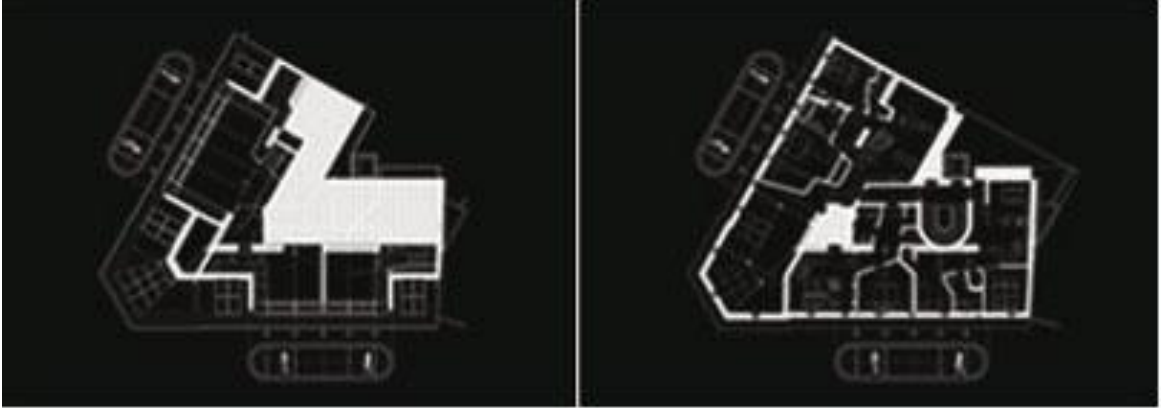
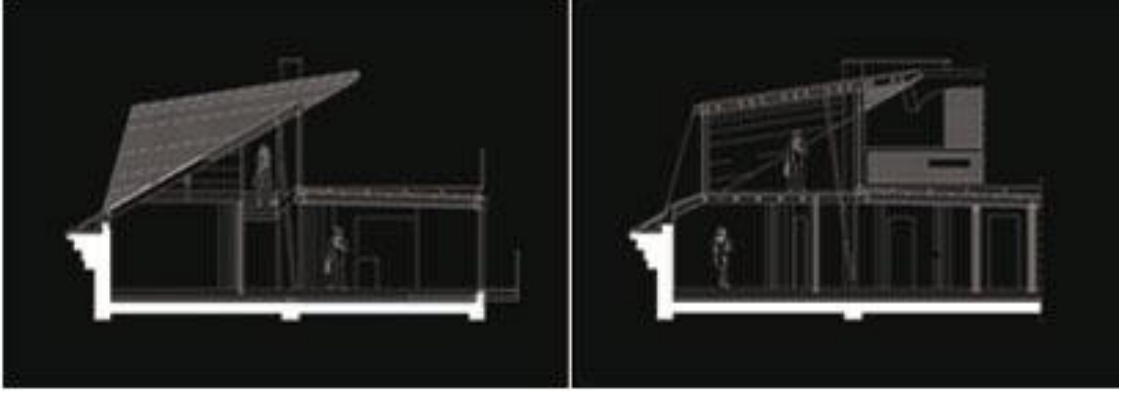
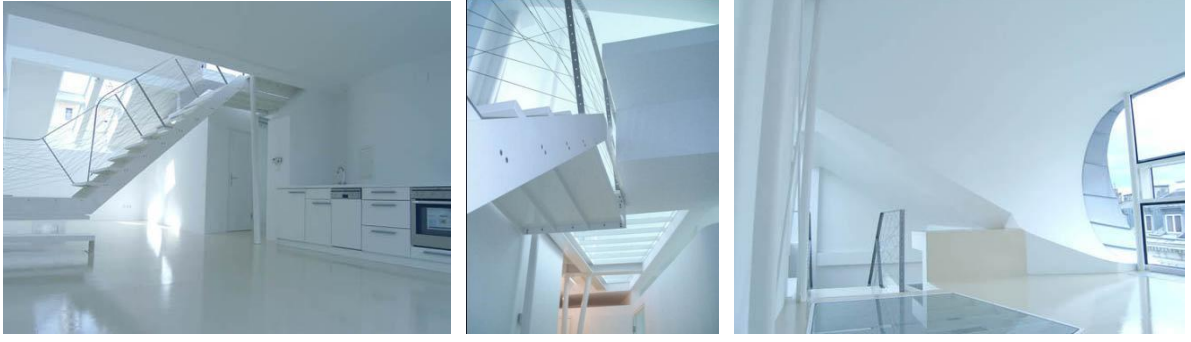
Yapım yılı	: 2005
Konumu	: Margareten Sokak 91
Bölge	: Viyana, 5. Bölge
Mimarı	:SQUID, Viyana
Toplam Alan	: 355m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GY

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Bina ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve çatı eklentisi konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	

4.	SiV	5.	SV	6.	AV

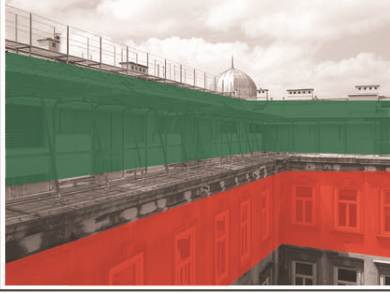
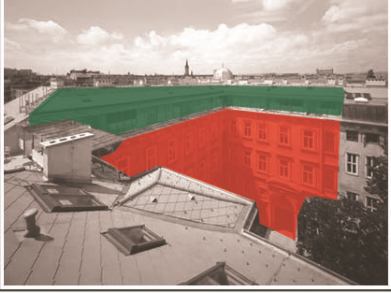

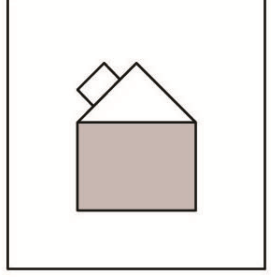
Şekil 5.22 Viyana, 5.Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler, kesitler ve planlar [32] [43]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 17

Yapım yılı	: 2006
Konumu	: Leonhard Sokak 3-5
Bölge	: Viyana, 3. Bölge
Mimarı	: Lichtblau / Spindler ,Viyana
Toplam Alan	: 1.652m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GV
					

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermektedir.	Eklenti Formu: Paket çatı formu
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet etmektedir.	
Re-g: Yapının ve yeni çatı ekinin genel rengi gridir ve çatı eklentisinin teras üstündeki örtüleri renklidir.	Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi

4.	SiV	5.	SV	6.	AY
					

Şekil 5.23 Viyana, 3.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görüşler [32]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 18

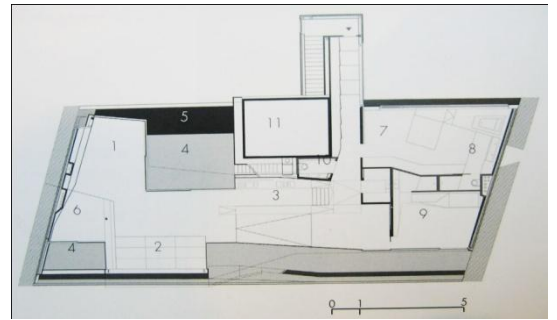
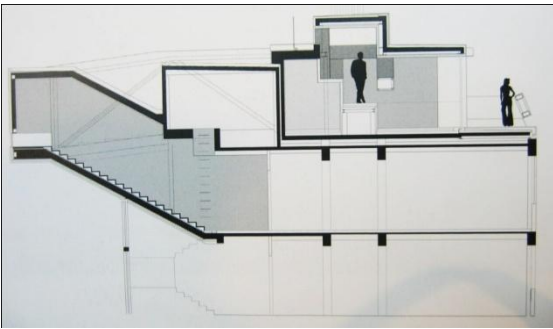
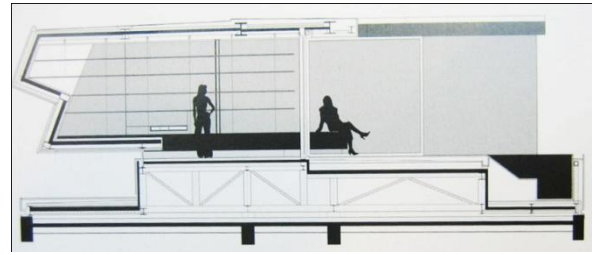
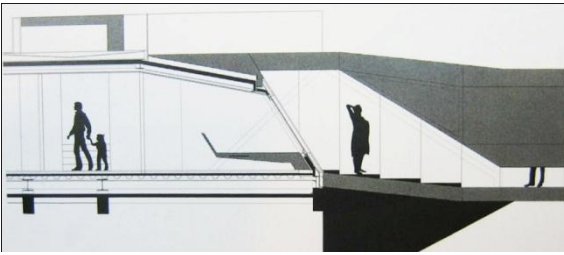
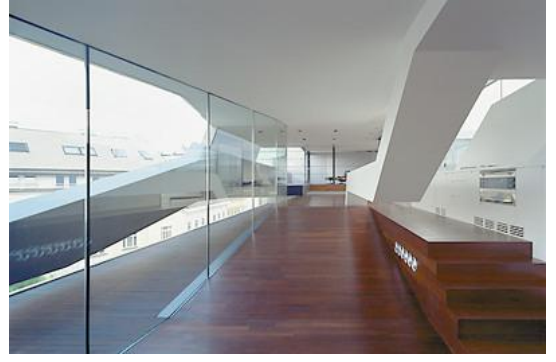
Yapım yılı	: 2003
Konumu	: Mittertagsteig 10
Bölge	: Viyana, 5. Bölge
Mimarı	: Delugan Meissl, Viyana
Toplam Alan	: 620m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GY

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi betonarme iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan ayırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Mevcut yapının dörtgen geometrisine karşılık yeni çatı ekinde karmaşık çizgilere dayanan tasarım benimsenmiştir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulamaları yapılmış olması mevcut pencere modülleri ile benzememektedir.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katlarında olduğu gibi çatı katı da konut olarak kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi mavi-beyaz iken, yeni çatı eki kısmen gri renktedir kısmen de şeffaftır.	Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi Zıtlık yöntemi

4.	SiV	5.	SY	6.	AV

Şekil 5.24 Viyana, 5.Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler, kesitler ve planlar [32] [44]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 19

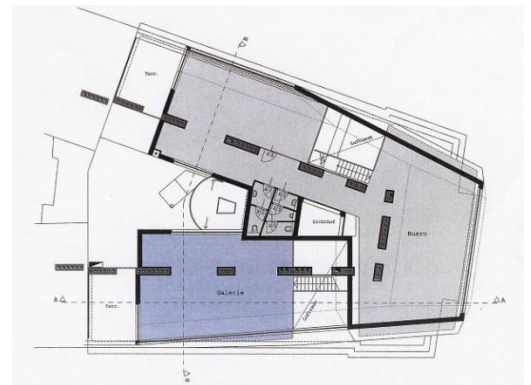
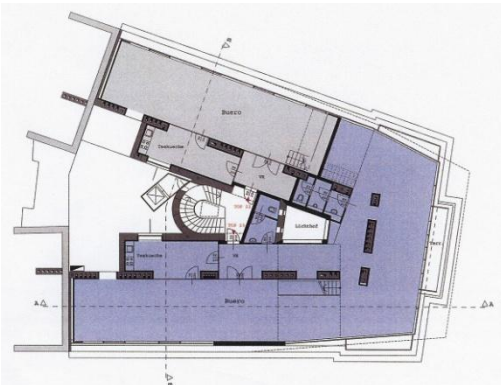
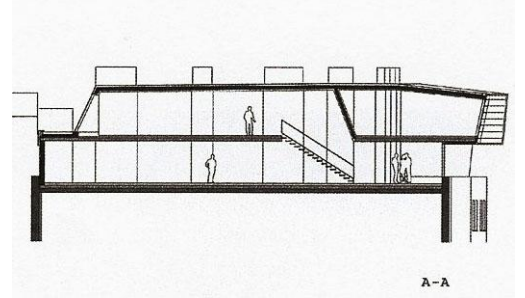
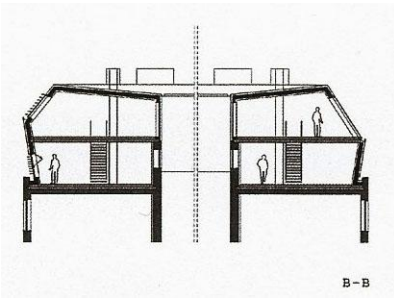
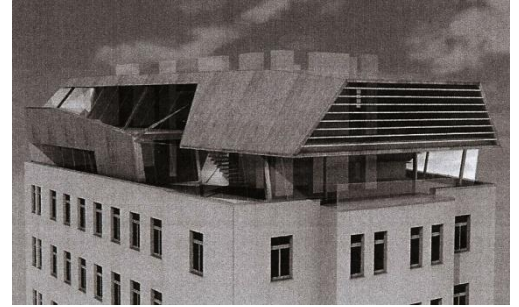
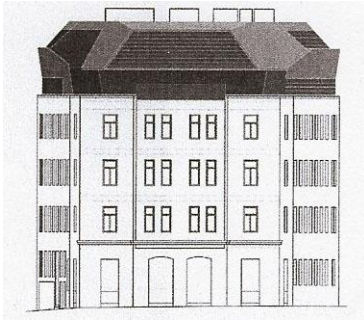
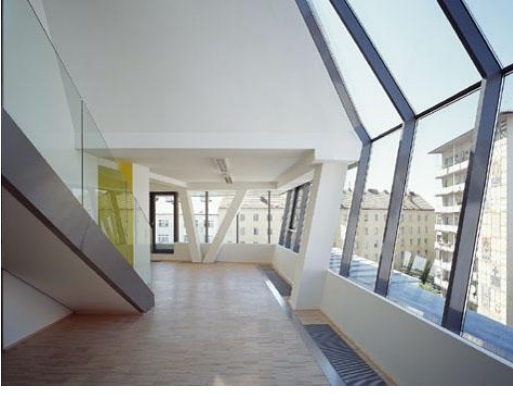
Yapım yılı	: 2004
Konumu	: Meidlinger Sokak 15
Bölge	: Viyana, 7. Bölge
Mimarı	: Heinz Lutter, Viyana
Toplam Alan	: 600m ²

1.	PY	2.	KV	3.	GY

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve yeni çatı eki bir taçmış gibi konumlandırılmıştır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi itibari ile mevcut yapı ile benzerlik göstermemektedir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı boyuttaki cam uygulamaları ile mevcut yapının pencere modülü benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları konut ağırlıklı bir kullanıma hizmet ederken yeni çatı eki bölümü büro olarak kullanılmaktadır.	Tasarım Yöntemi: Taç yöntemi Zıtlık yöntemi
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.	

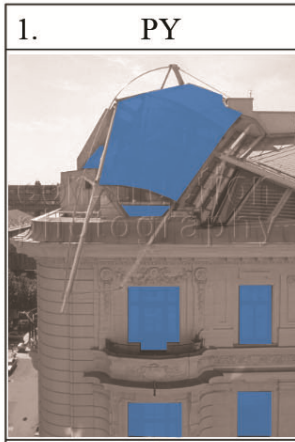
4.	SiV	5.	SY	6.	AV

Şekil 5.25 Viyana, 7.Bölge, Yeni çatı ekine ait görüşler, kesitler ve planlar [35]

VİYANA, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 20

Yapım yılı	: 1988
Konumu	: Falke Sokak
Bölge	: Viyana, 1. Bölge
Mimarı	: Coop Himmelb(l)au, Viyana
Toplam Alan	: 400m ²

Eklenti Formu:
Tanımlanamayan
amorf çatı formu

Ko-g: Bina köşe parselde yer almaktadır ve yeni çatı eki bir taçmış gibi konumlandırılmıştır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi taş iken yeni çatı ekinin malzemesi olarak metal ve cam seçilmiştir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerine yapılan yeni çatı eki kısmi olarak teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

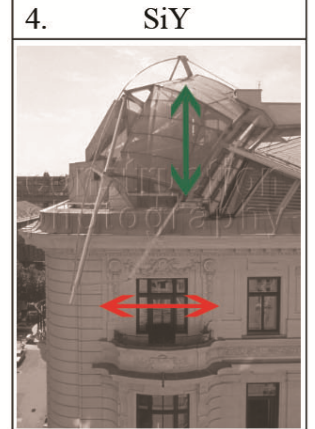
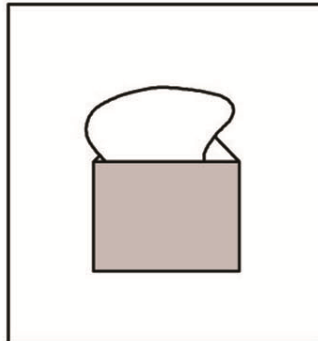
Ge-g: Yeni çatı eki geometrik açıdan karmaşık yapısı itibari ile mevcut yapı ile benzememektedir.

Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı cam uygulamaları mevcut yapının pencere modülleri ile benzeşmemektedir.

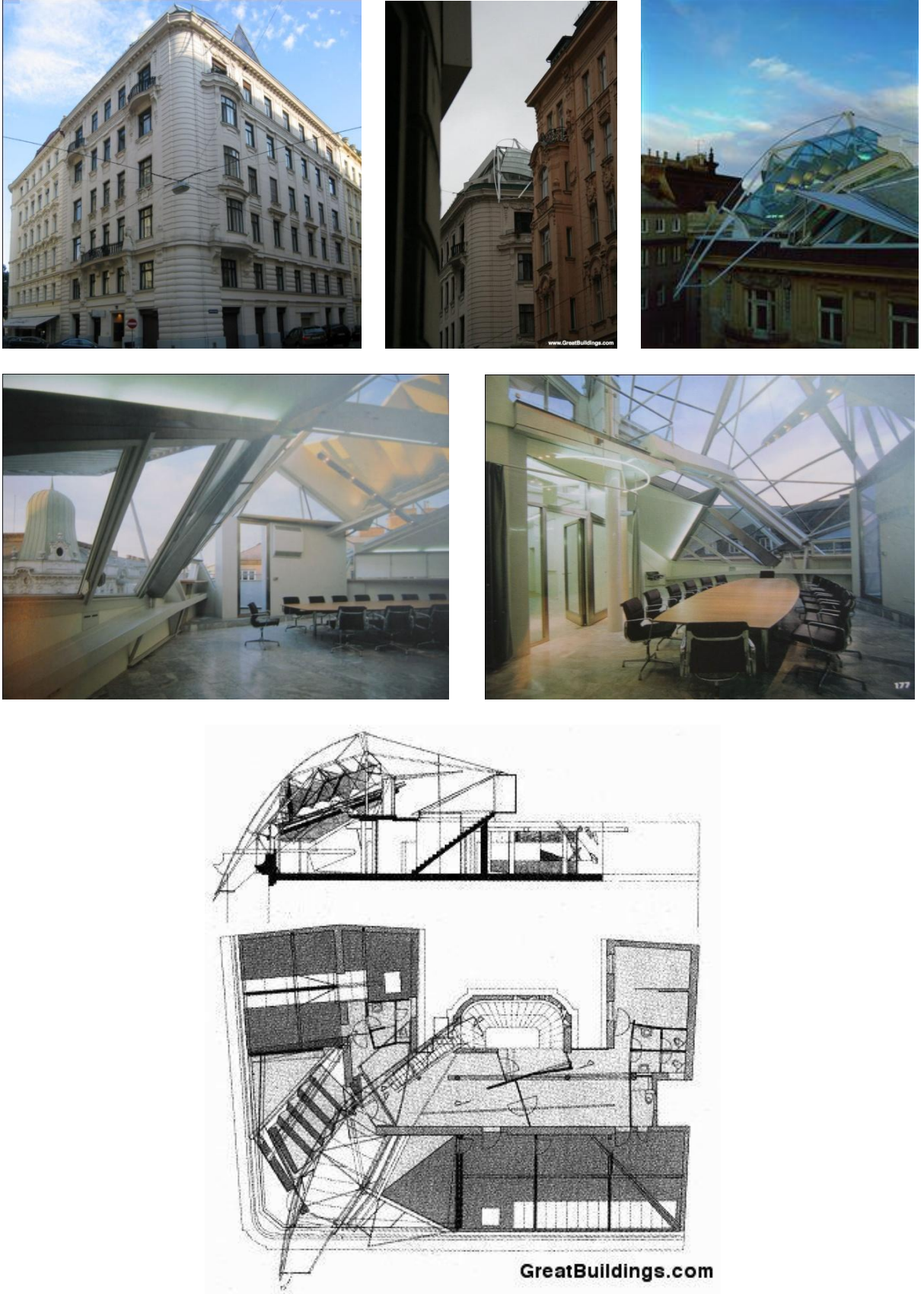
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları daha çok konut olarak kullanılmasına rağmen çatı hukuk bürosu olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaza yakın iken, yeni çatı eki metalik gri renktedir ve kısmen şeffaftır.

Tasarım Yöntemi:
Zıtlık yöntemi
Taç yöntemi

Şekil 5.26 Viyana, 1.Bölge, Yapıya ve yeni çatı ekine ait görüşler, kesit ve plan [32] [45]

Werner, F., “Covering+Exposing, Die Architektur von Coop Himmelb(l)au”, Birkhäuser Yayınları

5.1.1 Viyana'daki Yeni Çatı Ekleri Örneklerinin Oluşum Biçimleri Ve Tasarım

Yöntemleri Bağlamında Genel Değerlendirmesi

Viyana kenti, tarihi çevrede yeni çatı ekleri konusunda gerek yasal düzenlemeleri gerekse halkın kimi zaman bilinçli katkısı ile bu uygulamalara önemli bir mimari tasarım dalı olarak gördüğünü, yapılan uygulamalar ile kanıtlamıştır.

Tarihi kent merkezi ve yakın çevresinde yapılan yeni çatı eklerinin büyük bir bölümünde, özellikle yakın döneme ait örneklerde, hepsinden daha dik çatı uygulamaları daha çok yapılmıştır. Genellikle uyumlu yapmaktan sıkça kaçınılmış ve son dönemlere ait örneklerde buna özellikle dikkat edilmiştir. Zıtlık yöntemine göre tasarlanmış örnekler Viyana'da oldukça fazladır. Yeni çatı ekini, mevcut yapıdan farklılaştırarak bambaşka bir inşaat alanı olarak gören çoğu Avusturyalı mimar, bu farklılığı vurgulamada en çok kullandığı yöntemlerden biri malzeme zıtlığıdır. Viyana'nın tarihi kagir yapılarının üzerine dönem mimariyi yansıtan metal konstrüksiyon ve geniş ebatlı cam uygulamalarına sık sık rastlanmasının nedeni de bu yöntemde duyulan ilgiden kaynaklanmaktadır. Renk açısından bakıldığında hemen hemen mevcut yapılara hiç bir şekilde uyulmadığı gözlenmektedir. Bina katı konusunda ise genellikle iki katlı uygulamalara ağırlık verilmiş, nadiren de olsa üç katlı uygulamalar yapılmıştır. Ekelntiler daha çok büro ve konut olarak kullanılmaktadır.

Viyana'da yeni çatı eki, her ne kadar tarihi dokuya duyulan hayranlık çok olmasına ve koruma yasalarının kısıtlamalarına rağmen, daha modern bir çizgide ilerlemektedir. Viyana'da bu uygulamaların sayısı gün geçtikçe artmakta ve bundan sonraki yıllarda da daha da özgün örnekler ile karşılaşacağımızın sinyallerini verilmektedir.

5.2 İstanbul Yeni Çatı Ekleri Örnekleri

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEKİ

Yapım yılı : -
Konumu : Refik Saydam Cad., Haliç Apt. 23
Bölge : Beyoğlu Bölğ., Evliya Çelebi Mah.
Mimarı : -
Toplam alan: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılamamıştır.

293 ada 1 parsel

1. PY	2. KV	3. GV

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken, yeni çatı ekinde betonarme bir yapılaşma görülmektedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

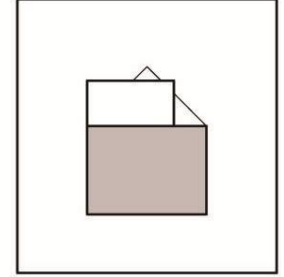
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.

Pe-g: Yeni çatı ekinde pencere uygulamaları mevcut yapının pencere modülü ile benzerlik taşımamaktadır.

Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katları büro amacı ile kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi

4. SiV	5. SV	6. AV

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 2

Yapım yılı : -
Konumu : Refik Saydam Cad.191
Bölge : Beyoğlu Bölg., Evliya Çelebi Mah.
Mimarı : -
Toplam alan: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılamamıştır.

295 ada 6 parsel

1. PY	2. KY	3. GV

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken yeni çatı ekinde metal ve cam kullanılmış olması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

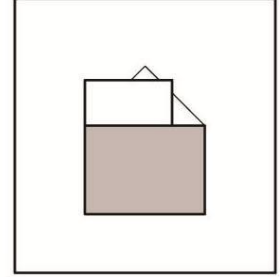
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.

Pe-g: Yeni çatı ekindeki lineer cam uygulaması mevcut yapının pencere modülü ile benzerlik taşımamaktadır.

Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katları büro amacı ile kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renktedir ve kısmen de şeffaftır.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi
Zıtlık yöntemi

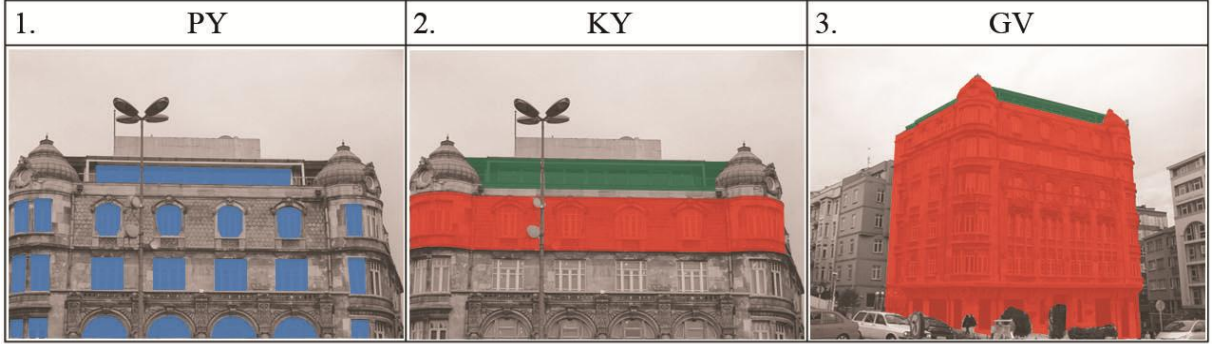
4. SiV	5. SY	6. AV

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 3

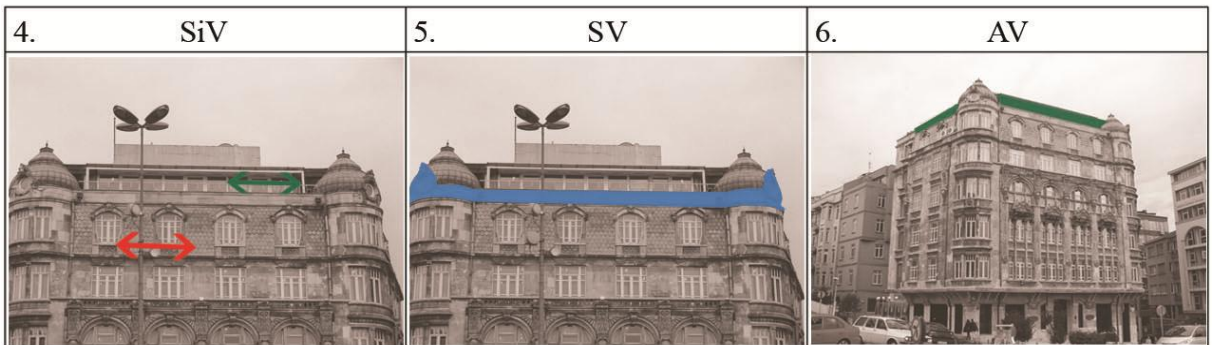
Yapım yılı : -
Konumu : Okçu Musa Cad., Sarkuzyan İş M.
Bölge : Beyoğlu Bölğ., Bereketzade Mah.
Mimarı : -
Toplam alan: -

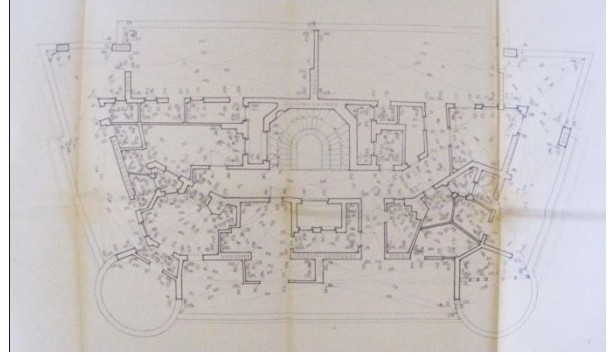
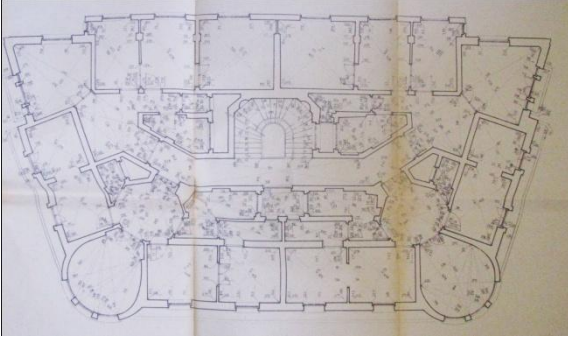

156 ada 1 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.		
Ma-g: Binanın dış duvarları yıkılmayıp içi kısmında ve yeni çatı ekide betonarme ve çelik kullanılmıştır.		
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.		
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.		
Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer cam uygulamaları mevcut yapının pencere modülü ile benzerlik taşımamaktadır.		Eklenti Formu: Hepsinden daha dik çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.		Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi Zıtlık yöntemi
İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katları iş merkezi olarak kullanılmaktadır.		
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen metalik gri renkte ve kısmen de şeffaftır.		

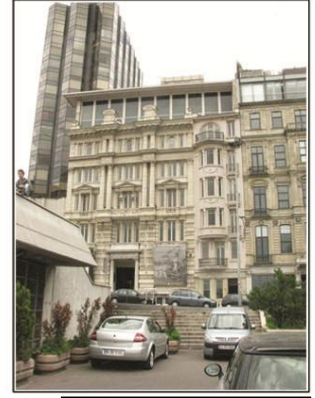

Şekil 5.27 Beyoğlu, Berekezeade Mah., Sarkuzyan İş Merkezi'ne ait çizimler ve görünüşler

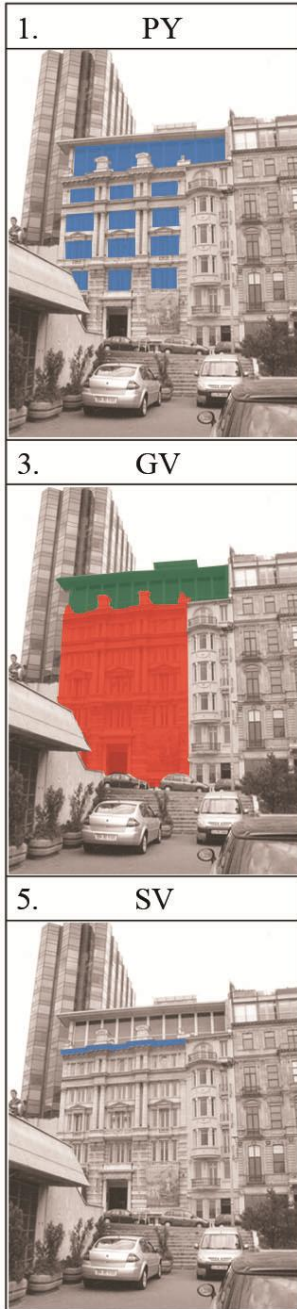
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K9 (Çizimler Genel Tasarım Mimarlık'a aittir)

İSTANBUL, ÇATI EKLENTİSİ ÖRNEK 4

Yapım yılı	: 2005
Konumu	: Meşrutiyet Cad., Pera Müzesi
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Asmalı Mescit Mah.
Mimarı	: Sinan Genim, İstanbul
Toplam Alan	: 3580m ² (Mevcut yapı+Yeni çatı eki)

303 ada, 59 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken yeni çatı ekinin malzemesi olarak metal ve cam seçilmiştir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

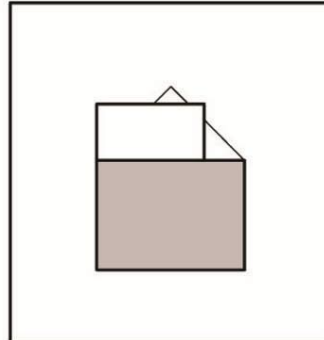
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi dörtgen yapısı itibari ile mevcut yapı ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer bir cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

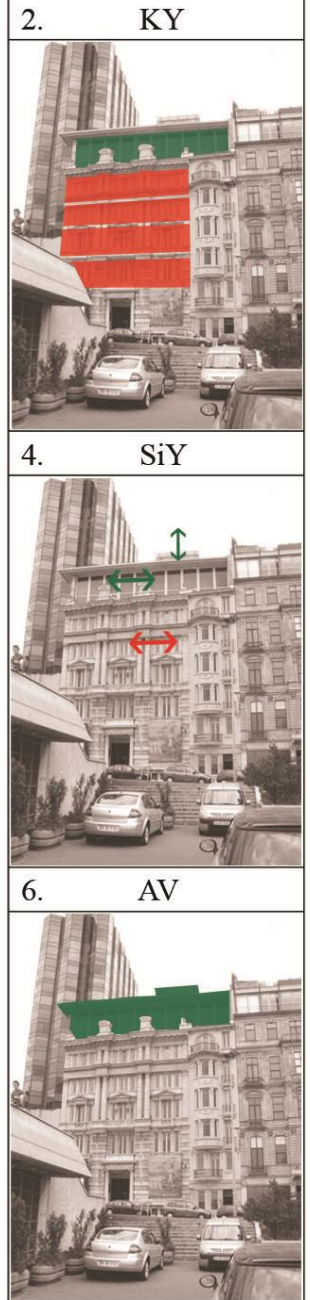
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları ve çatı eklentisi müze olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz yakın iken, yeni çatı eki şeffaftır.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi
Zıtlık yöntemi

Şekil 5.28 Beyoğlu, Asmalı Mescit Mah., Pera Müzesi'nin eski ve yeni hali

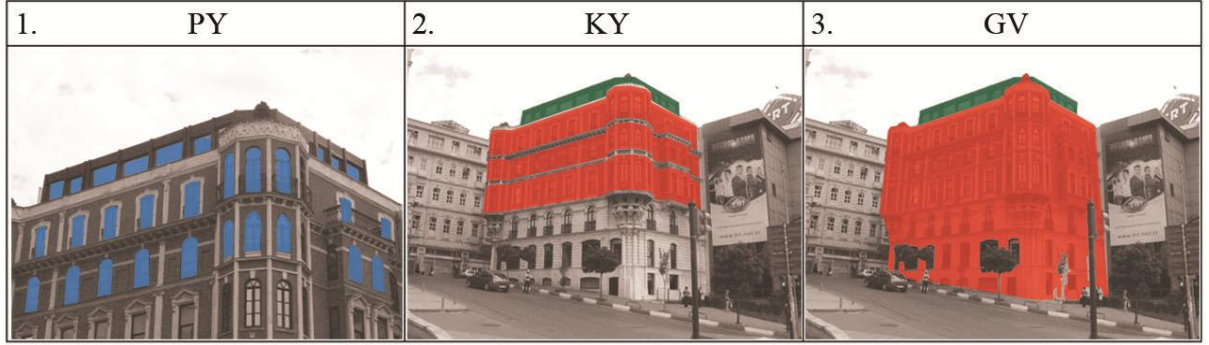
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-785

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 5

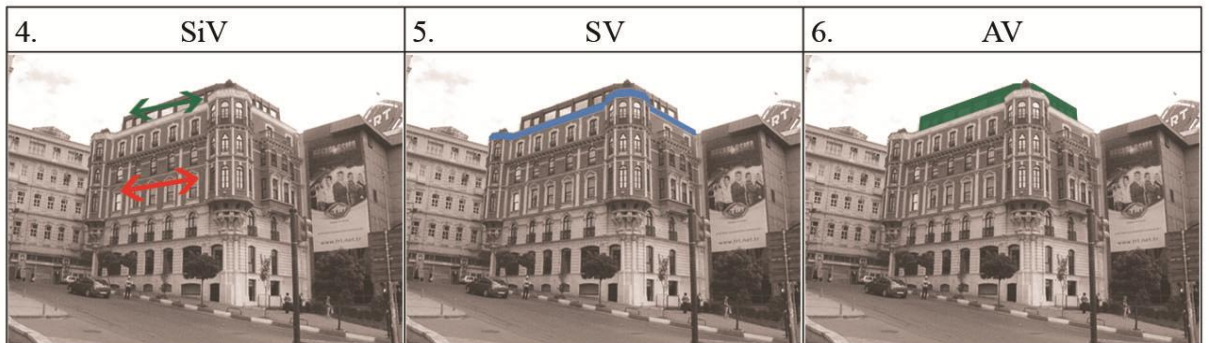
Yapım yılı : -
Konumu : Meşrutiyet Cad., Bodvi Apt.
Bölge : Beyoğlu Bölğ., Evliya Çelebi Mah.
Mimarı : -
Toplam alan: -

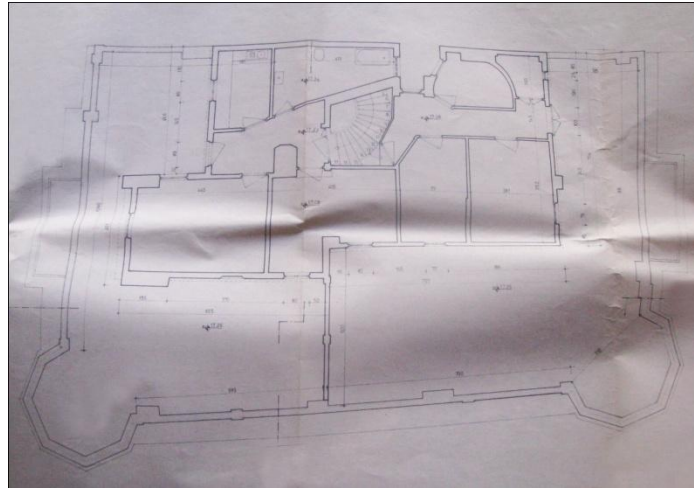
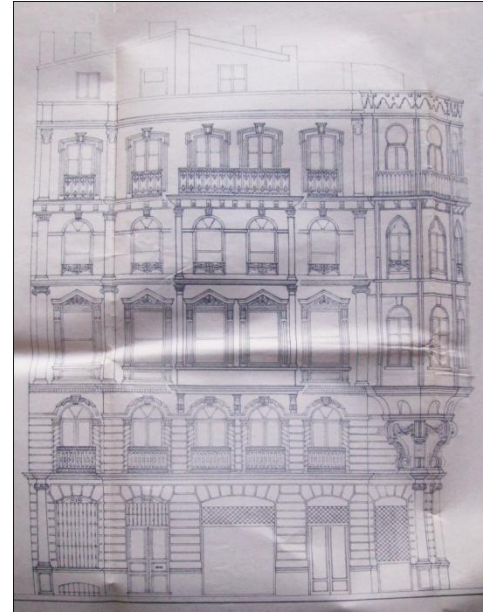
301 ada, 3 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer	
Ma-g: Mevcut yapının ve yeni çatı ekinin yapım malzemeleri betonarme ve çeliktir.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de Yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinde pencere uygulamaları mevcut yapının pencere modülü ile benzerlik taşımamaktadır.	
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katları büro amacı ile kullanılmaktadır.	
Re-g: Re-g: Yapının genel rengi açık kahve iken, yeni çatı eki yeşil renktedir.	<p>Eklenti Formu: Hepsinden daha dik çatı formu</p> <p>Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi Zıtlık yöntemi</p>

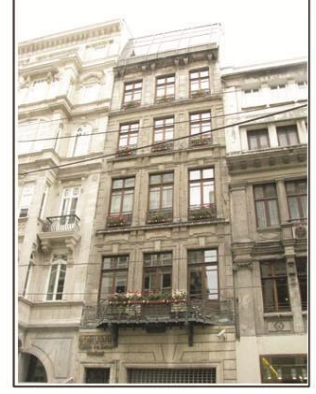

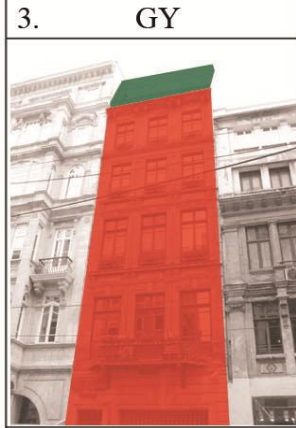
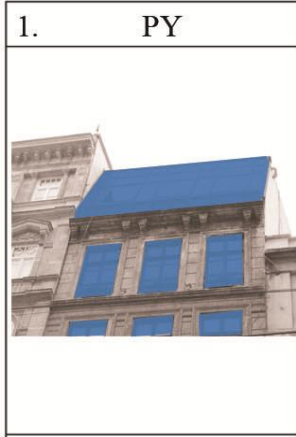
Şekil 5.29 Beyoğlu, Evliya Çelebi Mah., Yapıya ait yeni ve eski görüntüleri ile plan
 İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
 Dosya No: K-555 (Çizimler Y. Mimar Ayşe Saruhan'a aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 6

Yapım yılı	: -
Konumu	: İstiklal Cad., Borusan Sanat Merkezi
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Tomtom Mah.
Mimarı	: Faruk Tuncer, İstanbul
Toplam Alan	: -

325 ada, 66 parsel

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın iç kısımları betonarme iken yeni çatı ekinde betonarme ve metal konstrüksiyonlar mevcuttur.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

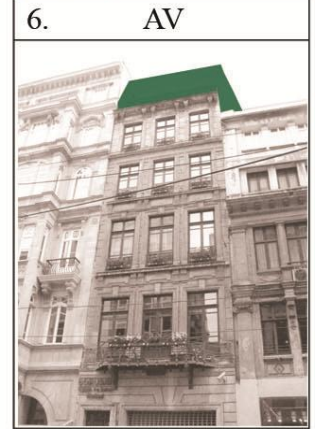
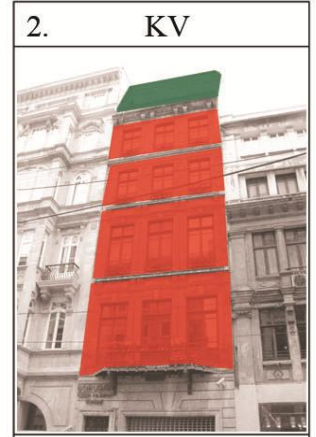
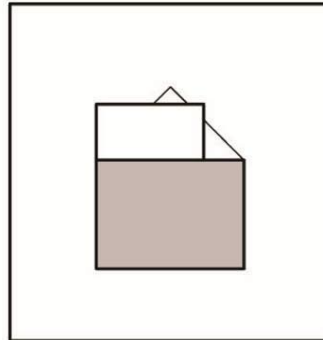
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi eğik bir dörtgen olması sebebi ile mevcut yapı ile benzeşmemektedir.

Pe-g: Yeni çatı ekinde bütün bir cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

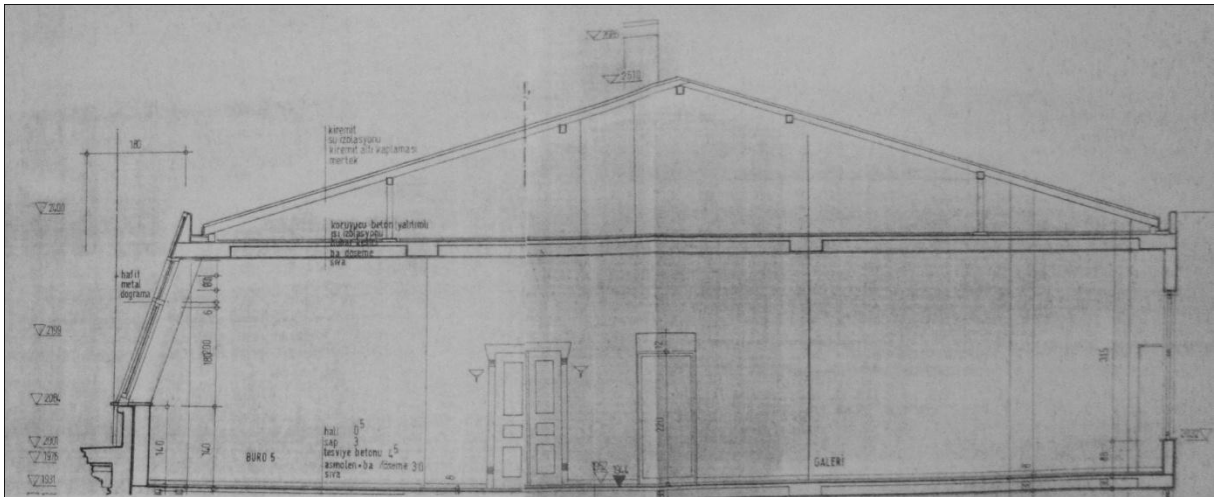
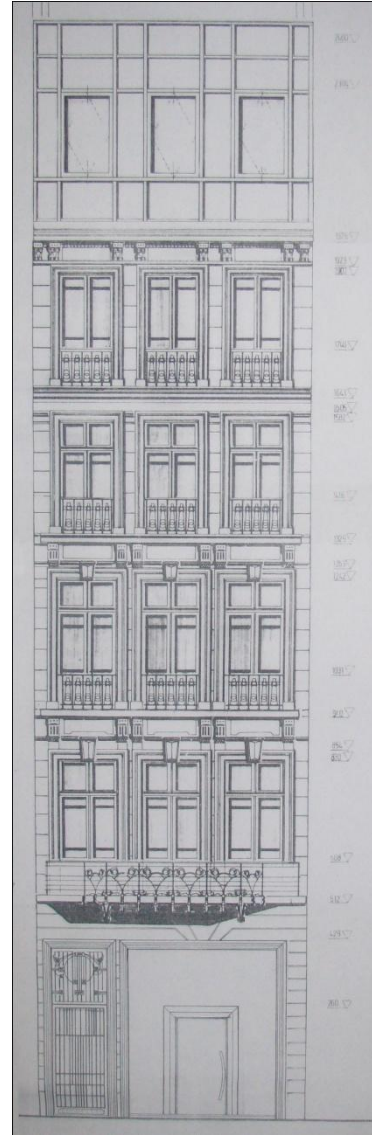
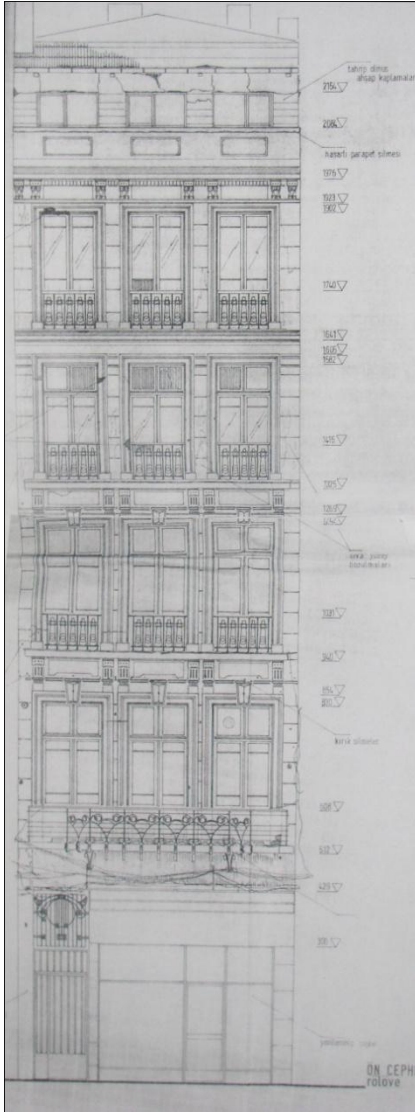
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapımın alt katları ve yeni çatı eki sanat merkezi olarak kullanılmaktadır

Re-g: Yapımın genel rengi gri iken, yeni çatı eki şeffaftır.

Tasarım Yöntemi:
Zıtlık yöntemi

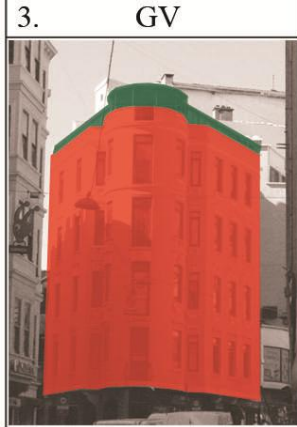
Şekil 5.30 Beyoğlu, Tomtom Mah., Yapıya ait görünüş ve kesit

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-836(Çizimler Mimar Faruk Tuncer'e aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 7

Yapım yılı	: -
Konumu	: Okçu Musa Cad.
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Emekyemez Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılammıştır.

Eklenti Formu:
Birleştirilmiş çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Mevcut yapı da Yeni çatı eki de betonarmedir ve çatı da metal konstrüksiyonlar da görülmektedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

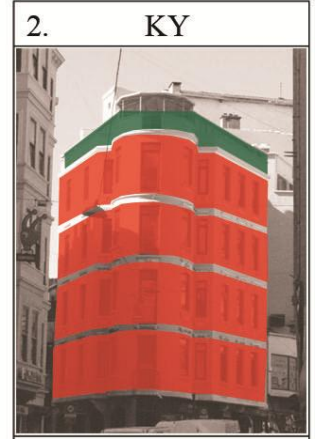
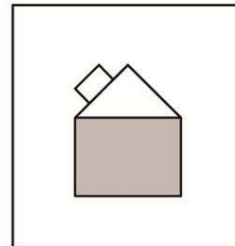
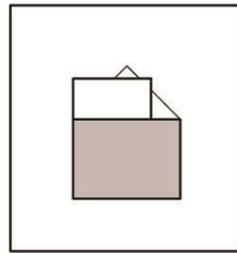
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde lineer cam uygulamasının yapılmış olması sebebi ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

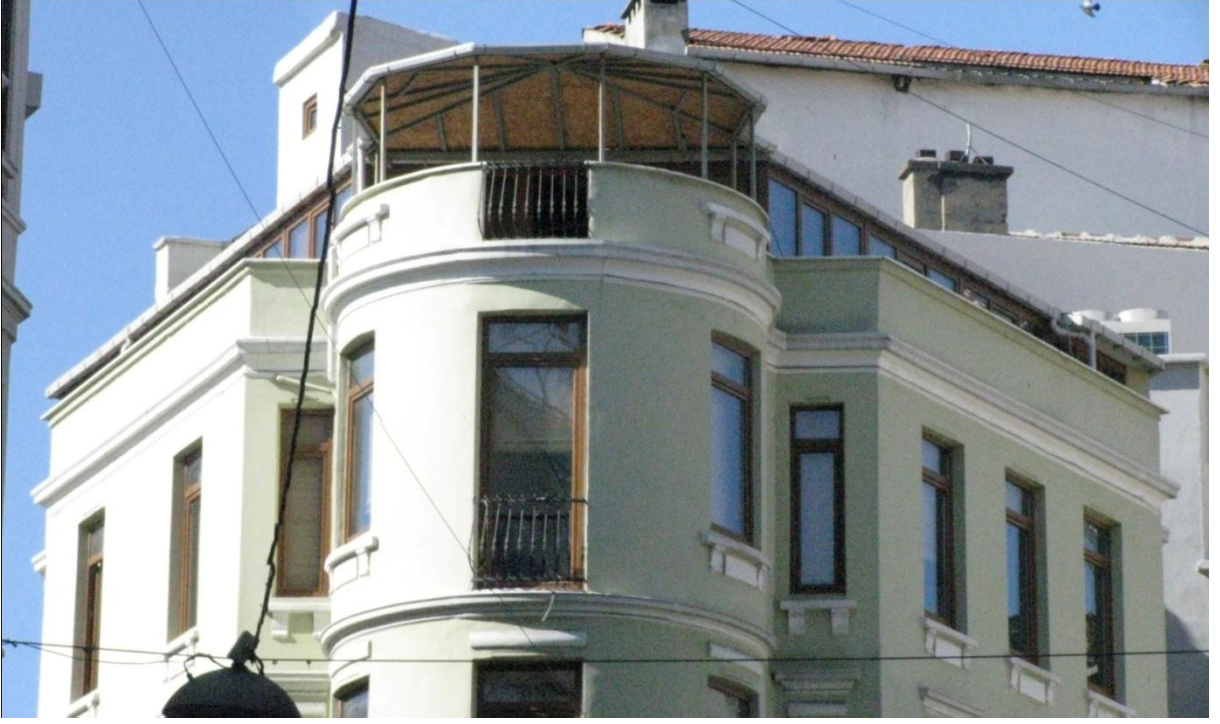
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki ticari amaçla kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken, yeni çatı eki kısmen şeffaftır.

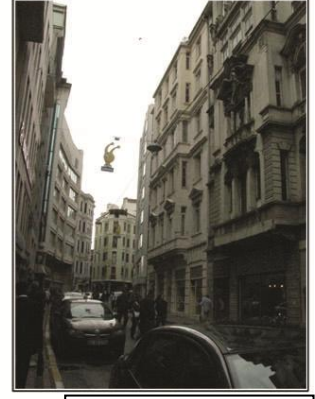
Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi

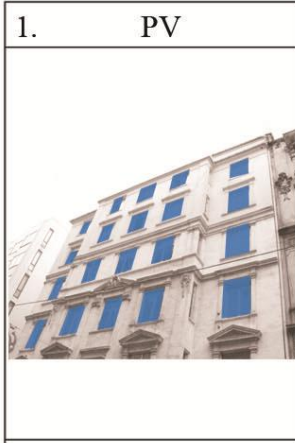
Şekil 5.31 Beyoğlu, Emekyemez Mah., Yapıya ait yeni görünüşler, 2009

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 8

Yapım yılı	: -
Konumu	: Bankalar Cad. 26
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Bereketzade Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

163 ada, 3 parsel

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı yapı iki bina arasındadır ve iki yanındaki binalar referans alınmıştır.

Ma-g: Binanın ve yeni çatı ekinin yapım malzemesi betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

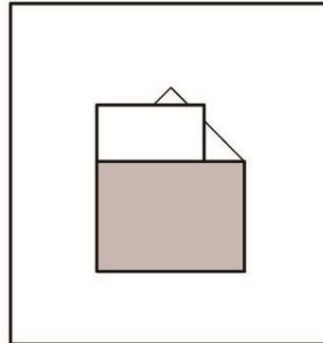
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı eki geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri benzeşmektedir.

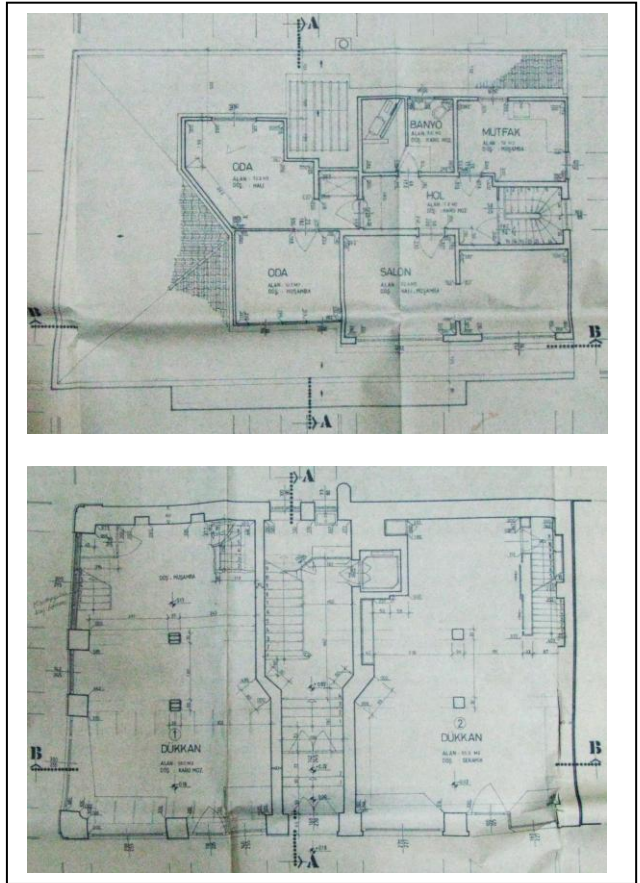
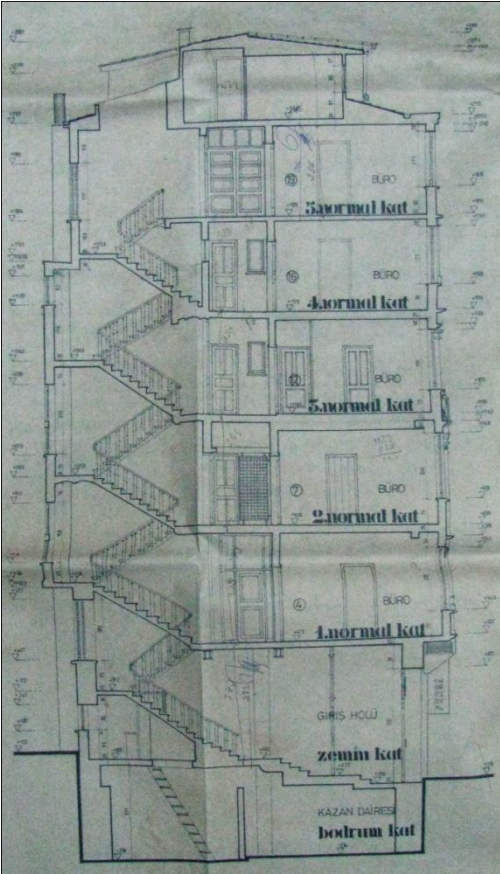
Ka-g: Bu çatı eklentisi iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı ekiticari amaçla kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.

Tasarım Yöntemi:
Gizlenme şapkası
yöntemi

Şekil 5.32 Beyoğlu, Bereketzade Mah., Yapıya ait eski bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri

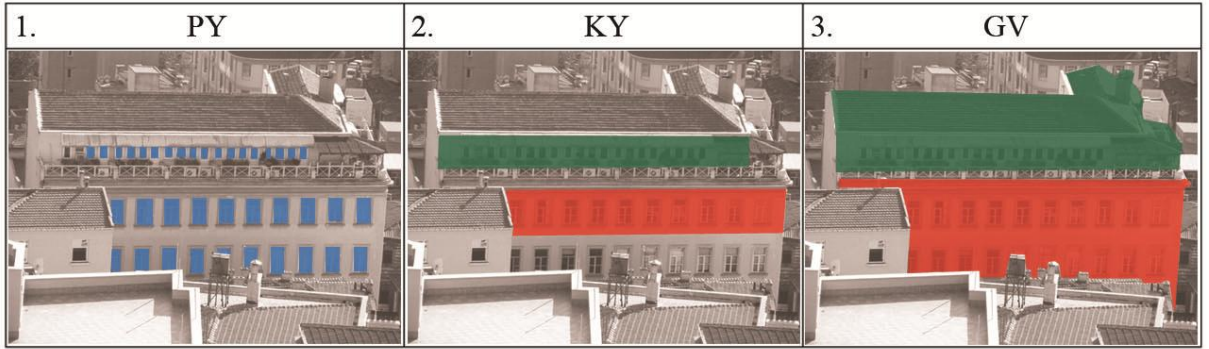
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-1110 (Çizimler Mimar Osman Yılmaz'a aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 9

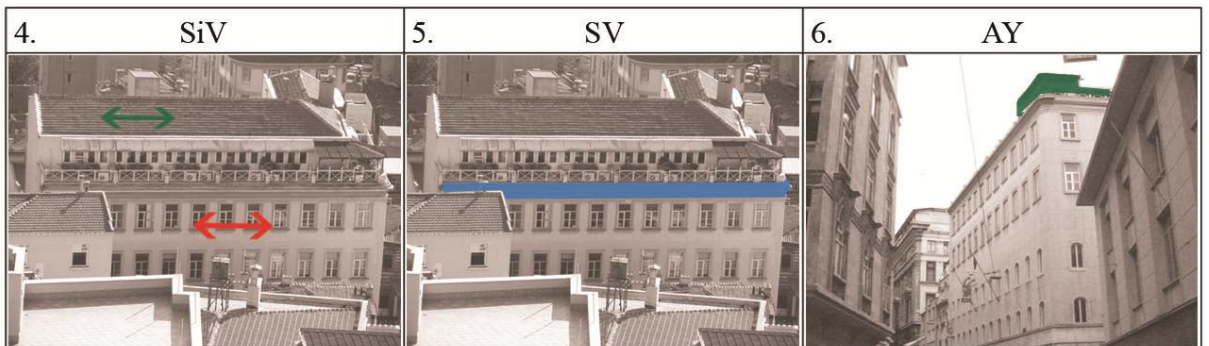
Yapım yılı : -
Konumu : Bankalar Cad. 21
Bölge : Beyoğlu Bölğ., Arap Camii Mah.
Mimarı : -
Toplam alan: -

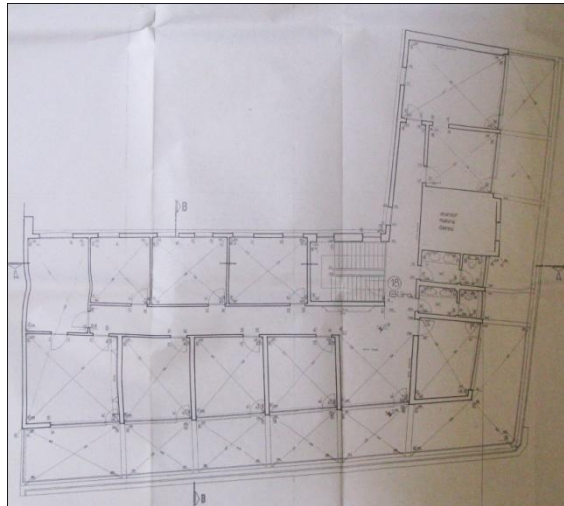
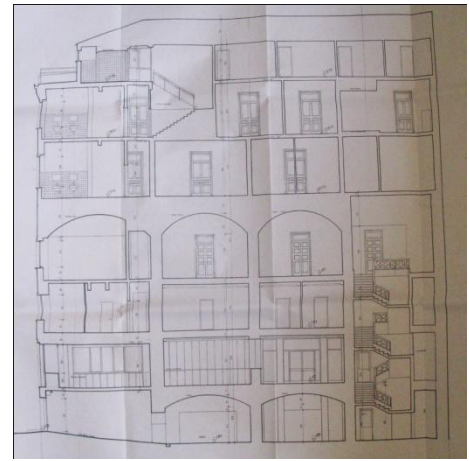
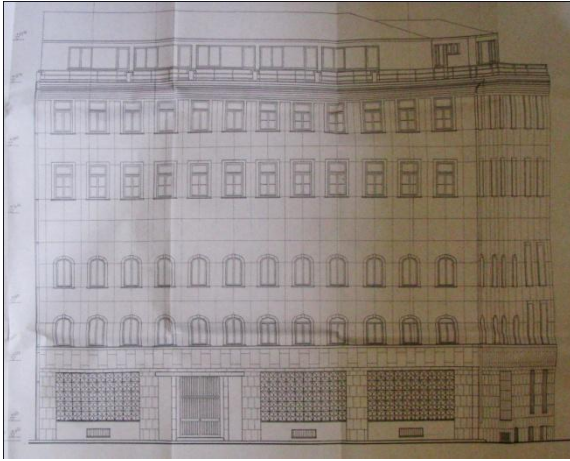
1110 ada, 9 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Mevcut yapı betonarme ve kagir yapıli iken yeni çatı eki betonarmedir.	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinde pencere uygulamaları mevcut yapının pencere modülü ile benzerlik taşımamaktadır.	Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının hem alt katları hem de çatı katları büro amacı ile kullanılmaktadır.	Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi
Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.	

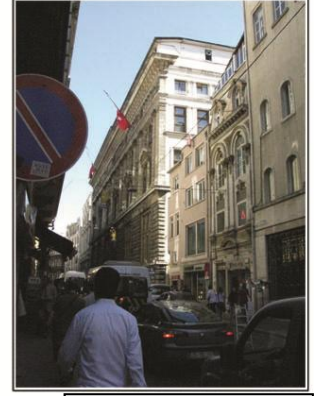

Şekil 5.33 Beyoğlu, Arap Camii Mah., Yapıya ait yeni bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri

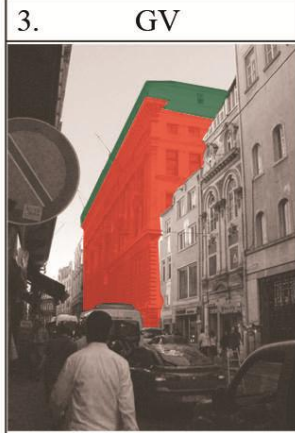
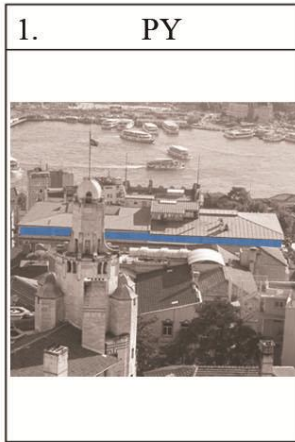
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-81(Çizimler Y. Mimar Mehmet Gürmriç'e aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 10

Yapım yılı	: -
Konumu	: Bankalar Cad. 13
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Arap Camii Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

1109 ada, 34 parsel

Eklenti Formu:
Birleştirilmiş çatı
formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken hem mevcut yapıda hem de yeni çatı eki betonarme yapılmıştır.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

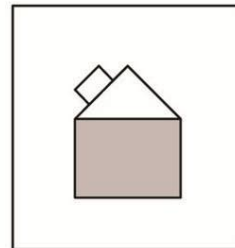
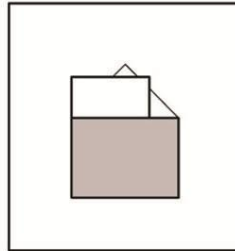
Ge-g: Yeni çatı ekinin genel geometrisi çatı eklentinin geometrisi ile benzeşmektedir.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri benzerlik taşımamaktadır.

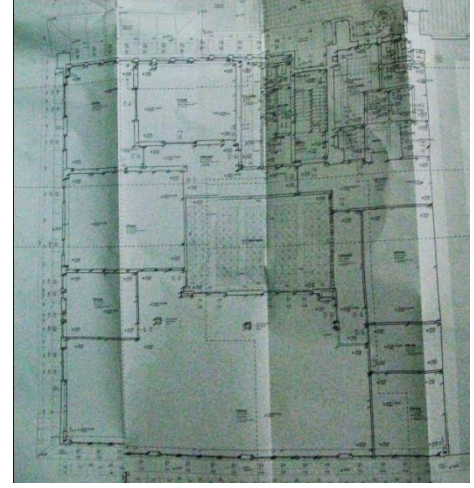
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları ve çatı eki banka olarak kullanılmıştır ve sonradan kültür merkezine dönüştürülecektir.

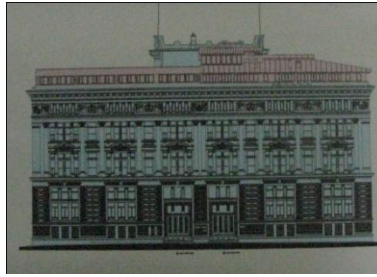
Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.

Tasarım Yöntemi:
Gizlenme şapkası
yöntemi

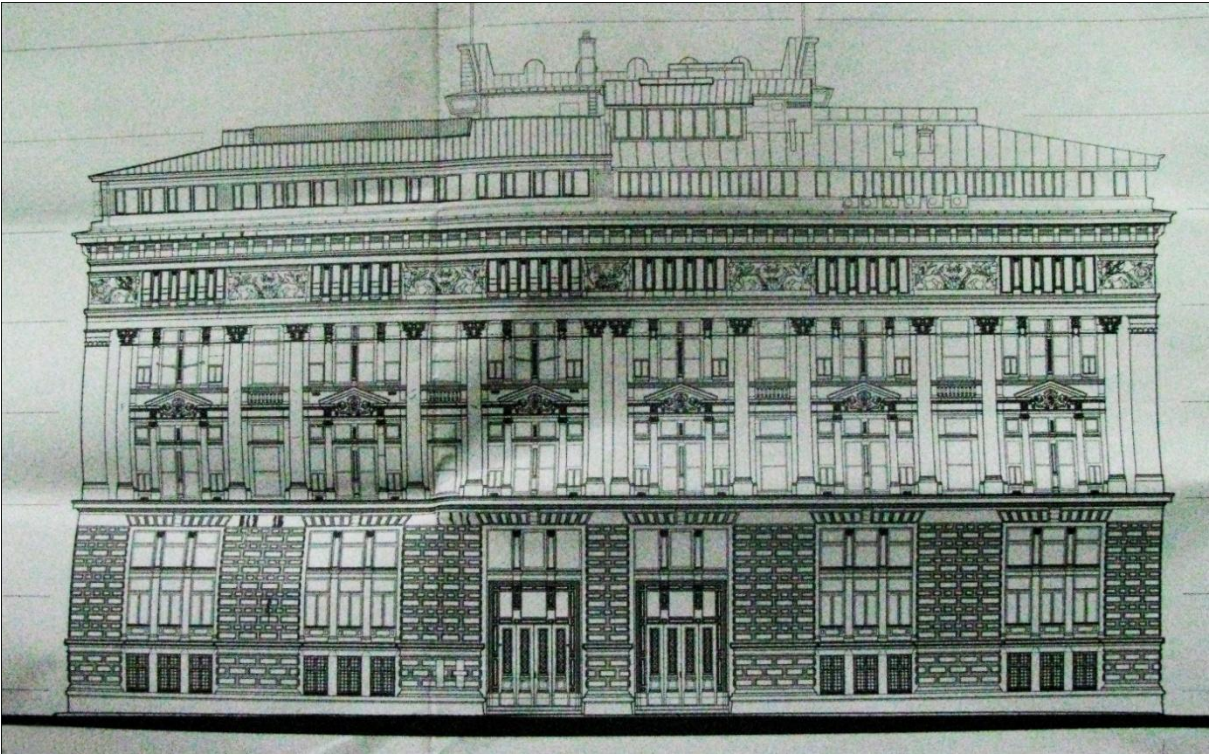
1971 sonrası

1966-71 arası

1913 öncesi

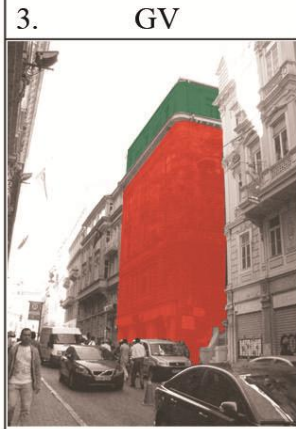
Şekil 5.34 Beyoğlu, Arap Camii Mah., Yapıya ait yeni bir görünüş ve eski haline ait rölöve çizimleri

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-1693 (Çizimler ds mimarlık'a aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 11

Yapım yılı	: -
Konumu	: Bankalar Cad. 12
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Bereketzade Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılammıştır.

Ekleni Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken betonarme müdahalesi yapılmış olabilir ve yeni çatı eki betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

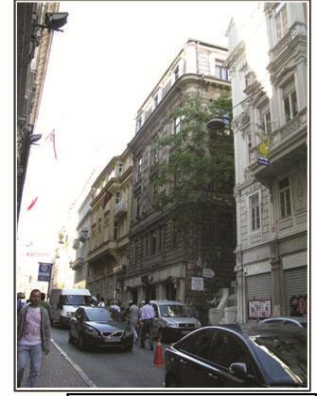
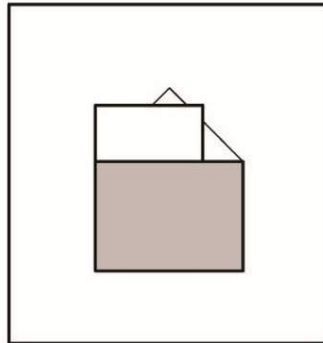
Ge-g: Yapının genel geometrisi, Yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri benzerlik taşımaktadır.

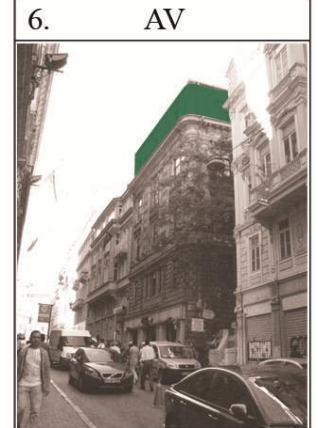
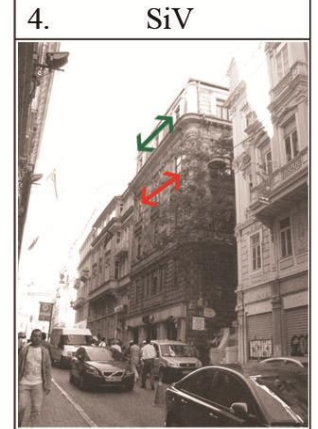
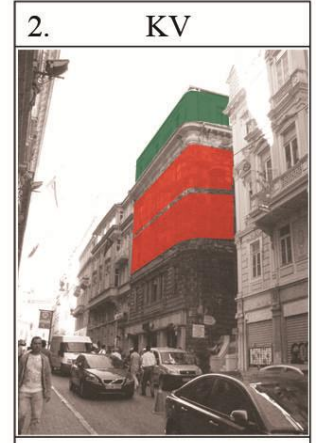
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları banka olarak kullanılmaktadır ve üst katın ne amaç ile kullanıldığı belirsizdir.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki gri renktedir ve bu açıdan uyumludur.

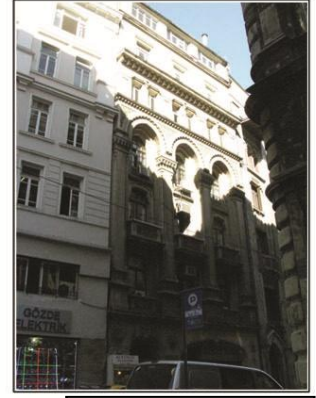
164 ada, 1 parsel

Tasarım Yöntemi:
Gizlenme şapkası
yöntemi

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 12

Yapım yılı	: -
Konumu	: Bankalar Cad., Ankara Hanı No.6
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Bereketzade Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

170 ada, 2 parsel

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır ve iki yanındaki bina esas alınmıştır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken Yeni çatı ekinin yapı malzemesi betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki Yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

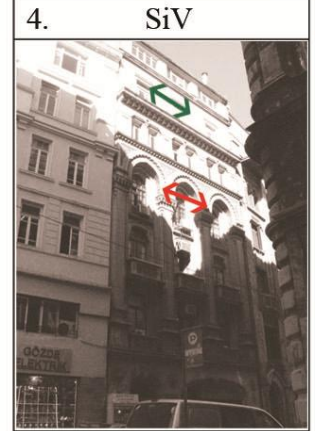
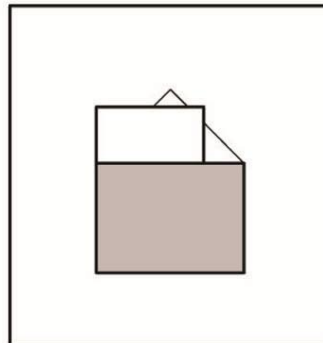
Ge-g: Yapının genel geometrisi Yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere boyutları farklı da olsa modüler açıdan benzemektedir.

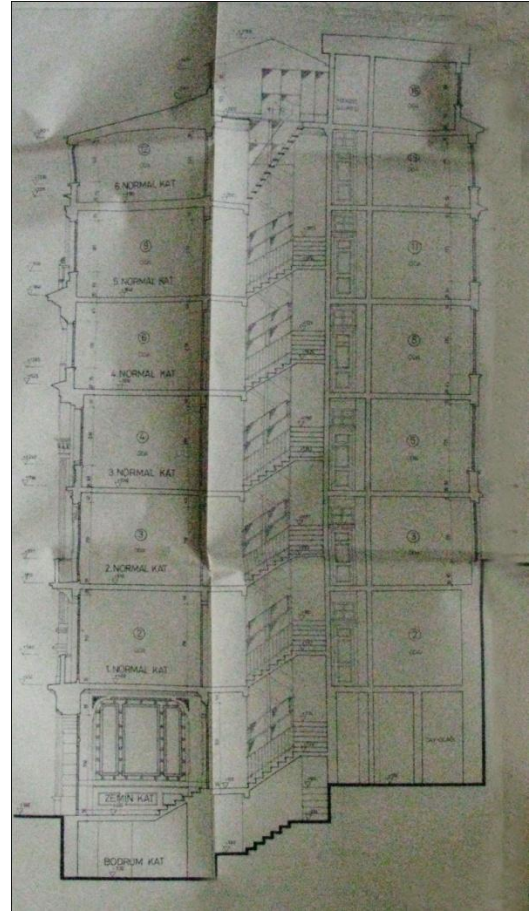
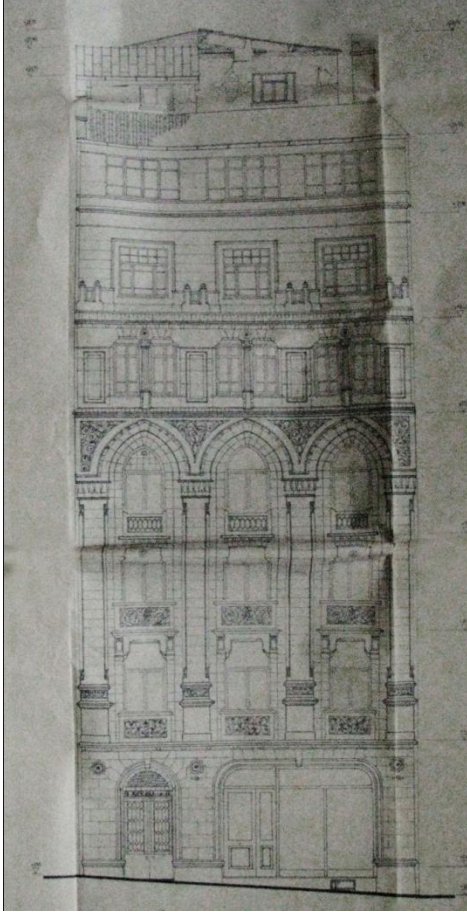
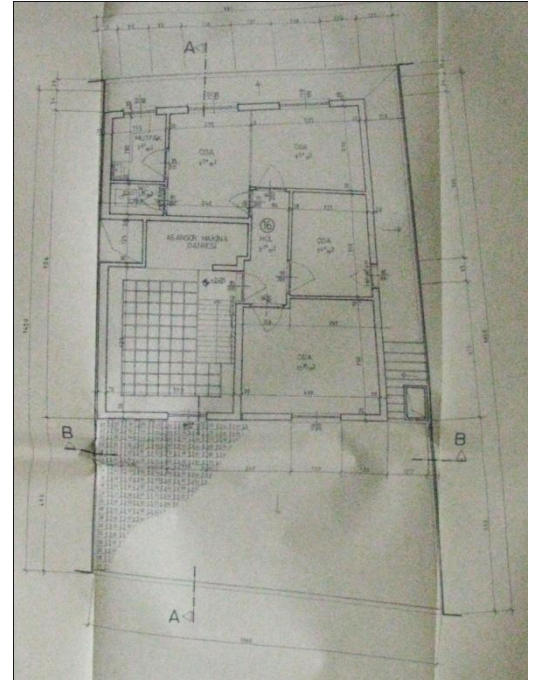
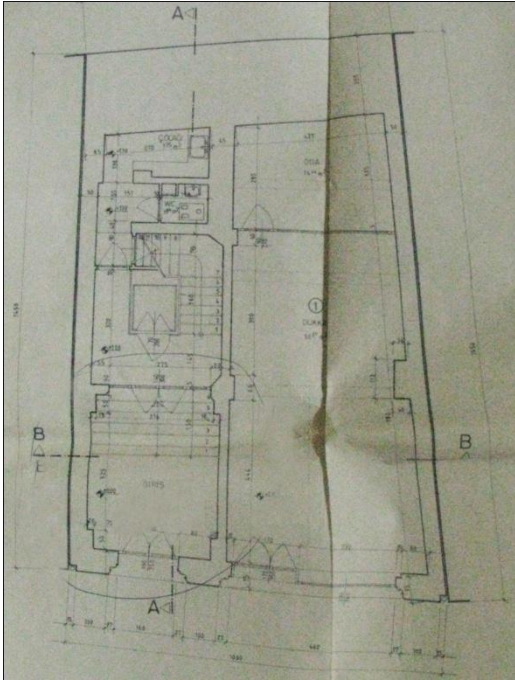
Ka-g: Bu yeni çatı eki üç katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının tümü iş merkezi olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki krem renktedir ve bu açıdan uyumludur.

Tasarım Yöntemi:
Gizlenme şapkası
yöntemi

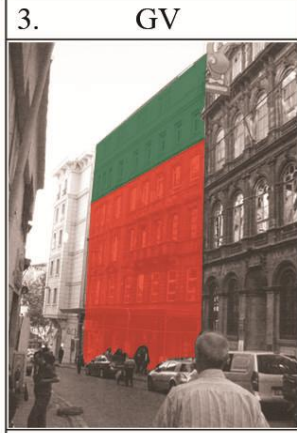
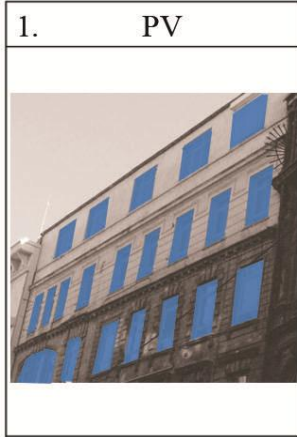
Şekil 5.35 Beyoğlu, Bereketzade Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-1113(Çizimler Mimar Osman Yılmaz'a aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 13

Yapım yılı	: -
Konumu	: Bankalar Cad., No.3
Bölge	: Beyoğlu Bölgesi, Arap Camii Mah.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılammıştır.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik
çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır ve iki yanındaki bina esas alınmıştır.

Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken yeni çatı ekinin yapı malzemesi betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

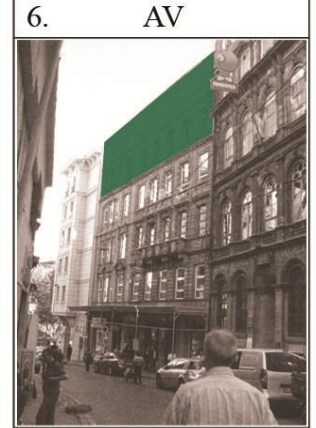
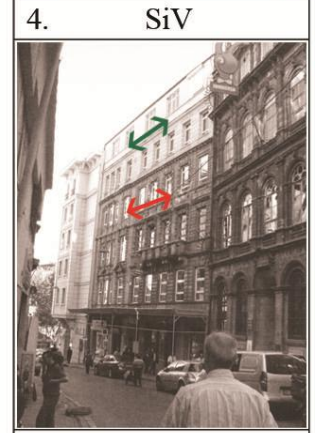
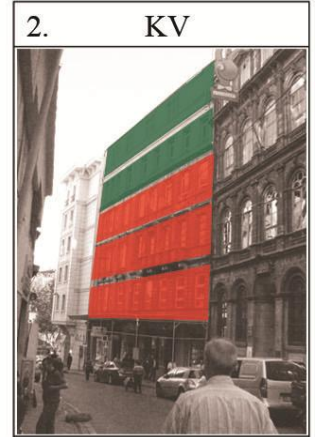
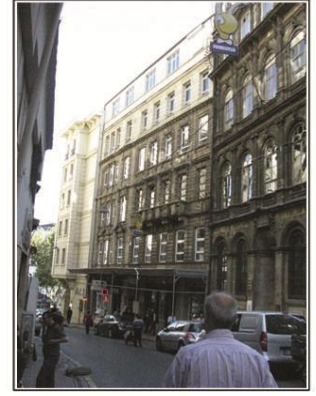
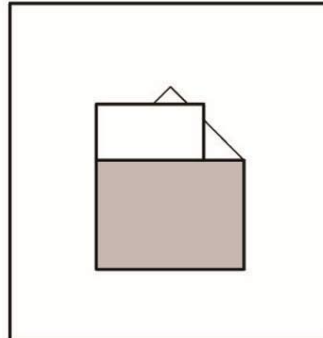
Ge-g: Yapının genel geometrisi Yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere boyutları farklı da olsa modüler açıdan benzeşmektedir.

Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları iş merkezi olarak kullanılmaktadır ve üst katların ne amaç ile kullanıldığı belirsizdir.

Re-g: Yapının genel rengi gri iken yeni çatı eki daha açık renktedir ve bu açıdan uyumsuzdur.

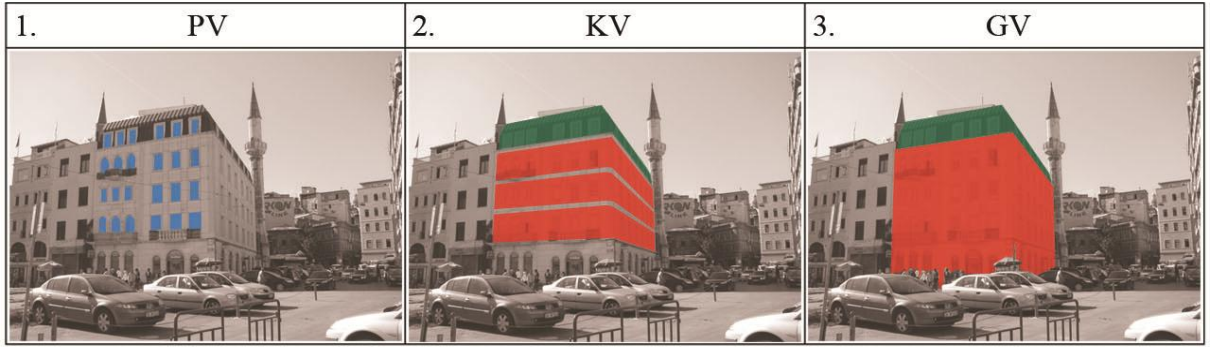
Tasarım Yöntemi:
Gizlenme şapkası
yöntemi

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 14

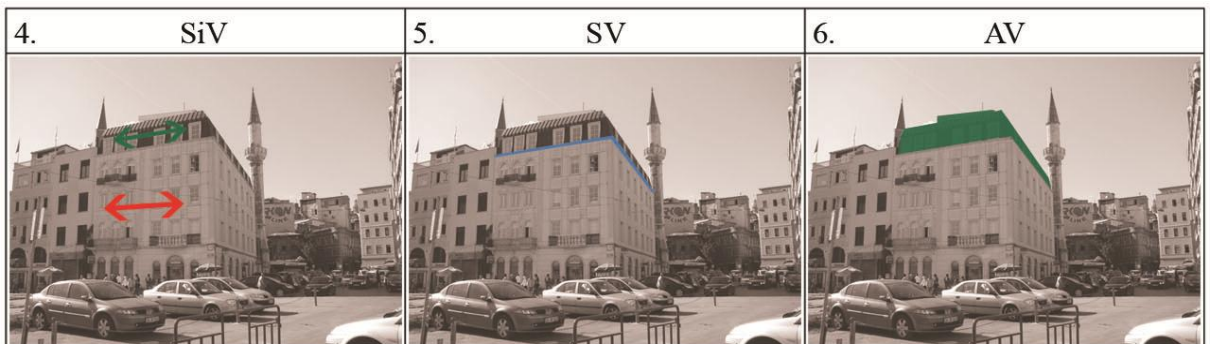
Yapım yılı	: -
Konumu	: Kemankeş Cad., No.5
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Kemankeş Mah.
Mimarı	: -
Toplam alan:	-

94 ada, 141 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken yeni çatı ekinde betonarme kullanılmış olması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.	
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri benzerlik taşımaktadır.	
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları banka olarak kullanılmakta ve çatı katı da tahminen büro olarak kullanılmaktadır.	
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken yeni çatı eki siyah renktedir.	<p>Eklenti Formu: Hepsinden daha dik çatı formu</p> <p>Tasarım Yöntemi: Gizlenme şapkası yöntemi</p>

Çatı eklentisine ait görünüş, 2009

Çatı eklentisine ait görünüş, 2009

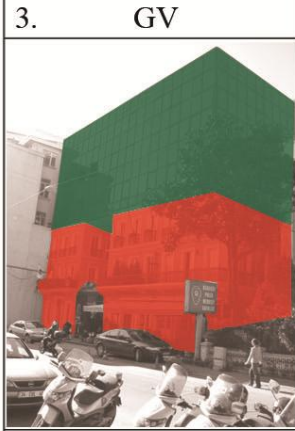
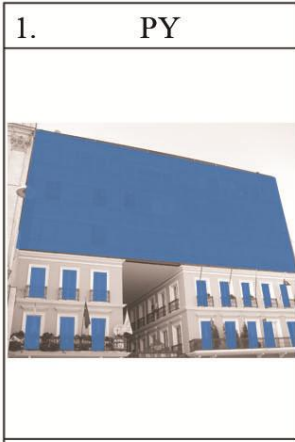
Şekil 5.36 Karaköy, Kemankeş Mah., Yapıya ait eski ve yeni görünüşler

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-850

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 15

Yapım yılı	: 1994
Konumu	: Rıhtım Cad., Fransız Geçidi İş Merkezi, No.53
Bölge	: Beyoğlu Bölgesi, Kemankeş Mah.
Mimarı	: Sinan Genim
Toplam Alan	: 3.739 m ² (Mevcut yapı+Yeni çatı eki)

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılammıştır.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır ve iki yanındaki bina esas alınmıştır.

Ma-g: Binanın ile yeni çatı ekinin yapım malzemesi betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılmadan uygulanmıştır.

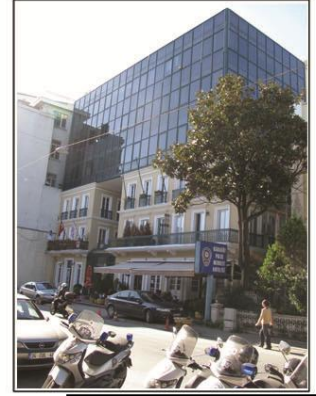
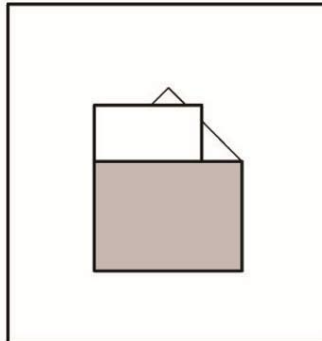
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinde yapılan bütüncül cam uygulaması nedeni ile mevcut yapıdan farklılaşmaktadır.

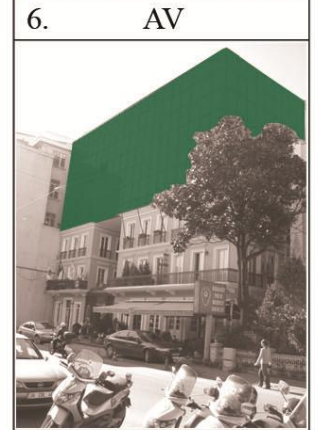
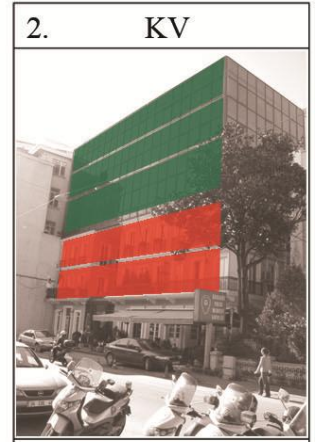
Ka-g: Bu yeni çatı eki üç katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları iş merkezi olarak kullanılırken eklenti bölümleri büro amaçlı kullanılmaktadır.

Re-g: Mevcut yapının genel rengi krem iken yeni çatı eki bölümü şeffaftır.

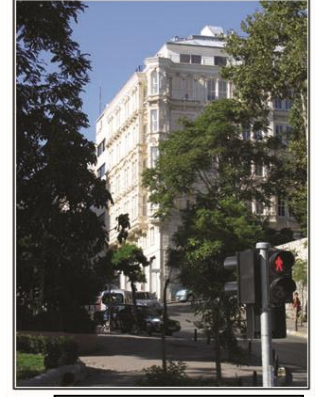
77 ada, 3 parsel

Tasarım Yöntemi:
Zıtlık yöntemi

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 16

Yapım yılı	: 2009
Konumu	: Defterdar Yokuşu, Boğazkesen Cad.
Bölge	: Beyoğlu Bölgesi, Firüzağa Mah.
Mimarı	: Karaören Mimarlık (Restorasyon Projesi), İstanbul
Toplam Alan	: -

506 ada, 1 parsel

Eklenti Formu:
Birleştirilmiş çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Mevcut bina ana malzemesi kagir iken iç kısımlarda betonarme olabilir ve yeni çatı eki de betonarmedir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

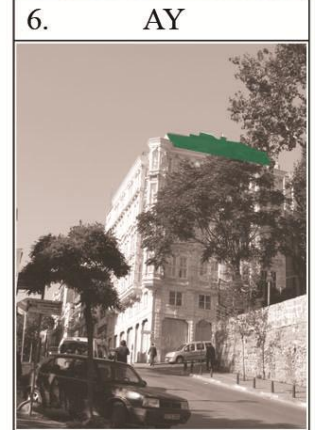
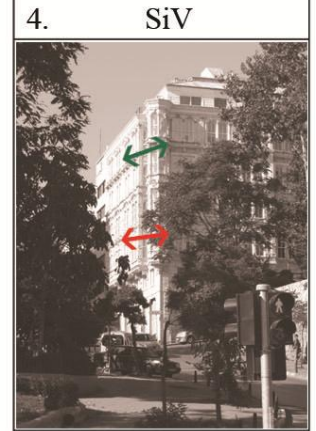
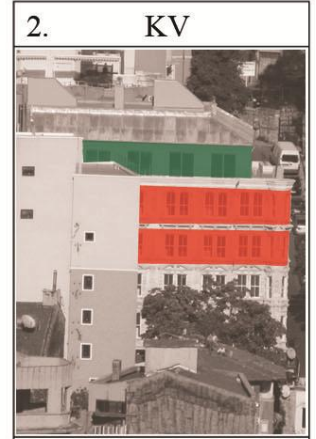
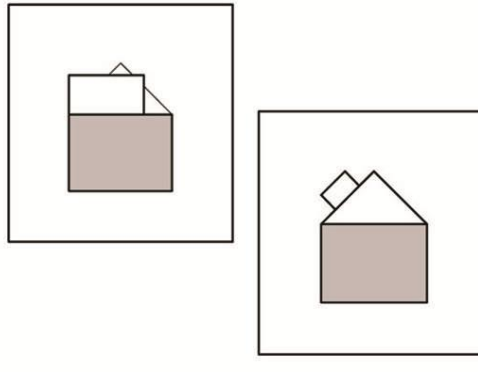
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin pencere modülleri mevcut yapının pencere modülünden farklıdır.

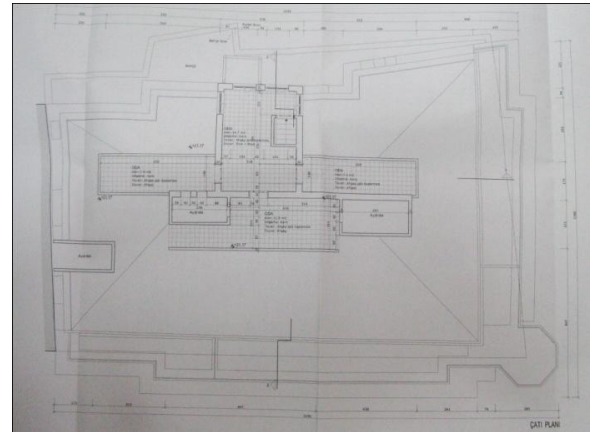
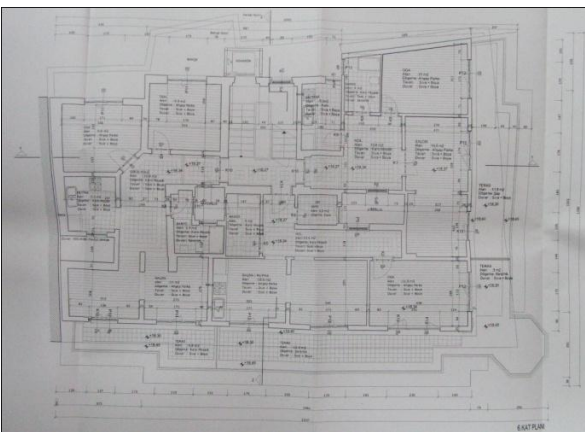
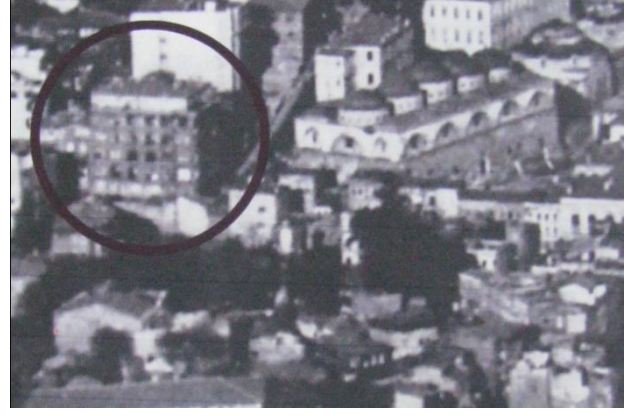
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları büro ve konut olarak kullanılırken çatı katının ne amaçla kullanıldığı belirsizdir.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki beyaz renktedir ve bu açıdan uyumludur.

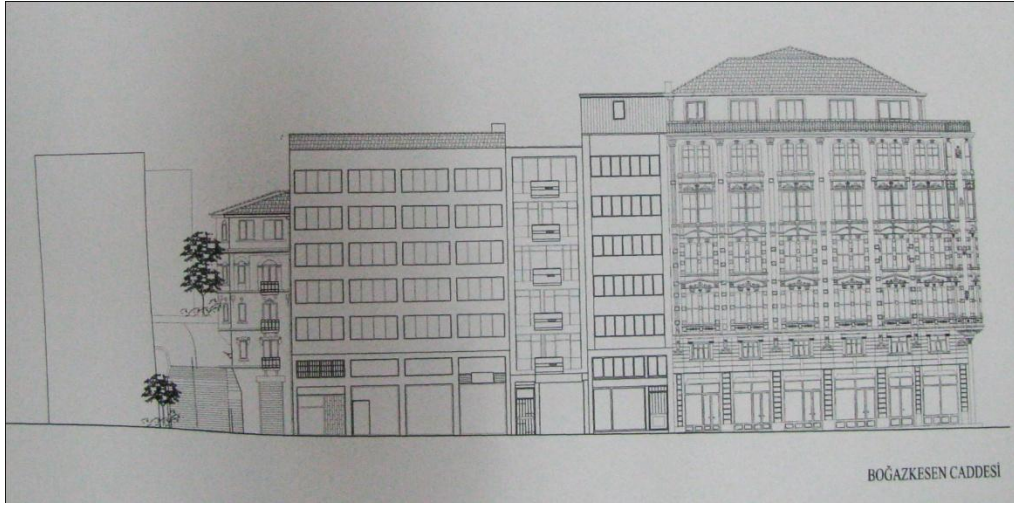

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi

Şekil 5.37 Tophane, Firüzağa Mah., Yapıya ait eski görünüşler, yeni görünüşler ve rölöve planları

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-337 (Çizimler Karaören Mimarlık Restorasyon'a aittir)

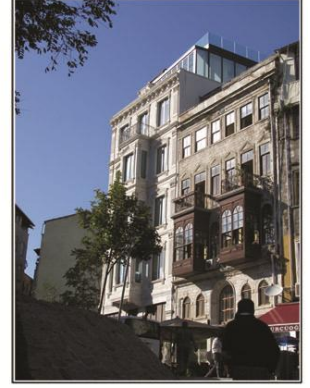

Şekil 5.38 Tophane, Firüzağa Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri

İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-337(Çizimler Karaören Mimarlık Restorasyon'a aittir)

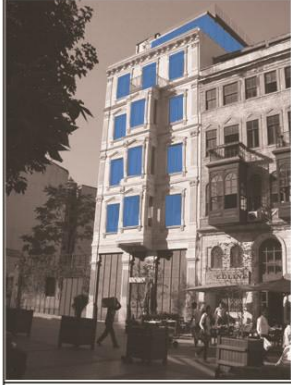
İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 17

Yapım yılı	: 2009
Konumu	: Şahkapısı Sok.,
Bölge	: Beyoğlu Bölgesi, Şahkulu Mah., Galata Kulesi Yanı
Mimarı	: EN-Dİ Mimarlık, İstanbul
Toplam Alan	: -

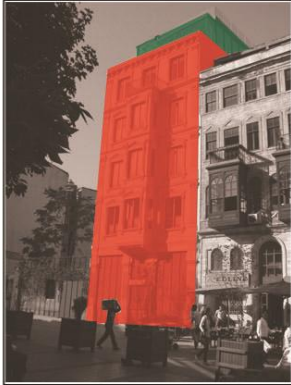

283 ada, 3 parsel

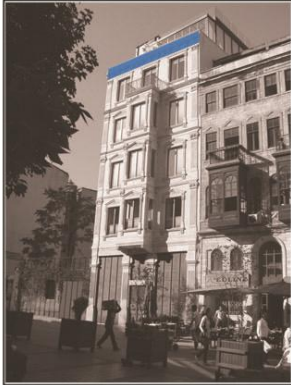
1. PY

3. GV

5. SV

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina köşe parselde yer almaktadır.

Ma-g: Mevcut kagir yapıda B.A uygulama yapılmış olabilir ve yeni çatı eki B.A ve çelik konstrüksiyonludur.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

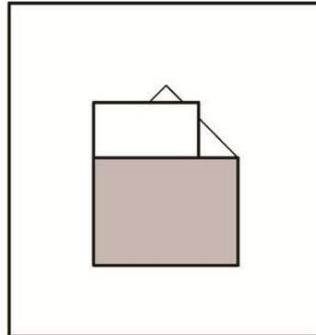
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulaması sebebi ile mevcut yapının pencere modülü ile benzeşmemektedir.

Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut ve büro olarak kullanılmaktadır.

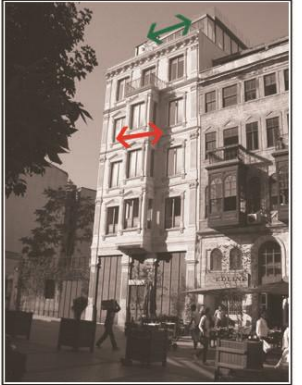
Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken yeni çatı eki metalik gri renktedir ve şeffaftır.

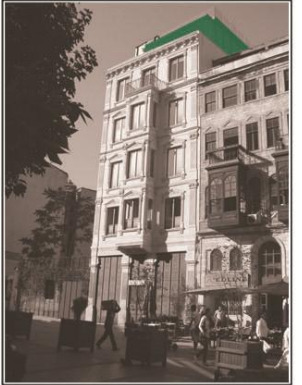
2. KV

4. SiV

6. AY

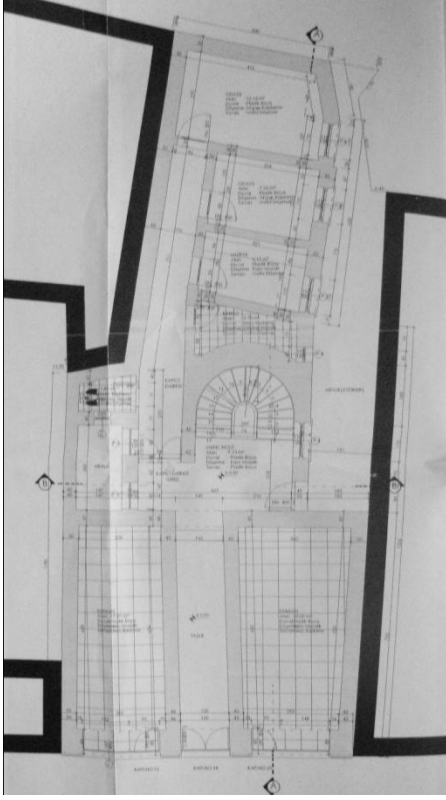

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi
Zıtlık yöntemi

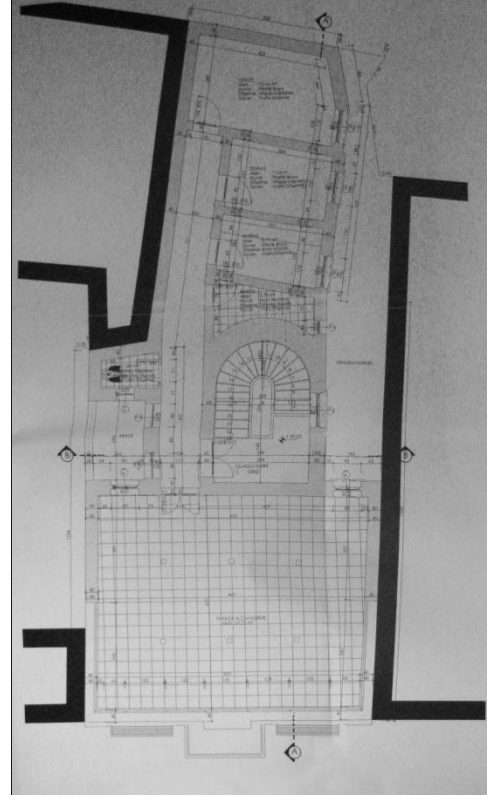

Şekil 5.39 Galata, Şahkulu Mah., Yapıya ait eski ve yeni görünüşler

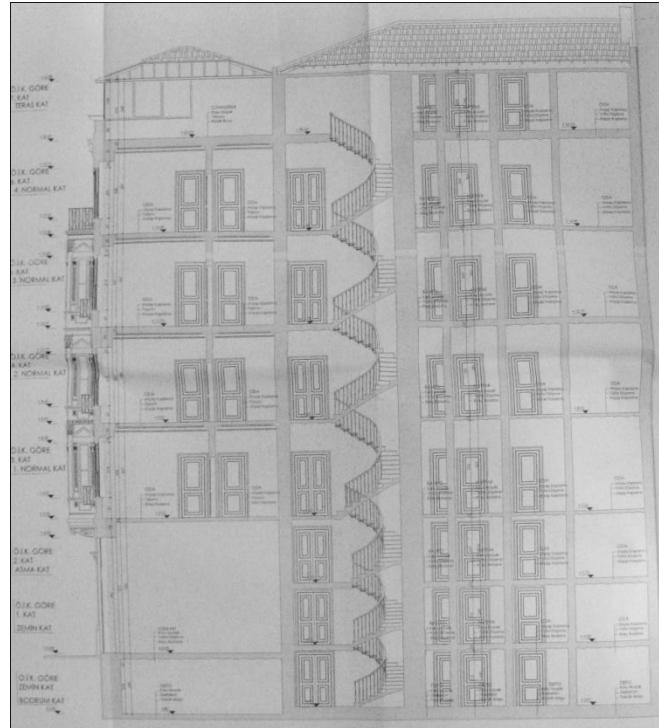
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-117

1. Kat Planı

7. Kat Planı

Şekil 5.40 Galata, Şahkulu Mah., Yapıya ait eski rölöve çizimleri

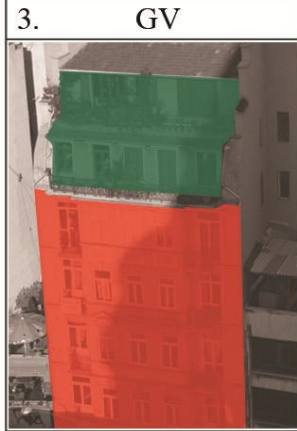
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi ,
Dosya No: K-117(Çizimler EN-Dİ Mimarlık'a aittir)

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 18

Yapım yılı	: -
Konumu	: Galip Dede Cad.,
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Müeyyeczade Mah., Galata K.
Mimarı	: -
Toplam Alan	: -

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılamamıştır.

Eklenti Formu:
Hepsinden daha dik çatı formu

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır.

Ma-g: Mevcutkagir yapının iç kısımlarında ve çatıda betonarme uygulama yapılmış olabilir.

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

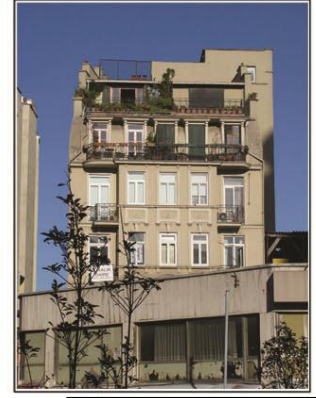
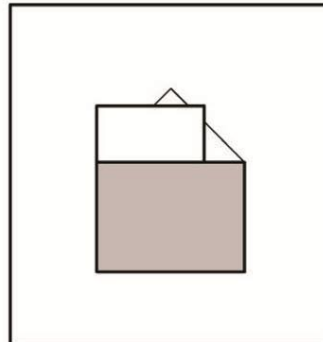
Ge-g: Yapının genel geometrisi Yeni çatı ekinin geometrisi ile benzerlik taşımaktadır.

Pe-g: Yeni çatı ekinin farklı pencere uygulaması sebebi ile mevcut yapının pencere modülü ile benzeşmemektedir.

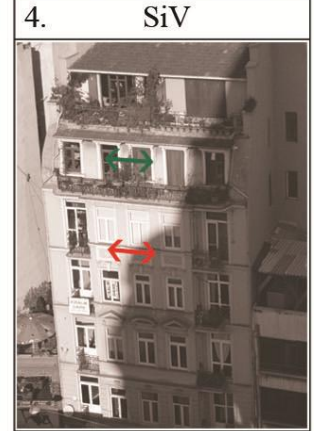
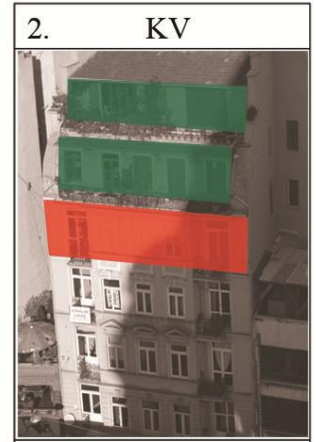
Ka-g: Bu yeni çatı eki iki katlı bir uygulamadır.

İş-g: Yapının alt katı dükkan, diğer katları ve yeni çatı eki konut olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi ve yeni çatı eki krem renktedir ve bu açıdan uyumludur.

148 ada, 21 parsel

Tasarım Yöntemi:
Aşamalı kat yöntemi

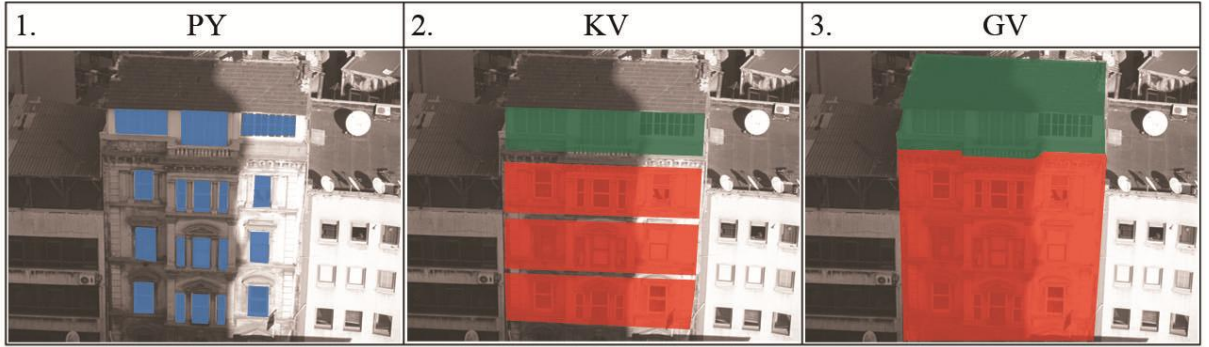
İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 19

Yapım yılı	: -
Konumu	: Galip Dede Cad., No.101
Bölge	: Beyoğlu Bölğ., Müeyyedzade Mah.
Mimarı	: -
Toplam alan:	-

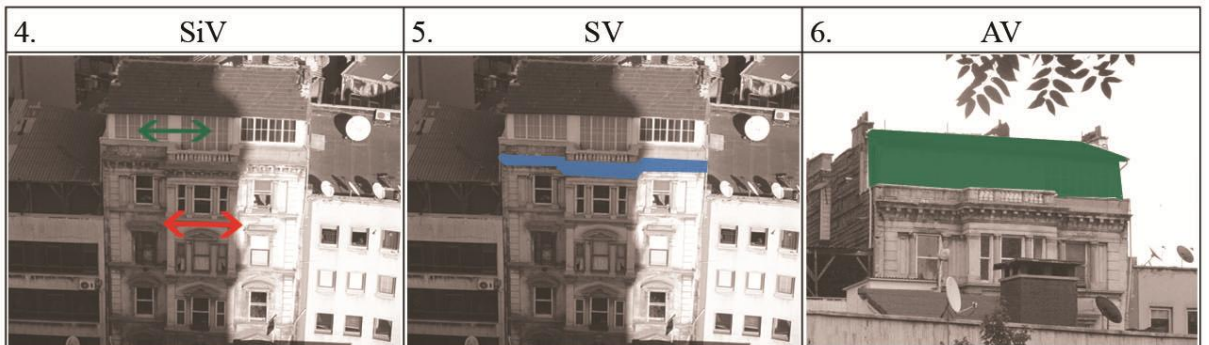

Not: Yapı ile ilgili belgelere arşivden ulaşılamamıştır.

148 ada, 33 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır ve çevre binalar esas alınmıştır.	
Ma-g: Binanın ana malzemesi kagir iken Yeni çatı ekinde betonarme kullanılmış olması onu ana yapıdan farklılaştırmaktadır..	
Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki kısmen teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.	
Ge-g: Hem mevcut yapı hem de yeni çatı eki dörtgen bir biçime sahiptir.	
Pe-g: Yeni çatı ekinin ve mevcut yapının pencere modülleri benzerlik taşımamaktadır.	<p>Eklenti Formu: Birleştirilmiş çatı formu</p>
Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.	
İş-g: Yapının alt katları ve yeni çatı eki konut olarak kullanılmaktadır.	<p>Tasarım Yöntemi: Aşamalı kat yöntemi</p>
Re-g: Yapının ve yeni çatı ekinin rengi beyazdır ve bu açıdan benzeşmektedir.	

İSTANBUL, YENİ ÇATI EKLERİ ÖRNEK 20

Yapım yılı	: 2005
Konumu	: İstiklal Cad., Mısır Apartmanı, No.163
Bölge	: Beyoğlu Bölgesi, Tomtom Mah.
Mimarı	: uras + dilekci architects, Restoran 360
Toplam Alan	: 400 m ²

319 ada, 12 parsel

Ko-g: Yeni çatı ekinin üzerine yapıldığı bina ara parselde yer almaktadır

Ma-g: Mevcut kagir yapının içinde BA uygulama yapılmış olabilir ve yeni çatı eki hem BA hem de çeliktir

Te-g: Bina strüktürünün üzerindeki yeni çatı eki teraslama yöntemi yapılarak uygulanmıştır.

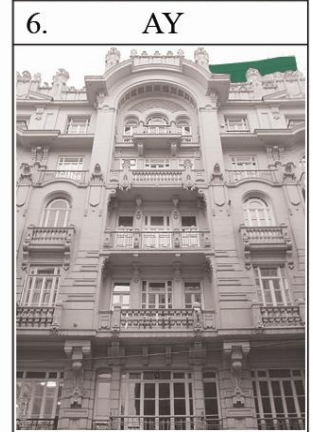
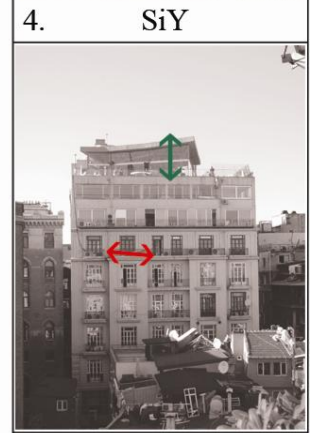
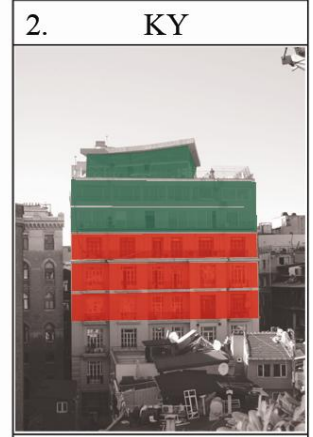
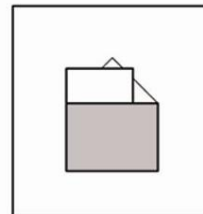
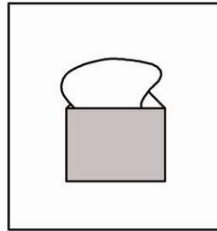
Ge-g: Yapının genel geometrisi yeni çatı ekinin geometrisi ile benzeşmektedir.

Pe-g: Yeni çatı ekinin lineer cam uygulaması sebebi ile mevcut yapının pencere modülü ile benzeşmemektedir.

Ka-g: Bu yeni çatı eki tek katlı bir uygulamadır.

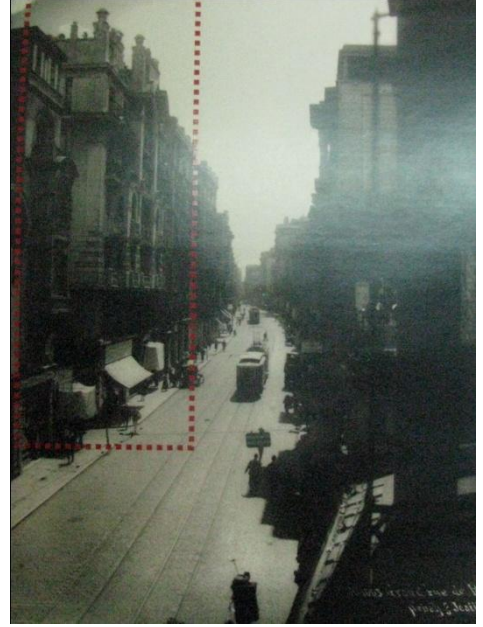
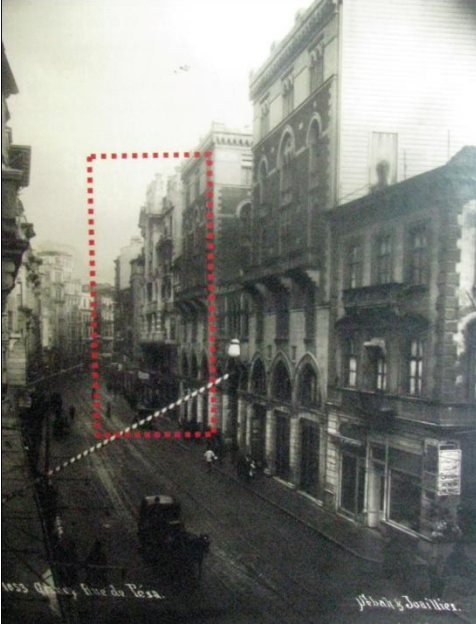
İş-g: Yapının alt katları iş merkezi olarak, yeni çatı eki cafe ve restoran olarak kullanılmaktadır.

Re-g: Yapının genel rengi beyaz iken yeni çatı eki metalik gri renktedir ve şeffaftır.

Eklenti Formu:
Birleştirilmiş çatı
formu

Tasarım Yöntemi:
Zıtlık yöntemi
Kamuflaj yöntemi

Şekil 5.41 Beyoğlu, Tomtom Mah., Yapıya ait görüşler [44]

5.2.1 İstanbul'daki Yeni Çatı Ekleri Örneklerinin Oluşum Biçimleri Ve Tasarım Yöntemleri Bağlamında Genel Değerlendirmesi

İstanbul'un en önemli tarihi bölgelerinden biri olan Beyoğlu kentsel dönüşümlerden en çok etkilenen bölgelerden birisidir. Daha önceki yıllarda kent merkezlerini terk edip kentin yakın çevrelerine yerleşme eğilimi fazla iken, son dönemlerde tarihi kent merkezlerine duyulan ilgi ve yeniden merkezde yaşama isteği artmıştır. Söz konusu Beyoğlu olunca turizm faktöründe etkili olması ile mevcut inşaat alanların azlığı sebebi ile yeni çatı ekleri daha çok uygulanmaya başlanmıştır.

Beyoğlu'nun yeni çatı eklerinde en çok uygulanan çatı formu, hepsinden daha dik çatı formudur. Çatı eğiminden faydalanarak ek yapma uygulaması yok denecek kadar azdır. Viyana'dan farklı olarak Beyoğlu'nda aşamalı kat yöntemi olan teraslama yaparak çatı ek oluşturma eğilimi daha fazladır. Uyumlu yapma yöntemi sıkça görülen uygulamalardır ve renk uyumu bu konuda önemli bir kıstastır. Eklerin çoğu betonarmedir ve nadiren metal konstrüksiyon kullanılmıştır. Pencere konusunda bazen lineer cam uygulamaları ile mevcut yapıya zıtlık yaratılırken, bazen de her ne kadar mevcut yapının pencere boyutları bire bir kopya edilmese de modüler uyum aranmıştır. Özellikle Bankalar caddesinde gizlenme şapkası yöntemi ile yapılan tasarımlar ağırlıktadır. Örnekleri çok olmasa da Galata Kulesi'nin yakınındaki çatı uygulaması ve Mısır Apartmanı'ndaki 360 İstanbul restoranı Beyoğlu'nda uygulanmış zıt tasarımlara örnektir.

İstanbul'da, çatı eklentisi konusu farklı bir mimari dal olarak görülmekten çok kat arttırmaya yönelik yapılan uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Arşivlerden alınan bilgilere göre incelenen örneklerin bir bölümünde kaçak olarak tespit edilen eklentiler olmaları sebebi ile bina sahiplerine ya da sorumlularına açılan davalar sürmektedir. Bu nedenle bu konunun daha yasal bir platforma taşınması önemli olacaktır. Yeni çatı eki, şüphesiz ki mevcut yapıda daha fazla mekan yaratabilmeye yönelik bir uygulamadır, fakat İstanbul'un bu konuda mimariye ve yeni tasarımlara daha çok ağırlık vermesi gerekir; aksi takdirde mevcutta zaten karmaşık bir görüntü çizen İstanbul'un kent manzarası, estetik kaygılarla yapılmamış yeni çatı ekleri ile daha da karmaşık ve kimliksiz hale gelecektir.

6. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Tarihi kent merkezlerinin yaşamımızın bir parçası olarak korunması ve yaşatılması tarihimizin aktarılması bakımından önemlidir. Kentler, şüphesiz ki her zaman yaşamın sosyal, kültürel ve ekonomik değişimleri ile etkileşime girmiştir ve onlarla dönüşüme uğramaktadır. Kaçınılmaz olan bu değişimlere karşı koymaya çalışmak anlamsızdır. Kentler tarihi süreç içinde hayata dair bütün yaşanmışlıkları bünyesine alır, onları yeniden yorumlar ve geliştirir. Fiziksel çevreler bu özellikleri ile tarihi belge olma özelliklerini yansıtırlar. Tarih boyunca tarihi kentlerin dokusuna yapılan müdahaleler çok fazla tepkiyle karşılaşmamış da olsa, bugünkü tarihi çevrelerdeki yapısal müdahaleler bir o kadar çok tartışılmaktadır. Kentsel gelişmede esas alınacak en önemli düşünce, fiziksel çevreyi büyük, yığılmış bir kütle gibi görmemek ve kentlerin kapasitelerini daha iyi değerlendirerek kent kültürünün bugünü ve yarını düşünülerek yaşatmak olmalıdır.

Türkiye'nin bu konudaki yaklaşımlarına bakıldığında bir takım eksikliklere dikkat çekilmektedir. Yerel yönetimlere bu konuda çok görev düşmektedir; çünkü gelişmeyi sağlamak adına politik, ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan yapılaşmaların yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. İstanbul'un bugünkü tarihi kent merkezleri, bütüncül bir kent manzarasından çok, karmaşık bir ağ görünümündedir. Tarihi ve kültür bilinci gelişmemiş bir nüfus profilinin varlığını sürdürmesi sonucu İstanbul, yapısal ve işlevsel varlığını devam ettiremez hale gelerek değişime uğramıştır. Tarihsel zenginliğe sahip İstanbul kentinde, en azından mevcut durumunu koruması gerekirken, yapılaşma yoğunluğunu arttırarak daha fazla gelir elde etme sevdası kentin yıkımına neden olmuştur. Galata ve Beyoğlu gibi İstanbul'un en eski ve tarihi zenginliğe sahip bölgeler olarak yıkımın ve çarpık yapılaşmaların yoğun olması son derece üzücü bir durumdur. Bu bölgedeki tarihi yapıların büyük bir bölümünün tescilli olmaları ve bu sebepten yıkılmamaları sebebi ile yoğunluğu arttırmanın yolu olarak yükselme yöntemi görülmüştür. Şüphesiz artan nüfusa bağlı olarak kentlerde yükselme yoluna gidilmesi kaçınılmazdır; fakat İstanbul için yeni yapılaşmaların dahi kontrolü sağlanamazken yeni çatı eklerinin denetimini sağlamak oldukça zordur. Bu sebepten Galata ve Beyoğlu bölgelerinde kuşbakışında bakıldığında son yıllarda çatı uygulamalarının ne kadar başına buyruk yapıldığı daha iyi görülmektedir. İstanbul'daki yeni çatı ekleri tasarımı konusunda, özellikle fazla dikkat çekmeyen gizli kalma yöntemini benimseyen bir anlayış hakimdir. Bu tip uygulamaların en önemli nedeni yapılaşmaların bir bölümünün kaçak yapıyor olmasıdır. Yasal anlamda, imar yasalarında kat yükseklikleri ile alakalı yasalar haricinde özellikle yeni çatı ekleri ile ilgili yönetmeliklerin bulunmaması, bu yapı biçimlenişini daha çok denetimsiz kalmasına neden olmaktadır.

Avrupa ülkelerinin tarihi çevreyi koruma ve yaşatma başarılarının, Türkiye'ye göre daha yüksek olmasının başlıca nedeni, halkın ve yöneticilerin bu konudaki duyarlı tutumlarıdır. Özellikle Viyana Avusturya'nın başkenti Viyana, bu konuda başarılı çalışmalar yapmaktadır. Her sene binlerce turisti çeken bir kent olarak, tarihi dokusunun çekiciliğinin farkında yerel yönetimler, bunu yaşatmak adına yoğun bir çaba sarfetmektedirler. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası Viyana kentinde görülen yeniden yapılandırma döneminde öncelik tarihi alanlara ve tekil yapılara verilmiştir. Tabi her uygulama kabul edilmemiştir ve hatta bir çok yapının orjinal halinden tamamen uzaklaştırıldığı düşüncesi ile eleştirilmiş dahi olsa, bugün Viyana kenti tarihi dokusu ile ün yapacak kadar bu konuda başarılı atılımlar yapabilmıştır. Savaş sonrası yaşanan göçler ile Viyana'nın tarihi kent merkezlerinde yapılan yatırımların azalması ile eski gösterişli dönemini yitirmeye başlamıştı. Kötüye giden bu gelişmeleri önlemek ve merkezde yapılacak ekonomik yatırımları arttırmak için yeni projelerin oluşturulması gerekmekteydi; fakat kent merkezinde parsel bazında boş yer bulmak imkansız hale gelmişti. Koruma kurulu, koruma yasalarında bazı değişikliklere müsaade ederek özellikle tarihi kent merkezindeki yeni yapılaşma uygulamalarının önünü açmıştır. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusunda Viyana kentinde en çok çatı eklentisi uygulamaları görülmektedir. Koruma yasalarında bir takım kısıtlamalar olsa da Viyana İmar Yasası'nda çıkartılan 69. madde ile yasalarda hafifletme yoluna gidilmiştir. Fakat yeni yasal düzenlemelerde yeniden bu maddeyi kısıtlama yoluna gidilecektir. Viyana'da yeni çatı ekleri konusunda en çok bu konu ile ilgili yasal düzenlemeler tartışılmaktadır. Bazı kesimler, yeni tasarımların önceden uygulama alanında belirlenmiş sınırlar içerisinde olmasını arzularken, bazı kesimler de mevcutta tamamen kopuk tasarımları desteklemektedir; ama her iki kesimin ortak kanısı, yeni çatı eklerinin kent manzarasını hiç bir şekilde kötü etkilemediği ve dönemin mimari dilini yansıtması gerektiği yönündedir.

Tarihi kent merkezlerinde yapılacak her yeni tasarım her zaman ve her ortamda tartışılması kaçınılmazdır; çünkü yeni tasarımın mevcut yapılaşma içerisinde uyum göstermesi gereken kriterler oldukça fazladır ve bütün kültürel birikimlere karşı saygılı bir biçime dönüştürülmesi gerekmektedir. Söz konusu yeni çatı ekleri olduğunda ise durum biraz farklılaşabilmektedir. İnsanlar göz hizası dışında kalan objeleri çok fazla algılamaması sebebi ile çatılarda yapılan eklemelerden her zaman haberdar değildir ya da olsa bile rahat algılabildiği yeni bir yapıya göstereceği tepkiyi vermemektedir. Bu tavır yeni çatı ekleri kötü amaçlar için düşünüldüğünde yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Kente tepe bir noktadan bakıldığında kötü uygulamalar ile kentin görünümünün ne kadar büyük bir deformasyona uğrayabileceğini

görebiliriz. Tek başına tüm kentin dokusunu etkileme gücü olan yeni çatı eklerinin ayrı bir mimari dal olarak ele alınması gerekmektedir.

Viyana, bu konudaki çalışmalarını uluslararası çalışmalar ile karşılaştırıp, yasal düzenlemeler ile belirli bir çerçeveye oturtmayı amaçlamaktadır. İstanbul ise, yerel yönetimlerin çalışmalarına, yasal anlamdaki düzenlemelere ve halkın desteğine ihtiyacı vardır. İki kentten gösterilen örnekler ile tarihi kent merkezlerinin artan mekan taleplerine yeni çatı ekleri ile cevap verebilecek niteliklere ve donanımlara sahip olduğunu; yeni çatı eklerinin oldukça heyecan verici projelere dönüşebildiğini göstermektedir. Her iki kent için ortak olan konu ise, yeni çatı ekleri ile alakalı mimari kaynakların yok denecek kadar az olmasıdır. Bu konuda hazırlanan mimari taslaklar ile yeni çatı eklerini teşvik ederek; yeni çatı ekleri tasarımlarında günümüz mimari anlayışların tarihi alt yapıya sahip yapılar ile bir bütün olup gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahunbay,Z.(2005), “Tarihi Kentlerin Yönetimi”, Panel, Yıldız Sarayı Dış Karakol Binası,Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul.
- Ahunbay, Z., (Kış 2007), “Tarihi İstanbul ve Koruma Kurullarından Koparılan Yenileme Alanları”, mimar.ist, 26: 65-68, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını,İstanbul.
- Avcı, N., (2003), “Anıtsal Yapılara Uygulanabilecek Eklerin Çeşitlerinin Araştırılması ve Örneklerle Açıklanması”, Yıldız Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aydemir, I., Arabacıoğlu, P., (2007), “Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı”, YTÜ Mimarlık Fakültesi, E-Dergisi, Megaron, Cilt 2, Sayı 4.
- Aydın, E., (1998), “Tarihi Çevre İçindeki Yeni Yapılaşmaların Uygulama Sonuçları”, Mimar Sinan Üniversitesi Doktora Tezi, İstanbul.
- Baytin, Polatoğlu, Ç., “Tarihi Çevrelerde yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, 1994.
- Birkan, G., (2005), “Tarihi Kentlerin Yönetimi”, Panel, Yıldız Sarayı Dış Karakol Binası,Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul,s.59).
- Bogner, D., Müller, P., (1986), “Alte Bauten Neue Kunst”, Bundesverlag Wien.
- Böhmer, E., (1991), “Dachausbau. Wohnraum schaffen unterm Dach”, Rudolf Müller Yayınları, Rudolf Müller Yayını.
- Çeçener, B., (1995), “İstanbul’un Kültür ve İmar Sorunları”, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.
- Çeçener, B., (Bahar 2008), “İstanbul’un Son 60 Yıllık İmar Sorunları ve Suriçi Planlaması”, mimar.ist, 27: 14-19, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını,İstanbul.
- Diñçer, İ., Enlil, Z., Evren, Y., (2009), “İstanbul’un Koruma Alanlarının Değerlendirilmesi”, YTÜ Mimarlık Fakültesi, E-Dergisi, Megaron, Cilt 3, Sayı 3.
- Donald, J., (2005), “Vorstellungswelten moderner Urbanität”, Löcker Yayınları,Viyana.
- Dökmeci, V., Çıracı, H., (1990), “Tarihsel Gelişme Sürecinde Beyoğlu” , Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Gilbert, M., (Nisan 2006), “Die Dächer von Wien | Vom Dachboden zum schicken Loft”, werk,bauen+wohnen.
- Görgülü, Z., Örnek Özden, E., (2006), “Planlama –Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi”, YTÜ Mimarlık Fakültesi, E-Dergisi, Megaron, Cilt 1, Sayı 4.
- Gülersoy, Z.N.,(2005), “Tarihi Kentlerin Yönetimi”,s.19, Panel, Yıldız Sarayı Dış Karakol Binası,Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul.
- Gümüş, K., (Güz 2008), “2010 Kimin için?”, mimar.ist, 29: 22-23, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını,İstanbul.
- Häuple, M., Swoboda, H., (1995), “Bleibt Wien Wien?”, Falter Yayınları, Viyana.
- Holzbauer, W., Kassal-Mikula, R., (1999), “Das ungebaute Wien, 1800 bis 2000”, Viyana Belediyesi Tarihi Müze Sergisi.
- Kanat Duralı, İ., (2007), “Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi”, Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kapubağlı, S.,(2004), “Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Klein, D., Kupf, M., Schediwy, R., (2005), "Stadtbildverluste Wien / Ein Rückblick auf fünf Jahrzehnte", LIT yayını, Viyana.
- Klotz, A., Zunke, R., (Aralık 2002), "Wien und das Weltkulturerbe", Perspektiven, Viyana.
- Klotz A., Kreppenhofer A., Scheuchel P., Wehdorn M., Zunke R., (2006), "Weltkulturerbe Wien/ Der Stand der Dinge", Magistrat der Stadt Wien.
- Kubat, S., (1985), "Türkiye'de Şehirleşme Sürecinde Şehir Merkezi ve Merkez İş Alanlarının Gelişmesine Yönelik Bir Araştırma", İstanbul Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kuban, D., (2000), "Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu", Kuram ve Uygulama, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D., (2001), "Türkiye'de Kentsel Koruma/Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri", Tarih Vakfı Yurt Yayınları 116, İstanbul.
- Köksal, G., (Kış 2007), "Tarihi Dokuya Yaklaşımda Yeni Bir Tehdit: 5366 sayılı Yasa", mimar.ist, 26: 58-61, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.
- Lammerhuber, L., Smolczyk, A., (1998), "Das Dach der Welt. Seine Geschichte, seine Magie, sein Gesicht und seine Sprache", Lammerhuber Yayını, Baden.
- Magistrat 18, (1981), Tendenzen, "Ziele und Maßnahmen der Stadtentwicklung", Viyana.
- Magistrat 19, (2003), Draufsetzen, 19 Dachausbauten realisiert/projiziert, Viyana.
- Oc, T., (Güz 2008), "Tarihi Kentsel Alanlarda Tasarım", mimar.ist, 29: 76-82, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.
- Onur, H., (1991), "Korunması Gerekli Mimari Anıtlara Ek Yapı Tasarımında İlkeler", Mimar Sinan Üniversitesi Doktora Tezi, İstanbul.
- Oruç, D.G., Giritlioğlu, C., (2006), "Şehir Eski Merkezlerinde Yeniden Canlandırma: İstanbul-Eminönü Örneği", İTÜ Dergisi/a, İstanbul.
- Önal, E., (Bahar 2009), "Eyüp Mumcu (Söyleşi): İstanbul 2010'un Motivasyonu Kültür mü, Denetimsiz Bütçe Cazibesi mi?", mimar.ist, 32: 21-28, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.
- Passarge, S., (1930), "Stadtlandschaften der Erde", Hamburg .
- Schittich, C., (2003), "Bauen im Bestand/ Sanierung, Ergänzung, Neuschöpfung", Birkhäuser Yayınları.
- Schoenberger, M.F., (2007), "Dachaufbauten/Konstruktion und Design moderner Aufstockungen", Deutsche Verlags-Anstalt, München.
- Schönwetter, C., Hildner, C., (2006/2007), "Metamorphose/Bauen im Bestand", Metamorphose.
- Tanaç Kıray, M., Karaman, Ö.Y., (17 -18 Ekim 2006), "Tarihi Yapıların/Dokuların Yenilenme sürecinde "Çağdaş Cephe ve Çatı Elemanları" Kullanımı", 4. Ulusal Çatı ve Cephe Kaplamalarında Çağdaş Malzeme ve Teknolojiler Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi Taşkışla.
- Temel, R., (2004), "Dachausbauten in der Stadtlandschaft", Ein Vergleich der Situation in Wien, Berlin, Prag, Budapest und München, Stadt Wien.
- Tuna, B., (Kış 2007), "Kentsel Sit Alanlarının Korunması ve Koruma Kültürü", mima.ist, 26: 62-64, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.
- Uysal, Y., (2005), "Tarihi Kentlerin Yönetimi", Panel, Yıldız Sarayı Dış Karakol Binası, Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, İstanbul, s.63.

Vreedenburgh, E., Melet, E., (2005), “Rooftop Architecture-Building on an Elevated Surface”, Nai Yayınları.

Werner, F., “Covering+Exposing, Die Architektur von Coop Himmelb(l)au”, Birkhäuser Yayınları.

Yada Akpınar, İ., (Güz 2008), “Prost Planı’ndan Günümüze Politik Araç Olarak Kentsel Tasarım”, mimar.ist, 29: 61-65, Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul

Yeter, E., (2008), “ Kentsel Gelişme ve Kültür Değerleri”, Tarihi Kentler Birliği Yayını, İstanbul.

Zeren, N., (1984), “ Tarihsel Çevre Korunması Seminer Dizisi – Türkiye’de Tarihsel Mimari değer Koruma Alayışının Gelişimi – Tarihsel Çevre Korunmasında Yaklaşımlar”, İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü.

İNTERNET KAYNAKLARI

[1] <http://www.baulexikon.de/>

[2] <http://fukao.jp/mozart331.jpg>

[3] <http://eng.archinform.net/>

[4] <http://vizarch.blogspot.com/2006/10/falkestrasse-coop-himmelblau-modelled.html>

[5] <http://www.konforayolculuk.com/mekan/360-istanbul-restaurant/>

[6] http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Otto_Wagner,_1895,_A1010_Wien,_Graben_10,_Ankerhof.jpg

[7] <http://www.urbanity.es/foro/edificios-en-general-inter/9022-1988-2008-manifiesto-para-que-veinte-anos-no-es-nada.html>

[8] <http://geschichteoesterreichs.zanzaa.at/#Bilder>

[9] <http://www.flickr.com/photos/phase9/4034541045/>

[10] <http://www.flickr.com/photos/patricksnee/3744796399/>

[11] http://www.culturevulture.net/index.php?option=com_content&view=article&id=48:an-tour-of-turn-of-the-century-architecture-in-vienna&catid=1:arts-a-architecture-&Itemid=2

[12] <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=83857&page=2>

[13] <http://www.wienmitte.at/>

[14] <http://www.izafet.com/cesitli-resimler/26249-eski-istanbulu-gezelim.html>

[15] <http://gultekinorhon.wordpress.com/2007/12/02/beyoglu-belediyesinin-tarih-okuyusu/>

[16] <http://www.prospera.com.tr/indext.html>

[17] <http://www.worldmapfinder.com/En/Europe/Turkey/Istanbul/Bosporus/>

[18] http://www.ogretmenlerforumu.com/il_il_turkiye/istanbultarihi_ve_turistik_yerleri-t1776.0.html

- [19] <http://www.izafet.com/cesitli-resimler/26249-eski-istanbulu-gezelim.html>
- [20] <http://www.restoraturk.com/restorasyonla-ilgili-kanunlar-mevzuatlar/307-carta-del-restauro-icomos-1931-restorasyon-tuzugu.html>
- [21] <http://www.kumid.eu>
- [22] <http://www.restoraturk.com/restorasyonla-ilgili-kanunlar-mevzuatlar/55-venedik-tuzugu-koruma-ve-restorasyon.html>
- [23] <http://kvmgm.kultur.gov.tr>
- [24] http://web.deu.edu.tr/terracottas/kumid/doc_icomos_1999_geleneksel_01.asp
- [25] <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm>
- [26] <http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=mevzuat&sub=DList&RecID=17>
- [27] <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/24547.html>
- [28] <http://www.bda.at/downloads/805/>
- [29] <http://www.wien.gv.at/recht/landesrecht-wien/rechtsvorschriften/html/b0200000.htm>
- [30] <http://www.tuik.gov.tr>
- [31] <http://www.arkan.at/>
- [32] <http://www.nextroom.at/building.php>
- [33] <http://www.reinberg.net/>
- [34] <http://www.karllanger.at/>
- [35] <http://www.lutter.at/buero/projekte-typologie.htm>
- [36] <http://www.christianefeuerstein.at/start.php>
- [37] <http://www.r-a-u.com/index.htm>
- [38] <http://www.lainer.at/essentials.asp>
- [39] <http://www.wakonig.com/index.htm>
- [40] <http://www.lakonis.at/>
- [41] <http://www.pool.helma.at/>
- [42] <http://www.silberpfeil-architekten.at/>
- [43] <http://www.squid.at/>
- [44] <http://www.rupertsteiner.com/>
- [45] http://www.greatbuildings.com/architects/Coop_Himmelblau.html
- [46] <http://www.arkitera.com/>

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	25.12.1982	
Doğum yeri	Wiesbaden / Almanya	
Lise	1994-2000	Bahçelievler Anadolu Lisesi
Lisans	2001-2002	Yıldız Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü, İngilizce Hazırlık
	2002-2007	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2007-2010	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurum(lar)

2007-2008	Tanker İnşaat
2008-2009	Yuda Mimarlık
2010-	Pekerler İnşaat